

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.343.982.3(043.3)

BULAI IURIE

BAZELE ȘTIINȚIFICE, PREGĂTIREA ȘI EFECTUAREA
PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE

Specialitatea 554.04 - Criminalistică, expertiză judiciară,
investigații operative

TEZĂ DE DOCTOR ÎN DREPT

Conducător științific: _____

Gheorghe Golubenco,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Autor: _____

CHIȘINĂU, 2015

©BULAI IURIE, 2015

CUPRINS

ADNOTĂRI (în limbile română, rusă și engleză).....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE.....	9
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL TACTICII	
PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE.....	15
1.1. Analiza materialelor științifice publicate în Republica Moldova și România pe tema tacticii criminalistice privind prezentarea spre recunoaștere.....	15
1.2. Examinarea publicațiilor de specialitate apărute în ultimii ani în Rusia și alte țări din străinătate pe problema prezentării spre recunoaștere.....	24
1.3. Scurt istoric privind evoluția procedeeleor de recunoaștere a delicvenților	37
1.3. Concluzii la capitolul 1.....	43
2. CONCEPTUL, BAZELE ȘTIINȚIFICE ȘI PSIHOLOGICE	
ALE TACTICII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE.....	45
2.1. Noțiunea, importanța și genurile prezentării spre recunoaștere.....	45
2.2. Bazele științifice și mecanismul psihofiziologic al recunoașterii	57
2.3. Concluzii la capitolul 2.....	69
3. PREGĂTIREA ÎN VEDEREA PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE.....	72
3.1. Particularități tactice privind audierea subiecților recunoașterii.....	72
3.2. Măsurile de organizare și pregătire prealabilă a prezentării spre recunoaștere.....	85
3.3. Concluzii la capitolul 3.....	100
4. TACTICA EFECTUĂRII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE	
ȘI FIXĂRII REZULTATELOR.....	103
4.1. Probleme și dificultăți tactice ce apar în cadrul prezentării spre recunoaștere.....	103
4.2. Teoria și practica prezentării spre recunoaștere a persoanelor și a cadavrelor.....	111
4.3. Particularități tactice, metodice și organizatorice de prezentare spre recunoaștere a obiectelor, animalelor și spațiilor.....	131
4.4. Mijloace și procedee de fixare, apreciere și verificare a rezultatelor efectuării prezentării spre recunoaștere.....	138
4.5. Concluzii la capitolul 4.....	145
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	147
BIBLIOGRAFIE.....	152

ANEXE	168
Anexa 1. Inspectoratele de poliție și numărul de O.U.P. audiați.....	168
Anexa 2. Date statistice privind IP Anenii Noi.	
Tipuri de infracțiuni la investigarea cărora s-au desfășurat diverse genuri de PSR.....	169
Anexa 3. Date statistice privind inspectoratul de poliție sectorul Buiucani, mun. Chișinău.	
Tipuri de infracțiuni la cercetarea cărora s-au realizat diverse genuri de PSR.....	170
Anexa 4. Date statistice ale inspectoratului de poliție mun. Bălți.	
Tipuri de infracțiuni la cercetarea cărora s-au desfășurat diverse PSR.....	171
Anexa 5. Date statistice ale IP sectorul Rîșcani, mun. Chișinău.	
Tipuri de infracțiuni la cercetarea cărora s-au desfășurat genuri de PSR.....	172
Anexa 6. Date statistice ale inspectoratului de poliție r. Cahul.	
Tipuri de infracțiuni la cercetarea cărora s-au desfășurat genuri de PSR.....	173
Anexa 7. Date statistice privind tipul de infracțiuni și totalul acestora studiate în cadrul cercetărilor tezei.....	174
Anexa 8. Tabel reflectînd genurile și totalul prezentărilor spre recunoaștere evaluate în cadrul investigațiilor tezei.....	174
Anexa 9. Anchetă realizată și rezultatele sondajului (%) în rîndul funcționarilor M.A.I. al R.M. privind prezentarea spre recunoaștere.....	175
Anexa 10. Fișa de intervievare pe marginea experimentului desfășurat la studierea instituției Prezentarea spre recunoaștere.....	181
Anexa 11. Rezultatele experimentului privind cercetarea instituției: PSR.....	182
Anexa 12. Act de implementare a rezultatelor cercetării în activitatea Direcției generale urmărire penală al Inspectoratului general de poliție.....	183
Anexa 13. Procese- verbale și fototabele cu erori identificate în cadrul prezentării spre recunoaștere la studierea practicii judiciare.....	184
Anexa 14. Imagini ale încăperilor și vitraliilor din cadrul subdiviziunilor M.A.I., unde se desfășoară prezentarea spre recunoaștere.....	201
Anexa 15. Dosare ce au constituit obiectul de studiu al practicii judiciare.....	206
Anexa 16. Tabele și diagrame cu date ale subdiviziunilor M.A.I. al R.M. privind tipul și numărul infracțiunilor, în cadrul cărora sau realizat genuri de prezentări spre recunoaștere.....	216
Anexa 17. Algoritmul tactic al prezentării spre recunoaștere.....	224
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	225
CURRICULUM VITAE	226

ADNOTARE

**Bulai Iurie, „Bazele științifice, pregătirea și efectuarea prezentării spre recunoaștere”,
teză de doctor în drept, Chișinău, 2015**

Structura tezei: Introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 285 titluri, 168 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 5 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: percepere, memorare, reproducere, prezentare spre recunoaștere, ofițer de urmărire penală, specialist, persoane, fotografii, cadavre, animale, indici, semnalmente.

Domeniul de studiu și obiectivele tezei. Lucrarea ține de ramura tacticii criminalistice. *Obiectivele tezei:* a analiza situația în domeniu și a publicațiilor la tema tezei, a defini conceptul și a scoate în evidență bazele științifice a prezentării spre recunoaștere, procesele psihologice ce se derulează, precum și a fixa principiile fundamentale de organizare, pregătire, competențele subiecților implicați și a instituțiilor abilitate; a elucida metodica desfășurării diferitor genuri de prezentare spre recunoaștere; a scoate în evidență aspectele subiective și obiective în procesul derulării diferitor genuri de prezentare spre recunoaștere; a releva dificultățile generate de factorii obiectivi și subiectivi ce apar în practica desfășurării aprecierii și verificării rezultatelor prezentării spre recunoaștere de către organul de urmărire penală și instanța de judecată și de a elabora un algoritm de apreciere a acestora; a sistematiza erorile comise, lacunele existente cauzele obiective și subiective de admitere a acestora, a identifica posibilitățile de control și de management a calității efectuării prezentării spre recunoaștere.

Noutatea și originalitatea științifică. Lucrarea prezintă una dintre primele cercetări complexe pe tema tacticii criminalistice a prezentării spre recunoaștere realizate în spațiul țării noastre, consacrate expres analizei doctrinei și practicii acestei instituții. Originalitatea constă în evidențierea și sistematizarea lacunelor existente în această activitate, argumentarea unor propuneri de perfecționare a acestui domeniu de cunoaștere, care la moment este elaborat insuficient în doctrina criminalistică autohtonă, determinându-se conceptul, particularitățile organizatorice, manageriale, analiză și verificare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în dezvoltarea și fundamentarea științifică a elementelor structurale ale teoriei, practicii, prin prisma experienței Republicii Moldova, a altor țări din comunitatea exsovietică, europeană, formularea de concluzii și recomandări cu caracter teoretico-practic, metodic și legislativ, a căror realizare au ca obiectiv optimizarea activităților de tactică criminalistică și judiciară în ansamblu, minimizarea subiectivismului în aprecierea rezultatelor acestora de către instanțele de judecată, obiectivarea în final a procesului de judecare a cauzelor penale, cu aplicarea cunoștințelor criminalistice de specialitate.

РЕЗЮМЕ

Булай Юрий, «Научные основы, подготовка и производство предъявления для опознания» Кишинэу, 2015

Структура работы: Введение, 4 главы, выводы и рекомендации, литература в 285 наименованиях, 168 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 5 работах.

Ключевые слова: предъявление для опознания, офицер по уголовному преследованию, специалист, люди, фотографии, животные, признаки.

Область исследования и основные задачи диссертации. Работа относится к области криминалистической тактики. Задачи исследования: сформулировать понятие предъявления для опознания; определить базовые принципы деятельности в этой области, роль офицеров по уголовному преследованию, специалистов и других субъектов участвующих в этом процессе; рассмотреть методику и структуру этапа подготовки к предъявлению для опознания; выявить факторы влияющие на психологические процессы субъектов опознавания, проблемные аспекты процесса реализации различных видов предъявлений для опознания, фиксации, проверки и оценки результатов офицером по уголовному преследованию, разработать алгоритм действий при реализации различных видов предъявления для опознания; выявить и классифицировать ошибки допущенные, при реализации данного следственного действия, причины их допущения.

Новизна и оригинальность. Работа представляет собой одно из первых комплексных исследований в Республике Молдова посвященной анализу предъявления для опознания через призму основных принципов деятельности в этой области в контексте анализа теории, практики, и опыта различных стран. Элементом новизны является и то, что в работе обосновывается важность этого действия, разработаны и анализированы все этапы этого следственного действия для предъявления максимально эффективного и оперативного процесса реализации этого следственного действия с наилучшими результатами для уголовного преследования.

Теоретическая значимость и практическая польза работы состоит в анализе и обосновании структурных элементов теории, практики а также опыта как Республики Молдова так и других стран. Ценность диссертации состоит и в предложенных теоретических и практических выводах и рекомендациях тактического-методологического и законодательного характера, реализация которых ориентирована на оптимизацию деятельности в области криминалистической тактики, на минимизацию субъективизма в оценке их результатов органами уголовного преследования и судебными инстанциями.

ANNOTATION

Bulai Iurie. “Scientific bases, preparation and performance of presentation for recognition”, PhD in Law, Chisinau, 2015

The thesis structure: introduction, 4 chapters, conclusions and recommendations, a bibliography of 285 titles, 168 pages of basic text. The obtained results are reflected in 5 scientific studies.

Key words: presentation for recognition, prosecution officer, specialist, spoken portrait, recognition by photo, external cues.

Field of study, purpose and objectives. The present work is related to the branch of forensic tactics, having the goal to develop an algorithm for making presentation for recognition, recommendations to optimization the procedural, tactical and organizational framework of the criminal prosecution. The objectives are: to analyse the situation in the domain and publications on thesis topic, to determine the concept and to establish the scientific basis of presentation for recognition; psychological processes that take place; to fix the principles of organization and preparation, competences of involved jurisdictions; to elucidate the methodology of different types of presentation for recognition; to highlight subjective and objective aspects in the process of unrolling different types of presentation for recognition; to emphasize the difficulties that appear in the practice of appreciation and checking the results of presentation for recognition by the resort bodies, and to develop an algorithm for their evaluation; systematizing errors, existing gaps, identify opportunities for control and quality management possibilities of performing of presentation for recognition.

Scientific novelty and originality. The novelty of the work presents one of the first complex investigation of forensic tactics for making presentation for recognition in our country. The originality of the work lies in highlighting and systematizing existing gaps in this activity, arguing some proposals of area improvement, which is currently insufficiently developed in local forensic doctrine, determining the concept, organizational, management, analysis and results’ verification peculiarities. **The important scientific solved problem** lies in elucidation of multiple types of presentation for recognition liable to be used in practice, elaborate recommendations on tactical organization, their development and documentation, the submission of an optimal legal framework for the conduct of mentioned institution.

Theoretical significance and applied value of the work is to develop the doctrine of presentation for identification. The practical value is manifested in its practice brought to contribution of investigation crimes using evidence process, scientific research, the elaboration of manuals, guides, in training of criminal investigation officers, on developing some coherent procedural legislation.

Implementation of scientific results: in the educational process of law schools by lecture notes, seminars and as practical guide in the activity of criminal investigator officers.

LISTA ABREVIERILOR

art.	= articol
alin.	= alineat
pct.	= punctul
C.P.	= Codul penal
C.p.p. a R	= Cod de procedură penală a României
C.p.p. a R .M	= Cod de procedură penală a Republicii Moldova
C.p.p. a F.R.	= Cod de procedură penală a Federației Ruse
Codul D	= Police and Criminal Evidence Act 1984, Codes of Practice, Code D, a Marii Britanii
U.R.S.S.	= Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
S.U.A.	= Statele Unite ale Americii
OUP	= ofițer de urmărire penală
AUP	= acțiune de urmărire penală
PSR	= prezentare spre recunoaștere
p.	= pagina
ș. a.	= și altceva, și altele
î.e.n	= înaintea erei noastre
sec.	= secolul
M.O.	= Monitorul Oficial
R. M.	= Republica Moldova
RSSM	= Republica Sovietică Socialistă Moldovenească
M.A.I. al R.M.	= Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
(LFA)	= algoritmul de recunoaștere facială
IMAGETRAK	= Sistem automatizat de recunoaștere și compunere facială

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Crearea statului de drept și a unei societăți democratice reale în Republica Moldova presupune de la sine realizarea unor transformări radicale de ordin social și economic, perfecționarea legislației naționale și racordarea ei la standardele Uniunii Europene, precum și îmbunătățirea activităților organelor ocrotirii normelor de drept. Însă aceste schimbări în societatea noastră, promovate de-a lungul a mai mult de două decenii sunt însoțite și frânate de fenomenul negativ al creșterii continue a ratei criminalității. Este suficient în acest sens să amintim doar unele date statistice generale privind starea infracționalității a anului 2013, în care au fost înregistrate 36154 infracțiuni (cu 3,42 % mai mult comparativ cu a.2012). A sporit și nivelul infracțiunilor la 10.000 de locuitori de la 98,18 în a.2012 la 101,54 în a.2013). Descoperirea și cercetarea infracțiunilor în condițiile actuale capătă un rând de particularități, determinate de caracterul organizat și transfrontalier al formațiunilor criminale, prezența legăturilor corupte (inclusiv în organele de drept), cunoașterea de către infractori a mijloacelor și metodelor de lucru a organelor competente, dotarea lor cu armament, tehnici și alte mijloace ce asigură legăturile conspirative, posibilități financiare nelimitate ce permit opunere masivă de rezistență organelor de drept.

În aceste condiții ofițerii de urmărire penală din Republica Moldova depun eforturi considerabile pentru a asigura realizarea scopului suprem al procesului penal: protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, constatarea la timp și în mod complet a faptelor cu caracter penal astfel încât, orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. Cele enunțate prezintă un deziderat indispensabil realizării justiției penale și rolului activ pe care trebuie să-l aibă organele de urmărire penală, consacrat expres în alin.1 al art.254 C.p.p. al Republicii Moldova. Potrivit normei în cauză, organele de drept sunt obligate „să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului” [25].

Starea de lucruri existentă în sistemul acțiunilor de urmărire penală denotă că acestea nu totdeauna reflectă în măsura cuvenită nivelul actual al științei criminalistice, în unele cazuri reglementările procesuale a unora din ele nu fac față și exigențelor practicii de investigare a infracțiunilor. Dincolo de aceasta, procesele de globalizare a dreptului, răspândirea infracțiunilor transfrontaliere, aspirația noastră la standardele europene în activitatea profesională de combatere a criminalității, dictează și necesitatea unor cercetări suplimentare a problemelor în cauză din perspectiva experiențelor cooperării internaționale, aplicării de către organele de drept

a țării noastre a unor noi procedee tactice și metode a criminalisticii mondiale în acțiunile de urmărire penală. Cele menționate dictează necesitatea perfecționării modurilor de formare a bazei probante în cauzele penale, actualizarea metodelor de luptă cu criminalitatea, căutarea unor căi optime de implementare în activitatea de urmărire penală și judiciară a realizărilor științei și tehnicii contemporane.

În sistemul acțiunilor de urmărire penală necesare investigării infracțiunilor, un rol deosebit de semnificativ în consolidarea bazei probante îl are prezentarea spre recunoaștere. Inovațiile legislative ca urmare a adoptării noului Cod de procedură penală s-au răsfrânt direct asupra particularităților tactice de prezentare spre recunoaștere. Astfel, art. 116 C.p.p. al Republicii Moldova prevede expres un nou procedeu tactic ce asigură obiectivitatea și securitatea persoanei ce recunoaște și anume - efectuarea acestei acțiuni în condiții care ar exclude perceperea vizuală a persoanei ce recunoaște de către cea care urmează a fi recunoscută. Desigur, contextul modificărilor acestei norme procesuale este mult mai larg, de aceea se simte și necesitatea interpretării lor teoretice din perspectiva realizării practico-criminalistice a acestora.

De menționat că, chiar cele mai recente lucrări dedicate tacticii criminalistice de prezentare spre recunoaștere au fost publicate acum un deceniu, acestea fiind sprijinite mai cu seamă pe prevederile specifice ale vechiului Cod de procedură penală, autorii, limitându-se la descrierea procedurii standard de desfășurare a acestei acțiuni de urmărire penală. Realizarea practică a unor recomandări făcute de autorii acestor publicații care, fiind depășite de dinamica vieții și ritmul cotidian, au condus la comiterea unor erori în organizarea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere soldate în consecință cu pierderea importanței probatorice a rezultatelor acestei acțiuni de urmărire penală.

Prin urmare, este necesară reevaluarea și actualizarea a însăși aspectelor doctrinare ale acestei acțiuni de urmărire penală, generalizarea experiențelor și a practicii pozitive acumulate, elaborarea unui complex de recomandări actualizate la zi cu privire la modul de organizare și desfășurare a prezentării spre recunoaștere prin prisma prevederilor actualului Cod de procedură penală a Republicii Moldova cu modificările intrate în vigoare la 27 octombrie 2012.

Obiectul general al studiului îl constituie doctrina națională fiind abordate aspectele procesuale, criminalistice, psihologice, practica de descoperire și cercetare a infracțiunilor realizată prin efectuarea acțiunilor de urmărire penală, inclusiv și în special a prezentării spre recunoaștere din perspectiva elaborării unui cadru procesual - criminalistic optim de îndeplinire, precum și a unor recomandări, procedee, mijloace specifice de eficientizare a prezentării spre recunoaștere.

Obiectul special al cercetării îl formează legăturile ce însoțesc activitatea de organizare, pregătire și desfășurare propriu-zisă a prezentării spre recunoaștere a persoanelor în viață, a

cadavrelor și altor obiecte, precum și activitatea de fixare procesuală și tehnico-criminalistică a rezultatelor acțiunii în cauză.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul lucrării constă ca în baza analizei doctrinei tacticii criminalistice de prezentare spre recunoaștere, a practicii de realizare a acesteia întru investigarea diverselor cauze penale, a experienței pozitive în acest sens să se elaboreze recomandări de optimizare a cadrului procesual, tactic și organizatoric al acestei acțiuni de urmărire penală.

Pentru realizarea scopului urmărit au fost formulate următoarele sarcini:

- generalizarea și analiza aspectelor teoretice cu privire la noțiunea și esența prezentării spre recunoaștere, determinarea scopului, locului și rolului acestei acțiuni procesuale în sistemul mijloacelor de probă;
- a analiza în baza realizărilor din domeniul psihologiei a proceselor de percepție, memorare, reproducere, recunoaștere și transmitere a informației cu privire la caracteristicile exterioare ale obiectelor; identificarea noilor procedee tactice și recomandări în vederea obținerii de la persoana care recunoaște a unui volum substanțial de informație din punct de vedere cantitativ și calitativ cu privire la semnalmentele obiectelor percepute anterior;
- cercetarea în complex a problemelor legate de pregătirea și organizarea prezentării spre recunoaștere, elaborarea în acest sens a unui sistem de măsuri (algoritmi tactici) care ar asigura nivelul calitativ corespunzător al etapei de desfășurare a acestei acțiuni;
- efectuarea analizei comparative a normelor procesuale ce reglementează procedura prezentării spre recunoaștere și înaintarea propunerilor de perfecționare a lor;
- analiza doctrinei și practicii prezentării spre recunoaștere a persoanelor în viață, a obiectelor și a cadavrelor în vederea elaborării recomandărilor de optimizare a cadrului procesual, organizatoric și tactic a prezentării spre recunoaștere;
- studierea teoriei și a posibilităților practice de prezentare spre recunoaștere a persoanelor „în afara spațiului de vizibilitate”, după voce și vorbire, după mers, după videograme;
- analiza situațiilor de urmărire penală și a propunerilor publicate în literatura de specialitate cu privire la organizarea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere și elaborarea a noi recomandări pertinente;
- studierea practicii de utilizare a mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de prezentare spre recunoaștere și formularea de noi propuneri în acest sens.

Baza empirică a cercetării o constituie rezultatele studierii a 469 dosare penale (din arhiva instanțelor de judecată, dar și cele ce se află în gestiunea ofițerilor de urmărire penală), cercetate de judecătoriiile mun. Chișinău (sect. Rîșcani, sect. Buiucani), or. Anenii Noi, or.

Cahul, mun. Bălți. Tot în acest scop au fost analizate 486 de procese- verbale de prezentare spre recunoaștere, dintre care: persoane în viață -135; după voce, vorbire – 3; după mers – 9; după fotografii ale persoanelor în viață – 163; cadavre- 27; alte obiecte- 149.

Au fost utilizate rezultatele sondajului de opinie a 181 ofițeri de urmărire penală din 19 comisariate ale M.A.I., inclusiv ale audienților din cadrul cursurilor de perfecționare și recalificare, desfășurate în cadrul Academiei M.A.I. „Ștefan cel Mare”.

Metodologia investigațiilor. În cadrul cercetărilor ca mijloc principal de efectuare s-a folosit metoda dialectică de cunoaștere a realității, metoda sociologică (intervievarea ofițerilor de urmărire penală), metoda comparativă și istorică (studierea materialelor și surselor bibliografice), precum și analiza practicii de urmărire penală și judiciară, metoda experimentală, caracterizată prin desfășurarea unor experimente cu studenții facultății de drept a Academiei M.A.I. „Ștefan cel Mare”. La scrierea tezei autorul a folosit actele normative în vigoare. Baza teoretică a investigației a constituit-o sursele științifice din domeniile criminalisticii, dreptului penal și procesual penal, psihologiei judiciare și a altor științe.

Noutatea științifică a cercetării este determinată de studierea în complexitate a doctrinei tacticii criminalistice și procesual penale în vigoare ce ține de prezentarea spre recunoaștere. Teza reprezintă o abordare interdisciplinară a aspectelor juridice, psihologice, organizatorice și tactice a prezentării spre recunoaștere.

Principalele rezultatele înaintate spre susținere țin de:

- propunerea unei definiții noi a prezentării spre recunoaștere, ce cuprinde esența, genurile temeiurilor, scopul efectuării acestei acțiuni de urmărire penală;
- rezultatele studierii practicii de desfășurare a prezentării spre recunoaștere au scos în evidență multiple erori comise pe parcursul efectuării acestei acțiuni de urmărire penală, cu elaborarea și înaintarea recomandărilor privind pregătirea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere în baza semnalmentelor anatomice și dinamice;
- înaintarea propunerilor de algoritmizare a etapelor prezentării spre recunoaștere a persoanei ce urmează a fi recunoscută în afara spațiului vizibilității a celui ce va recunoaște;
- evidențierea particularităților de desfășurare și de fixare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere în cazul participării minorilor ori a persoanelor cu dezabilități;
- analiza, concretizarea și formularea legităților și a particularităților factorilor obiectivi și subiectivi privind mecanismul psiho-fiziologic de percepție, memorare, reproducere și recunoaștere ce influențează identificarea persoanelor și a obiectelor după reflectările memorial fixate;

- evidențierea factorilor ce influențează veridicitatea și plenitudinea reflectării exteriorului persoanei după fotografie, fapt determinant al specificului de prezentare spre recunoaștere a persoanei după fotografie;
- elaborarea conceptului de model criminalistic (algoritm tactic) al prezentării spre recunoaștere;
- înaintarea recomandării cu privire la folosirea în cadrul prezentării spre recunoaștere a mijloacelor tehnico-criminalistice de fixare tehnică a mersului și rezultatelor acestei acțiuni procesuale;
- formularea propunerilor de lege ferenda privind particularitățile și modul de desfășurare a prezentării spre recunoaștere a persoanelor și obiectelor.

Datorită tratării complexe și exhaustive a obiectului de cercetare, *a fost soluționată problema științifică actuală de importanță majoră* care se manifestă prin: elaborarea și înaintarea unui concept complet și obiectiv a PSR, elaborarea unui instrumentariu juridic de reglementare a prezentării spre recunoaștere, elaborarea algoritmului tactic de desfășurare a unui spectru rezonabil de PSR și recomandări de optimizare a documentării rezultatelor, actualizarea și aprofundarea doctrinei criminalistice și procesual penale a PSR.

Importanța teoretică și practică a rezultatelor cercetării

Importanța teoretică a investigației este determinată de concluziile și propunerile formulate și argumentate în lucrare cu privire la perfecționarea aspectelor normative, organizaționale și tactice a prezentării spre recunoaștere. Aceste concluzii și recomandări contribuie la dezvoltarea științei criminalistice și dreptului procesual penal, completează anumite lipsuri și elimină lacune în tactica acestei acțiuni de urmărire, servind ca suport pentru perfecționarea practicii judiciare.

Concluziile teoretice și recomandările practice formulate în teză pot fi utilizate în activitatea profesională a organelor de urmărire penală, a instanțelor de judecată, dar și în procesul instructiv-didactic în cadrul predării disciplinei “Criminalistica”.

Aprobarea rezultatelor. Problemele de cercetare ale tezei au mai fost abordate în diverse articole și publicații, iar concluziile înaintate au fost dezbătute în cadrul Conferinței științifico-practice internaționale cu genericul “Asigurarea securității martorilor și părților în cadrul procesului penal”, desfășurată la Academia M.A.I. “Ștefan cel Mare” (Chișinău, 2012), precum și în cadrul Conferinței științifice internaționale desfășurate în or. Odessa, Ucraina (2012). De asemenea, unele materiale relevante ale rezultatelor studiului au fost publicate în Revista “Legea și viața”, “Analele științifice ale Academiei M.A.I. “Ștefan cel Mare”. Propunerile de perfecționare a tacticii prezentării spre recunoaștere au fost înaintate sub formă de recomandări metodice în activitatea practică a colaboratorilor Direcției generale urmărire penală a inspectoratului general de poliție al M.A.I.

Teza este constituită din introducere, patru capitole, concluzii, bibliografie, 17 anexe, copii a proceselor verbale, foto-tabele, rezultatele unor expermente și analize a dosarelor penale.

Sumarul compartimentelor tezei. În Compartimentul 1 „ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL TACTICII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE” este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în țară și peste hotare. Au fost realizate a lucrările savanților: В.И. Громов, Н.И. Якимов, Г.И. Кочаров, П.П. Цветков, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Н.Г.Бритвич, О.Я. Баев, Н.Н. Гапанович, А.И. Гинзбург, А.М. Зинин, В.А. Снетков, И.Н. Михайлова, Е.Ю. Самолаева, А.Е. Михайлов, Д.А. Бурька, М.Г. Решняк, savanților autohtoni precum S. Doraș, M. Gheorghită, Iu. Odagiu, T.Osoianu, S.Nestor, A. Andronache, V. Orîndaș, V.Didic, I. Sedlețchii, M. Căpățici, I.Dolea, D.Roman, în doctrina criminalistică din România fiind tratată de C. Aioanțoaie, I. Sandu, V. Bercheșan, N.Volonciu, I. Neagu, Gr. Teodoroiu, Gh. Mateuț, N. Văduvă, L. Cârjan, Gh. Alecu, A. Ciopraga, D.Mihăiasa, E.Stancu etc. Este abordată etiologia procedeelor de recunoaștere a delicvenților ce țin de două aspecte distincte: acțiunile de identificare, și cele ale realizării portertului vorbit. În concluzie se susține că patrimoniul doctrinar autohton în materia procesual penală, criminalistică a instituției prezentării spre recunoaștere se caracterizează printr-un conținut modest, în surse fiind dezvăluite doar anumite aspecte ce atestă un decalaj semnificativ în abordarea instituției nominalizate la noi în țară și în fostele țări ale CSI.

Compartimentul 2 „CONCEPTUL, BAZELE ȘTIINȚIFICE ȘI PSIHOLOGICE ALE TACTICII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE” Sunt abordate multiple noțiuni, importanța și genurile prezentării spre recunoaștere, înaintîndu-se varianta optimă a definiției prezentării spre recunoaștere (PSR). Bazele științifice și mecanismul psihofiziologic al recunoașterii scot în evidență semnalmente în baza cărora poate fi recunoscută persoana, cuantumul lor, precum și procesele psihologice ce dominează activitatea de recunoaștere ca acțiune psiho-fiziologică, factorii ce le pot perturba.

Compartimentul 3 „PREGĂTIREA ÎN VEDEREA PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE ” cuprinde particularități tactice privind audierea subiecților recunoașterii precum și a proceselor psihologice de percepere, memorare, reproducere, reactivare a memoriei, măsurile de organizare și pregătire prealabilă a prezentării spre recunoaștere.

Compartimentul 4 „TACTICA EFECTUĂRII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE ȘI FIXĂRII REZULTATELOR” în cadrul căruia sunt abordate: probleme și dificultăți tactice ce apar în cadrul prezentării spre recunoaștere cum ar fi riscul tactic, recunoașterea în cadrul măsurilor speciale de investigație, teoria și practica prezentării spre recunoaștere a persoanelor și a cadavrelor, particularități tactice, metodice de prezentare spre recunoaștere a obiectelor, animalelor și spațiilor, precum și mijloace și procedee de fixare, apreciere și verificare a rezultatelor efectuării prezentării spre recunoaștere. Sunt argumentate noi genuri de prezentare spre recunoaștere necunoscute doctrinei criminalistică și procesuale autohtone.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL TACTICII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE

1.1. Analiza materialelor științifice publicate în Republica Moldova și România pe tema tacticii criminalistice privind prezentarea spre recunoaștere

Prezentarea spre recunoaștere ca instituție menită să stabilească o stare de fapt, a existat din cele mai vechi timpuri și la diferite popoare, fapt ce atestă importanța acesteia ca modalitate de stabilire a adevărului. Odată cu consolidarea criminalisticii ca știință, menită să contribuie științific și practic la descoperirea infracțiunilor, instituția prezentării spre recunoaștere este valorificată, aducându-și aportul sau semnificativ la stabilirea adevărului în cauzele penale. Unul dintre rolurile de bază în dezvoltarea acestei instituții importante îi revine însuși compartimentului de „tactica criminalistică”.

În acest context, savantul criminalist autohton M. Gheorghiță menționează că apariția și dezvoltarea tacticii criminalistice a avut loc ca urmare a necesității fundamentării științifice a procedeeleor tactice, pentru eficientizarea activității organelor ce desfășoară nu numai investigațiile preliminare ale infracțiunilor, ci și descoperirea, cercetarea și prevenirea lor [45, p.15].

Susținând opinia prof. M. Gheorghiță, menționăm că doar un fundament științific puternic al recomandărilor și procedeeleor tactice criminalistice a acțiunilor de urmărire penală, sprijinite pe valorificarea legităților de apariție și dezvoltare a diferitelor fenomene și acțiuni, este garantul succesului ulterior al oricărei activități realizate de organele de ocrotire a normelor de drept. Deși prezentarea spre recunoaștere este una dintre cele mai frecvente acțiuni întâlnite în cadrul procesului de urmărire penală la noi în țară, acestei instituții nu i s-a acordat atenția cuvenită în doctrina criminalistică națională. Atestăm în acest sens o lipsa de lucrări fundamentale în acest domeniu, cu toate că tactica acestei acțiuni este abordată parțial în unele lucrări ale criminaliștilor autohtoni precum, spre exemplu, S. Doraș. În manualul său: „*Criminalistica*”, reeditat în anul 2011,[35, p.440] autorul oferă algoritmul de prezentare spre recunoaștere, dar nu menționează aspectele tactice ce țin de prezentarea spre recunoaștere „în afara spațiului de vizibilitate”, a altor obiecte de recunoaștere precum spații, imobile, după miros. Publicațiile existente sunt cele ce expun prezentarea spre recunoaștere după metoda veche, ce nu prevede asigurarea lipsei de vizibilitate a persoanei prezentate spre recunoaștere. Nu este scoasă în evidență problematica acestui

domeniu, erorile ce se comit la diferite etape a desfășurării acestei acțiuni de urmărire penală. Considerăm că aceste aspecte urmează a fi perfecționate și tratate suplimentar cu o mai mare atenție.

O altă lucrare ce ține de tema noastră este elaborată de savanții autohtoni V. Didic, M. Capatici, V. Cușnir, V. Moraru. Ea este intitulată ” *Tactica criminalistică*” [34, p.77], și reprezintă o abordare succintă a aspectelor tactice ce țin de pregătirea și desfășurarea unor genuri de prezentare spre recunoaștere cum ar fi persoanele pe viu și după fotografii, precum și a obiectelor. Cu regret, procedura de prezentare spre recunoaștere a altor genuri de obiecte nu se desfășoară. Totuși, fiind o lucrare de tactică criminalistică considerăm că autorii urmau să abordeze mai amplu genurile de prezentare spre recunoaștere ca, spre exemplu, prezentarea spre recunoaștere după voce, tembru, după mers, a aspectelor de înregistrare a mersului, a rezultatelor acțiunii, a modalităților de verificare a calității și veridicității acestora.

Prezentarea spre recunoaștere este tratată succint și de savanții Iu. Odagiu, S. Nestor, în lucrarea intitulată „*Criminalistica*” (conspect), ediția 2002, și 2011, fiind abordate unele aspecte de ordin tactic ale acestei acțiuni de urmărire penală. Cercetătorii susțin viabilitatea prezentării spre recunoaștere a încăperilor, porțiunilor de teren, a spațiilor în cazul în care este necesar de a se convinge că o anumită persoană a vizitat aceste locuri [57,p.98], [58,p.98]. Susținem opinia acestor autori cu referire la aceste genuri de prezentare spre recunoaștere, suplinind totodată că pentru realizarea acestor propuneri este necesar a opera modificări respective în legislația procesuală în vigoare, dar și o abordare mai amplă a acestora, având în vedere aspectele organizatorice, metodologice, de documentare și scoatere în evidență a elementelor comparative.

În toate lucrările nominalizate, atenție nesemnificativă i se oferă etapei de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere, etapă ce asigură succesul acestei acțiuni de urmărire penală. Unul dintre elementele esențiale ale acestei etape este asistența tehnico-criminalistică. În acest context, ținem să menționăm lucrarea de amploare a autorilor autohtoni Gh.Golubenco, V. Colodrovschi intitulată: „*Asistența tehnico-criminalistică a descoperii infracțiunilor*” care, tangențial abordează problemele doctrinare ale tacticii criminalistice. Cercetătorii menționează că asistența tehnico-criminalistică este compusă din două niveluri, cel superior cu funcția de creare a condițiilor de menținere permanentă a capacităților organelor de drept de a soluționa sarcini tehnico-criminalistice ce apar în activitatea de urmărire penală, al doilea inferior de realizarea în fapt a acestor potențialități de către subiecții activităților criminalistice [48, p.44].

Realizarea și asigurarea condițiilor tactice și tehnice reprezintă una dintre condițiile de bază în vederea obținerii succesului oricărei acțiuni de urmărire penală, abordarea unor asemenea aspecte la nivel de monografie la noi în țară reprezintă unul dintre pilonii ce contribuie la planificarea, pregătirea, organizarea corectă și eficientă a oricărei acțiuni de urmărire penală, inclusiv și

a prezentării spre recunoaștere. Laturile pozitive ale lucrării poartă caracter complex, cuprinde concepte și direcții tehnico-tactice bine definite, capabile să asigure calitatea și eficiența procesului penal.

De menționat că și procesualiștii autohtoni T. Osoianu[60, p.95] și V. Orîndaș [59, p.156] abordează, problematica prezentării spre recunoaștere. T. Osoianu accentuează, pe bună dreptate, faptul că legislația în vigoare nu prevede toate obiectele ce pot fi prezentate spre recunoaștere, fiind necesar completarea articolelor cu privire la această instituție[60, p.97]. Susținem totalmente opinia cercetătorului T. Osoianu și considerăm că reglementarea exhaustivă a tuturor obiectelor ce pot fi prezentate spre recunoaștere asigură o bază legală persistentă a întregului set de elemente ce asigură obținerea adevărului în cauzele cercetate. Autorii în cauză, făcând referire la cunoștințele criminaliști Г.И. Кочаров, С. Аюаниџаие, accentuează necesitatea respectării cerințelor de similitudine, doar că aceasta este dificil de realizat, în asemenea situații pot fi comise erori, de exemplu, în procesul-verbal se nominalizează că au fost prezentate spre recunoaștere mai multe obiecte, pe când în realitate numai unul, este prezentat obiectul alături de altele ce se deosebesc esențial [59, p.158]. Asemenea momente întradevăr au fost sesizate în cadrul studiului nostru la cercetarea practicii judiciare (a se vedea anexa nr. 14).

Considerăm necesară o abordare procesuală a acestui mijloc probatoriu, deoarece este acțiune frecventă în procesul de urmărire penală, în cadrul căreia existând un șir de dificultăți care necesită de a fi tratate. Acest deziderat a fost realizat de savantul I. Dolea și colectivul de coautori ce publică în (2005, „*Drept procesual penal*” [37], partea generală, unde sunt tratate diverse instituții ale procesului penal, inclusiv probele și mijloacele de probă) 2009 lucrarea de amploare, intitulată „*Drept procesual penal*” partea generală, comentariu.

Cercetătorii I. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi consideră prezentarea spre recunoaștere o acțiune procesuală pe parcursul căreia, unei persoane i se prezintă alte persoane sau obiecte cu scopul constatării asemănărilor sau deosebirilor cu persoanele sau obiectele observate anterior, în împrejurări care au legătură cu fapta examinată[38, p.213]. Considerăm că elementele ce pot fi supuse prezentării spre recunoaștere sunt mult mai diversificate, fiind în acest sens rezonabilă completarea legislației cu propunere de lege ferenda.

O altă publicație semnată de cercetătorii M. Vidaicu și I. Dolea [88, p.123-124], intitulată *Combaterea traficului de ființe umane* (suport de curs), specifică cazurile de trafic de ființe umane, în care la fel se realizează proceduri de recunoaștere a persoanelor pe viu dar și după fotografii, precum și diverse lucruri, unități de transport, imobile. Autorii, pe drept accentuează faptul că lista obiectelor ce pot fi prezentate spre recunoaștere (PSR) este mult mai amplă. De altfel, cercetătorii în cauză menționează că prezentarea spre recunoaștere reprezintă rezultatul unor procese psihologice, de aceea există posibilitatea survenirii anumitor erori în procesul de

recunoaștere, de unde și necesitatea de a ține cont de factorii obiectivi și subiectivi care pot influența perceperea, memorarea reproducerea informației. În așa mod, prezentarea spre recunoaștere are o importanță egală cu acțiunea procesuală de audiere. Susținem importanța evaluării factorilor obiectivi și subiectivi la audierea prealabilă pentru PSR, remarcăm caracterul complex al acestei acțiuni comparativ cu audierea propriu-zisă, subliniind că acțiunile de urmărire penală nu pot fi catalogate după importanță, deoarece toate acestea în comun, fiind coraborate reciproc asigură stabilirea adevărului.

Cercetătorii susmenționați nominalizează existența a două audieri la prezentarea spre recunoaștere, accentuând că pînă la prezentarea propriu-zisă, persoana se audiază asupra semnelor și particularităților distincte după care ar putea să recunoască. Procesul-verbal care se întocmește este unul separat, confirmând prin această importanța audierii suplimentare ca acțiune distinctă de audierea generală - idee, pe care o împărtășim.

Tot în această ordine de idei, autorii M. Vidaicu și I. Dolea[88, p.123-124], specifică că pot exista situații cînd făptuitorii în cazul infracțiunii de trafic de ființe umane se află după hotarele țării, ne fiind încă reținuți. Pot exista, de asemenea, situații cînd starea sănătății persoanei chemate să recunoască nu-i permite să participe. În asemenea cazuri, prezentarea spre recunoaștere se efectuează după fotografii, aici fiind necesar să se indice motivul acestei proceduri. Deci, prezentarea spre recunoaștere după fotografie trebuie să fie mai curînd o excepție de cît o regulă. Susținem această opinie, notînd că, cît de calitativă nu va fi fotografia ea nu va putea reda totalmente aspectele ce pot fi percepute la recunoașterea persoanelor pe viu.

Aspectele abordate de cercetătorii M. Vidaicu, I. Dolea au fost dezvoltate de prof. M. Gheorghiuță, care menționează că „procesul perceptiv al fiecărui om este influențat de particularitățile psihofiziologice generale și particulare (speciale) ale individului concret, trăsăturile temperamentului, structura aptitudinilor și orientării personalității acestuia. Complexitatea și exactitatea percepției mai sunt influențate de experiența de viață, cunoștințele, interesele și scopurile persoanei care percepe, precum și anumiți factori obiectivi, cum ar fi: condițiile de timp și loc, durata percepției, distanța și vizibilitatea existentă în timpul percepției” [46, p.2].

Împărtășim opinia prof. M. Gheorghiuță vizavi de elementele audierii în cadrul prezentării spre recunoaștere, care trebuie evaluate cu maximă obiectivitate și detaliere, în vederea stabilirii corecte a calității procesului de percepere și asigurării succesului acțiunii de recunoaștere corespunzător semnalmentelor percepute, fiind elemente-cheie în această procedură .

Instituția prezentării spre recunoaștere este tratată și de savanții autohtoni Iu. Odagiu, T. Osoianu, A. Andronache, C. Burbulea, în manualul intitulat *Drept procesual penal. Partea generală*. Ei consideră că, în funcție de obiectul prezentat spre recunoaștere, se deosebesc:

recunoașterea: persoanei, cadavrului, obiectelor, animalelor, încăperilor și terenurilor. Totodată afirmă că prezentarea spre recunoaștere va fi efectuată doar după audierea obligatorie în care să se identifice calitățile individuale ale persoanei sau a obiectelor, cu întocmirea procesului-verbal corespunzător [62, p.273-274].

În privința obiectelor stipulate de Iu.Odagiu, T.Osoianu, A. Andronache, C. Burbulea ca pasibile de a fi prezentate spre recunoaștere o considerăm discutabilă, lista acestora fiind mult mai amplă. Susținem însă ideea că audierea prealabilă trebuie să fie o măsură distinctă, separată (nu o parte intergră cu o audiere generală în care se stabilesc toate circumstanțele cauzei) ci una strict axată pe elemente de identificare necesare și utile la prezentarea spre recunoaștere, fapt care va spori calitatea datelor obținute.

În acest context, este necesar a scoate în evidență și părerea cercetătorilor autohtoni V. Ciobanu, V. Rotaru [30, p.122-123] care, în lucrarea *Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova* menționează: „particularitățile acțiunilor de urmărire penală cu participarea minorilor care nu au atins vârsta răspunderii penale se limitează la interogare, confruntare, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor sau obiectelor. Cea mai importantă acțiune din cele menționate este interogarea”. Opinia în cauză este contradictorie, deoarece prezentarea spre recunoaștere reprezintă după cum am menționat anterior este o măsură mai complexă, care organizată și desfășurată calitativ va da roade și cu implicarea minorilor, aspect abordat de M. Ruiu [67, p.270-271] în „*Criminalistica*” care delimitează minorii după vîrstă în patru categorii, oferind tot odată reguli tactice de lucru minorilor din fiecare categorie.

Alți cercetători, precum M. Avram, T. Popovici, V. Cobășneanu, abordând tematica metodicii criminalistice, în lucrarea: „*Cercetarea infracțiunilor contra persoanei*” (ghidul ofițerului de urmărire penală) specifică că persoana care urmează a fi recunoscută este prezentată celui care urmează a recunoaște, împreună cu cel puțin patru persoane de același sex, asemănătoare la exterior. La prezentarea spre recunoaștere se aplică fotografierea. Fotografiile persoanei prezentate spre recunoaștere și a asistenților procedurali se anexează în mod obligatoriu la procesul-verbal [6, p.246-247]. Observăm că aici sunt redate cerințele legii procesual-penale, foarte succint, fără să se specifice elementele de asemănare. În opinia noastră, ca să se asigure calitatea acestei acțiuni este necesară abordarea aspectelor de pregătire, desfășurare și documentare a rezultatelor acestei acțiuni, unul dintre elemente ce contribuie la edificarea valorii probatorii a acesteia fiind analiza și verificarea rezultatelor prezentării spre recunoaștere.

Doctrina criminalistică română a absorbit atît ideile savanților europeni (de exemplu, portretul vorbit, creat de A. Bertillion, a fost implementat în România printre primele. În anul 1892, datele privind semnalmentele descriptive din fișa de cazier sunt înlocuite cu date

antropometrice obținute prin măsurări ale corpului uman) [21, p.28], cât și realizările savanților ruși din cadrul fostei URSS (ultimii avînd un impact deosebit asupra creării doctrinei criminalistice din România perioadei respective). Pornind de la cele menționate, considerăm oportună ideea de a aborda problematica instituției prezentării spre recunoaștere prin prisma curentelor științifice din ambele țări (România și Rusia), doctrina, practica și experiența cărora pot contribui la perfecționarea instituției analizate în țara noastră.

Totuși, în România, prevederile vechiului cod de procedură penală nu cataloga ca mijloc de probă distinct *prezentarea spre recunoaștere*. Cu acest prilej, prof. L.Cârjan, în *Tratatul de criminalistică*, notează că prezentarea spre recunoaștere este un procedeu probatoriu suplimentar, constituînd o ascultare de tip special. Totodată menționează că prezentarea spre recunoaștere nu este reglementată distinct în lista mijloacelor de probă, enumerate de art. 64 a C.p.p. a României, fiind o modalitate de ascultare a persoanelor, și îmbracă forma unor declarații ale martorilor, părții vătămate, ale învinutului sau inculpatului, aspect menționat și de alți savanți criminaliști din România (Gh. Alecu [1, p.338], N. Văduvă[87], A. Ciopraga[28, p.342]).

În altă ordine de idei, dacă e să facem o paralelă, opinia savantului П.П. Цветков susținută pe parcursul deceniilor de o pleiadă de savanți, argumentează caracterul independent al prezentării spre recunoaștere și anume, dacă în cadrul audierii, de la persoană se solicită comunicarea circumstanțelor, persoanelor, obiectelor percepute anterior, atunci, în cadrul prezentării spre recunoaștere, fără a repeta împrejurările faptei, își exprimă opinia cu privire la identitatea sau deosebirea obiectului prezentat, perceput anterior. De regulă, martorul nu face concluzii, iar de la persoana care efectuează recunoașterea se cere anume concluzia ce reprezintă probă în dosar. Diferența dintre audiere și prezentare nu este redată doar aici, mai existînd și alte elemente distincte. La acest capitol, considerăm că în România există discrepanță între doctrina procesual penală și cea criminalistică, caracterizată prin faptul că în lucrările de criminalistică modul de abordare a prezentării spre recunoaștere este ca instituție distinctă, cu reguli și procedură ca atare.

Savanții români C. Dumitrescu, E. Gacea în lucrarea: „*Elemente de antropologie*” (1993) abordează problema portretului vorbit, identificarea persoanelor după metoda portretului vorbit, după fotografii, identificare a cadavrelor. Autorii analizează particularitățile de desfășurare a acestor acțiuni, procedeele utilizate la identificare, elementele de identificare, dificultățile prezente în cadrul acestor procese. Evaluarea tuturor acestor aspecte permite a scoate în evidență potențialele erori ce pot apărea, stabilirea unui proces corect de organizare, desfășurare și fixare a prezentării spre recunoaștere [32, p.41-43].

În cazul doctrinei criminalistice din România, după cum am menționat mai sus, prezentarea spre recunoaștere nu este calificată ca o acțiune de urmărire penală distinctă. Astfel, cunoscuții

savanți C. Aioanițoaie și E. Stancu în Tratatul de tactică criminalistică, apărut în 1992, specifică că prezentarea spre recunoaștere este o modalitate de ascultare a martorilor, rezultatul prezentării spre recunoaștere materializându-se sub forma unor declarații ale martorilor, a părții vătămate, a învinuitului, inculpatului, declarațiilor obținute privind regulile de ascultare [2, p.179].

C. Aioanițoaie și colectivul de autori oferă un capitol aparte instituției prezentării spre recunoaștere, fiind tratate aspectele de pregătire, desfășurare și fixare a acestei acțiuni. În acest capitol un loc separat este consacrat particularităților psihologice a prezentării spre recunoaștere și afirmației că acestea au o marjă de eroare specifică psihicului uman. Considerăm contradictorie opinia cercetătorilor C. Aioanițoaie, I. Sandu, E. Stancu, L. Cîrjan că prezentarea spre recunoaștere prezintă o formă a audierii, întrucât aceasta este o acțiune de urmărire penală ce depășește limitele audierii persoanei. Importanța acestui fapt fiind consfințită și prin aspectele procesuale prezente în legislația procesual penală a Republicii Moldova, Federației Ruse, Ucrainei, Armeniei, Uzbekistanului, Tadjichistanului, Lituaniei, Republicii Bielarus, Marea Britanie ș.a. Acreditarea din punct de vedere procesual a modului de derulare a procedurilor tactice a acestei acțiuni de urmărire penală în legislația de procedură le-a ridicat la nivel de normă juridică obligatorie pentru executare. Aceasta impune o modalitate strict prevăzută de legislație de desfășurare a acestei acțiuni, adică standardizarea acesteia, fapt care oferă valoare rezultatelor precum și posibilitatea incontestabilă de verificare a mersului acestei acțiuni de urmărire penală în vederea evaluării procesului și corespunzător rezultatelor, acestei măsuri de urmărire penală.

În a.1994 prof. V. Bercheșan și prof. I.N.Dumitrescu publică lucrarea „*Probele și mijloacele de probă*”, în care stipulează ca atât confruntarea, cât și prezentarea spre recunoaștere sunt procedee probatorii complementare însă, cu toate că nu sunt mijloace de probă, au drept rezultat obținerea unor mijloace de probă indispensabile [11, p.66] [12, p.130]. Opinia în cauză este susținută și de alți cercetători români: Gh. Florea, V. Dobrinoiu, I. Stan. Acestea, de comun acord cu un șir de alți autori împărtășesc ideea cu privire la caracterul prezentării spre recunoaștere înaintat de V. Bercheșan în lucrarea: „*Îndrumar de cercetare penală*” publicată în anul 1994. Totuși, autorii în cauză consacră acestei acțiuni un capitol separat în care abordează aspecte ca pregătirea pentru această acțiune de urmărire penală, modul de desfășurare, modul de fixare a acestei acțiuni de urmărire penală. Autorii specifică că: „un rol important revine și prezentării spre recunoaștere, activitate în cadrul căreia martorii, persoana vătămată și uneori chiar învinuiții sau inculpații sunt solicitați să identifice persoane, obiecte sau animale [49, p.162]. ” Un element pozitiv al lucrării este faptul că V. Dobrinoiu, Gh. Florea, I. Niță Stan, D. Mihaiaș analizează actele procesuale în care se înregistrează prezentarea spre recunoaștere,

esența și conținutul lor, fapt ce oferă mostre care reprezintă elemente de reper calitativ a modului de documentare a acestei acțiuni.

Manualul „*Criminalistica*” (a.2001), semnat de A. Ciopraga, I. Iacobiță specifică: ”prezentarea pentru recunoaștere a persoanelor prezintă cea mai mare importanță nu numai datorită frecvenței, ci mai ales, consecințelor pe care le-ar putea antrena falsele identificări”. Cercetătorii menționează: „din punct de vedere al gradului de certitudine subiectivă pe care îl oferă, declarația de recunoaștere poate fi certă, sigură sau nesigură. Fiind certă când se identifică fără ezitare, iar imprecisă sau incertă când pe fondul coincidenței unora dintre trăsăturile definitorii ale persoanei se constată și existența unor disonanțe [27, p.286]. Nominalizarea modului de recunoaștere impune selectarea soluțiilor de obținere a rezultatelor calitative, una dintre care fiind, în opinia noastră, audierea calitativă în cadrul căreia se vor reactualiza semnamentele prin utilizarea unui soft specializat, familiarizarea cu semnamentele și terminologia etc.

Astfel, A. Ciopraga, I. Iacobiță, L. Cârjan [22, p.527], consideră că este real prezentarea spre recunoaștere după miros. Susținem această opinie, considerăm că poate fi un instrument suplimentar de stabilire a adevărului în cauzele penale.

Prezentarea spre recunoaștere este tratată și de savanți criminaliști cum I. Mircea [53, p.309], E. Stancu [71, p.530], N. Văduvă[87], Gh. Alecu [1, p. 338], în lucrările cărora **instituției** prezentării spre recunoaștere îi este acordat un capitol aparte. Autorii nominalizați abordează aspecte cum ar fi: esența prezentării spre recunoaștere, aspectul psihologic al prezentării spre recunoaștere, etapa de pregătire pentru această acțiune de urmărire penală, condițiile ce necesită de a fi asigurate pentru desfășurarea acestei acțiuni, genurile de prezentare spre recunoaștere, modurile de desfășurare ale acestora, particularități a procesului de fixare a prezentării spre recunoaștere. Caracterul informației fiind extrem de laconic, deosebiri mari cu privire la esența celor expuse precum și date de studiu comparat nu se oferă. Deși considerăm necesară tratarea procesuală a PSR ea nu este abordată în cadrul tratatelor fundamentale de procedură penală autori: N.Volonciu [89], Gh.Mateuț [52], N. Jidovu [50], A. Crișu [33], I. Neagu, M. Damaschin, B. Micu, C. Nedelcu [55], Gr. Gr. Teodoru [92]. ca urmare a rolului acestei instituții în cadrul procesului de urmărire penală din România

O abordare mai profundă a tacticii prezentării spre recunoaștere se atestă în lucrările savanților criminaliști români L. Cârjan [22, p.526], A. Ciopraga[28, p.342], M. Ruiu [67, p.530]. De notat, că importanța instituției prezentării spre recunoaștere ca mijloc de probă a fost conștientizată de către legislatorul din România. Prin legea Nr. 135 din 1 iulie 2010 privind noul Cod de procedură penală, publicat în MO nr. 486 din 15 iulie 2010 și intrat în vigoare la 1 februarie 2014 sunt prevăzute schimbări esențiale fiind introdusă s-a trecut de la acțiunea

prezentarea spre recunoaștere (Prevăzut de C.p. p. al R. din 1963) *Identificarea persoanelor și a obiectelor* prezent într-un capitol separat. Acest capitol este compus din articole, după cum urmează: ART. 132 *Scopul și obiectul măsurii*, ART. 133 *Audierea prealabilă a persoanei care face identificarea*, ART. 134 *Identificarea persoanelor*, ART. 135 *Identificarea obiectelor*, ART. 136 *Alte identificări*, ART. 137 *Pluralitatea de identificări*.

Aceste articole în esență reglementează procedura de pregătire și desfășurare a prezentării spre recunoaștere. Deși, în cazul noului cod de procedură penală sunt comise, în opinia noastră lacune, respectiv, art. 97 intitulat: „Proba și mijloacele de probă” nu se menționează expres prezentarea spre recunoaștere ca mijloc de probă, oferindu-i posibilitatea tacită de a fi în calitate de aceasta.

Astfel, în alin.1 al art. 97 al C.p.p. al României se prevede: Constituie probă orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal (acest aspect este prevăzut în art. 132, intitulat: ”Scopul și obiectul măsurii” care stipulează în al. 1, identificarea persoanelor sau obiectelor se poate dispune dacă este necesară în scopul clarificării împrejurărilor cauzei.

Legislatorul român a introdus noțiunea acestei acțiuni de urmărire consfințind esența acesteia și anume ca proces de identificare. Ținem să menționăm că legislatorul român prevede expres în art. 136 intitulat: *Alte identificări* prezentarea spre recunoaștere după voce, sunete. Totuși nu sunt prevăzute și stipulate prezentarea spre recunoaștere după mers, a spațiilor. Art. 134 intitulat: *Identificarea persoanelor* prevede prezentarea spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate (al. 3), identificarea se desfășoară astfel încât persoanele care urmează să fie identificate să nu o vadă pe cea care le identifică, dar nu se menționează în ce mod să fie realizată această măsură.

Ca urmare probabil a conștientizării importanței acestei instituții și modificării legislației procesual penale române I. Neagu, M. Damaschin abordează PSR, menționând că identificarea persoanelor se face, în principal, prin recunoașterea unei persoane dintr-un grup constituit de organul judiciar sa-u prin recunoașterea persoanei după fotografii, după voce vorbire, mers, sau după alte elemente ce ar face obiectul percepției senzoriale, identificarea obiectelor [56, p.481].

Totodată ei menționează legislația procesual penală din România prevede în articolul 137 „Pluralitatea de identificări”

În acest context I. Neagu, M. Damaschin menționează există posibilitatea ca identificarea unei persoane sau a unui obiect să fie făcută de mai multe persoane sau identificarea mai multor persoane ori a mai multor obiecte să fie făcută de aceeași persoană. Astfel, în cazul în care mai multe persoane sunt chemate să identifice aceeași persoană sau același obiect, organele judiciare

competente ia măsuri prin care să evite comunicarea între cei care au făcut identificarea și cei care urmează să o efectueze. [56, p.482-483]

Toate aceste pluralități conform legislației procesual penale din R. Moldova sunt reglementate de prevederile art. 116 C.p.p. al R. Moldova nefiind necesar în opinia noastră delimitarea într-un articol separat.

Totuși, însuși conștientizarea de către savanții procesualiști români că a fost exclusă o instituție importantă din legislația procesuală penală și reintroducerea ei reprezintă un pas înainte în vederea stabilirii adevărului pe cauzele penale.

1.2. Examinarea publicațiilor de specialitate apărute în ultimii ani în Rusia și alte țări din străinătate pe problema prezentării spre recunoaștere

Printre primii doctrinari ai criminalisticii sovietice, care și-au adus aportul la dezvoltarea instituției prezentării spre recunoaștere este В.И. Громов. Această temă el o desfășoară în monografia «Дознание и предварительное следствие» [Cercetarea prealabilă și ancheta preliminară] (1925), în care analizează modul de prezentare spre recunoaștere abordat de alte legislații, cum ar fi cea italiană, remarcând unele aspecte de realizare practică a prezentării spre recunoaștere și observă faptul că, conform legislației italiene, legislatorul statuează expres anumite cerințe față de modul de desfășurare a acestei acțiuni de urmărire penală. În lucrare, В.И. Громов, argumentează necesitatea desfășurării audierii prealabile a persoanelor ce vor efectua prezentarea spre recunoaștere și că acestea trebuie să descrie detaliat semnalmente persoanele verificate. Doar cu respectarea obligatorie a acestei măsuri, supliniază В.И. Громов, poate fi efectuată ulterior prezentarea spre recunoaștere [135, p.193].

În continuare, el atenționează faptul că nu toate aspectele ce țin de prezentarea spre recunoaștere sunt stipulate și reglementate de legislator, fapt care conduce la apariția în practică a diverselor modalități de desfășurare a acestei acțiuni. Pentru a înlătura aceste discrepanțe și a stabili o modalitate omogenă de realizare a acțiunii de urmărire penală în cauză, propune implementarea experienței legislatorului italian, care indică expres modul de desfășurare a acțiunii vizate. Totodată, el consideră ca în legislație să fie stipulate și prevăzute direct și genurile de prezentare spre recunoaștere, fapt care ar fixa o modalitate unică respectată de toți ofițerii de urmărire penală, oferind și posibilitatea verificării modului de desfășurare a acțiunii respective. Susținem opinia acestui savant, care a formulat clar și principiile fundamentale de desfășurare a acțiunii de urmărire penală analizate.

Un alt savant care a contribuit esențial la dezvoltarea instituției prezentării spre recunoaștere este pionierul criminalisticii rusești И.Н.Якимов, care în anul 1928 publică monografia: «Опознавание преступников» [Prezentarea spre recunoaștere a infractorilor], prima lucrare de anvergură ce vizează direct tema în cauză. Autorul abordează unele aspecte istorice și legislative ale mecanismului de cercetare și recunoaștere a infractorilor. Pentru prima dată este studiată geneza metodelor și mijloacelor de identificare a infractorilor, menționând că, încă cu 300 ani î.H., în Egipt a existat un sistem de fixare a semnalmentelor fizice, numit „culai-palai”. La fel, au existat experiențe de descriere a semnalmentelor persoanelor și în Grecia antică [295, p.12].

O continuitate a doctrinei criminalistice cu privire la instituția prezentării spre recunoaștere o reprezintă lucrarea savantului rus Г.И. Кочаров care, în anul 1955, publică monografia: «Опознавание на предварительном следствии», [Prezentarea spre recunoaștere la cercetarea prealabilă]. Conținutul lucrării se axează pe tratarea următoarelor aspecte: importanța procesuală a prezentării spre recunoaștere, pregătirea pentru PSR, PSR a persoanelor, cadavrelor, obiectelor și animalelor, recunoșterea după fotografie. El atrage atenția asupra diverselor aspecte organizatorice și tactice, continuând și dezvoltând ideile predecesorilor săi, precum В.И.Громов, И.Н.Якимов, cu precizarea anumitor aspecte discutabile. La capitolul audierea persoanei ce va efectua recunoașterea Г.И. Кочаров accentuează că persoana audiată trebuie să ofere informații cu privire la semnalmentele percepute nemijlocit de către ea, nu din auzite sau din alte surse. De asemenea la fixarea datelor oferite de către persoana audiată în procesul verbal să se indice modalitatea și nu terminologia portretului vorbit, fiind necesară, în opinia sa, fixarea depozițiilor literalmente expuse de persoană, descifrarea ulterioară de sinestătător de către ofițerul de urmărire penală a datelor, оформându-le conform regulilor și standardelor portretului vorbit[171, p.19] .

Punctul de vedere cu privire la acest aspect constă în faptul că se atestă originea depozițiilor. Totuși, suntem de părerea că înregistrarea datelor cu privire la descifrarea informațiilor nu trebuie efectuată de sine stătător de ofițerul de urmărire penală, ci în comun cu specialistul-criminalist, ceea ce va spori calitativ rezultatele acțiunii.

Cu privire la prezentarea spre recunoaștere a persoanelor cercetătorul Г.И. Кочаров menționează doar că ele nu trebuie să se deosebească unele de altele, însă el nu specifică - căror cerințe trebuie să corespundă persoanele respective. La capitolul „PSR a persoanelor”, autorul, spre deosebire de alții predecesori, scoate la iveală neajunsurile existente în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală, dintre care menționăm determinarea superficială de la persoana audiată a semnalmentelor, în baza cărora aceasta va recunoaște persoana propusă spre recunoaștere. În opinia lui Г.И. Кочаров, acest aspect este inadmisibil, deoarece anume depozițiile persoanei ce

recunoaște constituie probă în dosar. Susținem ideea acestui savant, avînd în vedere că de asigurarea unei baze probatorii veridice și obiective depinde exactitatea datelor oferite și transcrierea acestora corect din punct de vedere procesual. Г.И. Кочаров scoate în evidență posibilitatea recunoașterii nu doar cu organele de văz și a celor auditive dar și prin prezentarea spre recunoaștere după voce și vorbire. În cazul dat savantul nu a reușit să trateze toate aspectele specifice acestui gen de recunoaștere, axîndu-se doar pe unele aspecte. Totuși lucrarea acestui cercetător reprezintă o sursă ce completează substanțial aspectele instituției tratate de predecesorii săi.

Cu privire la audiere ca element important în cadrul prezentării spre recunoaștere, ținem să menționăm lucrarea savantului ungar И. Ке́ртэс, intitulată «Тактика и психолгические основы допроса» [Tactica și aspectele psihologice ale audierii]. Autorul menționează că, de regulă, acțiunea în cauză inspiră încredere și are o mare însemnătate probatorie, în care persoana ce va recunoaște indică unele semnalmente ale persoanei ce urmează să fie recunoscută și menționează posibilitatea recunoașterii ulterioare. În același context, И. Ке́ртэс susține că există situații cînd persoana nu poate indica semnalmente după care ar putea să recunoască dar, în cadrul desfășurării recunoașterii, îl totuși î-l identifică. Savantul este de părerea că nu trebuie de respins dar de realizat prezentarea spre recunoaștere și în cazul, în care persoana nu indică semnalmente concrete. Trebuie doar de audiat anticipat și de stabilit în baza căror semnalmente urmează să recunoască persoana respectivă, după care aceasta urmează să fie audiată încă odată pentru a se stabili în baza căror semnalmente persoana a recunoscut [172, p.164].

În acest context menționăm imposibilitatea comparării valorii probante a declarațiilor cînd persoana descrie semnalmente și cînd recunoașterea se face fără descrierea acestora. Ofițerul de urmărire penală trebuie să utilizeze toate modalitățile de reactivare a memoriei în vederea stabilirii unui complex minimal de semnalmente, ceea ce ar spori veridicitatea probatorie a prezentării spre recunoaștere. Deci, credem totuși posibil utilizarea recomandărilor oferite de И. Ке́ртэс. Meritul savantului constă și în analiza legităților proceselor psihologice, inclusiv a modului recomandat a fi utilizat ca cel mai eficient și oportun în cadrul procesului de audiere.

O altă sursă de valoare axată pe instituția prezentării spre recunoaștere este lucrarea savantului П.П.Цветков editată în anul 1962. «Предъявление для опознания в советском уголовном процессе», [Prezentarea spre recunoaștere în procesul penal sovietic]. Autorul tratează următoarele probleme: Noțiunea, obiectele, subiecții prezentării spre recunoaștere; argumentînd că prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală de sine stătătoare; condițiile generale ale PSR; PSR a persoanelor, cadavrelor, obiectelor, animalelor, recunoașterea după fotografii ș.a. Spre deosebire de alți autori, П.П.Цветков atrage atenție

asupra metodelor de verificare a depozițiilor persoanelor care au efectuat prezentarea spre recunoaștere, analizând depozițiile lor făcute cu ocazia audierii. Lucrarea reprezintă o contribuție importantă, deoarece abordează în complex materia acestei instituții. Autorul argumentează temeinic independența prezentării spre recunoaștere ca instituție distinctă în cadrul procesului de urmărire penală [272, p.7], fapt necesar, deoarece unii autori, atât procesualiști, cât și criminaliști contestă independența PSR, considerînd-o parte componentă a audierii, confruntării, sau a experimentului în procesul urmăririi penale.

Scopul acțiunilor de urmărire penală menționate este divers, după cum sunt cauzele și condițiile de desfășurare a acestora. Susținem totalmente opinia criminalistului П.П.Цветков referitoare la caracterul independent al prezentării spre recunoaștere. Aici însă nu trebuie scăpat din vedere și alt aspect ce oferă importanță lucrării dlui П.П.Цветков, - abordarea modului de verificare și analizare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere, măsură realizată conform standardelor, care oferă PSR o forță probatorie indubitabilă. La fel, instituția prezentării spre recunoaștere este tratată amplu atât din punct de vedere procesual cât și criminalistic.

O altă sursă axată pe problematica prezentării spre recunoaștere este teza de doctor a savantului Н.Г.Бритвич «Теоретические и практические аспекты предъявления для опознания», [Aspectele teoretice și practica prezentării spre recunoaștere]”susținută în a. 1968. În lucrare sunt cercetate aspectele teoretice și practice cu privire la prezentarea spre recunoaștere, cu evaluarea experienței organelor de urmărire penală din momentul stipulării în legislația procesual-penală a instituției PSR, argumentînd necesitatea stabilirii la PSR a aspectelor de deosebire [113], fapt ce depășește, în opinia noastră, esența acestei acțiuni de urmărire penală (AUP).

În anul 1971 vede lumina tiparului lucrarea savantului А.Я. Гинзбург, intitulată: «Тактика предъявления для опознания», [Tactica prezentării spre recunoaștere], în care autorul tratează pentru prima dată particularitățile prezentării spre recunoaștere a spațiilor, încăperilor, construcțiilor. De asemenea, autorul abordează și măsurile speciale de investigație orientate spre depistarea bănuțului, prezentarea persoanei după fotografiile separate sau existente în albume unde sunt stocate pozele recidiviștilor. În esență, acest act este aproape similar cu prezentarea spre recunoaștere, dar poartă mai curând un caracter operativ [136, p.53].

Acest aspect se discută în doctrina criminalistică, avînd în vedere că acțiunea diminuează ulterior importanța prezentării spre recunoaștere și încalcă principiile prezentării PSR, inclusiv prezentării repetate spre recunoaștere, cerințele vizavi de fotografiile PSR. Alt aspect tratat în lucrare este modalitatea de fixare și analiză a rezultatelor prezentării spre recunoaștere, А.Я.Гинзбург, referindu-se exclusiv la aspectele tactice de desfășurare a acestei acțiuni de urmărire penală.

În anul 1975 apare lucrarea fundamentală a savantului Н.Н. Гапанович, intitulată «Опознавание в судопроизводстве (процессуальные и психологические проблемы)», [Prezentarea spre recunoaștere în justiție. Aspecte procesuale și psihologice] [137, p.22].

Valoarea lucrării o constituie abordarea profundă a aspectelor ce țin de elementele subiective ale prezentării spre recunoaștere și anume, procesele psihologice, realizarea simbiozei armonioase a doctrinei psihologice vizavi de percepere, analiză, memorare, asupra factorilor determinanți ai calității proceselor psihologice nominalizate, analiza aspectelor de identificare a obiectelor prin prisma derulării proceselor psihologice. Ideea de bază este că, cunoscând și analizând procesele psihologice, aspectul subiectiv al prezentării spre recunoaștere, fiecare OUP poate stabili, în dependență de circumstanțele cauzei, elementele favorabile PSR, cele care îi afectează calitatea și potrivit situației, valorificarea punctelor pozitive, negative, neutralizarea și fortificarea reperelor de identificare și edificare a cuantumului de probe.

Lucrarea savantului Н.Н.Гапанович se axează pe aspectele psihologice ale prezentării spre recunoaștere, elemente tratate de doctrina psihologiei. Este îmbucurător faptul că în doctrina psihologiei, unii savanți au realizat un șir de investigații, materializate într-o serie de lucrări, utilizate de doctrina criminalistică ca argumente și recomandări.

De exemplu, lucrarea prof. М.С. Шехтер «Психологические проблемы узнавания» [Problemele psihologice ale recunoașterii] (1967) fundamentală în doctrina psihologiei, care influențează calitativ unele aspecte din tactica criminalistică prin tratarea acestora din punct de vedere psihologic [278, p.24].

În structura lucrării prevalează aspectele de ordin teoretic, particularitățile mecanismului de recunoaștere, fapt important prin studiul experimental. Autorul scoate în evidență dificultățile și problematica procesului de recunoaștere atât în condiții simple, cât și în condiții dificile, aspecte necesare în cazul PSR. Totodată lucrarea permite argumentarea și evidențierea dilemelor existente, modul de soluționare a acestora, aspect confirmat ulterior de Н.Н. Гапанович.

Prezintă interes o altă lucrare a savantului М.С. Шехтер (1981), intitulată «Зрительное опознавание Закономерности и механизмы», [Recunoașterea vizuală Legități și mecanisme], una de referință dat fiind faptul că abordează în complex aspectele derulate în cadrul sistemului nervos, referitoare la recunoașterea efectuată de către om. М.С. Шехтер demonstrează existența unor stimulenți-cheie ai individului în cadrul procesului de recunoaștere. De exemplu, în cursul PSR a unei persoane bănuite cu statură foarte înaltă care prezintă unele semnalmente individuale ca tatuaje, cicatrice, lipsa unor membre ce reactivează memoria sau pot servi ca stimul etalon.

Autorul analizează unele aspecte ca: recunoașterea unor semnalmente-particularități în general, influența factorilor de diferențiere, antrenarea deprinderilor de recunoaștere a unor indici

separați, recunoașterea în dependență de numărul elementelor relevante a materialelor. Ideea este că, în cazul majorării unor elemente, poate crește probabilitatea de recunoaștere [281, p.47]. Conducându-se de acest principiu, savanții criminaliști recomandă desfășurarea prezentării spre recunoaștere în spațiile unde s-a desfășurat anterior infracțiunea, acest fapt fiind condiționat de prezența unui număr mai mare de factori-stimulatori ce contribuie la reactivarea memoriei. M.C. Шехтер abordează elemente specifice reproducerii cum ar fi recunoașterea conceptuală și perceptivă, aici sunt tratate așa aspecte cum ar fi nivelurile și genurile recunoașterii invariative. Aspecte de invarietate a recunoașterii apare în situația când la analiza diferitor obiecte se obțin rezultate similare după careva elemente percepute (proprietăți, particularități). Așa gen de invariație fiind numită *directă*. Aici în vedrea înlăturării acestui aspect savantul, accentuând înlăturarea particularităților irelevante și axarea pe elemente cheie de recunoaștere. Astfel de aspecte sunt întâlnite la prezentarea spre recunoaștere a obiectelor. Ambele lucrări ale savantului M.C. Шехтер precum și alte monografii doctrinare din domeniul psihologiei, atestă etiologia, legitățile, mecanisme existente în cadrul proceselor de recunoaștere. Pe cale experimentală fiind analizate problematica existentă, factorii ce afectează și ce pot contribui la edificarea procesului de recunoaștere, fapt care creează un fundament științific al PSR. Instituția prezentării spre recunoaștere ca acțiune de urmărire penală după cele menționate, putem concluziona, este axată pe câțiva piloni, aceștea fiind: aspecte psihologice de recunoaștere, gabitologia judiciară - portretul vorbit, tactica criminalistică și nemijlocit aspectele procesual penale de reglementare a acestei acțiuni de urmărire penală.

Cunoscuții criminaliști bieloruși A.B. Дулов, П.Д. Нестеренко publică lucrarea «Тактика следственных действий» [Tactica acțiunilor de urmărire penală] (1971). Meritul acestor savanți, pe lângă faptul că abordează aspectele tactice ale recunoașterii, este și faptul că tratează în cadrul procedurilor de desfășurare a diferitor genuri de prezentare spre recunoaștere criteriile cantitative și calitative înaintate obiectelor destinate prezentării spre recunoaștere [149, p.175].

Alți savanți precum B.A. Снетков, А.М. Зинин, И.Ф. Винченко, dezvoltă direcția în cauză de cercetare, editând lucrarea «Частота встречаемости признаков элементов лица» [Frecvența de întâlnire a elementelor faciale] (1972). Autorii analizează elementele anatomice faciale, frecvența acestora, particularitățile anatomice, sunt abordate așa aspecte ca genul de infracțiuni și numărul de descrieri pe fiecare gen de infracțiune, elemente care reprezintă ținta procesului de pregătire pentru PSR, care sunt necesare de a fi luate în calcul, analizate, fixate corect pentru obținerea rezultatelor calitative [242, p.6]. Prof. B.A. Снетков și prof. А.М. Зинин completează substanțial această direcție de cercetare prin elaborarea lucrării «Система составления описания внешности человека » [Sistema de întocmire a descrierii exteriorului

persoanei] (1976), în care susțin că pot fi obținute rezultate doar dacă se respectă un sistem strict stabilit de descriere a semnalmentelor [241, p.6]. Autorii abordează principiile și regulile de descriere a exteriorului persoanei în cazul expertizei fotoportretistice, sistema, metodică și regulile de descriere a elementelor exterioare folosite în cadrul expertizei după fotoportret [241, p.7].

Considerăm că, deși aceste elemente au un caracter mai complex, destinate desfășurării unei expertize, punctele de referință pot fi utilizate și în cadrul prezentării spre recunoaștere. Desfășurarea ulterioară a expertizei fotoportretistice nu este decât o confirmare că însăși procesul de recunoaștere ce stă la baza acțiunii de urmărire penală cu același titlu are un fundament științific puternic care poate fi cimentat la necesitate inclusiv și prin rezultatele expertizei.

Cercetătorii ruși A.E. Крикунов, A.Ф. Маевский, publică lucrarea: «Тактика и психологические основы предъявления лица для опознания на предварительном следствии», [Tactica și aspectele psihologice a prezentării spre recunoaștere la etapa cercetării prealabile] (1977). Valoarea acestei lucrări se impune prin caracterul ei integru, savanții scot în evidență elementele cheie ale prezentării spre recunoaștere, esența procesului de recunoaștere ca acțiune de urmărire penală, etapa organizatorică a acesteia considerînd-o temelia succesului acțiunii, sunt tratate procedeele de desfășurare, recomandările cu privire la modul de desfășurare corectă a acțiunii, este abordat un element important al prezentării spre recunoaștere ca factorul psihologic (elemente cercetate și de M.C. Шехтер). Autorii stipulează un nou gen de semnalmente - cele sociale [173, p.13], aspect fiind caracteristic pentru copii, totuși suntem de opinie că ar fi mai bine de delimitat în cazul respectiv după vîrstă.

Un an mai târziu, A. И. Подольский publică lucrarea «Формирование симультанного узнавания» [Formarea recunoașterii simultane] (1978) [224], în care savantul atrage o atenție deosebită recunoașterii simultane. El abordează trecerea de la recunoașterea succesivă la cea simultană, analizează esența procesului recunoașterii simultane, a aspectelor formării recunoașterii vizuale, fiind analizate rezultatele obținute pe cale experimentală, metodică formării acțiunii în baza recunoașterii vizuale. Autorul scoate în evidență condițiile ce asigură trecerea către recunoașterea simultană, analiza experimentală a mijloacelor psihologice ce asigură trecerea la recunoașterea simultană. Toate aceste aspecte asigură o edificare a instituției prezentării spre recunoaștere, dat fiind faptul că ambele tipuri de recunoaștere se atestă la această acțiune. Lucrările lui M.C.Шехтер, A.И. Подольский scot în evidență și atestă pe cale experimentală, științifică particularitățile acestora, oferă recomandări cu privire la revitalizarea proceselor psihologice - acțiune îndreptată spre elucidarea informațiilor stocate în memoria omului și extragerea lor cu maximum de randament.

O contribuție însemnată în problema tacticii recunoașterii a adus-o un alt savant criminalist rus Н.Н.Гапанович, care publică în a.1978 monografia: «Опознание в судопроизводстве (процессуальные и психологические проблемы)», [Prezentarea spre recunoaștere în practica de urmărire penală și judiciară]. Lucrarea este una de anvergură privind instituția PSR, în care autorul argumentează propunerea de prezentare spre recunoașterea experimentală. Se are în vedere realizarea recunoașterii în cazul, în care există dubii cu privire la veridicitatea actului de prezentare spre recunoaștere inițială, adică existența contradicțiilor dintre rezultatele obținute în cadrul PSR și alte circumstanțe obiective (recunoașterea la limita aptitudinilor organelor de văz, auz a persoanei ce recunoaște). Recunoașterea experimentală prezintă de fapt o măsură de verificare efectuată în cadrul unei acțiuni cu caracter de experiment în scopul verificării posibilității de percepere a totalității de particularități de individualizare. Н.Н.Гапанович susține că acest gen de prezentare spre recunoaștere reprezintă un element al experimentului nimerind sub incidența articolului corespunzător din codul de procedură penală al Republicii Belarus[137, p.85-86] .

În ce ne privește, avem rezerve în privința acestei opinii, dat fiind caracterul și scopul ei specific experimentului de urmărire penală desfășurat cu scopul de a verifica diferite aspecte ce țin de capacitatea de a percepe, de a auzi și alte elemente strict evaluate și distinse afiș de tactica criminalistică cât și de doctrina procesual penală, excluzând necesitatea de a înainta un nou gen de prezentare spre recunoaștere, ce poate fi efectuat cu încălcarea principiului de neprezentare repetată a persoanelor sau obiectelor.

Prof. Н.Н.Гапанович abordează prezentarea spre recunoașterea în cadrul instanței de judecată, stipulată în legislația procesual penală a Federației Ruse, Republicii Uzbekistan, Armenia etc. Însă realizarea acestui gen de acțiune de urmărire penală nu contravine principiului de admisibilitate și permisivitate a probelor, consideră Н.Н.Гапанович, П.П. Цветков, Л.Е. Ароцкер, Н.Н.Гапанович, care susțin posibilitatea realizării acesteia dacă prezentarea spre recunoaștere nu s-a efectuat în cadrul procesului de urmărire penală, prezentării obiectelor, persoanelor care au lipsit în cadrul procesului de urmărire penală. Acest gen de prezentare spre recunoaștere a existat și în codul de procedură penală a RSSM, dar existînd condiția că poate fi desfășurată doar în cazul cînd PSR nu s-a realizat în cadrul procesului de urmărire penală. Nu susținem această idee deoarece în cazul desfășurării acesteia în cadrul urmăririi penale nu mai poate fi efectuată și în instanța de judecată deoarece se încalcă principiul nerealizării PSR repetate, alt argument este că instanța de judecată nu dispune de condiții înaintate PSR a persoanelor (prezentarea în afara spațiului de vizibilitate). În cazul că nu au stabilit careva persoane, sau obiecte în cadrul procesului de urmărire penală considerăm că aceasta nu trebuie să fie prerogativa instanței de judecată ci a organelor de urmărire penală cărora

trebuie să fie remisa cauza pentru elucidarea acestora, realizarea acestui fapt va elibera instanța de judecată de un efort suplimentar care va face și mai complexă procesul de justiție care la moment nu dispune nici de posibilități de ordin logistic, organizațional, calitativ și procesual .

Autorul abordează regulile de monitorizare și analizare obiectivă și multilaterală a rezultatelor prezentării spre recunoaștere, aspect important deoarece la această etapă OUP apreciază finalitatea PSR, aspectele sale cantitative și calitative, obiectivitatea și complexitatea suficiența acestora.

În lucrarea analizată, Н.Н.Гапанович abordează particularitățile recunoașterii în cadrul măsurilor speciale de investigație, considerînd că căutarea acestora poate fi efectuată cu participarea persoanei ce poate recunoaște, după descriere, după imagine. Totuși în opinia lui Н.Н.Гапанович dacă este o persoană sau două este rațional de a se abține de la „recunoaștere” ca măsură operativă cu participarea acestora. Н.Н.Гапанович tratează aspecte discutabile cu privire la recunoașterea efectuată în cadrul măsurilor speciale de investigații, spre exemplu este cunoscută persoană ce poate recunoaște, este cunoscut obiectul ce va fi prezentat spre recunoaștere atunci este rațional de a se abține de recunoaștere ca măsură specială de investigație ci de a le folosi în cadrul procesului de urmărire penală și rezultatele acesteia să aibă caracter de probă [137, p.137]. Susținem această opinie, și din perspectiva valorii ulterioare a informațiilor.

Un alt nume de referință în doctrina tacticii criminalistice este О.Я. Баев, care publică în a.1992 una dintre multiplele lucrări scrise de dânsul, pe care o întitulează: «Тактика следственных действий», [Tactica acțiunilor de urmărire penală], acordînd prezentării spre recunoaștere un capitol separat. Autorul consideră că sarcina de bază a ofițerului de urmărire penală este de a acorda ajutor persoanei audiate în vederea descrierii particularităților și semnalmentelor obiectului, OUP poate folosi material ilustrativ în vederea reactualizării memoriei, utilizînd aspecte asociative prin poziționarea corectă a întrebărilor, dar care să nu poarte un caracter sugestiv. Tot odată el menționează că, fără realizarea anticipată a unei descrieri a semnalmentelor persoanei ce urmează a fi recunoscută, este pusă sub semnul întrebării calitatea rezultatelor prezentării spre recunoaștere [101, p.154]. Susținem opinia acestui savant și dorim doar să menționăm că la acest aspect ar fi benefic să fie atras și specialistul criminalist, iar descrierea anticipată desigur joacă un rol important, la realizarea acesteia fiind necesar de edificat un complex de semnalmente care ar permite identificarea corectă a persoanei.

Importanța instituției prezentării spre recunoaștere, problematica existentă în cadrul proceselor de desfășurare, modificările survenite în legislația procesual penală a trezit permanent vii discuții și cercetări în cadrul doctrinei criminalistice internaționale materializate într-un rând de teze de doctorat. Astfel, în anul 2000 И.Н. Михайлова susține teza de doctor în drept cu

tema: «Информационная сущность предъявления для опознания и его тактические основы», [Esența informațională a prezentării spre recunoaștere și bazele sale tactice] [196, p.215]. Autorul pune în discuție noțiunea de informație și ajunge la concluzia că ea cuprinde două elemente: interdependența și interconexiunea fenomenului caracterizat prin faptul că, pe de o parte informația este o reflexie, iar pe de alta – informație propriu-zisă. Cercetătoarea analizează activitatea de organizare și pregătire și consideră că: „alegerea și utilizarea celor mai eficiente mijloace și procedee tactice, tehnico-criminalistice asigură scopurile acestei acțiuni de urmărire penală”. И.Н. Михайлова consideră că audierea prealabilă prezentării spre recunoaștere este o măsură importantă la etapa de pregătire, deoarece servește ca bază pentru desfășurarea prezentării spre recunoaștere. Autorul accentuează factorul de timp, menționând, pe bună dreptate că „cu cât se scurge mai mult timp de la momentul comiterii infracțiunii pînă la momentul desfășurării prezentării spre recunoaștere, cu atît se afectează rezultatele PSR” Factorul de timp inevitabil afectează informațiile stocate în memoria omului, indiferent cît de calitative nu ar fi fost.

Ea consideră că se poate de efectuat prezentarea spre recunoaștere repetată în următoarele cazuri: cînd nu au fost asigurate condiții optime de percepere, obiectul perceput a suferit modificări care putea afecta calitatea recunoașterii, dacă este stabilit faptul amenințării, dacă persoana ce recunoaște se afla în stare de ebrietate narcotică, alcoolică, dacă persoana nu a recunoscut intenționat din careva cauze. Aspectele abordate de autoare sunt discutabile și nu în toate cazurile se poate de acceptat prezentarea repetată spre recunoaștere mai ales că aceasta contravine regulilor tacticii criminalistice. Astfel, în cazul stării de ebrietate alcoolică sau narcotică aceasta poate fi de diferit grad, acest fapt poate fi folosit cu ușurință de apărător ca să compromită prezentarea repetată spre recunoaștere, motivînd că temeiul în cauză nu este veridic dat fiind faptul că nu este probat gradul de alcoolemie etc.

Prezintă interes teza de doctor în drept susținută de Е. Ю. Самолаева, intitulată: «Теория и практика предъявления для опознания людей», [Teoria și practica prezentării spre recunoaștere a persoanelor] susținută în anul 2004. Autoarea scoate în evidență încălcările ce se comit cel mai frecvent în cadrul desfășurării acestei acțiuni de urmărire penală, tratează particularitățile audierii prealabile și aspectele de fixare a acestei acțiuni. Ea menționează una dintre cele mai frecvente lacune a practicii judiciare, aceasta fiind descrierea insuficientă a semnalmentelor persoanelor bănuite de către cei ce vor recunoaște [233, p.36]. Analizînd practica de urmărire penală existentă în Republica Moldova am stabilit că aceste lacune se întîlnesc și în cadrul proceselor-verbale de audiere și prezentare spre recunoaștere la noi din țară. Menționăm că în 1,5 % din numărul total de cauze penale cercetate persoana nu se audiază cu

privire la ambianța perceperii obiectului, și ceea ce este grav - cu privire la semnalmentele sale, în 67,9 % de cazuri descrierea era incompletă și doar în 28,8 % descrierea era suficient de amănunțită. Studiarea practicii de urmărire penală (a dosarelor penale) a permis să emitem concluzia că acest fapt se datorează nu dificultăților de descriere a semnalmentelor, ci ca rezultat al nerespectării cerințelor procesual penale și recomandărilor criminalistice.

E. Ю. Самолаева, Н.А. Моисеев [197, p.13] consideră că mijloacele tehnice folosite la mersul și fixarea rezultatelor, asigură calitatea și obiectivitatea lor, iar eficiența PSR fiind în strictă dependență de asigurarea tehnico-criminalistică a acțiunii în cauză – fapt remarcat și de savanții autohtoni Gh.Golubenco, V.Colodrovschi. Pe bună dreptate, fixarea mersului acestei acțiuni de urmărire penală disciplinează participanții, impune la oferirea unor depoziții obiective. E. Ю. Самолаева consideră: dacă lipsește spațiul special amenajat pentru prezentarea în afara vizibilității a persoanelor, poate fi folosită o fereastră mică tonată și amplasată într-o ușă. În cazul Republicii Moldova considerăm această practică inacceptabilă, dat fiind faptul că legislația procesual penală prevede expres existența unui vitraliu, mai mult ca atât, realizarea prezentării în așa mod nu va permite perceperea calitativă a persoanelor, numărul acestora fiind de cinci conform legislației naționale, iar a celei ruse de trei (în acest context ținem să menționăm că în unele comisariate există așa feluri de ferestre spre exemplu în comisariatele din Anenii Noi, Telenești, m.Bălți.). Tot odată E. Ю. Самолаева menționează faptul că această modalitate se poate utiliza doar în cazul infracțiunilor grave (provocarea leziunilor corporale grave, cu un grad sporit de pericol, pentru viață, sănătate, implicarea grupărilor criminale organizate). Avem rezerve la această opinie, deoarece și la infracțiuni cu un grad de pericol social redus (de exemplu jaful) se atestă un impact considerabil asupra psihicului și moralului victimei. În virtutea celor expuse considerăm că realizarea prezentării spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate, indiferent de gravitatea infracțiunii comise înlătură factorii distructivi și sporește randamentul și obiectivitatea acestei acțiuni de urmărire penală. Autoarea abordează prezentarea spre recunoaștere în instanță, menționând tot odată că corectitudinea și volumul datelor înregistrate asigură succesul acestei acțiuni. Susținem opinia cercetătorului E. Ю. Самолаева cu privire la faptul că corectitudinea și deplinătatea datelor introduse în actele procesuale a acestei acțiuni de urmărire penală reprezintă una dintre garanțiile adevărului ca probă fiabilă și utilă pe marginea dosarului penal.

O altă lucrare recentă de amploare pe marginea temei cercetate este teza de doctor susținută în anul 2006 de savantul rus Д.А. Бурька, intitulată «Правовые, организационные и тактические основы предъявления для опознания» [Aspecte legale, organizaționale, tactice a prezentării spre recunoaștere].

Autorul menționează că nu toate genurile prezentării spre recunoaștere prevăzute de doctrina criminalistică sunt stipulate de legislația procesuală a Federației Ruse. În acest context susținem opinia acestui savant menționând faptul că, și legislația Republicii Moldova prevede prezentarea spre recunoaștere doar a persoanelor, cadavrelor, obiectelor. Considerăm că articolele ce prevăd prezentarea spre recunoaștere ca acțiuni de urmărire penală trebuie completate cu introducerea unor așa genuri de PSR cum ar fi: prezentarea spre recunoaștere după voce, mers, miros, a spațiilor, terenurilor, animalelor. Suntem de opinia că lista acestora trebuie să fie exhaustivă și tot odată să fie stipulate regulile de desfășurare a lor, fapt care ar majora sursele de acumulare a probelor. Autorul indică și semnalmentele de identificare după care persoana poate fi recunoscută: ochii, gura, sprâncenele, nasul [102, p.47]. Este greu de acceptat această afirmație, deoarece oricine poate fi identificat și după elementele cum ar fi bărbia, urechile etc.

Cercetătorul Д.А. Бурыка notează că dacă nu sunt condiții dar este necesar de asigurat siguranța persoanei ce recunoaște, subiecții ce asistă la această acțiune de urmărire penală (inclusiv apărătorul) să fie amplasați în spatele celei ce recunoaște, sau persoana ce recunoaște să îbrace o mască. Avem rezerve față de soluțiile propuse, deoarece ele nu asigură siguranța persoanei, mai mult - prejudiciază imaginea organelor de drept, de aceea considerăm că cea mai oportună variantă este existența unui spațiu special amenajat și a unui vitraliu - aspecte stipulate de legislația națională a Republicii Moldova.

Posibilitatea prezentării spre recunoaștere după imaginile video, sau prin translare folosind un sistem de telecomunicații compus din videocameră și monitor este susținută de cercetători ca Д.А. Бурыка., Н.А. Моисеев [197, p.13]. Considerăm că aceste genuri de prezentare pot fi utilizate și în condițiile Republicii Moldova, mai ales că pentru aceasta sunt create premise prin instalarea unui sistem televizat în incinta instanțelor de judecată pentru prezentarea datelor sau audierea unor persoane pe cazuri când este necesar asigurarea siguranței persoanei.

De menționat că aspecte procesual-psihologice ale tacticii recunoașterii sunt tratate și în lucrările altor autori: И.В.Шевчук, Е.В.Волгина: «Уголовно процессуальные, психологические и тактические аспекты предъявления для опознания на предварительном следствии» [Aspecte procesuale, psihologice și tactice a prezentării spre recunoaștere în cazul cercetării prealabile] (2005); Л.Ф.Иванова «Психолого-тактические аспекты предъявления для опознания в уголовном судопроизводстве», [Aspecte psihologice și tactice a prezentării spre recunoaștere în procesul penal] (2007). Autorii susțin caracterul independent al acestei acțiuni de urmărire penală, scopurile acesteea.

Autorii susnumiți - И.В. Шевчук, Е.В.Волгина [283, p.75], Л.Ф.Иванова [165, p.15], accentuează asupra factorilor obiectivi și subiectivi ai recunoașterii, recunoașterii succesive

(analitice) și sumultane (sintetice), ca factor determinant al calității memorizării și reproducerii informațiilor, aprecierea impactului acestora de către OUP, reprezentând unul dintre elementele de reper în vederea obținerii informației obiective. Susținem tezele înaintate de acești savanți, menționând că OUP trebuie să țină cont de factorii obiectivi și subiectivi precum și să cunoască particularitățile proceselor psihologice în vederea evaluării obiective a persoanelor ce vor efectua recunoașterea. И.В. Шевчук, Е.В.Волгина consideră că prezentarea spre recunoaștere după voce și vorbire este o modalitate importantă de stabilire a adevărului. În același context А.Ф. Волобуев, Ю.В.Кутепов menționează: „așa cum demonstrează practica judiciară în cazurile jafurilor, tâlhăriilor, violurilor și altor infracțiuni, care se comit în condiții când părțile vătămate nu au posibilitatea de a memora exteriorul infractorilor (întuneric, vizibilitate proastă, folosirea măștilor), se memorează particularitățile vocii și timbrului ei. Aceasta are loc, când infracțiunile nu au un caracter rapid și părțile vătămate au posibilitatea de a percepe acțiunile infractorilor[133, p.58].

И.В. Шевчук, Е.В.Волгина tratează pregătirea textelor în dependență de caracterul celor ce se vor expune fiind dialogul, monologul, dictarea etc., asigurarea aspectelor de preîntâmpinare a simulării în cazul unor genuri de prezentare spre recunoaștere și preîntâmpinarea acestora, precum și rolul important al specialiștilor la etapa de pregătire și desfășurare [283, p.85]. Susținem opinia acestor savanți și considerăm că unele abordări de ordin tactic, fiind tratate profund, oferă soluții și recomandări corecte din punct de vedere tactic ce pot fi utilizate cu succes și la noi în țară.

O altă lucrare complexă apare în anul 2011, publicată de Д.А.Бурька și М.Г. Решняк: «Предъявление для опознания: уголовно-процессуальный и криминалистический аспекты»[Prezentarea spre recunoaștere: aspecte procesual penale și criminalistice]. Caracterul pozitiv al acestei lucrări este faptul că pe lângă aspectele organizatorice, de desfășurare, documentare, sunt scoase în evidență și aspectele contradictorii ce trezesc discuții, dar și altă problemă a prezentării spre recunoaștere. Tot odată lucrarea reprezintă un studiu interdisciplinar care scoate în evidență aspecte procesual penale, tactice - modalitate de cercetare care oferă valoare și caracterat definitivat rezultatelor obținute. Considerăm că soluționarea dificultăților existente inclusiv și în cadrul PSR se pot soluționa amplu doar în cazul efectuării unui studiu interdisciplinar. Д.А.Бурька, М.Г. Решняк acceptă atât ideea recunoașterii succesive cât și a celei simultane, menționând că, deși legislația procesual penală agreează prima modalitate, recunoașterea simultană poate fi și trebuie utilizată la PSR.

Autorii menționează în cadrul recunoașterii simultane: „cu cât mai multe semnalmamente noi va comunica persoana la recunoaștere, cu atât mai sigură este recunoașterea, persoana

comunicînd ceea ce s-a memorizat în stare latentă a memoriei” [103, p.65]. Latența memoriei este un fapt adeverit dar considerăm că e necesar de utilizat toate modalitățile de reactivare, de exemplu metodele asociative, softul specializat, etc. Tot odată, fiind necesar de elucidat căror aspecte se datorează reactualizarea celor relatate de persoana ce recunoaște.

Între timp cercetătorul A.E. Михайлов publică o altă lucrare de amploare «Предъявление для опознания: уголовно-процессуальный и криминалистический аспекты» [Prezentarea spre recunoaștere aspecte procesual-penale și criminalistice] (2011). Autorul și-a pus scopul perfecționării aspectelor prezentării spre recunoaștere prin intermediul organelor de auz, pipăit, miros, gustative. Aspecte de prezentare după miros, auz, pipăit (la persoane cu dezabilități le considerăm reale). Astfel A.E. Михайлов susține prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după miros, recunoașterea fiind efectuată de către persoană, ca urmare a existenței faptului în industria ușoară [195]. Avem rezerve asupra acestei opinii, considerăm că oportun ar fi totuși aici implicarea cîinelui biodetector.

Tactica prezentării spre recunoaștere a fost abordată și în cadrul lucrărilor, manualelor elaborate de savanții T.B.Аверианова, Р.С.Белкин, Ю.Г.Корухов, Е.Р.Росинская [94, p.342], Е.П.Ищенко, А.А. Топорков [167, p.231], А.Г.Филипов [267, p.426], aceasta fiind analizată strict din punct de vedere tactic a genurilor tradiționale de prezentare spre recunoaștere, fără analiza aspectelor cu caracter problematic și a soluțiilor posibile de îmbunătățire a situației.

1.3. Scurt istoric privind evoluția procedeeleor de recunoaștere a delicvenților

Comiterea infracțiunilor, este caracteristică întregului parcurs al dezvoltării societății diversitatea de prevenire și cercetare a infracțiunilor a fost indisolubil legată de nivelul de dezvoltare socială, culturală și economică a entităților statale.

Actualmente instituția PSR este abordată insuficient în cadrul doctrinei criminalistice și procesual penale autohtone. Situația la acest capitol în spațiul țărilor CSI (Federația Rusă, Republica Belarus, etc.) este mult mai favorabilă, fapt atestat prin multiple articole, teze, monografii.

Realizarea unei analize detaliate a PSR, precum și actualizarea doctrinei autohtone privind varietățile de PSR este imposibil a realiza fără elucidarea genezei acesteia.

Istoriceste, prezentarea spre recunoaștere ca instituție a probatoriului s-a conturat în mai multe țări.

Astfel, în principatele române era prevăzută „strigarea peste sat” a unor informații referitoare la părți, infractori [66, p.21], acest fapt se întâlnește și în „Pravda rusească” în care se stipula:

în caz de dispariție a unui lucru, sau țaran se „anunță-striga” informația cu privire la dispariție era adusă la cunoștință membrilor obștii și după semnalmente să fie căutate [170, p.40-41].

Legea țării, dietele inițial în sec. XI prevedea procedura de căutare doar în obște, dezvoltarea ulterioară, căutarea atât în regiunea obștei cât și în regiunile adiacente.

Procedura de recunoaștere se folosea în calitate de modalitate de stabilire a identității. Despre recunoașterea unui rob se indica următoarele: „dacă robul dispare de la cineva, despre dispariția sa se va striga la târg, dacă în decurs de trei zile el nu va fi returnat, în caz că stăpînul său îl va depista și recunoaște, poate să-l ridice, iar cel care l-a ascuns să plătească trei grivne amendă” [197, p.17-18].

Elemente similare se atestă și în principatele române, menționându-se: fuga de pe pămîntul boierului, prin care se urmărea pierderea statutului de țaran aservit (statut legal și adevărat) și dobîndirea unui statut de țaran liber. Dacă erau recunoscute aceste persoane, ele se readuceau forțat pe pămîntul feudalului, pierzând libertatea aparentă, în mod retroactiv [31, p.84].

Răspîndirea proceselor de recunoaștere (prezentării spre recunoaștere) la diferite popoare este confirmată prin menționarea acestora în patru articole din totalul de 43 a „Pravdei rusești” [170, p.65]. Norme analogice sunt prezente și în sursele juridice ale Europei de Vest a sec. V-VI. Astfel, în „Legea salică” actul juridic al francilor sunt prezente articole cu privire „la urmărirea după urme”, „despre căutare” similare celor din „Pravda rusească”. Conform acestui act juridic prezentării spre recunoaștere pot fi supuși : robul, calul, boul, oricare obiect sau animal [175, p.16, 20].

Elemente prezente și în principatele române în legea țării în care erau două forme specifice de proces: “prinderea urmei”, căutarea infractorului după urmele sale, efectuată de întreaga obște, se considera că unde se terminau urmele, acolo este infractorul, dacă duceau pînă la drumul mare, sau în pustiu, prinderea urmei era suspendată; -“căutarea lucrului pierdut”, dacă lucrul pierdut era găsit, căutarea infractorului era întreruptă. Normele de drept conținute de “Legea țării”s-au păstrat în condițiile orînduirii feudale [66, p.21-22]. Perioada sec XIV-XV se atestă prin prezența unor acte ce atestă existența prezentării spre recunoaștere. Se are în vedere, principatul Ardealului în baza dietelor, în principatele Muntenia, Moldova sau în așa numita „Lege a țării” .

O parte din normele menționate le regăsim în alt document rusc „Gramota de la Pskov”. În care se utilizează termenul de „cunoaștere” și nu de recunoaștere ce denotă o atenție deosebită față de redactare și un important caracter juridico-analitic al autorilor [293, p.331]. Aspectele legale sunt consfințite în principatul Moldovei în „Sintagma lui Matei Vlastares” alcătuită în 1335 și este tradusă integral din porunca lui Ștefan cel Mare, cuprinzînd 24 titluri, subdivizate în capitole, prevăzînd diferite ramuri ale dreptului. O mare parte a sintagmei este

cuprinsă în nomocanonul lui Manuil Malaxos, alcătuit în 1566-1562, care deja este sistematizat strict pe domenii [66, p.30].

Ulterior instituțiile se dezvoltă. Astfel în Ardeal pentru aceasta fiind creată și potera (juzii circulatori) „inquisitio” generis”. Pentru urmărirea persoanelor delicioase s-au întocmit evidențe speciale cum a fost cazul „Registrul de evidența a beneficiilor și fărâdelegilor satelor din plasa de sus a nobilului scaun Arjeș” [69, p.11-12].

Actele prevăd că pot fi supuse urmării răufăcătorii dovediți, de subiecții care se sustrăgeau cercetării și nu se prezentau la procese, iobagii care au părăsit moșia, de persoane dispărute în condiții suspecte sau femei și copii fugiți de la domiciliu. În privința bunurilor urmărite acestea erau în principal obiecte furate din locuințe sau jefuite de lotrii la drumul mare, fiind animale de călărie ori de povară oferite ulterior spre recunoaștere [69, p.16].

În 1632, logofătul Eustrahie a alcătuit „Pravila aleasă” o traducere din greacă în română a nomocanonului lui Manuil Malaxos (1561-1562). „Pravila aleasă” cuprinde, în principal, regulile vieții religioase, dar și unele norme penale și civile. În această perioadă au loc schimbări în dreptul procesual” reforma judiciară de 40 ani”. Procedura judiciară fiind publică. În actele juridice ale vremii nominalizate prezentarea spre recunoaștere a căpătat o răspîndire largă ca urmare a faptului că infractorii reținuți erau sancționați în public, cu privire la aceștia se comunica în public, despre infracțiunile comise și semnalmentele infractorilor, care contribuia la recunoașterea lor pe viitor [66, p.37].

Un suport în vederea recunoașterii infractorilor era asigurat prin marcarea, aplicarea taroului. Perioada regimului greco-fanariot 1711-1821 nu a realizat mari schimbări în acest domeniu.

Începînd cu anul 1812 erau aplicate legile ruse, regulamentul organizării judecătorești, statutul procedurii penale etc. [91, p.135] .

În culegerea de acte normative a Imperiului Rus de la 1832 lipseau norme ce ar reglementa ordinea de desfășurare a prezentării spre recunoaștere, deși, în fapt se aplica, dar în cadrul altei acțiuni de urmărire penală – confruntarea. În reglementarea acesteia se indica: la confruntare de întrebare martorul: persoana învinuită este aceea cu privire la care va relata? Confruntările se dau pentru a se explica divergențele, precum și pentru a se convinge, că persoanele cunosc pe cei pe care îi învinuiesc [240, p.321].

În perioada 1918 -1940 pe teritoriul Basarabiei s-a aplicat codul de procedură penală al Regatului României care era inspirat de tradiția românească și de codul de instrucție criminală a Franței (1808).

În cadrul Rusiei, după cum am menționat anterior, printre primii savanți care au abordat prezentarea spre recunoaștere fiind В.И Громов (1913), И.Н.Якимов, М.С. Строгович, Г.И. Кочаров,

П.П.Цветков ș.a. Astfel, В.И. Громов, cu referire la legislația italiană, argumenta necesitatea evidențierii prezentării spre recunoaștere ca acțiune de urmărire penală desinestătătoare.

În perioada antică, medievală, în vederea facilitării procedurii de recunoaștere a infractorilor aceștia erau marcați prin diferite metode. Evidența infractorilor se realiza prin metode crunte, cum ar fi: tăierea forțată a membrelor (mutilarea) sau aplicarea unui tarou (marcarea cu fier roșu). Cu acest prilej, prof. P. Белкин menționează că „deja în cărțile sacre ale iudeilor, creștinilor, musulmanilor- Tora (Pentateuh), Biblie, Coran existau „descreri ale unor procedee de descoperire a adevărului” în diverse cauze, termeni consacrați în zilele noastre sub denumirea de audieri, percheziții, prezentări spre recunoaștere [47, p.11].

În antichitate mutilarea avea caracter de pedeapsă, concomitent creând particularități fizice reprezentative caracterului infracțiunii comise, inclusiv a recidivei de infracțiuni.

Astfel, legile lui Manu (Codul antic indian) prevedeau pentru lovitura provocată de inferior superiorului ca castă socială, tăierea membrului cu care a lovit [291, p.171]. În Babilonul antic, conform legilor lui Hammurabi, fiului ce și-a lovit tatăl i se tăia limba, iar persoanei ce alăpta, în caz de deces al bebelușului, i se tăiau sânii. În Egiptul antic, pentru furt se tăia mîna.

Aplicarea taroului ca metodă de identificare a infractorilor s-a folosit de asemenea din cele mai vechi timpuri. Conform aceluiași legi din Codul lui Manu, persoana cu statut social inferior dacă se așeza alături de cel cu statut social superior, trebuia expulzat, aplicându-se acestuia un tarou. În sec. al XIV-lea –XVIII-lea în Franța corpul persoanelor se acoperea cu tarouri în formă de litere, care indicau caracterul infracțiunii. Astfel, litera V însemna hoț, dublu W însemna recidivist.

Și în Rusia, regula de a marca cu fier ca metodă de recunoaștere se menționează în gramota marelui kneaz Василий Димитриевич (1397-1398) care sugera aplicarea taroului fiecărui hoț. [175, p.384-385]

În principatul Moldovei, de asemenea, se foloseau diverse sancțiuni menite atât pentru sancționare, cât și pentru evidențierea infractorilor. Astfel, pentru furt, țărani erau pedepsiți cu ocnă, pedepse corporale; pentru al treia furt se prevedea și tăierea mâinilor. Hoții erau înfierați (pe frunte), pentru a ușura evidența recidivei [3, p.90].

În principatele Moldovei, Valahiei, Transilaviei, de asemenea, se aplica practica înfierării sau ciuntirii. Una dintre cele mai blînde metode de a lipsi pretendentul la tron sau de a pedepsi pentru atentarea la onoarea Domnitorului era tăierea nasului, știut bine fiind faptul că persoanele cu dezabilități fizice nu erau admise la domnie[3, p.47].

Metodele științifice de recunoaștere a persoanelor au început a fi folosite doar în jumătatea a doua a sec. al XIX-lea, la elaborarea așa - numitului portret vorbit. Creatorul portretului vorbit este criminalistul francez Alphonse Bertillon care, în anul 1895, a propus descrierea

semnalmentelor nu în formă arbitrară, cum se realiza anterior, ci în baza unui anumit sistem, în care fiecare parte vizibilă a capului și feței era strict definită și marcată cu litere, cu constituirea unei formule a exteriorului.

Metoda portretului vorbit a fost recunoscută și de alte țări. Profesorul italian Ottolenghi a propus completarea elementelor portretului vorbit, incluzând particularitățile psihice, cele ce indică formele de mișcare etc. În alte țări, de exemplu, în Marea Britanie față de portretul vorbit se atârnavă cu precauție. În practică nu s-a introdus inițial, fiind considerat dificil, neaccesibil unui polițist cu capacități medii.

După oficializarea în anul 1888 în Franța a acestei metode, în 1892 prof.dr. Mina Minovici a introdus metoda antropometrică și în România, printre primele țări care a aplicat în practică această metodă. Totuși, portretul vorbit avea mai multe avantaje de cât neajunsuri, fapt care a contribuit la răspândirea în toată lumea.

Portretul vorbit are o istorie îndelungată. Încă în antichitate, semnalmentele persoanei erau folosite în scopul căutării și recunoașterii. În sec XIV î.e.n se atestă un așa gen de descriere a semnalmentelor, cazul fiind cunoscut pe larg în criminalistică: „reprezentantului de la Alabama, robul tânăr al lui Aristogen, fiul lui Hrizip a fugit în Alexandria, îl cheamă Gherman, mai are porecla neilos, este originar din Siria, are aproximativ 18 ani, statură medie, fără barbă, cu picioare drepte, cu gropiță în barbă, cu un negel pe partea stângă a nasului, în regiunea stângă a gurii are o cicatrice, este tatuat cu litere barbare pe laba mîinii drepte” [134, p.233].

În anul 1861 Basarabia se afla sub influența juridică și politică a Imperiului rus, în teritoriu fiind realizate diverse reforme. Funcționa legislația rusă paralel cu cea autohtonă. Jandarmii Rusiei țariste foloseau pe larg portretul vorbit [169, p.105].

În practica organelor judiciare sovietice, portretul vorbit a avut un rol important. În primii ani ai puterii sovietice a fost creată chiar o funcție specială a persoanei ce recunoaștea, funcție deținută de persoane cu memorie fenomenală, pentru a memora fețele infractorilor și de a le recunoaște (la necesitate).

În anul 1956, în retrospectiva internațională dedicată poliției criminale a apărut articolul „Fotorobotul” semnat de comisarul orașului Lile, (Franța), P. Șabo - o completare a portretului vorbit, propunându-se ca, după indicația martorilor oculari, din bucăți de fotografii ale diferitor persoane, de asamblat o imagine, fotografiată ulterior și multiplicată pentru a fi folosită la căutarea celui imaginat [169, p.109].

Cu ajutorul acestui fotorobot s-a reușit descoperirea multiplelor infracțiuni, inclusiv și în URSS. Fotorobotul s-a dovedit a fi prima tentativă de perfecționare și majorare a eficienței procesului de căutare a infractorilor.

O altă metodă utilizată în perfecționarea procesului constituie așa numitul „Identi-kit”, elaborat în S.U.A. de către cunoscutul Macdonald, funcționar în instituția șerifului. La fel, ca și fotorobotul, „Identi-kit” se bazează pe sistemul de descriere a persoanei de către martor ori partea vătămată. Identi-kit este compus dintr-un set de circa 500 de pelicule sau plastine transparente, pe fiecare din ele fiind reprezentat câte un detaliu sau un element distinct al feței, și marcată fiecare cu o cifră sau literă.

În fosta URSS paralel cu fotorobotul și alte metode s-au folosit seturile pentru identificare - - „IKR” și „IKR-2”, compuse din pelicule transparente ce cuprind elemente faciale separate.

Între anii 1966-1967, firma americană „Soetling” a produs aparatul „Mimic”(producător multiplu de imagini pentru identificări), folosit la compunerea portretelor – desene ale elementelor figurii umane, transpuse pe șase benzi, fiecare cu câte o lungime de 25, 4 m, cuprinzând câte 300 de elemente faciale. Schimbarea imaginilor elementelor faciale, suprapuse și proiectate pe un ecran se face prin intermediul unor reglaje electromecanice[32, p.47].

La identificarea persoanei după semnalmente exterioare, când persoana recunoscută categoric recuză corectitudinea recunoașterii, organele de urmărire penală recurg la ajutorul expertizei.

La identificarea persoanei după fotografie (în cadrul expertizei identificatoare după fotoportret) se folosește un timp îndelungat metoda simetriei biologice, esența constând în coraportarea a două jumătăți ale două fotografii diferite, obținute prin tăierea fotografiilor pe verticală. Părțile obținute se combină în așa mod, că linia de pe orizontală ce unește retina ochilor să creeze o linie continuă. Concomitent, se practica metoda de divizare a fotografiilor (micșorate sau mărite pînă la aceeași scară) pe patrate. Semnalmente faciale incluse în patratele de pe o fotografie sau pe altă fotografie se compară între ele[32, p.43-44].

Un alt procedeu este măsurarea valorilor unghiulare, care constau în alegerea unui element (punct) al figurii, din care se trasează linii tangente la extremitățile altor elemente, formîndu-se astfel unghiuri determinate de forma, mărimea și poziția detaliilor[4, p.364-365].

Procedeul proiecția punctelor comune presupune compararea celor două fotografii la scări diferite, și realizarea imaginilor în același plan. Imaginea mai mare se lipește în partea de jos a unei coli de hîrtie, se trasează axa nazală, linie ce prelungește în partea superioară a colii. Această operațiune se face și pe fotografie de dimensiuni mai mici. Fotografia se lipește pe foaia de hîrtie deasupra primei fotografii, asigurîndu-se continuitatea axelor nazale apoi se caută puncte comune.

Actualmente se folosește portretul-robot computerizat sau sistemul computerizat de identificare bazat pe aceleași principii ca și metodele de identificare după fotografie.

În anul 2004 în România s-a implementat sistemul integrat de identificare facială la nivel național numit „Imagetrac” care este compus dintr-un server de date central, instalat în Institutul de criminalistică a MAI, la care sunt conectate 42 de stații de lucru, instalate în fiecare județ, sistemul oferind următoarele facilități: stocarea datelor de stare civilă pentru un număr de 500 mii de persoane, stocarea unui număr de maxim 6 fotografii

digitale pentru fiecare persoană, căutarea și regăsirea în baza de date a unei persoane după datele de stare civilă, date antropometrice, semne particulare, cicatrice- tatuaje, căutarea și regăsirea în baza de date a unei persoane după fotografia frontală sau portretul robot[63, p.8].

Sistemul funcționează în baza algoritmului de recunoaștere facială (Local Feature Analysis - LFA), se disting 80 de puncte nodale pentru față, care măsoară: distanța între ochi, lățimea nasului, adâncimea orbitelor, oasele feței, linia maxilarului, bărbia. Algoritmul este independent de culoare- (a fotografiei sau de culoarea pielii); rasă- (structura feței este universală indiferent de rasă), sursa de preluare a imaginii (scanner, cameră foto sau video etc.); vîrstă (faceprint-ul rămîne neschimbat odată cu trecerea timpului); machiaje, păr facial, ochelari, iluminare[64, p.312].

Introducerea unui sistem similar și în Republica Moldova ar permite evitarea așa- numitei recunoașteri operative, efectuate în cadrul acțiunilor investigative, realizate în baza pozelor și albumelor de evidență a persoanelor cu antecedente penale, fapt care de multe ori trezește controverse și în doctrina criminalistică.

1.4. Concluzii la capitolul 1

Generalizînd cele expuse am identificat situația științifică după cum urmează :

- a. neconcordanța autorilor cu privire la genurile de prezentare spre recunoaștere pasibile de a fi realizate;
- b. diversitatea opiniilor cu privire la aspectele cantitative și calitative a elementelor propuse spre recunoaștere;
- c. lipsa unui concept clar cu privire la prezentarea spre recunoaștere;

1. Prezentarea spre recunoaștere este atestată ca instituție de stabilire a adevărului din cele mai vechi timpuri, fiind menționată cu circa 300 ani înaintea erei lui Cristos, se atestă și în măsurile de investigare a infracțiunilor din principatele Moldovei, Valahiei. Începînd cu sec.19 odată cu dezvoltarea cadrului științific al criminalistici instituției prezentării spre recunoaștere i s-a acordat atenție deosebită.

2. Reieșind din gradul de studiere a temei investigate în materialele științifice a doctrinei criminalistice și procesual-penale autohtone precum și a țărilor din CSI (Federația Rusă, Ucraina, Bielorusia etc.) am consemnat decalajul dintre acestea, caracterizat prin modestia tezilor naționale față de un amplu material științific - articole, teze de doctorat, monografii, de unde și necesitatea apariției unei lucrări de amploare pe marginea acestei instituții în țara noastră.

2. Constatăm că doctrina criminalistică prevede mai multe genuri de prezentare spre recunoaștere de cît sunt stipulate în legislația procesual penală, fapt care solicită expres revizuirea și completarea codului de procedură penală cu noi genuri de prezentare spre recunoaștere și implicit, noi instrumente de acumulare a probelor.

3. Este cert faptul că opiniile savanților L. Cîrjan, C. Aioanițoaie, E. Stancu, care definesc prezentarea spre recunoaștere ca formă de audiere reprezintă doar un aspect parțial al PSR, fiind depășite de argumentele criminaliștilor П.П.Цветков, A. Ciopraga, В.А. Образцов, В. Противинский, М. Строгович, С. Голунский, Т. Bogdan, A. P. Ратинов ș.a., care evidențiază clar caracterul unic și autonom al PSR (opinie susținută și de noi), sarcinile, scopul și modul de desfășurare a acesteia, reglementările procesuale, modalitățile specifice de fixare, verificare a rezultatelor obținute.

Toate acestea scot în evidență problematica existentă pe marginea instituției prezentării spre recunoaștere în vederea soluționării subiectelor științifico-practice actuale s-a stabilit următorul scop: analiza doctrinei tacticii criminalistice de prezentare spre recunoaștere, a practicii de realizare a acesteia întru investigarea diverselor cauze penale, a experienței pozitive în acest sens să se elaboreze recomandări de optimizare a cadrului procesual, tactic și organizatoric al acestei acțiuni de urmărire penală.

Pentru realizarea scopului urmărit au fost formulate următoarele sarcini:

- generalizarea și analiza aspectelor teoretice cu privire la noțiunea și esența prezentării spre recunoaștere, determinarea scopului, locului și rolului acestei acțiuni procesuale în sistemul mijloacelor de probă;
- a analiza în baza realizărilor din domeniul psihologiei a proceselor de percepție, memorare, reproducere, recunoaștere și transmitere a informației cu privire la caracteristicile exterioare ale obiectelor, identificarea noilor procedee tactice și recomandări în vederea obținerii de la persoana care recunoaște a unui volum substanțial de informație din punct de vedere cantitativ și calitativ cu privire la semnalmente obiectelor percepute anterior;
- cercetarea în complex a problemelor legate de pregătirea și organizarea prezentării spre recunoaștere, elaborarea în acest sens a unui sistem de măsuri (algoritmi tactici) care ar asigura nivelul calitativ corespunzător al etapei de desfășurare a acestei acțiuni;
- efectuarea analizei comparative a normelor procesuale ce reglementează procedura prezentării spre recunoaștere și înaintarea propunerilor de perfecționare;
- analiza doctrinei și practicii prezentării spre recunoaștere a persoanelor în viață, a obiectelor și a cadavrelor în vederea elaborării recomandărilor de optimizare a cadrului procesual, organizatoric și tactic a prezentării spre recunoaștere;
- studierea teoriei și a posibilităților practice de prezentare spre recunoaștere a persoanelor „în afara spațiului de vizibilitate”, după voce și vorbire, după mers, după videograme;
- analiza situațiilor de urmărire penală și a propunerilor publicate în literatura de specialitate cu privire la organizarea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere și elaborarea a noi recomandări pertinente;
- studierea practicii de utilizare a mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de prezentare spre recunoaștere și formularea de noi propuneri în acest sens..

2. CONCEPTUL, BAZELE ȘTIINȚIFICE ȘI PSIHOLOGICE ALE TACTICII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE

2.1. Noțiunea, importanța și genurile prezentării spre recunoaștere

Prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală desfășurată în cadrul cercetării diferitor genuri de infracțiuni. Studiind practica judiciară din Republica Moldova, observăm că prezentarea spre recunoaștere se folosește în procesul de urmărire penală a 80% din totalul cauzelor penale cercetate (2011/2012/2013- 7 luni an.2014 infracțiuni gen viol, 260/317/299, -181-a.p.-197; tâlhărie151/162/144/-67-a.p.-102;jaf 1108/1131/1098/-624-a.p.-636; furt 14636/13856/149738-8887-a.p.-8634, vătămări corporale grave 335/303/292-156; vătămări corporale medii 925/878/712-376) în majoritatea cazurilor 62 % fiind efectuată la etapa inițială de cercetare.

Analiza practicii organelor de urmărire penală demonstrează necesitatea realizării cercetării infracțiunilor de viol, tâlhărie, jaf, șantaj, escrocherie și a altor infracțiuni, cu utilizarea prezentării spre recunoaștere a infractorilor în vederea identificării, precum și elucidarea circumstanțelor cauzei. S-a constatat că aplicarea prezentării spre recunoaștere la cercetarea infracțiunilor depășește cifra de 80 la sută din totalul celor analizate, în majoritatea cazurilor (62 %) fiind efectuată la etapa inițială de cercetare. În final, două din trei persoane recunoscute ca fiind autor al infracțiunii violente (viol, tâlhărie, jaf, șantaj) sunt supuse arestului preventiv [17, p.38].

Așadar, grație prezentării spre recunoaștere se demonstrează în mod cert săvârșirea infracțiunii de către o anumită persoană sau se clarifică un rând de aspecte esențiale privind activitățile infracționale[124, p.8] [54, p.255].

Prezentarea spre recunoaștere constă în stabilirea semnalmentelor unui obiect de către o persoană (audiată în prealabil) în scopul recunoașterii, ca observat anterior în circumstanțele investigate. Ordinea și temeiurile de desfășurare a prezentării spre recunoaștere sunt reglementate de Codul de procedură penală al R.M. în vigoare (art. 116, 117).

Anterior adoptării noului cod, acțiunea respectivă era reglementată de Codul de procedură penală al RSSM din anul 1961 care, pentru prima dată, a fixat din punct de vedere procesual prezentarea spre recunoaștere. Până atunci s-au folosit diverse forme de prezentare spre recunoaștere care nu contraveneau principiilor procedurii penale. Deși, respectivul cod de procedură penală reglementa aspecte de desfășurare a acțiunii de urmărire penală, nu s-a reușit soluționarea unor

elemente discutabile privind procedura realizării lor, fapt condiționat de lipsa în legislația procesual penală din anii 60 ai sec. al XX-lea a mențiunilor privind scopul acțiunii de urmărire penală și esența lui.

Majoritatea savanților recunosc importanța deosebită a prezentării spre recunoaștere, deși în criminalistică mult timp nu i s-a acordat atenția cuvenită, moment materializat prin faptul că acest procedeu probatoriu nominalizat, era realizat în cadrul altor acțiuni de urmărire penală (audiere, confruntare).

Actualmente, prezentarea spre recunoaștere este reglementată în capitolul III, secțiunea a II-a al Codului de procedură penală a Republicii Moldova în vigoare, importanța acestei instituții fiind în afara oricăror dubii. Prezentarea spre recunoaștere are tangențe cu alte mijloace de probă și procedee probatorii penale ca audierea, cercetarea la fața locului ș.a. Deosebirea acestui mijloc de probă de altele, constă în specificul scopului, sarcinilor și esenței acesteia. Procesul de recunoaștere (identificare) în cadrul prezentării spre recunoaștere se realizează într-un cadru juridic strict reglementat de legislație, element menit să asigure veridicitatea rezultatelor. Pentru alte mijloace de probă penală atare cerințe de asigurare a veridicității nu constituie o prerogativă legislativă.

Aici însă, trebuie menționat că Codul de procedură penală în vigoare al R.M. reglementează prezentarea spre recunoaștere a persoanelor în viață, a cadavrelor și obiectelor. În conținutul art. 116, 117 C.p.p. al R.M. este prevăzută posibilitatea prezentării spre recunoaștere și după fotografie, efectuată doar în cazul imposibilității prezentării pe viu. Alte genuri de prezentare spre recunoaștere nu sunt menționate. Nu sunt stipulate genurile de recunoaștere a animalelor, de prezentare spre recunoaștere a persoanelor după semnalmente funcționale, voce, vorbire, mers, videoimagini, dar atare genuri de recunoaștere sunt cunoscute în practica judiciară, iar rezultatele obținute, cu respectarea cerințelor procesuale, sunt recunoscute de instanță în calitate de probă. Desigur, existența unei așa situații a trezit și trezește discuții în doctrina criminalistică.

Un rând de savanți din spațiul vorbitorilor de limbă română, precum T. Osoianu[60, p.94], N. Văduvă [87, p.112], V. Didic (M. Căpățici, V. Cușnir) [34, p.81], V. Bercheșan [12, p.131] stipulează în calitate de obiecte pasibile de prezentare spre recunoaștere persoanele, cadavrele, obiectele, animalele (inclusiv și după fotografiile acestora). Alții, din același spațiu (S.Doraș[35, p.436], C. Aioanițoaie, I. Sandu[2, p.186-191], A. Ciopraga, I. Iacobuță[27, p.286], E.Stancu, A.Moise[72, p.255] oferă un spectru mai larg al obiectelor ce pot fi prezentate spre recunoaștere, menționând, pe lângă PSR a persoanelor, cadavrelor, obiectelor, animalelor (inclusiv și după fotografiile acestora), prezentarea lor după voce, vorbire, mers.

Unii autori (V. Orîndaş[61, p.161], A. ЯГинзбург[139, p.61-71], Е.В.Цыпленков[274, p.15], И.В. Шевчук[284, p.147], А.В.Лапин[150, p.351],) includ în această listă, de rînd cu prezentarea spre recunoaştere a persoanelor, obiectelor, cadavrelor (şi părţilor acestora) - şi a spaţiilor, încăperilor, construcţiilor.

Cunoscătorii criminalişti ruşi Е.Р. Россинская[231, p.211], Ю.Г. Корухов[176,p.10], Н.Н. Гапанович[141, p.57], pe lângă prezentarea spre recunoaştere a persoanelor, cadavrelor, spaţiilor, încăperilor, obiectelor, introduc şi alte elemente ca sistem de semne (Н.Н. Гапанович), documente (Е.Р. Россинская), semnături, manuscrise (Ю.Г. Корухов), opinii care trebuie susţinute.

Un grup de autori autohtoni, precum I. Dolea, D. Roman, T. Vizdoagă recunosc că în practică, se cunosc aşa genuri de prezentare spre recunoaştere, cum ar fi: texte, construcţii, terenuri, cadavre, animale[38, p.213]. Ю.Н. Михайлова consideră ca obiecte figurante pot fi: scrisul, substanţele sumative, animalele şi alte fiinţe vii[196, p.57-60]. И.Е. Быховский [28, p.352], А. И. Михайлов [195, p.12] socot că pot fi prezentate spre recunoaştere substanţele lichide şi sub formă de praf.

Е.Ю. Самолаева[233, p.127], Н.Н. Гапанович [137, p.98] atestă prezentarea spre recunoaştere nu numai în cadrul urmăririi penale, ci şi în şedinţă de judecată, părere pe care o considerăm îndoielnică, întrucât va îngreuna şi mai mult activitatea instanţelor de judecată, care actualmente activează într-un regim suprasolicitat.

Considerăm interesantă, oportună şi binevenită propunerea cercetătorilor А. Ciopraga[28, p.28], Г.В. Федоров[271, p.322], L. Cârjan[22, p.527], А. И. Михайлов [195, p.14], care admit posibilitatea realizării prezentării spre recunoaştere după miros, cu utilizarea câinelui biodetector. În acest context, avînd în vedere că aşa gen de identificare nu este prevăzut de legislaţia procesual penală a R.M., propunem introducerea unui asemenea gen de identificate în Codul de procedură penală (art 116 C.p.p. al R.M.), fapt care se impune ca urmare a individualităţii mirosului corpului uman, precum şi existenţei posibilităţii de a ridica şi conserva urmele odorologice, de aceea acesta nu se regăseşte printre mijloacele de probă stipulate la art.93 al CPP în vigoare. De exemplu, în urma comiterii unei infracţiuni s-au depistat şi ridicat urme odorologice care, ulterior cu participarea asistenţilor procedurali, s-au prezentat spre recunoaştere câinelui biodetector. Acţiunea a dat rezultate pozitive, dar instanţa judiciară ierarhic superioară a respins datele, ca în cazul Hotărîrii Curţii Supreme de Justiţie pe cazul de învinuire a cet. X conform art. 287 C.p. al R.M., care respinge ca probă procesul-verbal al experimentului cu câinele detector-specializat, pe motiv că nu are nici o valoare juridică[79].

Potrivit afirmaţiilor lui Ю.Г. Корухов, recunoaşterea manuscriselor va mărturisi doar despre asemănarea cu obiectele percepute anterior de către persoana ce recunoaşte[176, p.10], fapt care impune, după cum corect afirmă savanţii А.Е. Крикунов, А.Ф. Маевский, trimiterea manuscriselor la cercetarea grafoscopică, pentru a putea stabili identitatea acestora[173, p.7].

De asemenea, substanțele sumative, lichide, pulverulente nu pot servi ca obiecte ale prezentării spre recunoaștere, dat fiind faptul că nu întrunesc cerințele față de obiectele prezentate spre recunoaștere, și anume nu dispun de un corp individual cu construcție stabilă individuală. Prezentarea spre recunoaștere a animalelor, cadavrelor și părților lor neprelucrate poate fi realizată ca gen de prezentare spre recunoaștere doar în situația când persoana nominalizează atât semnalmentele cu caracter general, cât și cele cu caracter individual.

Obiecte ale prezentării spre recunoaștere, în opinia lui Д.А. Бурыка, pot servi persoanele în viață, cadavrele acestora, obiectele, documentele scrise și grafice, animalele și cadavrele acestora, părțile lor neprelucrate, cu mențiunea că nu este rațională desfășurarea prezentării spre recunoaștere după mers[102, p.45], poziție care prezintă îndoieli.

Nu susținem opinia lui Д.А. Бурыка în privința prezentării spre recunoaștere după mers, care susține că pentru al desfășura, persoanele trebuie să posede un caracter individualizat al mersului, inclusiv asigurarea selectării unor asistenți procedurali corespunzători. Deși s-ar părea dificil la prima vedere, considerăm că poate fi realizat, constituind o sursă de probă importantă.

Una dintre cele mai cuprinzătoare liste a obiectelor prezentate spre recunoaștere este oferită de savantul rus П. П. Цветков care susține: 1) orișicare obiect al lumii materiale, perceput anterior de către martor sau altă persoană, în cadrul circumstanțelor ce au importanță pentru cauză (inclusiv persoane vii, cadavre, animale, spații, imobile); 2) părți a diferitor obiecte ale lumii materiale; 3) imagini fotografice sau artistice ale obiectelor sau ale părților lor; 4) fotografiile de pe portrete sculptate, confecționate după metoda lui М.М.Герасимов; 5) mulaje ridicate de pe urmele de picioare și alte obiecte; 6) măști și alte mulaje de pe fețele cadavrelor neidentificate[272, p.22].

Considerăm că subiecți ai prezentării spre recunoaștere pot servi persoanele vii (recunoașterea fiind realizată atât în baza semnalmentelor anatomice, semnalmentelor funcționale: voce, vorbire, mers;), cadavrele acestora, obiectele, documentele grafice și manuscrisele, animalele, cadavrele și părțile neprelucrate ale acestora (capul, pielea), sectoare de mediu, construcții, imobile. Aceste genuri de prezentare spre recunoaștere trebuie consfințite în legislația procesual penală. Prevederile art. 116 alin. 1. C.p.p. al R.M. trebuie formulate în următoarea redacție: ofițerul de urmărire penală poate prezenta pentru recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuțului, învinutului persoana, cadavrul persoanei, animalul, cadavrul animalului, părțile neprelucrate ale acestuia, încăperile, spațiile, construcțiile. Persoana poate fi prezentată spre recunoaștere după semnalmentele anatomice, voce, vorbire, mers.

Enumerarea exhaustivă a subiecților și genurilor prezentării spre recunoaștere va permite eliminarea lacunelor procesuale, asigurând o bază legală solidă în vederea realizării eficiente și

calitative a PSR, ca temei de realizare a acestei propuneri ne servește cauza CEDO Persy contra Marii Britanii unde persoanei i s-a dat câștig de cauză, unul dintre argumente fiind că PSR după video imagini în baza căreia a fost identificată persoana nu este reglementată de legislația procesual penală.

De menționat importanța majoră a formulării corecte și depline a definiției prezentării spre recunoaștere, cu elucidarea conținutului, genurilor, esenței procesuale, scopurilor și sarcinilor, ceea ce o diferențiază de alte acțiuni de urmărire penală.

Savanții criminaliști au depus eforturi substanțiale în vederea definirii prezentării spre recunoaștere, dar modul de abordare a acesteia a fost atât de divers, încât pînă în prezent nu s-a reușit înaintarea unei concepții unanim acceptate cu privire la esența acestei acțiuni de urmărire penală. Totodată, menționăm că diversitatea noțiunilor, definițiilor existente în literatura de specialitate cu privire la prezentarea spre recunoaștere oferă perspective de cercetare ulterioară a acestei probleme și de scoatere în evidență a chestiunilor nesoluționate în domeniu. Toate acestea impulsionează analiza opiniilor existente, definirea și înaintarea unui concept al prezentării spre recunoaștere prin evidențierea tuturor elementelor componente.

Astfel, V. Didîc, M. Căpățici, V. Cușnir definesc prezentarea spre recunoaștere ca fiind una dintre formele identificării criminalistice constînd în analizarea senzorială de către subiectul procesual (partea vătămată, martor, în unele cazuri, bănuît, învinuit) a persoanelor, obiectelor asemănătoare înfățișate, compararea trăsăturilor lor caracteristice cu cele percepute și memorizate anterior în împrejurări determinate de săvîrșirea infracțiunii și desprinderea în baza acestei comparări a unor concluzii referitoare la identificarea, asemănarea sau deosebirea acestora[34, p.77].

În definițiile prezentate de V. Didîc și M. Căpățici, în opinia noastră, sunt elucidate mai complet aspectele ce țin de prezentarea spre recunoaștere, și anume că acțiune care constă într-o analiză senzorială care nu elucidează caracteristicile psihologice specifice acesteia, deși nu sunt expuse toate obiectele ce pot fi supuse recunoașterii în cadrul PSR, nu sunt specificate nici elementele cantitative, nici cele calitative necesare a fi respectate la etapa de desfășurare a acestei acțiuni de urmărire penală.

В. Лифшиц citat de П.П.Цветков definește prezentarea spre recunoaștere ca acțiune de urmărire penală în care persoana sau obiectul se prezintă martorului, pentru ca acesta să indice dacă recunoaște în persoana sau obiectul prezentat obiectul, pe care martorul l-a văzut în momentul comiterii infracțiunii sau în alte circumstanțe[272, p.4].

Aici vedem o prezentare mai amplă a acestui mijloc de probă, dar nici aceasta nu este lipsită de lacune. Autorul limitează cercul de persoane care pot fi subiecți ai prezentării spre

recunoaștere, dar se menționează că obiecte ale prezentării spre recunoaștere este persoana sau obiectul, pe când esența termenului nu este dezvoltată. Din aceste considerente nu este clar sub noțiunea de obiect se subînțelege lucruri sau orice obiect a lumii materiale.

Alți cercetători, precum Г.И.Кочаров (1955) [171, p.4], I. Mircea (2001) [53, p.306], Ю.Н. Михалова (2000)[196, p.43], L.Cîrjan (2005)[21, p.526], E. Stancu (2004)[70, p.488], aproape asemănător consideră că prezentarea spre recunoaștere reprezintă o acțiune de urmărire penală scopul căreia este de a stabili (identifica) obiectul prezentat, acel obiect pe care persoana l-a observat anterior în circumstanțele ce sunt cercetate pe marginea cauzei penale.

Savantul criminalist Gh. Alecu definește prezentarea spre recunoaștere ca o modalitate de obținere a informațiilor cu ocazia ascultării martorilor în condiții oarecum diferite de cele ale audierii propriu zise, și anume în cazul prezentării în vederea identificării unor persoane, obiecte etc., fidelitatea recunoașterii poate fi influențată de aceiași factori obiectivi sau subiectivi, în depoziție apărînd informațiile asemănătoare celor reale, sau eronate[1, p.338].

Analizînd definițiile oferite de criminaliștii indicați mai sus - Г.И.Кочаров, I.Mircea, L.Cîrjan, Gh.Alecu, Ю.Н. Михалова, E. Stancu atestăm o abordare unilaterală a concepției prezentării spre recunoaștere, care însă nu reflectă toate elementele constitutive ale acestei acțiuni de urmărire penală, cum ar fi: elementele cantitative (nu sunt stipulate numărul celor prezentate spre recunoaștere), calitative (cerințele față de obiectele oferite spre recunoaștere), subiecții ce desfășoară acest tip de identificare. Înainte de toate, prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică constituită din mai multe etape, și anume: etapa audierii, etapa audierii suplimentare, etapa organizării și pregătirii nemijlocite a prezentării spre recunoaștere, etapa de desfășurare a acțiunii, etapa de fixare a rezultatelor. Toate aceste etape posedă caracteristici distincte în dependență de specificul elementului prezentat spre recunoaștere.

În altă ordine de idei, menționăm că în fosta URSS practica prezentării spre recunoaștere era recunoscută și acceptată încă din anii 1930. Cunoscutul pionier al criminalisticii rusești В.И.Громов, în baza generalizării practicii, a expus tezele și recomandările practice cu privire la actul de prezentare a persoanei, multe fiind preluate de legislator[138, p.211-218].

În vederea legalizării practicii de desfășurare a prezentării spre recunoaștere (în anii 30, ai secolului trecut acțiunea nominalizată de urmărire penală nu era reglementată de legislație), unii procesualiști ruși (М. С. Строгович, С.А. Голунский) propuneau ca prezentarea spre recunoaștere să fie considerată ca o formă a audierii[237, p.13]. În perioada respectivă, chiar și autorii care abordau prezentarea spre recunoaștere ca o acțiune de urmărire penală de sine stătătoare, acceptau părerea reglementării procesuale a acesteia ca element al audierii[275, p.253].

Savanții E. Крикунов, Ф. Маевский menționează cu această ocazie că, acest fapt nu numai că nu reflectă esența acțiunii de urmărire penală, dar uneori se solda cu erori grave de desfășurare și anume prezentarea spre recunoaștere se efectua în cadrul confruntării, fără respectarea garanțiilor procesuale, finalizată frecvent cu diminuarea valorii probante. Încă în anul 1936, în scrisoarea cu privire la anumite aspecte metodice a Procuraturii URSS, erau specificate particularitățile prezentării spre recunoaștere ca acțiune de urmărire penală de sine stătătoare[200].

Aspectul dat a fost argumentat și în lucrările unui șir de savanți criminaliști ruși, axate pe cercetarea acestei acțiuni de urmărire penală[171, p.4].

Analizând părerile altor autori expuse în lucrările de specialitate observăm, că în definițiile unora din ei Iu. Odagiu și S. Nestor (2011) [58, p.94], Г.Кочаров(1955)[171, p.8], I.Mircea (2001)[53, p.306]) sunt menționate unele aspecte ale prezentării spre recunoaștere, specifică doar caracterul PSR și nu indică persoanele ce realizează acțiunea, cerințele față de elementele prezentate spre recunoaștere. Atât I.Mircea, cât și Г.Кочаров indică doar scopul acestei acțiuni, concomitent menționând importanța rezultatelor pentru procesul de urmărire penală.

Unii dintre savanți, la formularea definiției prezentării spre recunoaștere atrag atenția aspectului psihologic, dat fiind faptul că la baza PSR stă actul de recunoaștere, care se derulează în conștiința persoanei ce recunoaște.

Astfel, A. Ciopraga(1979) [29,p.156-157], В.А.Образцов(1999)[201,p.365], М.Противинский(1969)[208, p.13], Т. Bogdan(1973)[10, p.168-196], А.Р.Ратинов(2001) [228, p.313], А. Г.Филиппов(2008) [268, p.215-216], definesc prezentarea spre recunoaștere din perspectivă psihologică, ca acțiune de urmărire penală, de sine stătătoare, prevăzută de codul de procedură penală, care reprezintă prin sine o identificare a obiectului după imaginea memorial fixată, prin perceperea unor indivizi sau lucruri, sesizate anterior.

La baza definițiilor menționate sunt utilizate mai multe abordări, dar autorii sunt unanimi cu privire la esența prezentării spre recunoaștere, care constă în identificarea obiectului prezentat în baza reflexiei memoriale, adică în recunoaștere. Acest element, în opinia noastră, este extrem de important, dat fiind faptul că suprapunerea noțiunilor de prezentare spre recunoaștere și recunoaștere care uneori este admisă în literatura de specialitate, conduce la erori semnificative atât pe plan teoretic cât și practic.

În conformitate cu alin.(1) art. 116 C.p.p. R.M., subiecți ai prezentării spre recunoaștere sunt martorul, partea vătămată, bănuitul, învinuitul, posesorii reflexiei memoriale a imaginii obiectului perceput anterior. Persoana ce desfășoară acțiunea în cauză și care este responsabilă de rezultatele prezentării spre recunoaștere este ofițerul de urmărire penală. Reieșind din acest considerent, unificarea noțiunilor de recunoaștere și prezentare spre recunoaștere se soldează cu

conexiunea activității procesuale a ofițerului de urmărire penală ce desfășoară investigația cu activitatea psihică a altor subiecți participanți la proces.

Unii autori, în opinia noastră, comit eroare vorbind despre prezentarea spre recunoaștere a obiectului perceput în trecut de către persoana care recunoaște. Astfel, И.В. Шевчук consideră că prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire de sine stătătoare, desfășurată în strictă conformitate cu cerințele legislației procesual-penale și a recomandărilor criminalistice, esența căreia constă în prezentarea persoanei ce recunoaște a acel obiect, pe care ea l-a perceput în circumstanțele ce interesează urmărirea penală, în scopul stabilirii identității, asemănării sau deosebirii obiectului prezentat de cel perceput anterior[284, p.21-22]. După cum vedem, opiniile savanților И.В. Шевчук, A.Ciopraga au elemente comune cu privire la aspectul percepției anterioare. În realitate, perceperea este necesară de stabilit.

Totodată considerăm că are dreptate Ю.Г.Копыхов, care menționează necesitatea supunerii spre recunoaștere doar a obiectului în privința căruia sunt suficiente temeiuri de a considera perceput anterior în legătură cu evenimentul infracțional de către persoana care recunoaște[176, p.4], particularitate evidențiată și de О. В. Чельшева care stipulează că prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală în scopul stabilirii identificării individuale sau apartenenței generice, într-un grup de nu mai puțin de trei obiecte asemănătoare, printre care posibil se află și cel perceput anterior[277, p.12-13].

Considerăm puțin mai calitativă definiția PSR propusă de О. Я. Баев ca “acțiune de urmărire penală constând în prezentarea spre percepție a martorului, părții vătămate, bănuțului, în ordinea prevăzută de legea procesual penală a persoanelor (sau a pozelor lor), a obiectelor sau a cadavrului, în scopul identificării unuia dintre obiectele prezentate ca urmare a percepției sale anterioare de către persoană la momentul derulării fenomenului infracțional sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală (sau pentru stabilirea identității) sau a lipsei de identitate[101, p.157-158], - deoarece ea reflectă esența și conținutul acțiunii de urmărire penală analizate în coraport cu legea procesual penală, fiind lipsită de neajunsurile menționate anterior.

Savanții români A.Ciopraga, I. Iacobiță (2001)[27, p.286], N.Văduvă (2004)[87, p.109] definesc prezentarea spre recunoaștere ca creație a experienței generalizate a organelor de urmărire penală, justificată de rațiuni de ordin practic, fiind activitatea prin mijlocirea căreia persoane, animale, cadavre, obiecte, fotografii ale acestora, aflate într-un anumit raport cu infracțiunea comisă, sunt înfățișate unor persoane – victimă, martor învinuit sau inculpat – în scopul stabilirii dacă acestea sunt cele percepute în condițiile săvârșirii infracțiunii sau în orice altă împrejurare.

O definiție puțin mai amplă a PSR este oferită de către savanții C. Aioanițoaie și I. E.Sandu(1992) [2, p.178], susținută de V.Bercheșan, I.N.Dumitrașcu, V.Dobrinioiu, I.N.Stan, Gh.Florea, D.Mihaiasa (1994) [11, p.66]; [39, p.162]; [9, p.130]. Ei o activitate de tactică criminalistică desfășurată în scopul identificării persoanelor, cadavrelor, lucrurilor sau animalelor care au legătură cu cauza cu ajutorul persoanei ce le-a perceput anterior și a reținut în memorie semnalmente, trăsăturile exterioare ale persoanelor ori caracteristicile obiectelor și animalelor.

П. П. Цветков definește prezentarea spre recunoaștere ca „ acțiune de urmărire penală care constă în prezentarea martorului sau a altei persoane a căruia (unui) obiect în scopul identificării sau stabilirii apartenenței de gen (omogenitate) cu obiectul care a fost anterior perceput în unele sau alte circumstanțe[272, p.10], definiție care reflectă elocvent esența prezentării spre recunoaștere, dar, în opinia noastră, nu este lipsită de anumite neajunsuri.

Autorul nu definește în definiția prezentată mai sus cine sunt celelalte persoane, în timp ce atât Codul de procedură penală al Federației Ruse (art. 193 pct.1 C.p.p. F.R.), cât și Codul de procedură penală al Republicii Moldova (art.116 alin.(1) C.p.p. R.M.) nominalizează expres subiecții care pot efectua recunoașterea acestora, fiind martorul, partea vătămată, bănuitul, învinuitul. Respectiv, alte persoane nu pot figura în calitate de subiecți ce participă și efectuează recunoașterea în cadrul prezentării spre recunoaștere. Totodată menționăm faptul că, în conformitate cu Codul de procedură penală, pot fi prezentate nu careva obiecte, ci doar cele indicate în lege, adică persoane în viață, obiecte, cadavre. Alt aspect ce trezește discuții în definiția respectivă este faptul că modurile de sesizare specifice unui om sunt reduse doar la observare, fapt ce limitează substanțial posibilitățile prezentării spre recunoaștere.

Alți autori, precum З. Г. Самошина, В. В. Крылов definesc PSR ca „ acțiune de urmărire penală complexă, reglementată de Codul de procedură penală ce stipulează un complex de măsuri organizaționale, de identificare și de autentificare realizate de OUP, acțiuni bazate pe capacitatea persoanei de a recunoaște obiectele după semnalmente materiale, acțiuni îndreptate spre stabilirea prezenței sau lipsei de identitate” [238, p.3], autorii indică un cerc limitat de subiecți care pot efectua recunoașterea, lipsind tot odată și mențiunea care subiect desfășoară procesul de identificare. Aspectul cantitativ al prezentării spre recunoaștere este indicat de M.Basarab(1969), Н.Н.Гапанович (1975) care stipulează că obiectul sau persoana se prezintă în grup de cel puțin trei[8, p.295], include în definiția prezentării spre recunoaștere pe lângă aspectul cantitativ, aspectul calitativ, aspectul de asemănare și omogenitate indicând importanța procesuală care permite delimitarea PSR de alte acțiuni de urmărire penală

Н. Н. Гапанович consideră prezentarea spre recunoaștere o formă deosebită de identificare procesuală, care constă în prezentarea persoanei a nu mai puțin de trei obiecte asemănătoare,

omogene, în scopul stabilirii identității obiectului, care are tangență cu evenimentul anchetat[137, p.125]. Această circumstanță nu este remarcată și într-un alt șir de definiții.

În literatura de specialitate există disensiuni între savanți cu privire la stabilirea în cadrul prezentării spre recunoaștere a identității sau apartenenței de gen (grup). Unii dintre savanți presupun că scopul prezentării spre recunoaștere este stabilirea identității [101]; [71]; [35]; [137]; [174]; [272]; [2]; [11]; [39], alții apartenența de grup[136]; [239]; [173, p.6]; [259, p.178-180]; [269, p.273]; [239, p.14]; [194, p.343]; [57, p.85]. Fiecare opinie are în sine un propriu grăunte de adevăr.

Savantul autohton S. Doraș afirmă că „forma de identificare criminalistică, prezentarea spre recunoaștere, constituie una dintre cele mai eficiente modalități de identificare a cadavrelor necunoscute, de stabilire a apartenenței bunurilor sustrate în mod ilicit, a armelor și uneltelor folosite la comiterea infracțiunii și a altor obiecte referitoare la latura obiectivă a acesteia[36, p.195].

Astfel, savanții care notează că scopul recunoașterii (pe lângă scopul identificării) este stabilirea apartenenței de grup, în calitate de argument de bază menționează că stabilirea doar a identității nu este în concordanță cu cerințele față de obiectivitatea cercetărilor și îngustează posibilitățile prezentării spre recunoaștere.

Reprezentanții celuilalt punct de vedere menționează că, la recunoașterea persoanei, este aplicabilă doar stabilirea identității deoarece nu poate fi pusă întrebarea cu privire la omogenitatea, similitudinea persoanei reținute și infractorului[17, p.40]. În cercurile științifice nu există încă o opinie bine conturată cu privire la aspectele menționate. Considerăm oportună analizarea unor aspecte în direcția respectivă, cu prezentarea opiniilor unor savanți.

În opinia lui Д.А. Бурыка recunoașterea este una dintre formele de identificare, de aceea este complet inacceptabilă stabilirii apartenenței de gen și grup ca unul dintre scopurile prezentării spre recunoaștere[102, p.23].

Н.В. Терзиев scrie în lucrarea sa, intitulată: «Идентификация и определение родовой (групповой) принадлежности»,[Identificarea și determinarea apartenenței de gen] (1961) că între stabilirea identității (identificare) există o diferență. În cazul identificării se stabilește unul și același obiect, în cazul stabilirii apartenenței de grup se constată că obiectul cercetat se atribuie la o anumită clasă, este același după gen[262, p.4] .

Considerăm că ambele opinii au dreptul la existență. În cadrul PSR este realizată atât stabilirea apartenenței la grup, cât și stabilirea identității - fapt argumentat prin aceea că identificarea parcurge două etape: prima oricărui subiect recunoscut, i se stabilește apartenența la un anumit gen, grup (obiecte, ființe omogene) ce îi sunt prezentate spre recunoaștere; a doua etapă - stabilirea individualității prin coraportarea caracteristicilor obiectelor percepute la momentul prezentării cu

caracteristicile obiectelor, ființelor percepute în trecut, argumente care în opinia noastră, demonstrează dreptul la viață și viabilitatea în vederea nominalizării lor în cadrul definiției înaintate de noi.

Reieșind din cele menționate, propunem următoarea definiție a acestei acțiuni de urmărire penală: **prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică, desfășurată în scopul stabilirii apartenenței de gen, grup, dar și a identității unei persoane, cadavru, obiect, animal, teren, imobil, asemănătoare într-un număr prevăzut de legislația în vigoare, prin perceperea nemijlocită, în cazul imposibilității acesteia, cu folosirea fotografiilor, imaginilor video, de către persoane care le-au perceput anterior la momentul derulării fenomenului infracțional sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală.**

Generalizînd cele expuse mai sus și în baza analizei literaturii de specialitate, a normelor procesual penale evidențiem particularitățile și scopurile prezentării spre recunoaștere, care: **1.** este o acțiune de urmărire penală de sine stătătoare; **2.** stabilește prezența sau lipsa caracterului identic, a apartenenței de gen sau grup a obiectului perceput anterior în baza parametrilor senzoriali ai persoanei (observării, percepției, conștientizării, memorizării, reproducerii, auz, etc.); **3.** esența psihologică a acestei acțiuni de urmărire penală este caracterizată prin percepere, stocare, comparare a elementelor memorate cu cele percepute; **4.** implică participarea persoanei ce recunoaște (martor, parte vătămată, bănuț, învinut); **5.** presupune prezența obiectului prezentat spre recunoaștere; **6.** admite prezentarea pentru recunoaștere atît a obiectelor, cît și a ființelor, cu respectarea cerințelor cantitative (să nu fie mai puține de cît numărul celor prevăzute în lege) și calitative (să fie asemănătoare, de exemplu, din punct de vedere al vîrstei, genului, staturii, constituției etc.).

În cadrul prezentării spre recunoaștere persoana ce recunoaște realizează o comparație memorială a elementelor percepute anterior cu cele sesizate la moment și, de obicei, formulează concluzii de: 1) identitate a celor percepute; 2) asemănare sau deosebire a lor. Gradul de exactitate al depozițiilor oferite este diferit, de aceea este insuficient declarația cu privire la recunoașterea sau nerecunoașterea persoanei. Astfel, ofițerii de urmărire penală în activitatea practică întîlnesc situații, în care persoana, în procesul PSR menționează că recunoaște individul cu nr.4, deoarece seamănă cu cel care l-a atacat, însă recunoscătorul nu poate să afirme cu certitudine că anume el este cel care l-a atacat[40].

Mecanismul infracțiunii în sine nu creează informația. Pentru realizarea procesului informativ este necesară prezența unui sistem concludent elementului respectiv, oferind date. În multe cazuri elementul este omul, căruia îi sunt specifice proprietățile de a percepe, păstra, reproduce și transmite informația. Factorul uman liantul celorlalte două elemente, care reprezintă concomitent și sursa, și elementul purtător de informație.

În cazul prezentării spre recunoaștere, reflexia memorial-fixată întipărită constituie modelul unui eveniment cu un impact asupra simțurilor umane, stabilind legătură cauzală ca urmare conținutul reflexiei subiective reprezintă imaginea ca model reflectat de conștiința umană[260, p.111-112].

Deci prin model înțelegem un sistem memorial prelucrat sau realizat material care, reflectând sau reproducând obiectul cercetării, este capabil de a substitui, iar studierea oferă noi informații cu privire la obiect [285, p.11].

Persoana analizează, conștientizează însuși procesul reflecției. Reflecția nu totdeauna corespunde realității obiective. Pentru a fi posibilă identificarea, modelul trebuie să conțină suficiente proprietăți și particularități necesare identificării. De aceea, un interes deosebit reprezintă particularitățile și caracteristicile identificatoare, care nu sunt altceva decât o parte din particularitățile obiectului, și nu oricare, ci acele ce ajută la identificarea obiectului[125, p.34]. Particularitățile identificatoare sunt proprietățile obiectului corespunzătoare anumitor cerințe[202, p.235].

În primul rând, particularitatea este originală, prin ceea ce permite delimitarea dintr-un grup de obiecte asemănătoare. În cazul prezentării spre recunoaștere particularitățile generale pot fi considerate semnalmente vădite, evidente.

În al doilea rând, interdependența-legătura reciprocă a obiectelor lumii materiale, proprietatea de a se reflecta în memorie și de a se exterioriza în procesul audierii realizate înaintea prezentării spre recunoaștere.

În al treilea rând, stabilitatea relativă, capacitatea de a se păstra pe o anumită perioadă de timp de la momentul reflexiei particularităților până la momentul desfășurării prezentării spre recunoaștere. La baza teoriei identificării stă noțiunea de identic. Identitatea în sine poartă un caracter temporar, relativ[126, p.111], “ o identitate fixă nu există. În proprietățile obiectelor au loc transformări care, odată analizate sunt depistate și cercetate din punctul de vedere al legității de apariție și dezvoltare, folosind observația și experimentul” [127, p.121-122].

Toate elementele menționate mai sus indică asupra posibilei recunoașteri în cazul în care obiectul recunoscut nu se modifică, adică își păstrează particularitățile, element necesar a fi luat în considerație în cazul scurgerii unei perioade îndelungate între momentul perceperii și momentul prezentării spre recunoaștere. Timpul se răsfrânge nu numai asupra elementelor constitutive ale obiectului perceput, ci și asupra calității modelului existent în reflexia memorial fixată în conștiința umană. În acest context, trebuie accentuate câteva aspecte. 1) Fiind fixată în conștiința umană, reflectarea memorial fixată poate suferi unele metamorfoze, ca rezultat al particularităților oglinzirii psihice care are caracter conștient. 2) Persoana reflectă nu numai proprietățile obiective ale obiectelor și fenomenelor, dar și analizează, conștientizează însuși procesul reflexiei (perceperii, stocării informației). Astfel, persoanele la audierea prealabilă nu

expun cele ce au fost nemijlocit percepute, ci amintirile cu privire la eveniment, trecute prin prizma conștiinței[220, p.59], cantitatea de informație conținută în modelul memorial și cel existent în comunicare nu coincide. Imaginea nu se poate compara cu modelul[126, p.112].

Informația suportă modificări, nu numai intenționat, sub influența persoanelor cointerestate, dar și ca rezultat al particularităților persoanei care a perceput și recunoaște (defecte auditive, vizuale etc.). Prin urmare pierderea informației poate fi atât parțială, cât și completă. De exemplu, ca urmare a stresului, suferințelor fizice și psihice apare amnezia, (pierderea informației pe o anumită perioadă de timp, cu posibilitatea reproducerii sau lipsei acesteia, aceste momente variind în dependență de caz, circumstanță, gravitate etc.). Informația obținută la etapa inițială a urmăririi penale, etapă când se exteriorizează PSR, impune din partea ofițerului de urmărire penală analiza factorilor și întreprinderea măsurilor asiguratorii privind acumularea operativă a datelor calitative și complete de la persoanele investigate. Realizarea măsurilor de organizare și pregătire calitativă a procesului de audiere permit reactualizarea și fixarea fidelă a datelor reproduse.

Informația obținută în timpul desfășurării PSR, necesită a fi cercetată și analizată, etapă la care se iau obligatoriu în considerație următoarele criterii: -veridicitatea surselor de informație probantă; -admisibilitatea concordanței probelor și surselor de probă. Informația va avea caracter de probă, dacă: 1) corespunde realității obiective; 2) se referă la cauza investigată; 3) este obținută în forma procesuală prevăzută de lege.

Aprecierea rolului probelor de acest gen în procesul de urmărire penală depinde de “calitatea în elementele cauzei investigate privind complexitatea relațiilor sociale din care se cristalizează circumstanțele faptei”. În doctrina procesual penală există un principiu, și anume nici un fel de probe nu pot avea forță prestabilită pentru instanța de judecată, procuror, ofițer de urmărire penală. Dacă informația obținută în rezultatul efectuării prezentării spre recunoaștere corespunde cerințelor înaintate față de informația probantă, este necesară atragerea atenției asupra volumului acestei informații. În majoritatea cauzelor penale elementul respectiv determină importanța probelor.

2.2. Bazele științifice și mecanismul psihofiziologic al recunoașterii

Prezentarea spre recunoaștere constituie una din formele procesuale de identificare a persoanei, desfășurată în scopul stabilirii datelor privitoare la personalitate. Elucidarea aspectelor și caracteristicilor specifice unei persoane, realizată în procesul PSR presupune evaluarea a cel

puțin două aspecte. Primul reprezintă bazele științifice ale PSR, adică evaluarea elementelor utilizate pentru identificarea semnalmentelor, însușirilor, proprietăților persoanei. Al doilea aspect îl constituie esența psihologică a prezentării spre recunoaștere, exprimată prin derularea unor procese psihice menite să realizeze identificarea din cadrul primului aspect, inclusiv a particularităților desfășurării acestor procese psihice. Rezultatele analizei proceselor psihice sunt condiționate de factorii psihologici, intelectuali, vârstă, experiență, studii, dar și existența unor elemente de intensificare sau perturbare a calității acestor procese, respectiv rezultatele procesului de identificare.

În esență, personalitatea omului reprezintă o totalitate de proprietăți sociale, psihologice, psihice și biologice permanente. În continuare vom elucidă proprietățile biologice determinante a particularităților anatomice și antropologice ale persoanei, care creează premisele de bază pentru realizarea identificării persoanei în baza reflexiei memorial fixate (amintiri), proprietăți la care se referă individualitatea și irepetabilitatea exteriorului unei persoane, stabilitatea sa relativă într-o anumită perioadă de timp, reflectabilitatea, adică proprietatea de reflectare pe purtători de informație, inclusiv în memoria oamenilor[243, p.5]; [161, p.17]; [162, p.3].

Particularitățile se exprimă în indici, o formă de reflectare a proprietății, de aceea indicele ca și proprietatea este obiectivă și în esență, este indispensabilă[105, p.324].

A.A. Eisman consideră noțiunea de proprietate ontologică, element ce caracterizează lucrurile, fenomenele în sine și nu presupune o metodă de cunoaștere ca urmare a abordării intelectuale. Indicele este o noțiune cu care operează logica, care împreună cu elementele specifice, se formează luându-se în calcul metodele, mijloacele de cunoaștere a realității[288, p.35-36].

Indicele este latură a obiectului, potrivit căreia se recunoaște obiectul concret.

În acest context, noțiunea de indice poate fi înțeleasă sub trei aspecte: filozofic, semiotic și informațional[106, p.81].

Noțiunea indicelui în sens filosofic este raportată la noțiunea lucrurilor și proprietăților. Un lucru reprezintă un sistem de calități și rămâne intact până în momentul schimbării întregului sistem de calități.

Pe lângă calități, fiecare lucru posedă proprietăți. Proprietățile obiectului sunt elemente caracteristice ale unei anumite laturi a lui reflect-înd, în cadrul raportului, între două lucruri. Calitatea este o proprietate esențială[266, p.39].

Totodată, vom lua în calcul că dacă „proprietățile-probe” nu se referă la numărul acelor proprietăți esențiale, pot fi separate de la ea fără a modifica esența ei, fiind delimitate, formează esența unui nou obiect, în situația aceasta în calitate de purtător de informație evoluează acest nou lucru[107, p.16].

Indicele este orientat strict spre cunoaștere. „În afara proceselor de cunoaștere, noțiunea de indice își pierde orice însemnătate” [178, p.59].

Nici indicele, nici proprietatea nu depind de subiect, de care depinde alegerea și folosirea indicelui, precum și scopul folosirii acestuia[106, p.88]. Participând, la anumite procese, lucrurile suferă unele modificări.

Esența semiotică a indicelui derivă de la determinantul logic, cum ar fi: „semnul”, „indicii” a ceva sau la ceva[130, p.22], dar noțiunea și esența termenului de indice nu coincid[266, p.31]. Indicele totdeauna este concret și reflectă proprietățile lucrului, căruia îi aparține. Indicii reflectați în conștiința omului formează conținutul noțiunii.

Obiectele materiale constituie un sistem de calități, iar lucrurile ideale sunt un sistem de indici[108, p.232].

În cazul nostru, cea mai mare importanță vor avea indicii ce exprimă proprietățile biologice ale persoanei, cele care îi caracterizează exteriorul și, în sordide criminalistică, reprezintă o totalitate (sistem) de elemente (părți, detalii) ale construcției exterioare a capului, feței, corpului, membrilor omului, inclusiv a indicilor ce le caracterizează, determinate de particularitățile structurii anatomice, a funcțiilor organismului, precum și de obiectele de vestimentație sau a obiectelor portabile.

Exteriorul persoanei este individual, irepetabil, identic doar cu sine. Pentru prima dată în literatura criminalistică noțiunea de individualitate a exteriorului persoanei și importanța acesteia au fost cercetate de A. Bertillon, P. Рейс, iar în literatura autohtonă au fost tratate parțial aceste elemente de S. Doraș[36, p.195], în literatura rusă de A.A.Гусев[], Н.В.Терзиев, [261] А. Ю.Персункин[,p.], В.А. Сметков[241] etc., în literatura română de C. Dumitrescu, E. Gacea, [32] C. Panghe[65], N. Minovici[,p.] etc.

Н.В.Терзиев a sistematizat circa o sută de indici posibil a fi utilizați pentru individualizarea feței persoanei[261, p.8]. În acest context, Л.Н. Иванская doar pentru opt elemente ale feței a determinat și înaintat circa 311 indici[164, p.49].

В.А. Сметков menționa că, la crearea elementelor pentru complexul destinat identificării persoanelor IKR-1, s-a reușit evidențierea circa 960 de variante de indici ai persoanei de rasă europeană de tipul „anfas”, care au fost delimitate în felul următor: cofuri 75 de variante, gene -153, ochi – 185, nasul – 175, buze - 189, partea inferioară a feței (conturul obrazului, unghiurilor mandibulei inferioare, bărbiei) – 78, elementelor urechii – 27, riduri – 70. Atare modalitate de distribuire a elementelor feței oferă posibilitatea obținerii 102×10^{14} variante de imagini ale feței persoanei[241, p.9].

N.Minovici menționează supunerea semnalmentului descriptiv legilor generale de fixitate la același individ și de variabilitate de la un individ la altul[,p.].

А. М. Зинин menționează că fiecare dintre cizeci cele mai mari elemente ale feței ar fi fost caracterizate doar cu doi indici, fiecare să nu aibă mai mult de trei variante (spre exemplu mare, mijlociu, mic), atunci numărul de persoane din care poate fi evidențiată o persoană anumită în baza acestor indici va fi egală cu 90^{50} , adică mai mult decât 5×10^{47} . În realitate, fața

persoanei poate fi caracterizată cu un număr mai mare de elemente de câte 50, dacă de abordat aspectul din punct de vedere al detalizării elementelor[156, p.14].

C.Suciu, în aceeași ordine de idei menționează la baza identificării persoanelor și cadavrelor după semnalmente stă, pe de o parte, marea variabilitate a caracteristicilor individuale care deosebesc o persoană de alta, iar pe de altă parte, caracterul relativ constant al acestor caracteristici[73, p.423].

Identificarea persoanelor este posibilă, în opinia savanților români Gh. Asanache, L. Mărcuș, grație existenței unei triade ce pune în valoare acest fapt, și anume existența unei expresii cantitative și calitative, iar asigurarea corelativității, își găsește o corectă și oportună exploatare de către expert[5, p.243].

Luînd în considerație cele expuse, împărtășim opinia lui B.E. Корноухов care menționează că individualitatea persoanei se determină de mutații, deosebirile între indivizi fiind multiple, dată natura, și gradul de evidențiere. Totodată, omul și sistemele sale (anatomo-morfologice, funcționale) includ proprietăți generale și individuale, fapt care face din om un purtător al unei entități identificatorii, condiționînd posibilitatea identificării persoanei[177, p.115].

De aceea, chiar și în cazul atestării asemănării considerabile a unor persoane (începînd de la persoane străine asemănătoare mult, unei așa-numitei dublori[154, p.15], pînă la gemenii monoziagoți pot fi descoperiți indicii individualizatori ai persoanei[156, p.16].

Posibilitatea de a evidenția persoana dintr-un grup de persoane după indicii exteriorului nu permite soluționarea problemei identificării criminalistice a persoanei după semnalmente definitiv.

În acest context, promotorii criminalisticii sovietice (H.B.Терзиев) menționau că, și în alte cazuri de identificare criminalistică, identificarea persoanei în baza semnalmentelor exterioare se bazează pe stabilirea complexului individual de indici, adică a unui complex irepetabil, cu care s-ar mai întîlni o altă persoană. Atare gen de irepetabilitate este condiționat, în primul rînd, de raritatea elementelor (frecvența de întîlnire cît mai joasă) parte componentă a acestui complex și, în al doilea rînd, de numărul elementelor constitutive (elementul cantitativ care asigură suficiența acestora). În afară de aceasta, are importanță aspectul de interdependență a indicilor[261, p.13].

Sușinăm opinia potrivit căreia aspectele tratate de H.B.Терзиев lansează piste de desfășurare ulterioară a investigațiilor, fiind necesară stabilirea conceptului de indice identificator în criminalistică, numărului de indici particulari care vor crea un complex individual, suficient pentru identificarea persoanelor după reflexia memorial fixată, cerințe căror ar trebuie să corespundă și, în fine raportul și interdependența dintre ele.

În privința indicelui ca element ce denotă proprietăți, împărtășim opinia lui З.И. Кирсанов, care consideră că noțiunea de indice identificatoriu ca și noțiunea unui complex este determinată de sarcinile identificării. Drept indice de indentificare, în opinia noastră, nu poate servi orișicare

proprietate a obiectului, ci doar acea care are calitatea de a evidenția acest obiect din totalitatea de obiecte, proprietate care posedă stabilitate calitativă, adică proprietatea obiectului va persista în limitele timpului de identificare. Calitatea indicelui de a evidenția și delimita, constă în lipsa unor proprietăți, specifice în același timp de la alte obiecte din grup[179, p.202].

Pentru determinarea indicilor exteriorului mai importanți în identificarea persoanei potrivit reflexiei memorial fixate și corespunderea cerințelor înaintate față de indicii identificatori, este necesară utilizarea datelor din psihologie. Experimentele desfășurate de A.A. Бодалев permit afirmarea cu siguranță a individualității percepției, stabilindu-se tendința persoanelor participante de scoatere în evidență la persoanele percepute a unor indici și ignorarea altora[110, p.63].

Л.Н. Иванская, experimentînd a stabilit că, la diferite elemente faciale, se atestă un grad mediu de exactitate a memorizării și reproducerii[164,p.108-109]. În opinia noastră este necesar de a menționa că Л.Н. Иванская vorbește despre gradul de exactitate a identificării elementelor feței, dar nu aspectele cu privire la memorizare și percepere. Л.Н. Иванская subînțelegînd sub identificare cazul după imaginea memorizată în timp, detaliu cu detaliu se reproduce portretul unei persoane concrete, fapt ce în opinia noastră nu este corect. În acest caz este vorba cu privire la particularitățile psihologice de reproducere a indicilor exteriorului a persoanei percepute anterior, și nu a identificării lui.

Amplasînd elementele în descreșterea importanței identificatorii, savantul a stabilit următoarele: părul – media exactității de memorizare și reproducere este de 94, 53 %, proporțiile feței -71, 35 %, gura – 65, 28 %, genele 63, 48 %, ochii – 53, 33 %, nasul- 48, 08 %, urechile – 46, 70 %. În grupul elementelor de reper cu un grad important de identificare au intrat așa indici ca: părul, proporțiile feței, gura, genele și ochii. Nasul, ovalul feței și urechile, persoanele mature le recunosc și memorizează mai prost.

В. Н. Панферов a stabilit 19 componente ale exteriorului, pe care se bazează persoanele participante la experiment în cadrul prezentării spre recunoaștere a persoanei. Din primii șapte indici (proporțiile feței, forma feței, expresia feței, poziția, starea, vîrsta, atracția estetică) în opinia lui В. Н. Панферов, participă la caracteristicile integrale ale feței doar trei (coafura, părul, chelia), la caracteristicile părții superioare a capului- încă două elemente (buzele și gura), la caracteristicile zonei gurii, restul elementelor indicilor (ochii, fruntea, genele, nasul, bărbia, urechile și hainele), fiind prezentate ca elemente relativ izolate[211, p.107-108] [212, p.107-61].

În opinia noastră, clasificarea oferită de В. Н. Панферов are un mare neajuns - nu delimitează între elementele și indicii feței, folosind noțiunea de „element- indiciu” sau pur și simplu, vorbind despre elementele exteriorului. Menționăm în acest context că, în gabitologia criminalistică, chelia ca și coafura sunt elementele semnalmentului „ acoperișul de natură piloasă a capului - părul” , iar buzele constituie unul dintre elementele ce caracterizează gura, hainele și

se referă la semnalmentele auxiliare, iar atractivitatea estetică ca element de apreciere subiectivă nu poate fi utilizat în calitate de indiciu criminalistic important, întrucât nu poate fi evaluat. Totodată, este admisibilă utilizarea indicului ca „expresie”, care în criminalistică poate fi înțeles ca, poziție dominantă a unor părți ale feței care, în final, devin o expresie caracteristică”, „mască a mimicii” [131, p.13].

La soluționarea sarcinilor de recunoaștere, persoanele implicate în experiment se bazează frecvent pe elementele- indicii ca: coafura, frezura, forma feței, proporțiile feței, ochii, părul, expresia, chelia, vîrstă[211,p.108]. În aceeași ordine de idei experimentului desfășurat de noi s-au obținut următoarele rezultate: audienții au menționat semnalmente (în descrescere): statura(30), constituția(27), sexul(25),vîrsta(21), părul culoarea(23), lungimea(19), forma capului(11), ochii-culoarea(16), nasul(9), gura/buzele(6), bărbia (6), sprîncenele (5) vezi anexa nr.12.

Elemente de reper la PSR de mai sus vor deveni: indicele fizic general „vîrsta,” elementele anatomice: fața ca un tot întreg, părul, ochii (culoarea acestora), proporțiile feței, mimica, constituția corpului, gura, genele, nasul. Considerăm oportun să menționăm că elementele și indiciile evidențiate sunt de reper pentru persoanele mature, pentru copii pînă la vîrsta de 6-7 ani cele mai notorii elemente a exteriorului uman sunt nasul, gura, precum și elementele care posedă o caracteristică individuală deosebită, vezi mai detaliat – Васильева Т.И.[132, p.55].

Analizînd investigațiile savanților А.А. Бодалев, Л.Н. Иванская, și В. Н. Панферов, inclusiv și experimentul desfășurat, ne permit concluzionarea următoarelor pentru persoanele mature, elementele, indicii de reper în cazul prezentării spre recunoaștere sunt: sexul, statura, părul, ochii (culoarea acestora), proporțiile feței/capului, mimica, constituția, gura, nasul (Lista este oferită în ordinea importanței semnalmentelor, elementelor(indicilor) pentru persoanele ce recunosc, vezi anexa nr.12).

În continuare vom determina rolul și importanța fiecărui element și indice în cadrul PSR. Pentru aceasta, vom stabili toate elementele corespunzătoare cerințelor înaintate față de indicii identificatori, și dacă acești indici permit evidențierea persoanei dintr-un grup de persoane asemănătoare după exterior ori posedă stabilitatea relativă în cadrul perioadei de identificare.

Statura și constituția sunt indicii fizici generali, care permit stabilirea doar a apartenenței la un grup a unei persoane. Evaluînd acești indici, în primul rînd, se realizează alegerea persoanelor asemănătoare cu persoana prezentată spre recunoaștere. Totodată vom lua în considerație că indicele „constituția corpului” poate fi modificat substanțial ca urmare a slăbirii sau viceversa, majorarea masei musculare sau țesutului adipos.

Părul cel mai evident și memorabil element al exteriorului, dar de notat că lungimea lui, culoarea, tipul coafurii pot fi schimbate rapid și cu ușurință[295, p.11].

Ochii ca element se memorizează de către persoanele ce recunosc în totalitate cu indici care îl formează (numărul general al acestora fiind zece), dar fără a-i diferenția[154, p.7].

Marea majoritate din acești indici sunt stabili, ce creează din ochi un element important din punct de vedere al identificării în baza reflexiei memorial fixate. De tratat cu atenție determinarea culorii ochilor, avînd în vedere că irisul sau partea coloră poate să-și schimbe culoarea în dependență de un șir de factori, cum ar fi: lumina, starea psiho-fiziologică a persoanei fapt sesizat și de noi, în cadrul orelor de criminalistică, numindu-l „hameleonaj”. Acest element provoacă erori la descrierea ochilor în buletinele de identitate. Prin urmare atenționăm specialiștii din cadrul Ministerului Dezvoltării Informaționale, cu privire la acest fenomen.

Proporțiile capului/feței, determinate prin raportarea înălțimii la coeficientul maxim al lățimii, au un sistem triplu de gradare: mare, mijlocie, mică[32, p.21]; [65, p.17]; [131, p.36], determinat de cerințele generale.

Mimica ca totalitate a mișcărilor mușchilor feței, însoțite de emoții și reprezentînd vizualizarea lor exterioară, reflectă stările emoționale de bază (tristețe, uimire, bucurie, furie etc.) ale persoanei care, nu numai că se reflectă uniform, dar și se modifică timp de cîteva secunde în dependență de dispoziție.

Deși savantul rus B. H. Панферов specifică: ”cînd persoanele participante în cadrul experimentului se bazau pe expresia feței, realizau o recunoaștere corectă” [211, p.109], totuși, credem că mimica nu poate fi considerată ca element de importanță identificatoare considerabilă.

Gura face parte din elementele feței umane cele mai mobile. Avînd mobilitatea sporită multe din semnalmentele caracteristice sunt memorizate bine de persoanele participante la recunoaștere. Așa elemente identificatoare sunt: dimensiunile (mărimea) gurii, lățimea marginilor gurii, particularitățile specifice ale gurii, proeminența buzelor, conturul marginii buzei superioare, culoarea buzelor.

Buzele constituie un element evident, „dar se memorizează doar în cazul unor particularități ca lățimea, forma, conturul general, lungimea. Dacă parametrii sunt medii, cel mai frecvent nu se memorizează” [154, p.7]. Genele la fel sunt un element destul de important din punct de vedere al identificării persoanei după semnalmentele exterioare. Este necesar de atras atenție asupra faptului că, la persoanele de genul feminin semnalmentele genelor pot fi modificate folosind mijloace cosmetologice.

Forma nasului se datorează constituției cartilaginoase și țesutului osos, fapt ce-l atribuie elementelor cel mai stabile, cu o gamă impunătoare de indici caracteristici (circa 20).

Avînd în vedere cele relatate, doar patru din cele nouă elemente de reper menționate au importanță primordială pentru persoanele ce recunosc și corespund cerințelor de bază înaintate particularităților de identificare (ochii, gura, genele și nasul), celelalte elemente și particularități (statura, părul, proporțiile feței, mimica și constituția) ori nu permit evidențierea persoanei dintr-un grup de persoane asemănătoare după exterior, ori pot fi modificate rapid, ori sînt puțin stabile și nesigure.

Deoarece identificarea persoanei poate fi efectuată doar în baza majorității indicilor particulari, este necesară determinarea numărului minim al acestor particularități, ceea ce ar permite identificarea sigură a persoanei prezentate spre recunoaștere. Cu regret, soluționarea acestei sarcini cu utilizarea doar datelor și informațiilor din domeniul criminalisticii, nu ne-a reușit, avînd în vedere că savanții din domeniu utilizează criteriile de apreciere. De exemplu, A.B.Счетков și A.M. Зинин, vorbind despre regulile descrierii exteriorului persoanei în cadrul efectuării expertizei portretului, menționează următoarele: „se consideră o descriere completă în cazul descrierii tuturor semnalmentelor exteriorului, dar aceasta este imposibil, probabil nici necesar. Se cere doar ca, în descriere, să fie incluse suficiente particularități ce ar permite identificarea persoanei[241, p.7].

В.С.Степин, А.В.Савушкин, А.Б.Зотов, sunt de părerea că „în cazul formulării concluziei cu privire la identitate, expertul trebuie să indice că complexul evidențiat este individual și suficient” [245, p.22].

Considerăm că soluția ne poate fi oferită de alte ramuri ale științei, cum ar fi psihologia. Utilizarea realizărilor acestui domeniu la compartimentul prezentării spre recunoaștere ne oferă una dintre modalitățile de soluționare a acestei dileme inclusiv posibilitatea mersului și rezultatului acestei acțiuni de urmărire penală.

Aspectul dat a mai fost cercetat de A. Goldstein, L. Harmon, A. Lesc în articolul „Identificarea fețelor umane”, unde au încercat să stabilească numărul exact de particularități suficiente pentru identificarea persoanei de către o altă persoană sau prin mijlocirea unui mijloc tehnic. Ca urmare a investigațiilor, au stabilit că 22 de indici siguri permit identificarea categorică a feței redată în fotografie din cele 255 prezentate concomitent[142, p.39-41].

Modul de abordare al autorilor are valoare pentru lucrarea de față, prin aceea că au reușit să elaboreze un model de utilizat, oferind posibilitatea determinării exacte a obiectelor nedescrise exact. În cazul PSR se face abatere de la modelul propus, deoarece descrierea persoanei se face într-o formă liberă, cu folosirea doar a elementelor și particularităților memorizate de aceste persoane. De obicei, se memorizează mai puține particularități decât sunt solicitate de modelul elaborat de autorii menționați mai sus.

В.Н.Панферов, în experiențe oferite a stabilit nu numai numărul de elemente și particularități pe care se bazează persoanele participante la experimente în cadrul PSR, dar și numărul de particularități care permit evidențierea, delimitarea persoanei recunoscute din grupul de persoane asemănătoare[213, p.158-160], concluzionînd: în cazul raportării eficienței recunoașterii la numărul elementelor-particularități de reper și de individualizare, combinând cinci elemente de reper cu trei elemente ce individualizează, cu condiția coincidenței

elementelor de reper și de individualizare pe două dintre particularități asigură cele mai bune rezultate a eficienței în cazul prezentării spre recunoaștere[213,p.160-161].

Luând în considerație că prezentarea spre recunoaștere este o formă procesuală de identificare, concluzia lui В.Н.Панферов poate fi utilizată eficient la analiza siguranței identificării persoanei prezentate spre recunoaștere după reflexia memorial fixată, dar cu condiția delimitării stricte a noțiunilor „element” și „particularitate” și doar în cazul în care particularitățile de reper și de individualizare care corespund cerințelor înaintate față de particularitățile de identificare vor fi relativ independente și nu vor corela. În calitate de criteriu de bază al independenței particularităților poate fi considerat apartenența la diferite elemente ale exteriorului omului.

Considerăm că, pentru identificare în baza reflexiei memorial fixate, pot fi utilizate doar particularitățile reflectate adecvat în memoria persoanei ce recunoaște[14, p.28-34].

Formarea reflexiei memoriale are caracter subiectiv, deoarece este condiționată nu numai de proprietățile persoanei percepute, ci și de proprietățile persoanei care a perceput, inclusiv de circumstanțele de percepere a obiectului[213, p.2]; [110, p.118-119].

Importanța practică a acestui aspect este confirmată de rezultatele investigațiilor desfășurate, cu stabilirea în circa 70 % de cazuri a erorilor comise de ofițerii de urmărire penală și victime în cadrul PSR, condiționate de particularități individuale ale persoanei ce a recunoscut, inclusiv ale procesului de percepere și memorizare a reflexiei memoriale, a proceselor de comparare cu originalul și calitatea reflexiei[214, p.9].

Nu întâmplător savantul А.М.Зинин, subliniază rolul aspectelor subiective ale reflexiei memorial fixate și determinarea posibilităților de folosire la stabilirea persoanei[161, p.27-28].

C. Aioanițoaie, I. Sandu subliniază că în aspect psihologic mărturia constă în perceperea și memorarea, de regulă, involuntară a unor fapte și împrejurări și în reproducerea acestora în fața organului judiciar. Așa dar, mărturia se formează trecînd prin trei stadii succesive, și anume: perceperea, memorarea, reproducerea[2, p.123].

În opinia noastră, etapele specifice doar audierii, prezentării spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală distinctă în raport cu audierea, fapt confirmat în tezele înaintate de savantul criminalist Н.Н.Гапанович, care menționează că, în literatura juridică, se atestă patru stadii: a) perceperea obiectului, b) memorarea, c) reproducerea și transmiterea informației despre obiect, d) identificarea obiectului.

Procesul de formare a reflexiei memorial fixate demarează cu sesizarea și perceperea, ambele fiind reflexii emotive ale realității obiective și existînd independent de conștiință, ci ca urmare a influenței organelor de simț[111, p.153].

Spre deosebire de sesizare, care oferă posibilitatea cunoașterii parțiale a proprietăților separate ale obiectelor și fenomenelor, perceperea oferă posibilitatea cunoașterii obiectelor și fenomenelor ca un tot integrat. În procesul percepției, rolul hotărâtor îl are recunoașterea. Fără recunoaștere practic nu există percepție.

O altă formă a percepției este observarea, un proces cognitiv activ la baza căruia stă activitatea organelor de simț ale omului. De exemplu grație organelor de văz, omul primește o mare cantitate de informație.

Psihologul S. Rusnac susține ideea că, în cazul percepției prin intermediul organelor de văz, cel mai frecvent se comit erori, greșeli, lacune ca iluzia linguriței frânze, iluzia lui Titchner, iluzia lui Muller-Lyer, fenomenul apersepcției (caracterizat prin dependența percepției de conținutul vieții psihice a individului uman), halucinația[68, p.31-32].

În același context I. Ionescu-Dolj remarcă studiul psihologiei martorului, fiind delimitați martorii de bună credință de martorii de rea credință. Este foarte rar cazul când chiar un martor de bună credință a putut prinde impresiile exact și să le poată reda tot exact, ca rezultat al proceselor psihice de percepere, conștiință, atențiune, memorare, conservarea și reproducerea ideilor[85, p.215].

Persoana care depune efort pentru a memora semnalele exterioare ale altei persoane, va acumula o reflexie memorială net calitativă în comparativ cu cea la care percepția se desfășoară involuntar. În situații criminogene, discuția între persoane este de scurtă durată, perioadă în care fixarea exactă a semnalelor este dificilă. Chiar și în așa situații, persoana își creează o anumită impresie cu privire la obiect, persoană, care nu totdeauna este adecvată. Asupra calității influențează experiența anterioară a persoanei, în cazul când nu este suficientă informație, persoana completează lacunele cu semnale lipsă, mecanism psihologic care permite oferirea impresiei un caracter definitiv.

Asupra reflexiei memorial fixate, pe lângă factorii subiectivi au influență majoră și factorii obiectivi, la care se referă condițiile de percepție caracterizate de următoarele elemente: vizualizarea unică a persoanei, obiectului; ambianța negativă a percepției (nivelul de iluminare, rapiditatea și multitudinea evenimentelor, distanța mare), factorul surpriză al acțiunii[156, p.44].

Aspectul adecvat al imaginii memorial fixate cu imaginea obiectului perceput într-o măsură considerabilă depinde atât de exactitate, cât și de plenitudinea percepției, precum și de intensitatea memorizării, care poate fi voluntară (intenționată) și involuntară. Calitatea percepției, memorizării și reproducerii este condiționată de tipul memoriei (verbală, vizuală, auditivă), influențează asupra vitezei, exactității, duratei de memorizare inclusiv asupra capacității de reproducere.

Asupra percepției exteriorului și comportamentului o are „conștiința direcționată”. În psihologia sovietică prin direcționare se înțelege capacitatea de a percepe un obiect sau un

fenomen într-un anumit mod, fapt condiționat de perceperele anterioare sau mai bine zis de experiența anterioară mai detaliat la Узнaдзе Д. Н. [265, p.37] .

S-a observat de mult timp că, când persoana observă o ceartă între două persoane necunoscute anterior, pe măsură ce se clarifică esența faptei, se creează o atitudine față de cei implicați, și se apreciază comportamentul fiecăruia. Asupra analizei comportamentului influențează temperamentul, calitățile emoțional-volitive, caracterul celor observate. Persoana, faptele căruia sunt percepute ca corecte, este privită ca una nobilă, cu un exterior plăcut, îngrijit spre deosebire de cel al comportamentului căruia este văzut ca negativ, incorect, brutal, cinic, i se atribuie calități negative[173, p.15].

Importanță pentru plenitudinea și exactitatea percepției semnalelor exterioare are durata de timp în care a avut loc perceperea. De exemplu, în cadrul facultății drept a Academiei MAI “Ștefan cel Mare” am organizat un experiment. Trei grupe de persoane au experimentat involuntar, prin participarea la vizualizarea a trei situații de acțiuni ilegale înscenate cu participarea a șase persoane (fiecare scenă câte 2 persoane). Prima grupă, experimentul nr.1, a vizualizat scena la orele 16.00 timp de 35 – 40 secunde, distanța 25-30 m. A doua grupă, experimentul nr.2, la orele 14.55 timp de 75-85 secunde, distanța 50-55m, a treia grupă, experimentul nr.3, la orele 16.20 timp de 180-200 secunde, la distanța de 5m. Verificarea rezultatelor oferite de participanți ne-a demonstrat că valoarea erorilor și lacunelor depistate la prima grupă este de 54,9 %, la grupa a doua 68,6 %, iar la a treia grupă - 28,4 % (vezi anexe).

Asupra formării reflexiei memoriale fixate și integrității influențează puternic genul sau meseria, timpul care s-a scurs din momentul demarării evenimentului[290, p.11].

Este importantă calitatea memorizării a persoanelor în stare de ebrietate alcoolică, narcotică care, pe lângă altele, se poate solda cu deconectarea atât a memoriei de lungă durată, cât și a celei de scurtă durată. Respectiv, la etapa reproducerii se atestă o limită a procesului de detaliere.

Un alt element al percepției este vocea, care include recepționarea sunetelor și structurilor.

B. Г. Аняниев susține că structura sunetelor limbii materne determină dezvoltarea urechii umane, particularitățile de timbru și intervale[98, p.238]. În afară de aceasta, diapazonul percepției auditive este cu mult mai larg, oferindu-ne posibilitatea sesizării deosebirilor celor ce vorbesc. La o observare atentă este ușor de convins că două persoane (chiar și o singură persoană în diferite perioade de timp) nu vor vorbi absolut identic[112, p.59].

Reproducerea este etapa ulterioară de trecere a informației dintr-o formă în alta.

În psihologia generală, reproducerea este privită ca proces al memoriei, realizat sub formă de reamintiri sau recunoaștere[215, p.306-308].

Н.Н. Гапанович menționează că persoana reînvie în memorie imaginea obiectului și citește de pe el particularitățile și semnalmentele iar, în cazul identificării coraportează cu imaginea din memorie obiectul perceput nemijlocit și emite concluzia cu privire la caracterul lor identic, asemănare sau deosebire[137, p.67].

Reamintirea este reproducerea în timp și spațiu a imaginilor trecutului și atribuirea lor unui loc anumit și perioade de timp.

Recunoașterea/identificarea conține mai multe mecanisme psihologice, în psihologie deosebindu-se două tipuri: 1) recunoaștere simultană și 2) succesivă. Recunoașterea simultană (instantanee/sintetică) este reproducerea imediată a obiectului văzut, adică recunoașterea la prima vedere, în rezultatul coraportării modelului întâmpărit în memoria persoanei ce recunoaște cu cel perceput[279, p.36].

Recunoașterea succesivă (analitică) are loc diferențiat, printr-o identificare, verificare succesivă și comparare a semnalmentelor obiectului prezentat cu elementele modelului existent în memorie.

În opinia lui М.С.Шехтер, cea mai sigură metodă de recunoaștere/identificare este prima. Dacă nu are loc recunoașterea rapidă, se conectează analiza conștientă, reamintirea și raportarea extinsă a semnalmentelor, în finalul cărei operațiuni survine sancțiunea de recunoaștere sau nerecunoaștere[280, p.21].

În cazul recunoașterii sintetice chiar și a unui obiect bine cunoscut, persoanele ce recunosc nu indică semnalmentele în baza cărora a fost efectuată recunoașterea[227, p.269].

Explicarea acestui fenomen este posibil doar axându-ne pe presupunerile savantului rus И.М.Сеченов, care susține că procesul de recunoaștere are loc în străfundurile memoriei, în afara conștiinței, respectiv fără participarea conștiinței și voinței[247, p.355-356].

În practica judiciară și doctrina teoretică este recunoscut însă că recunoașterea în cazul prezentării spre recunoaștere nebazate pe descrierea prealabilă a semnalmentelor obiectului căutat, potrivit cărora este recunoscut, ca neavând importanță probatorie. Astfel, se diminuează importanța identificatoare a recunoașterii, când o persoană susține că ar putea recunoaște, dar este în dificultate de a o descrie și de a explica semnalmentele persoanei.

Descrierea reflexiei memorial fixate de către persoana ce o posedă reprezintă cea mai eficientă metodă de a o materializa și de a o face accesibilă și înțeleasă celor din jur. Prin urmare nu se reușește permanent redarea deplină și veridică, prezentarea imaginii exterioare a obiectului perceput, fapt explicat prin transformarea multiplă a imaginilor memorate cu privire la exterior în procesul descrierii[244, p.47].

Dificultățile în descrierea celor percepute se explică prin erorile procesului de percepere, specificitatea memoriei fiecărei persoane și nivelului de intelect.

Capacitatea de verbalizare este o altă calitate esențială de care trebuie să ținem cont. Este adevărat că tot ceea ce percepem este denumit, dar atâta vreme cât nu suntem obligați să relatăm verbal evenimentele văzute și auzite (deci trăite), ele se transformă în sistemul limbajului interior,

în forme prescurtate, oarecum „stenografiate” și neorganizate. Când însă trebuie să le relatăm e nevoie de încă o transpunere, de data aceasta în codul unui limbaj coerent logico-gramatical, care singur poate asigura transmisibilitatea informațiilor, a întregului mesaj. Această transpunere secundară (secundară doar în timp) evident că poartă în sine alți germeni de distorsionare[93, p.128].

Rezultatele investigațiilor desfășurate de savanții psihologi denotă că vocabularul bogat, nivelul de inteligență inclusiv și (studii), experiența de viață a subiectului audiat îi permite reproducerea mai multor detalii, elemente care trebuie luate în calcul de OUP.

În același context, В. А. Сметков, А. М. Зинин, susțin că imaginea memorial fixată este extrem de dificil de redat veridic prin cuvinte, apoi concluzionarea cu privire la gradul de individualizare al semnalmentelor reținute în memoria martorilor oculari[244, p.48].

Individualitatea exteriorului persoanei, caracterizată, de regulă, prin concordanța indicilor și semnalmentelor cu caracter mediu, este dificil de redat (excepție doar semnalmentele individuale), situație posibil de explicat prin faptul că persoanele înțeleg și descriu diferit unele și aceleași semnalmente ale exteriorului[158, p.68], dar și prin faptul că cantitatea variantelor de semnalmente ale exteriorului obiectiv sunt mai mult decât denumirile lor de aceea, chiar și cea mai exactă descriere purtând caracter general permite repartizarea variantei de descriere a semnalmentului la o categorie anumită, dar nu reflectă pe deplin individualitatea semnalmentului.

Caracteristica detaliată a proceselor de percepere, memorare, reproducere și recunoaștere la cercetarea bazelor procesuale, organizatorice și tactice ale prezentării spre recunoaștere a fost necesară dat fiind faptul că procesul „de identificare este dificil și nu poate fi comparat nici cu un elementar proces psihic”. De aceea, stabilirea unor legități ale identificării este imposibilă fără luarea în calcul a cunoștințelor acumulate de psihologie în aceste sfere ale cunoașterii științifice.

Evidența corectă a legităților de funcționare a mecanismelor de apariție, prelucrare și transmitere a informației, permite analiza critică a ordinii existente de desfășurare a prezentării spre recunoaștere și introducerea completării în bazele organizatorice și procesuale ale acestei acțiuni de urmărire penală, orientate spre crearea condițiilor cu caracter tactic și psihologic, maxim potrivite pentru derularea procesului de recunoaștere, care ar contribui să se concluzioneze corect cu privire la identitatea sau deosebirea obiectelor prezentate cu cele care au fost percepute anterior.

2. 3. Concluzii la capitolul 2

1. Prezentarea spre recunoaștere este: o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică desfășurată în scopul stabilirii apartenenței de gen, grup și a identității a unei

persoane, cadavru, obiect, animal asemănătoare, într-un număr prevăzut de legislația în vigoare, prin percepere nemijlocită iar în cazul imposibilității acestuia cu folosirea fotografiilor, imaginilor video, de către persoane care le-au perceput anterior la momentul derulării fenomenului infracțional, sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală.

2. Formularea corectă și deplină a PSR are o importanță majoră deoarece scoate în evidență esența, conținutul și posibilitățile acesteea de identificare, diversitatea definițiilor din doctrina criminalistică a PSR oferă perspective de cercetare ulterioară a acestui aspect și scoate în evidență problemele nesoluționate în domeniu.

3. Considerăm că subiecți ai PSR sunt persoane în viață recunoașterea cărora, fiind realizată atât în baza semnalmentelor anatomice, semnalmentelor funcționale (voce, vorbire, mers) precum și identificată după miros, cadavrele acestora, obiectele, documentele grafice și manuscrisele, animalele, cadavrele acestora părțile neprelucrate ale acestora (capul, pielea) sectoare de mediu, construcții, imobile. Aceste genuri de prezentare spre recunoaștere trebuie să fie consfințite corespunzător în legislația procesual penală a Republicii Moldova. Aliniatul 1 al art. 116 al CPP este necesar de al formula în următoarea redacție:

Ofițerul de urmărire penală poate prezenta pentru recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuțului, învinuțului, persoana, cadavrul uman, animalul, cadavrul animalului, părțile neprelucrate ale acestuia, încăperile, spațiile, construcțiile. Persoana poate fi prezentată spre recunoaștere după semnalmentele anatomice, voce, vorbire, mers. Persoana se prezintă spre recunoaștere pe viu, în caz de imposibilitate de efectuare a acestei acțiuni poate fi prezentată după fotografie sau video-imagini.

4. Procesele psihologice ce țin de perceperea, memorizarea, reproducerea, recunoașterea obiectelor determină existența unor limite în obținerea detaliilor în procesul de desprindere utile pentru identificare care este necesar de a le lua în calcul la etapa de pregătire și organizare a acestei acțiuni de urmărire penală.

5. Recunoașterea este posibil de realizat datorită proprietăților biologice ale omului, determinate de individualitatea semnalmentelor anatomice și funcționale elemente ce contribuie la identificarea persoanei după reflectările memorial fixate, indice de identificare ce are calitatea de a evidenția acest obiect, este proprietatea care posedă stabilitate calitativă.

Rezultatele experimentelor efectuate de noi și alți savanți ne permite concluzionarea că semnalmentele de bază pe care se sprigină identificarea sunt: statura, constituția, proporțiile feței, părul, genele, ochii, gura, nasul, mimica ș.a. Fiecare dintre aceste elemente respective este analizat din punct de vedere al corespunderii cerințelor prezentate față de semnalmentele de identificare în doctrina criminalistică.

6. Considerăm că legitățile proceselor psihologice de percepere, memorizare, reproducere sunt suficient cercetate și probate atât teoretic cât și experimental, fapt care minimizează survenirea erorilor umane. *Identificarea elementelor propuse spre recunoaștere poate fi efectuată în cadrul* proceselor psihice de recunoaștere atât succesivă cât și cea simultană

7. La etapa de pregătire OUP trebuie să efectueze o evaluare din punct de vedere psihologic al persoanei, în vederea determinării caracterului, temperamentului, tipului de memorie predominant, fapt care va permite desfășurarea mai eficientă a audierii prealabile și nemijlocit a identificării persoanei în cadrul prezentării spre recunoaștere.

8. Legislația procesual penală prevede expres în art. 116,117 C.p.p. al R.M. PSR în baza semnalmentelor anatomice, fotografiei, cadavrelor, obiectelor. În doctrina criminalistică și procesual penală a altor state sunt prevăzute PSR după: voce, vorbire, mers, a animalelor, identificarea după miros, după video imagini. Luînd în considerație bogata abordare teoretică și aplicabilitatea lor practică, considerăm oportună modificarea legislației procesual penale în vederea introducerii PSR după: voce, vorbire, mers, animalelor, spațiilor, încăperilor, obiectelor, după imaginile video. Actualmente existe suficiente argumente atât de ordin teoretic cât și practic care atestă viabilitatea și posibilitatea identificării după miros, ca modalitate expertiză judiciară, constatare tehnico-științifică, prezentare spre recunoaștere urmează să o elucidăm în cadrul cercetărilor ulterioare.

3. PREGĂTIREA ÎN VEDEREA PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE

3.1. Particularități tactice privind audierea subiecților recunoașterii

Pregătirea pentru prezentarea spre recunoaștere reprezintă unul dintre elementele de bază ale îndeplinirii prescripțiilor procesuale combinate cu recomandări de ordin tactic care asigură corectitudinea desfășurării PSR. Savanții și practicienii sunt unanimi în ceea ce privește dependența eficienței și calității PSR de pregătirea pentru această acțiune de urmărire penală.

Pregătirea cuprinde mai multe etape, și anume: 1) studierea materialelor cauzei; 2) asigurarea condițiilor de prezentare spre recunoaștere (selectarea persoanelor ce urmează a fi prezentate, toaletarea cadavrului, pregătirea obiectului ce urmează a fi recunoscut); 4) pregătirea locului de desfășurare a PSR, iluminarea locului unde se va desfășura acțiunea, stabilirea numărului participanților și a apărătorului[2, p.180-185], pregătirea mijloacelor tehnice, invitarea specialiștilor pentru participarea la prezentarea spre recunoaștere, instruirea asistenților procedurali[159, p.60-61], alegerea obiectelor ce vor fi prezentate spre recunoaștere, audierea prealabilă[171, p.8]; [173, p.30]; [149, p.178]; [2, p.180]; [70, p.490]; [22, p.527]; [87, p.111]; [1, p.340]; [171, p.8]; [35, p.430].

Audierea este o condiție obligatorie pentru desfășurarea prezentării spre recunoaștere. În literatura de specialitate, audierea în cazul prezentării spre recunoaștere este numită audiere prealabilă[100, p.132] [2, p.180].

N.Văduvă consideră, pe bună dreptate ascultarea prealabilă a persoanei care urmează să facă recunoașterea momentul de debut al activității propriu-zise de recunoaștere[87, p.111].

În privința necesității audierii în cazul prezentării spre recunoaștere există mai multe opinii. Unii savanți consideră că, pe lângă audierea propriu-zisă, unde se stabilesc circumstanțele cauzei și participanții, este necesară efectuarea unei audieri suplimentare (numită prealabilă), în scopul detalierii semnalmentelor și particularităților specifice subiecților implicați în infracțiune, inclusiv completării datelor în cazul dacă prima audiere a fost efectuată superficial, opinie susținută pînă la alții și de А.И.Гинзбург[136, p.11].

E.Stancu, L.Cîrjan, E.П.Ищенко, А.А.Топорков consideră ascultarea prealabilă obligatorie a persoanei care face recunoașterea, chiar dacă a mai fost audiată, în scopul stabilirii percepției semnalmentelor persoanei care urmează a fi recunoscută sau a caracteristicilor de identificare ale obiectului[70, p.491]; [22, p.527]; [167, p.450].

De asemenea, autorii sus nominalizați consideră și menționează că ascultarea prealabilă trebuie axată pe scopurile și sarcinile orientate strict spre asigurarea prezentării spre recunoaștere, și anume a condițiilor de percepere, a stării persoanei care a perceput și semnalmentelor persoanelor ce urmează a fi recunoscute.

A.V. Дулов, П.Д. Нестеренко împărtășesc aceeași opinie, dar specifică stabilirea în cadrul audierii prealabile nu numai a plenitudinii percepției și a descrierii detaliate a obiectului, ci și a posibilelor metode de verificare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere[149, p.178-179].

În acest context, există opinii diametral opuse, exprimate de A.E. Крикунов, А.Ф. Маевский, А.А. Закатов, care susțin că audierea prealabilă nu trebuie considerată audiere specială înainte de prezentarea spre recunoaștere. Dacă persoanele au fost audiate anterior în cadrul cauzei cu privire la semnalmente și circumstanțele percepției, atunci nu este necesară audierea suplimentară[173, p.22]; [159, p.61].

Е.Ю. Самолаева este de părere că audierea suplimentară este o parte componentă a audierii de bază, efectuată anterior doar cu axarea pe semnalmente și circumstanțele percepției, efectuându-se înaintea prezentării spre recunoaștere, argumentând acest fapt că audierea suplimentară nu este reglementată în legislație[233, p.58].

Alți savanți, ca В.С. Бурданова, И.Е. Быховский, consideră că expirarea unei perioade îndelungate de la prima audiere pînă la prezentarea spre recunoaștere face irațională efectuarea audierii repetate sau suplimentare, argumentând prin pericolul denaturării rezultatelor PSR[114, p.42], opinie, de altfel, discutabilă.

În contextul disputelor pe marginea audierii suplimentare împărtășim opinia savanților E. Stancu, L. Cîrjan, pe care o considerăm corectă și viabilă. Audierea suplimentară trebuie să fie un proces distinct, axat pe identificarea semnalementelor persoanelor, circumstanțelor percepției și stabilirea modalităților de verificare a datelor, în felul următor argumentînd.

Obiectul audierii prezintă întreg spectrul de circumstanțe necesar a fi elucidate cercetînd o infracțiune, aspect referitor la semnalmente și condiții de percepere, - un element al acestor circumstanțe. În cadrul audierii, OUP nu dispune de elemente care ar actualiza memoria cu privire la specificul semnalementelor și particularităților de percepere, fapt care afectează calitatea datelor obținute inițial. Al treilea aspect îl constituie durata de timp care se poate scurge de la audierea de bază și survenirea pierderilor de memorie și a calităților datelor.

În favoarea audierii ca element distinct prezentăm și alte argumente. Fiind o audiere separată, determinată de sarcinile prezentării spre recunoaștere, va crește considerabil calitatea și volumul datelor acumulate. Dacă anterior s-au elucidat informații cu privire la semnalmente și circumstanțele percepției, audierea suplimentară va fi desfășurată obligator și prealabil PSR, fapt care ar permite reactualizarea informațiilor stocate în memorie. Susținem că, pentru sporirea calității datelor, este recomandabilă desfășurarea a două audieri suplimentare: Prima axată pe elucidarea tuturor datelor cu privire la semnalmente și circumstanțele percepției la care să participe specialistul criminalist cu materiale ilustrative, recomandări. A doua audiere suplimentară repetată, desfășurată nemijlocit înaintea prezentării spre recunoaștere axată pe aspecte ce ar scoate în evidență semnalmente în baza cărora se va recunoaște persoana sau obiectele prezentate.

Am menționat anterior că, în vederea reactualizării și concretizării datelor cu privire la semnalmente, OUP, de comun acord cu specialistul criminalist, în cadrul audierii suplimentare va folosi mijloace și materiale ilustrative (desene, diapozitive cu imagini faciale, portrete executate la calculator, plus suportul informațional acordat prin consultarea specialistului vor contribui la sporirea net calitativă a datelor acumulate.

Savantul rus O. A. Соколова afirmă, pe bună dreptate, că implicarea specialistului la etapa de audiere și pe parcursul prezentării spre recunoaștere va contribui la acumularea unor date mai complete, la descrierea lor calitativă, obiectivă[246, p.31].

În același context Л.Ф. Иванова este de opinie de a introduce înainte de PSR ca procedeu psihologic – familiarizarea cu terminologia portretului vorbit[165, p.16]. Susținem această opinie deoarece multe persoane au dificultate la verbalizarea, descrierea semnalelor percepute, acțiunea ar contribui la facilitarea modului de acumulare a informației. Tot odată considerăm oportună introducerea unui soft specializat care ar prezenta imagini faciale verbalizate cu termenii portretului vorbit care ar reactiva memoria și ar oferi posibilitate persoanelor audiate să ofere informații mai complete și calitative.

Analizând practica judiciară, constatăm că persoana practic nu este audiată în privința condițiilor de percepere, iar datele despre semnalmente sunt extrem de necalitative.

În 79.6 % din cazuri din 469 de dosare penale studiate, descrierea semnalelor a fost superficială, și doar în 20,4 % din cazuri descrierea semnalelor a fost realizată în măsura recunoașterii persoanei.

Astfel, în dosarul penal pe numele B.A., în baza art. 187 alin. (2) lit. b) e) f) și art. 208 lipsesc datele persoanei care recunoaște și persoanei recunoscute. În procesul-verbal de recunoaștere a persoanei pe viu, pagina 110 a dosarului penal, în rubrica „Persoana prezentată spre recunoaștere a fost recunoscută” se indică „după față și corpolență” [42]. Valoarea probatorie a unui așa gen de prezentare spre recunoaștere este extrem de redusă.

Prezentarea spre recunoaștere este una dintre acțiunile de urmărire penală în care informația parvine de la o singură persoană, iar obținerea ei trebuie realizată cu luarea în considerație a particularităților personalității persoanei ce va recunoaște. Identificarea proprietăților biologice, psihologice și sociale este necesară în scopul folosirii acestor date pentru obținerea unei informații depline, veridice și obiective cu privire la infractor și alte circumstanțe ale faptei cercetate[151, p.140].

Astfel, din proprietățile biologice pot fi indicate așa elemente ca semnalele antropologice, care conțin date cu privire la rasă, gen, vârstă, particularități funcționale anatomice, patologii anormale și cele sociale(elemente naționale, mărfuri de producere în masă,

familiale). Cunoașterea meseriei sau genului de activitate al persoanei ce recunoaște ne poate oferi explicații ale particularităților de memorizare a obiectelor. De exemplu, se cunosc cazuri când persoana care oferea servicii de manichiură a recunoscut cadavrul după particularitățile mâinilor și modului de prelucrare a unghiilor[233, p.96].

În literatura procesual penală a Ungariei, martorii cu cunoștințe speciale sunt catalogați într-un grup separat, așa-numiți martori-experti. Martorul expert, în opinia lui Alapi, este persoana care nu numai percepe nemijlocit un fenomen anume, ci și îl analizează în baza cunoștințelor sale speciale și profesionale[95, p.12].

Din punct de vedere criminalistic și procesual, un interes deosebit prezintă depozițiile martorilor ce posedă cunoștințe speciale în domeniul tehnicii, artei, meseriilor, dacă ramurile au tangență cu cazul investigat. Necătând la acest fapt, în opinia lui P. Horoszowsky nu sunt temeiuri de a-i separa într-un grup aparte, întrucât situația lor procesuală nu se deosebește cu nimic față de alți martori. [172, p.44]

Particularitățile memoriei, de asemenea, trebuie luate în calcul la audiere.

Procesul de memorare începe cu fixarea, memorarea semnalmentelor. Memorarea poate fi voluntară și involuntară. Memorarea voluntară are un caracter volitiv și direcționat, iar cea involuntară se realizează fără efort volitiv, prin simpla percepere a faptului. Depozițiile la baza cărora stă memorarea voluntară sunt prețioase, având în vedere că o fac mai productivă. Acest gen de memorare parcurge un proces de prelucrare intelectuală, fiind separat de esența conținutului, dar divizează punctele de reper după sensul celor percepute, cu întocmirea unui plan, scheme care se confruntă cu ceva deja cunoscut. Aceste procedee de memorizare pot fi folosite de OUP la momentul acordării suportului intelectual persoanei audiate, în vederea oferirii unui sprijin la reamintirea unor detalii[172, p.96].

Psihologii deosebesc următoarele tipuri de memorie:

1. memoria psihomotorie, adică memoria mișcărilor, exprimată în deprinderi și aptitudini;
2. memoria emoțională;
3. memoria imaginilor, cuprinzând imaginile obiectelor, fenomenelor percepute prin diferite modalități;
4. memoria verbal-logică, adică memorarea nu a imaginilor obiectului, ci a esenței lor în cuvinte/termini.

Memoria verbal-logică ocupă un loc important, în viața omului, fiind coraportată la alte tipuri de memorie. Imaginile fixate conțin și descrieri verbale, iar memorarea și reproducerea materialului verbal conține totdeauna și imagini. Diferența de bază cu privire la memoria celor audiați constă în stabilirea genului de memorie ce prevalează cea: verbal-logică sau vizuală. La

stabilirea tipului de memorie predominant, vor fi luate în calcul și alte particularități (unii memorizează bine conținutul expresiilor, numele și dificil datele, cifrele, alții viceversa memorizează ușor numerele și dificil numele și alte genuri de texte) [248, p.234].

Psihologul autohton A. Bivol menționează că angajații din cadrul organelor de drept trebuie să cunoască că indivizii contactează cu lumea din jur prin trei sisteme reprezentationale: vizual, auditiv, senzitiv. Determinarea categoriei din care face parte un eventual interlocutor (martor) are importanță vădită. „Vizualii” se explică prin cuvinte ce implică simțul vederii: „Vezi care este diferența”, „M-am uitat atent la infractor”, „dacă te uiți mai bine la victimă”. „Auditivii” folosesc expresiile: „Ascultă cum s-a desfășurat infracțiunea”, „Ați auzit că victima era în colaborare cu infractorul”, „Explic tare și răspicat despre ce este vorba”. „Senzitivii” folosesc expresiile: „Ai prins ideea ?” „Mă simt apt să ofer depoziții”, „Este un tip dezgustător” [20, p.110-111].

Practica judiciară demonstrează că, în unele cazuri, depozițiile persoanei ce urmează să recunoască nu corespund realității, fapt datorat anumitor defecte ale organelor, stării psihice nefavorabile la momentul perceperii acțiunii, existența unei atitudini a persoanei față de cele întâmplate (de a acorda ajutor, de a camufla fenomenele negative etc.) [151, p.143].

În audieri pot fi folosite diverse procedee, bazate pe cunoașterea legităților psihologice și mecanismului psihologic ce asigură eficiența și calitatea rezultatelor finale.

În doctrina criminalistică savanții propun mai multe modalități de îmborsărire a memoriei.

De exemplu, В.А.Образцов[201, p.73-74], А.Е.Крикунов, А.Ф.Маевский[173, p.26], propun în vederea reamintirii datelor memorate anterior reamenajarea locului, condițiilor în care s-a perceput obiectul, desfășurarea audierii la fața locului și interogarea cognitivă. Esența ultimului constă în coraportul particularităților (elementelor) fixate în memorie, iar reamintirea unui eveniment atrage după sine alte elemente.

Punctul de vedere a lui В.А.Образцов este fundamentat pe argumentele savantului А.С.Прангишвили, care susține că recunoașterea reprezintă una dintre formele de memorie[216, p.165] [249, p.20], bazat pe perceperea nemijlocită a obiectului sau imaginii, fapt în urma căruia imaginea se reproduce deplin, reliefat și detaliat, recunoaștem obiectele pe care nu le putem descrie. De aici, audierea martorului, în unele cazuri, este recomandat la locul unde a perceput evenimentul cercetat, oferind posibilitatea să facă cunoștință cu imagini asociate, care reprezintă seturi de obiecte în natură sau albume cu imaginea lor[249,p.22-24].

Notăm că imaginile asociate pot contribui la reactivarea în memorie a semnalmentelor, datelor, informațiilor care puteau fi afectate, uitate în rezultatul factorilor subiectivi.

Н. П.Яблоков, menționează rolul important în trezirea asociațiilor memoriei emotive (a emoțiilor trăite), amintirile cu privire la impresiile sau stările emotive legate de un obiect sau

persoană. De asemenea, subliniază câteva genuri de asociații: asociația după timp, în care caz se recomandă persoanei ce oferă depoziții expunerea informațiilor în ordinea în care au derulat evenimentele; în alte cazuri, poate ajuta reamintirea consecințelor faptei, coraportul cu careva evenimente din viața persoanei audiate[294, p.452].

În acest context, este concludent exemplul oferit de savantul maghiar И.Кептеc, care scrie că OUP, ajutînd persoanei audiate în compunerea planului de relatare și separarea lui pe părți, găsirea punctelor de reper, va oferi martorului un ajutor substanțial în mobilizarea memoriei, plan sub formă de întrebări, la care trebuie să răspundă persoana audiată. De exemplu, OUP propune persoanei audiate relatarea depozițiilor în formă cronologică de percepție, și anume: relatați, vă rog, cînd și de ce ați intrat în apartamentul X ?; Ce ați văzut acolo?; Ce va spus soția lui X ? Așa ordine și genuri de întrebări direcționează gândurile persoanei audiate și îi mobilizează memoria, suport de care au nevoie, în primul rînd, persoanele aflate pentru prima dată la organele de drept. Deseori, la propunerea de a relata tot ce se cunoaște pe marginea cauzei cercetate, persoanele se emoționează, gândurile se încurcă, la care răspund: „nu știu ce anume vă interesează”; „chiar nu știu de la ce să încep” etc[172, p.96].

Un alt gen de asociație, menționat de Н. П.Яблоков, este după contrast bazată pe contrapunerea obiectelor și fenomenelor (înalt- josuț, alb-negru, gras-slab), și asociația- în spațiu, pentru utilizarea căreia, se recomandă prezentarea obiectului în coraport cu evenimentul sau fotografia locului faptei (cum am menționat anterior, propunerea savantului А.С.Прангишвили, de efectuat acțiunea chiar la fața locului), utilizarea diverselor scheme, desene, machete, în deosebi în cazul accidentelor rutiere. Asociația după asemănare poate fi folosită pentru reamintirea unui nume de familie, a exteriorului unei persoane. În acest sens, poate fi utilizată cartea de telefoane cu numele abonaților, sisteme ca fotorobotul, desenul-schiță executat de pictor, albume cu mostre ale materialelor, fasoane de haine, reproducții color ale autoturismelor și autocamioanelor[294, p.453].

Г.И.Кочаров[171, p.19], О.Я.Баев[101, p.154], В.А.Снетков, А.М.Зинин[244, p.35], E.Stancu[70, p.491], А. Я.Гинзбург[136, p.12], susțin că, în vederea reactivării/reamintirii imaginilor percepute anterior, pot fi folosite un șir de metode și procedee, cum ar fi: desene, diapozitive cu imagini ale diferitor elemente faciale, tabele color, tabele cu semnalmente, fotoalbume, cărți, albume-registre, folosirea unor complexe ca „Identi-kit-ul, Mimicompozitorul, ICR-2 (ИКР-2), alte ediții unde sunt imagini analogice celor percepute anterior, prin punerea corectă a întrebărilor de către OUP, menite să trezească asocieri care să reactualizeze informația.

Alți savanți (А.В.Дулов, П.Д.Нестеренко, А.М.Алексеев) propun folosirea în cazul PSR privind reactualizarea semnalmentelor bănuțiilor a fotorobotului. Pentru reamintirea

semnalmentelor se recomandă persoanei audiate relatarea despre scena privită, acțiunile persoanelor percepute, fapt care poate trezi asocieri cu privire la mediu, persoane[149, p.66-67].

La desfășurarea audierii este important același element ca în cazul PSR stabilirea contactului psihologic cu persoana audiată. Deci, în cazul prezentării spre recunoaștere, contactul psihologic trebuie stabilit în cadrul audierii.

După cum menționează unii savanți (Е.П.Ищенко, А.А.Топорков[167, p.413], Б.П.Смагоринский [250, p.129]) contactul psihologic poate fi stabilit prin discuții de cercetare, lichidarea barierei emoționale, eliminarea disensiunilor iscate.

La stabilirea contactului psihologic contribuie comunicabilitatea ofițerului de urmărire penală, capacitatea de a insufla încredere, potrivit individualității fiecăruia (vîrstă, caracter, interese, studii, stării psihice etc.) de a găsi modul corect de abordare a persoanei, inclusiv atitudinea binevoitoare, corectă, obiectivă, imparțială, capacitatea de a asculta atent audiatul, eliminarea tensiunii în comunicare[294, p.455-456].

În cadrul audierii, rezultatul scontat se va obține dacă ofițerul de urmărire penală va iniția un proces activ, caracterizat inițial prin stabilirea contactului psihologic, desfășurarea audierii într-un ritm productiv, (fiind realizate elemente de concretizare, sistematizare a datelor acumulate). Este incorectă acțiunea OUP de orientare doar spre semnalmente individuale.

Ofițerul de urmărire penală va atrage atenție în timpul audierii asupra stării psihice a persoanei audiate, la nevoie identificînd posibilele patologii de ordin psihic. De asemenea, important este stabilirea funcțiunii organelor de văz, auz și în cazul existenței unor dubii, dispunerea expertizei sau solicitarea consultației unui specialist[173, p.23].

În opinia savanților А.Е. Крикунов, А.Ф. Маевский, С. Аioanei, I. Sandu, А.И. Гинзбург, N.Văduvă, Р.С. Белкин, А.В. Дулов, П.Д. Нестеренко, [173,p.23]; [2, p.181]; [136, p.11]; [87, p.111]; [146, p.377]; [149, p.140]; [96, p.180], depozițiile persoanei audiate se expun în formă liberă, deocamdată cea mai eficientă pentru redarea celor percepute anterior.

Ofițerul de urmărire penală va întreprinde măsuri de sporire a calității datelor acumulate, în cazul când prezența specialistului criminalist nu este asigurată, respectînd recomandările savanților И. Кертэс[172, p.96], А.Е. Крикунов, А.Ф. Маевский, care consideră necesară utilizarea, în cadrul audierii, a unui plan prealabil cu întrebări, ceea ce va spori plenitudinea și exactitatea datelor obținute[173, p.23].

Ordinea întrebărilor cu privire la semnalmente va corespunde regulilor adoptate în criminalistică privind realizarea portretului vorbit.

Г.И. Кочаров susține că procesul de reproducere depinde de corectitudinea percepției obiectului, întipărirea în memoria persoanei audiate, inclusiv expunerea corectă a persoanei. În

momentul audierii uneori, martorul păstrează în memorie date ale unor semnalmente (detalii), fără existența unui complex integru de date cu privire la cele percepute.

Acum cîteva decenii I.Ionescu-Dolj remarcă pe lîngă influența și particularitățile perceperii, conștiinței, atențiunii care nu e completă, și memoria, care depinde de puterea de fixare, conservare, reproducerea ideilor. Dincolo de acestea, imaginația care are influența ei, poate compromite exactitatea mărturiilor[85, p.215].

În privința impactului imaginației ne confirmă și rezultatele experimentului realizat de Giuliana Mazzoni, Amina Memon. Astfel, unii audiați involuntar (cu bună credință) admit erori în expunere, completează elementele-lipsă din memorie cu date-fanteziste sau cunoscute din alte împrejurări, sau despre acest caz, dar de la alte persoane, din auzite. Acest experiment a fost realizat de secția Psychology, de la Seton Hall University, South Orange(Giuliana Mazzoni), precum și University of Aberdeen, Scotland, United Kingdom (Amina Memon). Rezultatele lui confirmă că: studiile anterioare arată ca imaginarea unui eveniment poate modifica convingerile autobiografice. Studiul a avut ca scop verificarea dacă persoana poate crea, de asemenea, amintiri false. Un grup de participanți a imaginat un eveniment relativ frecvent și au primit informații despre un eveniment care nu are loc. Un al doilea grup a imaginat eveniment “nonoccurring” și au primit informații despre evenimente frecvente. O săptămână înainte și o săptămână imediat după manipulare/experiment, participanții au evaluat probabilitatea ca ei au experimentat fiecare dintre cele două evenimente critice și o serie de evenimente noncritice, folosind *Inventarul evenimente din viața*. În timpul fazei ultimului, de asemenea, participanții au fost rugați să descrie orice amintiri care au fost parte în evenimente. Pentru ambele evenimente, imaginația a majorat numărul de amintiri raportate, precum și convingeri cu care se confruntă evenimentul. Aceste rezultate indica faptul ca imaginația poate induce amintiri false autobiografice[297].

Circumstanțele menționate trebuie luate în calcul atît în timpul audierii, cît și la momentul analizei depozițiilor oferite de martori. Martorul va fi preîntîmpinat să ofere descrierea, doar a semnalmentelor și particularităților personal percepute și memorizate[174, p.17].

Un alt aspect, considerăm necesar de menționat și abordat, este participarea minorilor în cadrul PSR, specificarea perioadelor de dezvoltare a unui minor, atît din punctul de vedere al aptitudinilor psihice, intelectuale, cît și al percepției, care trebuie luate în calcul de ofițerul de urmărire penală. La fel ca în cazul verificării capacităților de percepere, văz, auz ale persoanelor mature de realizat cu atît mai mult în cazul minorilor, în vederea stabilirii stării generale și gradului de dezvoltare al acestora.

Prezentarea informațiilor eronate de către minori se poate datora nu intenției directe, ci caracteristicilor specifice vârstei.

И.Ф. Случевский propune o metodă simplă de demonstrare instanței de judecată a gradului, tendinței fanteziste la copii, constînd în următoarea procedură: la apăsare pe ochii închiși ai persoanei cercetate, aceasta vede cercuri, triunghiuri, stele, plasă, cîinișori, pisici. Coloritul imaginilor, rapiditatea apariției imaginilor sunt proporționale gradului de predispunere spre fantezie și percepțiilor iluzorii. Autorul a aplicat această metodă în toate cazurile de cercetare a copiilor privind veridicitatea depozițiilor oferite[251, p.15].

Л. Юсевич, de asemenea menționează despre practica stabilirii veridicității depozițiilor minorilor[292, p.12].

Nu detalizăm analiza metodelor privind domeniul psihologiei judiciare de stabilire a caracterului fantezist al copiilor, dar considerăm că contravin principiilor procesului penal.

Și Н.Н. Гапанович susține că memorizarea și păstrarea în memorie a evenimentelor la minori este mai puțin sigură ca la maturi, avînd în vedere instabilitatea atenției, capacitățile reduse de a fixa și permuta. În același timp, minorii posedă o capacitate deosebită de a păstra în memorie detaliile evenimentelor sau careva semnalmente ale obiectelor care le-au atras atenția[137, p.61].

Se va lua în calcul și faptul că în cauzele cu violență, părțile vătămate, îndeosebi minorii, pot completa din fantezie semnalmentele nepercepute nemijlocit.

Conform legislației procesual penale în vigoare (art. 110¹ C.p.p. R.M.) audierea minorului trebuie efectuată în prezența unui pedagog, în caz de necesitate a unui medic, părinți sau a altor reprezentanți legali ai minorului. În literatura de specialitate este specificat cine poate fi considerat pedagog. Unii sunt de părere că în calitate de pedagog poate fi considerată persoana cu studii superioare în pedagogie, deși nu activează în domeniu, alții că trebuie recunoscut ca pedagog, profesorul minorului.

Susținem al doilea punct de vedere, deoarece este mai rațional și eficient, pentru aceasta, înaintînd următoarele argumente.

Pedagogul care nu îl instruiește pe copil îi este o persoană străină, prezența căreia poate chiar dăuna audierii. Dar și pedagogul, necunoscînd caracterul copilului, va fi în dificultate de a ajuta ofițerul de urmărire penală. În lipsa posibilității de a invita pedagogul care îl instruiește, ar fi mai rațională invitarea unui apropiat, care cunoaște bine în care copilul are încredere.

Audierea minorilor va fi efectuată sub formă de discuție, într-un mod cu care, de obicei, pedagogul dialoghează cu elevul său. Cunoașterea psihologiei și aspectelor specifice minorului reprezintă dezideratele succesului.

Capacitatea de reproducere celor percepute anterior se înregistrează la minori în perioada timpurie a copilăriei. Copiii de vîrstă preșcolară memorizează și reproduc povești, poezii, cîntece simple, dar întîlnesc dificultăți la descrierea obiectelor.

Н.Н.Гапанович descrie rezultatul unor experimente desfășurate în grupa pregătitoare de la grădiniță, care au demonstrat că descrierea semnalmentelor persoanelor chiar foarte cunoscute

copiilor (a mamelor) se limitează la indicarea semnalmentelor ce aparțin unui grup larg, referitoare la semnalmentele auxiliare (îmbrăcăminte, giuvaere), dar nu la exteriorul fizic, anatomic al persoanei[137, p.77-78].

I. Tanoviceanu remarcă: martorul nu trebuie să fie ascultat și întrebat decât numai asupra percepțiunilor sale directe și imediate, adică asupra ce a văzut[90, p.661].

În opinia unor savanți ca Г.И.Кочаров[171, p.19], А. Е.Крикунов, А.Ф. Маевский[173, p.24], depozițiile oferite de către persoana audiată vor fi înregistrate literalmente. Dacă persoana audiată, la descrierea persoanei văzute, folosește termeni incerti: „nobilă”, față „frumoasă” sau „urâtă”. OUP, punând întrebări de concretizare, poate contribui la detalierea răspunsurilor .

Exemplificăm prin decizia Judecătorei Supreme a fostei URSS (dat fiind faptul că reprezintă una dintre sursele ce au influențat legislația unională, dar și a Republicii Moldova), care stipulează: „Nu pot fi admise în calitate de probe în instanța de judecată rezultatele prezentării spre recunoaștere, dacă conform semnalmentelor oferite corespund un șir de persoane sau obiecte” [77, p. 29].

Nu pot fi considerate concludente recunoașterea obiectelor doar în baza semnalmentelor generale, fiind lipsite de cele cu caracter individual[77, p.25].

În practică se întâlnește situația când persoana audiată este în dificultate de a menționa semnalmentele, dar precizează posibilitatea recunoașterii. Există cazuri când în cadrul audierii prealabile, persoana numește anumite semnalmente, iar în cadrul prezentării spre recunoaștere - alte semnalmente.

Doctrina criminalistică nu prezintă o opinie unanim acceptată. Legislația procesual penală (art. 116 C.p.p. al RM) solicită ca participantul în cadrul prezentării spre recunoaștere să fie audiat în prealabil cu privire la exteriorul și semnalmentele persoanei. Unii savanți argumentează această prevedere a legislației în sensul că prezentarea spre recunoaștere este legitimă doar în cazul când persoana prealabil a numit semnalmentele în baza cărora va recunoaște obiectul, poziție susținută de А.И.Гинзбург[136, p.13], Gh. Alecu[1], О.Я.Баев[101], Е.Ю.Самолаева[233], și anume: „, dacă nu este clar motivul din care persoana nu a numit semnalmentele persoanei prezentate spre recunoaștere la audierile prealabile sau a menționat că nu a observat semnalmentele, iar ulterior a recunoscut persoana, valoarea unei asemenea PSR este îndoielnică și în baza ei este dubios a judeca cu privire la vinovăția persoanei.

Gh. Alecu susține că, la ascultarea prealabilă, va fi stabilit volumul datelor referitoare la caracteristicile de identificare, pe care persoana le-a perceput și, mai ales, memorat, astfel încât recunoașterea să fie realmente posibilă și utilă[1, p.340].

О.Я.Баев se întreabă: Cum se poate de analizat obiectiv corectitudinea prezentării spre recunoaștere, fără acumularea datelor și particularităților anterior prezentării, în baza cărora obiectul să poată fi recunoscut ? [101, p.154-155]. Cum de acordat putere probantă proceselor-

verbale de prezentare spre recunoaștere, în cazul în care persoana ce recunoaște menționează: „eu recunosc persoana care se află la stînga, la dreapta, în centru după statură și exterior” sau „din obiectele prezentate spre recunoaștere, eu recunosc pe aceea după exterior și culoare (cu regret, tipuri de procese-verbale frecvent întîlnite în cauzele penale) [43].

Indiscutabil, descrierea detaliată a semnalmentelor oferă mai multe posibilități de apreciere a rezultatelor prezentării spre recunoaștere, dar dificultatea percepției semnalmentelor exterioare ale persoanei în condiții dificile (stresante) permite concluzionarea că este admisibilă prezentarea spre recunoaștere, realizată fără descriere, sau descrierea lor succintă în cadrul audierii prealabile.

O opinie asemănătoare, în diferite perioade au fost expuse de P.C.Белкин[146, p.313], А.Р.Рагинов[227, p.261], И.Кертэс[172, p.47], М.В. Противинский[218, p.171-173], П.П.Цветков[272, p.43], А.М.Ларин, В.П. Власов[191, p.52], Г.И.Кочаров[171, p.19], С.Аіоаниџоаіе, I.Sandu[2, p.182], N.Văduvă[87, p.112], E.Stancu[70, p.491], L. Cârjan[22, p.526], S. Doraș[35, p.432].

Iată de exemplu, opinia susținută de А.М.Ларин și В.П.Власов: „particularitățile mecanismului psihic de recunoaștere se caracterizează prin faptul că persoana poate cunoaște bine obiectul ce urmează a fi prezentat spre recunoaștere, dar să menționeze toate semnalmentele și particularitățile nu va fi în stare fără a-l observa. Respectiv, la audierea prealabilă martorul nu va putea să numească toate semnalmentele, chiar dacă este vorba despre un obiect bine cunoscut. Dar, în cadrul PSR, fiindu-i prezentat obiectul, își va aminti și va numi multe particularități, despre care anterior nu a menționat[191, p.52].

Conform psihologiei, în procesului de recunoaștere sunt antrenate imaginile obiectelor cunoscute sau văzute anterior și fixate în memorie.

М.С.Шехтер susține că, pînă la folosirea acestor imagini în procesul de recunoaștere, ele, într-o oarecare măsură, trebuie să fie actualizate în memorie, deși nu este obligatoriu, ca omul să fixeze aceasta, subiectiv.... Dar se actualizează (și ulterior se include în procesul-verbal de recunoaștere), nu obligatoriu, urma (informația) care corespunde obiectului prezentat, deși așa caz este posibil. În procesul dificil de interacțiune între urme și informația care parvine se stabilește care anume urmă sau complex de urme corespunde informației percepute și, în general corespund acestea carorva din urmele/datele actualizate. Dacă o așa corespundere (identitate/asemănare) nu este și acest rezultat negativ nu răspunde la întrebarea ce stă în fața persoanei, atunci se actualizează noi urme sau complexe de urme, se înaintează noi ipoteze[278, p.37-38].

Procesul de recunoaștere trebuie privit ca act psihologic complex, uneori realizat inconștient, și nu ca coraport mecanic al imaginilor de percepere și prezentate. Descrierea exactă a semnalmentelor exterioare a persoanei pentru martori și victime prezintă dificultăți

considerabile, chiar și în cazul când au memorizat bine aceste semnalmente. În actul de recunoaștere pot participa și particularități nefixate la nivelul conștiinței, actualizate în timpul derulării prezentării spre recunoaștere.

Dificultățile întâlnite la descrierea celor percepute se explică prin erorile procesului de percepere, aspecte specifice memoriei persoanei și nivelului de intelect[14, p.28-34].

Capacitatea de verbalizare a celor percepute este o calitate esențială de care trebuie să ținem cont. Este adevărat că tot ceea ce percepem este denumit, dar atâta vreme cât nu suntem obligați să relatăm verbal evenimentele văzute și auzite (deci trăite), ele se transformă în sistemul limbajului interior, în forme prescurtate, oarecum „stenografiate” și neorganizate. Când însă trebuie să le povestim e nevoie de încă o transpunere, de data aceasta în codul unui limbaj coerent logic-gramatical, care singur poate asigura transmisibilitatea informațiilor, a întregului mesaj. Această transpunere secundară (secundară doar în timp) evident că poartă în sine alți germeni de distorsionare[93, p.128].

Acumularea și perfectarea calitativă a datelor cu privire la caracteristicile obiectelor, spațiilor, persoanelor percepute anterior este posibil doar în cazul luării în calcul și cunoașterii proceselor psihice de percepere, memorare, reactualizare a informației stocate. Persoanele în mod diferit descriu unele și aceleași semnalmente, caracteristici, fapt care impune înțelegerea celor ce a dorit să comunice persoana audiată, măsură la realizarea căreia poate contribui implicarea specialistului. B.A. Образцов, a analizat experiența polițiștilor americani în modul de acumulare a informației cu privire la exteriorul persoanei, și care menționează că în subdiviziunile polițienești din SUA martorii oculari ai infracțiunii sunt audiați cu privire la semnalmente de către polițiști pictori-profesioniști[203, p.281].

În privința procesului de acumulare a datelor ne poate face lumină și rezultatele investigațiilor savanților din cadrul Universității Oregon, care ne oferă răspuns la întrebarea de ce datele oferite de martori sunt minime și se deosebesc de original. La poliție, martorilor le sunt puse întrebări standard: infractorul este înalt sau josuț, avea mustăți, de ce culoare era părul etc. Aceste genuri de întrebări blochează persoana, fără a-i permite să o descrie așa cum a perceput-o. Savanții americani propun ca audierea să fie efectuată într-o ambianță calmă, creând un spirit de încredere, și demonstrând capacitatea de a asculta și înțelege.

Având în vedere cele anterior descrise, procesul psihic de recunoaștere în cadrul prezentării spre recunoaștere poate fi efectuat nu numai în cazul când particularitățile obiectului au fost fixate la nivelul conștiinței, dar și atunci când se păstrează la nivelul latent al memoriei. În psihologie informația memorizată, care se reproduce de persoană fără dificultate este numită nivel actual de memorizare, iar informația pentru reproducerea căreia sunt necesare metode asociative nivel latent mai detaliat vezi Идашкин Ю.В [168, p.40-41].

De aceea, perceperea de către martor și partea vătămată a informației despre particularitățile exterioare ale infractorului poate fi înregistrată la diferite grade de memorizare. O parte din informație se fixează la nivel actual (adică se conștientizează și se reproduce ușor), iar alta la nivelul latent de memorizare (corespunzător, nu este conștientizată de persoană și nu se reproduce), dar poate trece la nivel actual deja în procesul prezentării obiectelor.

A.P.Ратинов susține că recunoașterea este o cunoaștere evidentă nemijlocită, care își păstrează o anumită importanță, chiar și în cazul când persoana ce recunoaște nu poate indica particularități distincte, care vor servi pilonul prezentării spre recunoaștere, deși, în cazul acesta, la verificarea și analiza probelor, importanța unei asemenea PSR va fi nu în PSR, ci în alte probe.

Imposibilitatea de a descrie obiectul nu exclude posibilitatea recunoașterii sigure, la fel cum descrierea corectă nu asigură probabilitatea recunoașterii[227, p.264].

O opinie controversată în acest sens s-a creat și în rândul practicienilor. Astfel, la întrebarea: Cum luați decizia de a efectua PSR, dacă persoana nu poate indica semnalmente persoanei ce urmează a fi prezentată spre recunoaștere, dar afirmă că la-r putea recunoaște ? aproximativ 37,8 % din respondenți, fără ezitări, au răspuns pozitiv, 17,1 %, deși și-au exprimat anumite dubii în privința valorii unei asemenea prezentări spre recunoaștere, totuși au fost în favoarea acesteia, iar 20,1 % din respondenți au oferit un răspuns negativ. Luând în considerație toate cele menționate mai sus, ne-am creat propria viziune cu privire la cele menționate, discutate și analizate.

Considerăm totuși, că ambele tabere au într-o oarecare măsură dreptate, dar în vederea asigurării unei baze probante veridice și temeinice în cazul prezentării spre recunoaștere, considerăm necesară respectarea următoarelor cerințe:

- 1) Anterior prezentării spre recunoaștere, trebuie desfășurată audierea prealabilă, cu fixarea unui complex minimal de semnalmente suficient pentru identificarea persoanei, fapt care ar asigura respectarea legislației și oferă forță probei obținute în cadrul PSR. În vederea obținerii acestui deziderat, OUP, va implica activ specialiștii necesari, în vederea asigurării scopului AUP.
- 2) În cazul când persoana nu poate oferi date cu privire la semnalmente, dar este sigură de recunoaștere, de folosit metodele de reactivare a memoriei prin aspecte asociative (inclusiv și a softului specializat) pînă la PSR.

În opinia noastră, realizarea acestor măsuri va asigura eficacitatea și utilitatea practică a acțiunii procesuale în cadrul investigării diverselor cauze penale.

3.2. Măsurile de organizare și pregătire prealabilă a prezentării spre recunoaștere

Organizarea eficientă și pregătirea multilaterală a procesului prezentării spre recunoaștere determină și succesul acestei acțiuni de urmărire penală.

И.В.Шевчук, Е.В. Волгина menționează că interpretarea criminalistică a noțiunii de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere trebuie privită ca etapă inițială a combinării tactice privind analiza: a) informației cu caracter operativ și procesual cu privire la persoana care prezumtiv poate recunoaște și cea prezentată spre recunoaștere; b) analiza situației create, poziționarea problemei cu privire la decizia de desfășurare a prezentării spre recunoaștere, luând în considerație riscul tactic și pericolul de contracarare a procesului de urmărire penală în general[283, p.38].

Problematica organizării și cercetării procesului de urmărire penală, inclusiv a unor acțiuni aparte de urmărire penală au fost analizate în mai multe lucrări doctrinare[180]; [187]; [181]; [188]; [149]; [201], dar opinie unanim acceptată cu privire la acest aspect nu a fost înregistrată.

А.В. Дулов, П.Д. Нестеренко, susțin existența principiului organizării optimale a acțiunii de urmărire penală. Organizarea ca proces se exprimă în caracterul planificat al acțiunii preconizate, în excluderea unor acțiuni inutile, în cunoașterea obligațiilor de către participanți, a acțiunilor ce trebuie îndeplinite[149, p.18], în scopul folosirii cât mai eficiente la momentul potrivit a procedeeleor tactice și mijloacelor tehnico-criminalistice[272, p.109].

Asistența tehnico-materială și organizatorică a prezentării spre recunoaștere se caracterizează printr-un complex de măsuri, inclusiv crearea condițiilor corespunzătoare, alegerii și folosirii în situația de urmărire penală creată a celor mai eficiente mijloace tehnico-criminalistice și procedee, pentru realizarea scopului acțiunii de urmărire penală preconizate[106, p.451].

Tactica acțiunii de urmărire penală reprezintă un sistem de elemente, conținutul cărora constituie etapele AUP, prima dintre care este pregătirea pentru aceasta. Activitatea de pregătire prevede două etape: 1)etapa pregătirii prealabile și 2) etapa pregătirii suplimentare[217, p.36].

Etapa prealabilă se realizează pînă la momentul cînd OUP demarează în procesul nemijlocit de interacțiune cu obiectul. Pregătirea suplimentară se realizează la locul desfășurării nemijlocite a acțiunii de urmărire penală.

În privința etapei de pregătire a PSR, В.А. Образцов susține influențarea acesteia de mai multe circumstanțe, cele de bază fiind: 1) caracterul și particularitățile obiectului prezentat spre recunoaștere; 2) circumstanțele, condițiile și modul de percepere a obiectului de către persoana care a oferit informații [204, p.578].

Activitatea de pregătire pentru PSR, presupune aplicarea măsurilor analizate de savanții criminaliști și propuse pentru activitatea practică.

Alegerea corectă a momentului (timpului) PSR, poate influența considerabil rezultatele AUP, uneori și întregul proces de investigare a infracțiunii. Determinarea cadrului temporal este condiționată de particularitățile cazului. Totodată, datele obținute în urma sistematizării practicii judiciare și de urmărire penală ne permite evidențierea unor legități ale problematicii cercetate. Tergiversarea prezentării spre recunoaștere se soldează cu consecințe negative, deoarece persoana ce recunoaște, o dată cu trecerea timpului, uită imaginea obiectului perceput anterior, proces firesc, din punct de vedere psihologic. Efectul uitării se răsfrânge în primul rând, asupra elementelor fine de diferențiere, de aceea cel mai rapid se uită elementele de detaliere, păstrându-se elementele de ordin general. Respectiv, se creează pericolul ca, după scurgerea unei perioade de timp, obiectul perceput anterior să nu fie recunoscut.

Prin urmare, concluzionăm că veridicitatea prezentării spre recunoaștere este strict dependentă de factorul temporal. După cum o demonstrează practica judiciară, odată cu trecerea unei perioade de timp, organele de urmărire penală trebuie foarte atent să recurgă la prezentarea spre recunoaștere.

Ю.И. ПЕТРОВ susține că, indiferent de aspectele referitoare la memorizare, numărul de recunoașteri la 3-4 zile scade, iar la 6-7-a zi crește, iar la ziua a zecea scade considerabil[229, p.127].

Asupra acestui fapt s-a expus și Curtea Supremă de Justiție a fostei URSS, în cazul cet. X, Colegiul judiciar pe cazurile penale atrăgând atenție instanței de judecată asupra faptului că prezentarea spre recunoaștere a fost desfășurată la o lună și jumătate de la comiterea infracțiunii, deși a existat posibilitatea realizării în momentul potrivit, fapt care impune analiza critică a rezultatelor acestei acțiuni de urmărire penală[115].

Necesitatea desfășurării PSR într-un timp rezonabil se argumentează prin faptul că, după depistarea elementului presupus a fi prezentat spre recunoaștere, pot avea loc cele mai imprevizibile situații influențabile succesului investigației desfășurate.

Legea procesual-penală statuează prezentarea persoanei care va fi recunoscută într-un grup de persoane asemănătoare, condiție dificil de realizat, deși constituie ceea ce contribuie esențial la obținerea rezultatelor obiective și preîntâmpinarea concluziilor eronate. Pentru asigurarea acestei cerințe, OUP, selectează asistenți procedurali. Un suport în vederea asigurării acestei măsuri pot acorda colaboratorii din subdiviziunile operative care pot selecta persoanele ce corespund caracteristicilor, cerințelor înaintate.

Selectarea asistenților procedurali va corespunde cerințelor de asemănare (adică lipsa deosebirilor evidente) a persoanelor cu persoana prezentată spre recunoaștere, după vîrstă,

statură, constituție, forma și dimensiunile feței, culoarea și lungimea părului, fasonul, culoarea și uzura hainelor, încălțăminte etc[130, p.25].

Nu este clar doar gradul de asemănare și parametrii de efectuare și îndeplinire a cerinței. În doctrina criminalistică acest fapt se discută.

Ю.Г. Копыхов recomandă alegerea persoanelor după vîrsta, statură, constituție, asemănarea unor semnalmente ale feței (ovalul feței, culoarea ochilor), să se asigure un grad de asemănare a hainelor[176, p.15].

В.С. Бурданова menționează că, în afară de semnalmente generale (genul, vîrsta, constituția, elementele feței, culoarea părului, hainele), la selectarea persoanelor trebuie luate în considerație și semnalmentele descrise în depoziții posedate de obiectul perceput[114, p.41].

А.А. Закатов propune selectarea persoanelor fără deosebiri distincte în constituție, statură, vîrstă, semnalmente specifice naționalității, haine[159, p.64].

Ю.Певтов propune, la selectarea persoanelor în cadrul PSR după voce și vorbire, să se respecte asigurarea asemănării după semnalmentele geografice și sociale[229, p.124].

Opiniile savanților oferă unele repere de soluționare a problemei abordate, deși stabilesc o listă exhaustivă de semnalmente, în baza cărora, în practică ar fi posibilă alegerea persoanelor prezentate spre recunoaștere. Faptul este explicabil, deoarece formularea unei liste universale, potrivită pentru toate genurile de PSR este imposibilă. Problema dată o rezolvă OUP, în fiecare situație concretă, reieșind din informația pe care o posedă cu privire la persoana prezentată spre recunoaștere și semnalmentele în baza cărora trebuie asigurată asemănarea.

Considerăm că, la alegerea persoanelor pentru prezentarea spre recunoaștere după semnalmentele exterioare, trebuie luat în considerație, înainte de toate vîrsta, statura, constituția, genul, naționalitatea(etnia), semnalmentele capului, feței. Totodată asigurarea obiectivității depozițiilor oferite și verificarea lor contribuie la realizarea cerinței ca persoanele prezentate să fie asemănătoare după particularități și criterii de identificare. În argumentarea importanței alegerii persoanelor cu respectarea apartenenței etnice/naționale, menționăm cauza penală pe numele cet. Cudaiberghenov și alții, cînd plenul Curții Supreme de Justiție a URSS a specificat că prezentarea spre recunoaștere a bănuیتului Sugancov a fost efectuată cu încălcarea prevederilor legislației procesual penale. Deși cet. Sugancov este de naționalitate cecen și se deosebea la exterior a fost prezentat spre recunoaștere între persoane de naționalitate rusă[116, p.18].

O atenție sporită este necesară în cazul prezentării spre recunoaștere respectării aspectului specific fiecărei rase/etnii de origine caucaziană (destul de numeroși în R. Moldova), a persoanelor de origine asiatică (mongoloidă) din foste republici ale URSS.

În privința aspectului cantitativ, legislația procesual penală a Republicii Moldova prevede că numărul persoanelor prezentate spre recunoaștere trebuie să fie cinci, prevedere care trezește

multe dezbateri în doctrina criminalistică. Codul de procedură penală prevede numărul minim de persoane, pe când doctrina criminalistică presupune soluționarea întrebării în dependență de fiecare caz concret, de particularitățile psihofiziologice ale persoanei ce recunoaște de a percepe, reproduce, prezenta (la audierea prealabilă) și a coraporta imaginea memorial fixată cu obiectul prezentat, inclusiv și de condițiile (durata percepției, distanța pînă la obiectul perceput, iluminarea), și circumstanțele în care a avut loc perceperea.

Aspectul cantitativ este controversat, practicienii fiind de părere că este suficient să participe minim doi asistenți procedurali, dată fiind problematica selectării lor. Teoreticienii susțin două opinii unui număr maxim cît și minim de persoane.

Unii autori[238, p.51] nu recomandă prezentarea multor obiecte spre recunoaștere, deoarece acest fapt poate dispersa percepția persoanei ce recunoaște, devenind dificilă activitatea de analiză și sinteză a semnalmentelor importante din punct de vedere criminalistic.

Cu privire la micșorarea concentrației atenției odată cu majorarea numărului de obiecte prezentate spre recunoaștere se expune și А.И. Гинзбург[139, p.25].

О.Я. Баев face referire la legea care prevede numărul minim de persoane. Dar acestea pot fi și mai multe, fapt care va influența pozitiv asupra obiectivității PSR[101, p.156].

Credem că cantitatea nu trebuie să fie în detrimentul calității. De aceea numărul de persoane sau obiecte trebuie stipulat strict din punct de vedere numărul lor maximal. În susținerea punctului nostru de vedere, aducem argumentele oferite de știința psihologiei.

Doctrina psihologiei judiciare invocă în „legea lui Miler”, că persoana are capacitatea de a-și concentra atenția și percepe concomitent 7 ± 2 obiecte, reieșind că persoanei i se pot prezenta spre recunoaștere concomitent nu mai mult de 9 obiecte (persoane) [215, p.233].

Totuși, considerăm că numărul de persoane poate varia în dependență de exactitatea depozițiilor. De exemplu, în cazul în care persoana, la audierea prealabilă, a nominalizat semnalmente și caracteristici certe persoanei și poate fi efectuată prezentarea împreună cu doi asistenți, fiind - trei persoane. În caz că persoana dă un răspuns ambiguu, nu oferă date concrete cu privire la semnalmente, dar declară că va putea recunoaște persoana, considerăm necesară întreprinderea măsurilor de preîntâmpinare a posibilei recunoașteri întâmplătoare. Deci recomandăm majorarea numărului de persoane pînă la patru. Avînd în vedere că recomandarea poate crea dificultăți la etapa de depistare și selectare a asistenților procedurali, modalitatea dată de PSR, să fie utilizată doar în circumstanțele nominalizate.

Istoria jurisprudenței abundă de exemple care indică asupra inadmisibilității comiterii erorilor în cadrul urmăririi penale și, implicit, în cadrul prezentării spre recunoaștere.

Astfel, în dosarul Legotin, învinuit în violul unei minore, Plenul Curții Supreme de Justiție a fostei URSS a sesizat încălcări grave ale procedurii prezentării spre recunoaștere. Legotin a fost prezentat spre recunoaștere împreună cu alți doi asistenți procedurali, unul dintre care de naționalitate rusă, altul uzbek, ambii fiind îmbrăcați în costume negre, Legotin fiind îmbrăcat în cămașă cu carouri. În decizia Plenului se menționează că, din procesul-verbal al PSR este evident că partea vătămată și martorii X, Y, l-au recunoscut pe bănuیت după cămașă, în care din numărul celor prezentați spre recunoaștere era îmbrăcat doar el[117, p.28]. Cazuri de acest gen există și în Republica Moldova.

Astfel, pe dosarul de învinuire a cet. X privind comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin.(1) C.p. al R.M., persoana a fost prezentată spre recunoaștere cu încă patru asistenți procedurali. Din toți cinci prezentați spre recunoaștere, doar persoana ce urma a fi recunoscută, era îmbrăcată în scurtă de iarnă (AUP, fiind desfășurată la 26 februarie 2007). Din procesul-verbal al PSR reiese clar că persoana se recunoaște după înfățișare și după îmbrăcăminte, fără a oferi careva informații suplimentare cu privire la semnalmente și caracteristici. În această situație urma ca toate persoanele să se prezinte spre recunoaștere îmbrăcate în scurte de iarnă, întrucât, modalitatea realizată poate fi interpretată ca un indiciu spre a fi recunoscută[44].

Practica demonstrează că martorii memorizează mai bine hainele infractorilor. Reieșind din acest fapt, bănuitul trebuie prezentat în hainele în care l-a văzut anterior persoana ce recunoaște. Genul (tipul, exteriorul) de haină va ajuta să-și reamintească și exteriorul persoanei. Corespunzător vor fi îmbrăcați asistenții procedurali prezentați împreună cu bănuitul (învinuitul). Cerințele cu privire la asemănarea vestimentației se referă și la obiectele de toaletă ca ceasul, cureaua, pixul[173, p.33-34].

Un alt aspect care trezește discuții este prezentarea spre recunoaștere a mai multor persoane concomitent, în doctrina criminalistică existând opinii pro și contra acestei idei. Unii acceptă ideea prezentării mai multor persoane bănuite (complicilor) împreună cu asistenții procedurali[144, p.138]; [146, p.315]; [252, p.16].

Autorii propun asigurarea acestui gen de prezentare spre recunoaștere printr-un număr suficient de asistenți procedurali, pentru a se asigura cerința cu privire la numărul și asemănarea acestora față de ambii bănuți[218, p.174].

Alți autori [219, p.258]; [272, p.52]; [139, p.36]; exprimă o opinie contrară opusă. Astfel, savanții Н.П. Яблоков, А.Г.Филиппов menționează, în acest context: „, ar fi o eroare, chiar și imposibilă, prezentare spre recunoaștere a unui învinuit împreună cu alți doi bănuți, a bănuितului împreună cu alți doi bănuți etc[270, p.51].

Ca temei al unei asemenea poziții pot servi următoarele circumstanțe:

- existența probabilității ca persoanele prezentate spre recunoaștere (îndeosebi, dacă sunt complici) să se înțeleagă între ei;

- necesitatea de preîntîmpinare a posibilității ca persoanele prezentate spre recunoaștere să cunoască nivelul și starea procesului penal și cuantumului de probe (cine din ei a fost recunoscut), fapt reflectat negativ asupra procesului ulterior de cercetare;
- lipsa garanțiilor procesuale respectate cu privire la prezentarea persoanei spre recunoaștere împreună cu persoane asemănătoare.

Chiar dacă se va reuși evitarea situațiilor de mai sus, există norma prevăzută de legislația procesual penală, care indică persoanei prezentarea spre recunoaștere la singular: „OUP, prezintă persoana spre recunoaștere.., împreună cu ” alte persoane. Faptul că „alte persoane” pot fi bănuții prezentați spre recunoaștere, considerăm o tratare incorectă a prevederilor legislative.

Prezentarea reciprocă spre recunoaștere (prezentarea în care se propune spre recunoaștere bănuitul) este discutabilă, unii autori considerîndu-l posibil de utilizat, dacă nu contravine procesului de stabilire a adevărului (desigur realizîndu-se respectarea strictă a cerințelor procesual-penale și a cerințelor tactice ce se referă la prezentarea obișnuită) [294, p.476]; [101, p.161].

О.Я.Баев se întreabă cine trebuie să recunoască ? Întrebare cu sens în situația cînd bănuitul nu neagă comiterea infracțiunii și asigură posibilitatea recunoașterii obiectului (cel mai frecvent partea vătămată). În caz contrar, OUP, nu are altă soluție decît să prezinte părții vătămate pe bănuît. În situația cînd, în calitate de persoană ce recunoaște, poate figura și un subiect, și al doilea (partea vătămată, bănuitul) atunci este rațională din punct de vedere tactic prezentarea spre recunoaștere a părții vătămate bănuitului și nu viceversa. Recunoașterea de către bănuît a părții vătămate va fi o probă indubitabilă a comiterii infracțiunii de către persoana care recunoaște[101, p.161-162].

În opinia savanților ce susțin prezentarea reciprocă spre recunoaștere, se consideră că așa gen de PSR majorează volumul de informații probante, deoarece probabilitatea coincidenței accidentale se micșorează pe măsură majorării volumului probelor potențiale[289, p.82].

Totuși, analizînd această afirmație din punct de vedere logic și psihologic, avem rezerve față de acest gen de prezentare spre recunoaștere, deși admitem existența acesteia (în unele situații, într-adevăr poate fi utilă și realizată dar cu condiția respectării prevederilor legale). Argumentăm poziția noastră prin următoarele:

- în primul rînd, această formă de PSR se delimitează de esența PSR, în care este necesară delimitarea certă a celui care va recunoaște și celui recunoscut;
- în al doilea rînd, nu intră în concordanță cu condițiile stipulate în lege și recomandările oferite de tactica criminalistică cu privire la prezentarea spre recunoaștere[139, p.36], în deosebi cu prescripția ca PSR să se efectueze în afara spațiului vizibilității persoanei recunoscute;

- în al treilea rând, există un șir de recomandări tactice de realizare a acestui gen de prezentare spre recunoaștere, care o fac extrem de dificilă, majorînd timpul și cheltuielile materiale ce însoțesc acest gen de prezentare, inclusiv poate trezi dubii cu privire la competența ofițerului de urmărire penală.

Pe lângă solicitarea cheltuielilor considerabile materiale și de timp, atare gen de prezentare spre recunoaștere necesită măsuri suplimentare de organizare: numărul mare de participanți, lipsa încăperilor corespunzătoare, dificultatea în alegerea procedeeleor tactice, majorarea volumului de lucru a ofițerului de urmărire penală executat de unul singur.

Suntem parțial de acord cu А.И. Гинзбург și alți savanți care consideră inacceptabil și irațional așa gen de prezentare (reciprocă) spre recunoaștere[139, p.36] [101, p.168].

O altă întrebare soluționată la etapa de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere este determinarea condițiilor de desfășurare a acțiunii de urmărire penală, și anume mediul, locul, timpul efectuării.

Doctrina criminalistică recomandă efectuarea prezentării spre recunoaștere în condiții similare perceperii obiectului[35, p.432]; [70, p.491]; [1, p.340]; [144, p.491]; [144, p.479].

Se considerau ca erori situațiile în care fapta penală a avut loc pe o stradă neiluminată, iar prezentarea spre recunoaștere se efectua într-o încăpere puternic iluminată ori obiectul era perceput în mișcare, dar se prezenta în stare statică.

Astfel, dacă persoana a perceput obiectul în semiîntuneric, trebuie de creat condiții similare și în încăpere, dacă evenimentul a avut loc pe timp de ploaie și tunet, trebuie de imitat tunetele, aspecte nereflectate în legislația procesual penală, deși practicienii consideră acceptabilă prezentarea spre recunoaștere în condiții obișnuite[267, p.423] [294, p.51] [35, p.432] .

Alți savanți consideră că prezentarea spre recunoaștere trebuie efectuată în condițiile maxim favorabile pentru observarea și compararea semnalmentelor obiectelor (într-o încăpere cu diferite nivele de iluminare, seara- în diferite medii, scuaruri, străzi).

Н.Г. Бритвич menționează că o astfel de prezentare spre recunoaștere în practică nu este utilizată și este corect că nu se utilizează. Dacă persoana nu recunoaște într-o încăpere iluminată, nu va putea recunoaște și într-o încăpere cu iluminare redusă, iar prezența ambianței similare celei în care a avut loc fapta este caracteristică pentru verificarea declarațiilor la fața locului și nu a prezentării spre recunoaștere[100, p.150].

Considerăm că ideea creării mediului ambiant și condițiilor similare nu trebuie respinse categoric. Din informațiile prezentate anterior, este evident rolul mediului în care a avut loc fapta care, deseori, servește ca un stimulente în reactivarea reflexiei memoriale stocate în memoria persoanei ce recunoaște.

Concludent este exemplul oferit de А.И.Гинзбург „La stația feroviară, pe timp de noapte, doi infractori au atacat o domnișoară. Unul dintre ei i-a luat de pe mână ceasul, altul i-a luat paltonul,

spunându-i: „, scoate-l mai repede”. Partea vătămată nu a perceput fețele infractorilor, dar a memorat vocea și timbrul. La aceasta, victima a menționat că infractorul are un timbru jos, voce răgușită, autoritară. În curînd, pentru recunoaștere, împreună cu alte persoane i s-a prezentat bănuitul P. Prezentarea s-a efectuat în același loc. Respectîndu-se distanța și în condiții similare ca și în timpul faptei, persoana a ascultat vocile și timbrele. În rezultat, l-a recunoscut pe P[136, p.36].

Conform afirmațiilor filozofice, orice adevăr este relativ. În cazul nostru, afirmația o reformulăm prin ideea că orice formă, modalitate de prezentare spre recunoaștere, inclusiv cea menționată mai sus, are dreptul la existență, fiind aplicată, după cum vedem din exemplul menționat, în dependență de cauză, circumstanțe, condiții, timp de percepere. Toate contribuie la aflarea adevărului pe cauza penală.

Pedagogul participă în cadrul prezentării spre recunoaștere dacă persoana care recunoaște este sub vîrstă de 14 ani, la vîrsta de 14 -18 ani participarea pedagogului, lăsîndu-se la discreția ofiterului de urmărire penală.

A.A. Zakatov susține că, la etapa de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere cu participarea minorului, specialistul trebuie să studieze circumstanțele cauzei penale, caracterul personalității, condițiile de percepere a circumstanțelor faptei, ceea ce va permite aprecierea corectă a procesului de depunere a depozitiilor.

Totodată prealabil prezentării spre recunoaștere, specialistul în domeniul psihologiei vîrstelor care, luînd în considerație particularitățile psihicului subiectului și faptului comunicat la audiere cu privire la condițiile de percepere, poate ajuta ofițerul de urmărire penală la determinarea locului și condițiilor de desfășurare a PSR ca acțiune de urmărire penală[159, p.66].

Legislația procesual penală prevede în art. 87, 88 alin. (3) C.p.p. al R.M., specialistul, expertul are dreptul să participe, cu aprobarea organului de urmărire penală sau a instanței, la audieri și la alte acțiuni procesuale. În același timp, în art. 116, 117 C.p.p. al R.M., care reglementează temeiurile procesuale și ordinea procesuală de desfășurare a prezentării spre recunoaștere, nu se vorbește nimic despre participarea specialistului sau expertului la această acțiune de urmărire penală. În literatura criminalistică, întrebările cu privire la participarea specialistului în cadrul prezentării spre recunoaștere au fost abordate în lucrările autorilor H.Г. Бритвич (1972), Л.Д.Удалова(1986), în multiplele îndrumare la compartimentul „tactica criminalistică” (autori Э.В. Мельников 1964, А.В. Дулов, П.Д. Нестеренко 1971; criminalistica 1976; Л.И. Драпкин, В.Долинин, Н.А. Селиванов, Л.А. Соиа-Серко 1994, И.Н. Кожевников 1995, С. Aioanițoai, I. Sandu 1992,).

Importanța participării specialistului / expertului judiciar în domeniul medicinei la prezentarea spre recunoaștere a cadavrului au atras atenție savanții C. Aioanițoaie, I. Sandu (1992), B.П. Петров (1963), М.И. Авдеев (1976) etc. În literatura de specialitate și în actele normative în domeniu activitatea medicului legist, principiile și conținutul acțiunilor specialistului implicat în prezentarea spre

recunoaștere, modalitățile de interacțiune efectivă a specialistului cu ofițerul de urmărire penală, colaboratorii serviciilor speciale sunt reflectate insuficient, spre deosebire de baza juridico-metodologică a expertizei de identificare, examinării cadavrului ca forme individuale de utilizare a cunoștințelor medicale în scopul stabilirii personalității. Ca rezultat, nici ofițerii de urmărire penală nu-și pot explica posibilitatea și necesitatea medicului legist la acțiunile de urmărire penală, menite a stabili personalitatea, în ce cazuri prezența specialistului este obligatorie, recomandabilă, când prezentarea spre recunoaștere poate fi efectuată fără participarea acestuia.

Doar în ultimii ani au apărut lucrări în care sunt reflectate unele aspecte ale organizării muncii specialiștilor în domeniul medicinei legale în cazul recunoașterii cadavrelor, în special pe cazurile catastrofelor soldate cu multiple victime umane (Е.С. Тучик, 1993, Г.А. Пашиян, Е.С. Тучик, 1994, В.В. Щербakov, 1996-2000, И. Ю. Соседко, В.Д.Исаков, И.А.Толмачиов, С.Г. Дзагнидзе, 1997) [264]; [100]; [263]; [207]; [166].

Lipsa reglementării procesuale nu înseamnă că medicul legist nu poate fi implicat în această activitate. În cazul cooperării eficiente a organelor de ocrotire a dreptului și celor medicale vor fi obținute rezultate mult mai bune, fapt despre care practica judiciară atestă utilizarea multiplelor forme de aplicare a cunoștințelor din domeniul medicinei în vederea identificării persoanei decedate.

Participarea experților criminaliști este necesară inclusiv și la desfășurarea PSR, deoarece unele genuri de prezentare spre recunoaștere fără participarea specialistului, sunt dificil de desfășurat, dacă nu și imposibil, cu admiterea unui șir de erori tactice și procesuale.

În studiul realizat, în 79,6 la sută din procesele-verbale de audiere a persoanelor, informația cu privire la semnalmente persoanei recunoscute avea un caracter general, în cel mai bun caz se indicau genul, vârsta aproximativă, statura, constituția. În 14 % din cazuri, depozițiile erau mai detaliate, referindu-se la culoarea, lungimea părului, prezența tatuajelor, cicatricelor, iar în 6,4 % din cazuri se descriu elemente separate ale exteriorului, oferind date cu privire la dimensiunile și forma anumitor elemente.

Nici într-un proces-verbal de audiere nu au fost descrise elementele anatomice, cum ar fi: fruntea, urechile, sprâncenele, particularitățile mersului, mimicii, gesturilor etc. Calitatea informației acumulate denotă pregătirea criminalistică modestă, insuficiența cunoștințelor și aptitudinilor de descriere a exteriorului în conformitate cu regulile de întocmire a portretului vorbit. La întrebarea: Ce tipuri de semnalmente cunoașteți ? doar 4 % din respondenți au indicat semnalmente anatomice, dinamice, auxiliare și individuale, restul menționând unele din ele. Cunoștințe insuficiente se atestă la compartimentul semnalmente, 42 % au indicat 7 semnalmente, 24 % nu mai mult de 12 și doar 5 % circa 15. Prelucrarea datelor denotă faptul că 68 % din cei chestionați nu posedă terminologia unică utilizată la descrierea și definitivarea portretului vorbit. [15, p. 54].

În procesele-verbale cercetate, depozițiile cu privire la semnalmente se refereau mai mult la circumstanțele infracțiunii și la afirmarea posibilității de recunoaștere, după statură și înfățișare, tipuri de depoziții necalitative, iar folosirea lor pentru compararea celor oferite la recunoașterea persoanei este imposibilă. Asupra acestor circumstanțe indică și Curtea Supremă de Justiție a R.M., care menționează că procesul-verbal de prezentare spre recunoaștere, cu fixarea într-o formă generală a recunoașterii părții vătămate după vârstă și exterior, iar descrierea elementelor de individualizare a vârstei și exteriorului persoanei lipsesc nu va avea caracter de probă[78].

Lipsa informațiilor, eroziunea lor, provoacă nesiguranța în recunoaștere, ezitări în declarație, incertitudine subiectivă (sentimentul incertitudinii) [93, p.125].

Implicarea specialistului este imperativă, dat fiind faptul solicitării de a fi utilizate un șir de utilaje, ustensile care solicită cunoașterea aspectelor de manevrare eficientă a lor.

Posibilitatea implicării specialistului este prevăzută de legislația în vigoare. Astfel, Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale nr. 1086 XIV din 23.06.2000 prevede expres în art.1² ” expertiza judiciară, constatarea tehnico-științifică și medico-legală se dispun în cazurile în care, pentru stabilirea circumstanțelor ce pot avea importanță probatorie în cauzele penală, civilă, contravențiile administrative, sau în alte situații de litigiu sunt necesare cunoștințe speciale în domeniul tehnicii, medicinei, artei sau în alte domenii ale activității umane”.

Implicarea specialistului este condiționată și de realizarea unor sarcini de ordin tehnic, care depășesc atribuțiile ofițerului de urmărire penală. În unele cazuri, persoanele au semnalmente deosebite, care fac dificilă alegerea asistenților procedurali, fapt care impune realizarea prezentării după fotografie. Dacă persoana a memorizat un semnalment în formă de cicatrice, traumă, defect anatomic din naștere sau căpătat pe parcursul vieții, OUP pune sarcina fotografierii părților corpului unde se află semnalmentul, și să se aleagă din ilustrații asemănătoare din literatura în domeniul medicinei din arhivele instituțiilor medicale. Din păcate, în practică se încalcă frecvent acest aspect. Astfel, O.A. Соколова susține că în cazul prezentării spre recunoaștere a unor persoane vii, dacă persoana a fost recunoscută după tatuaj sau după faptul că are trei degete la mână, dar acestea nu sunt fixate prin fotografiere se va diminua importanța rezultatelor[255,p.32].

Dacă recunoașterea se va efectua după semnalmentele funcționale, specialistul trebuie să execute video-filmarea persoanelor participante la PSR. Totodată, în videogramă vor fi fixate anume particularitățile mersului, gesticulației etc., memorizate de persoană.

În cazul prezentării spre recunoaștere după voce și vorbire, specialistul va efectua și va pregăti audiogramele pentru desfășurarea acțiunii de urmărire penală. Alegînd obiecte după care

va fi prezentată persoana, specialistul pregătește mijloacele tehnico-criminalistice: aparatul de fotografiat, fotografiile, videoaparatura. Dacă prezentarea spre recunoaștere va fi executată cu folosirea videoaparaturii, în încăpere se instalează telemonitoare, dacă recunoașterea va fi după voce și vorbire, se instalează magnetofonele și alte dispozitive de redare a vocii.

Fixarea audio sau video este rațional de folosit când persoana care recunoaște este minoră sau în etate ori se află la tratament în instituția medicală.

În conformitate cu art. 116 alin. (3) C.p.p., R.M., prezentarea spre recunoaștere se efectuează în afara vizibilității persoanei, într-o încăpere special amenajată cu utilaj, menită să asigure securitatea persoanei ce recunoaște, precum și excluderea influenței psihologice asupra ei. Utilajul special amenajat reprezintă un vitraliu din sticlă, cu o parte prelucrată, sub forma unei oglinzi, vizualizarea efectuându-se doar dintr-o singură parte. Este posibilă dotarea încăperii cu aparataj televizat, iar prezentarea spre recunoaștere efectuată cu folosirea televizoarelor, monitoarelor aflate în altă încăpere, cazuri cu implicarea a doi specialiști, pentru înregistrarea mersului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală.

Fotografierea și videofilmarea va fi efectuată cu o iluminare suplimentară, pe care o pregătește specialistul, luând în considerare particularitățile aparatajului folosit și încăperii de desfășurare a recunoașterii.

La desfășurarea recunoașterii, obligațiunea specialistului este de a înregistra mersul acțiunii de urmărire penală. Inițial, obiectele prezentate se notează împreună, ulterior obiectul recunoscut se fotografiază separat. Persoanele și cadavrele se înregistrează după regulile fotografiei signalitice, iar obiectele și documentele după regulile fotografiei la scară. În ultimul caz, în fotografie trebuie să se vadă clar numerele fixate pe obiecte și etichetele cu inscripții.

În videofilmare trebuie reflectate condițiile de desfășurare și consecutivitatea recunoașterii, comportamentul participanților la acțiunea de urmărire penală. Totodată, videofilmarea urmărește câteva scopuri, și anume: 1) înregistrarea ordinii procesuale de desfășurare, conform particularităților (propunerea persoanei de a ocupa locul pe care îl dorește, invitarea persoanei în încăperea special amenajată etc.); 2) demonstrarea asemănării după semnalmentele exterioare a obiectelor, inclusiv a persoanelor; 3) fixarea momentului recunoașterii, reacția persoanei ce recunoaște, depozițiile, raportarea semnalmentelor comunicate de persoana care recunoaște la cele care sunt percepute[15, p.53-57].

Pentru aceasta se folosesc posibilitățile videofilmării cum ar fi planul general, filmarea în plan general, în plan detaliat. Toate aceste măsuri solicită imperativ implicarea specialistului, și nu a OUP, care are sarcina de a conduce cu acțiunile participanților, fără a se abate, pentru efectuarea videofilmării sincronizate. Prezentarea spre recunoaștere va fi efectuată într-o

încăpere vastă, cu amplasarea aparatajului și altor ustensile necesare. Ofițerul de urmărire penală va informa specialistul despre ordinea de desfășurare a acțiunii, împreună cu care va determina punctele din care se va efectua filmarea, durata fiecărui fragment, cadru-plan, ordinea de comunicare reciprocă, a semnelor convenționale. Se stabilește în deosebi cine și în ce moment va fi implicat în cadru și la ce scară a filmării. Adunând toți participanții la acțiunea de urmărire penală, în afară de cel ce recunoaște, care se află în altă încăpere, OUP dă semnal specialistului să fixeze ambianța unde se va efectua prezentarea spre recunoaștere și persoanele prezente. Ofițerul de urmărire penală se prezintă personal, cu prezentarea ulterioară a fiecărui participant, și determinarea statutului procesual. Ulterior, propune persoanei care se prezintă spre recunoaștere să se poziționeze între persoanele cu care va fi prezentată spre recunoaștere. La efectuarea acestei proceduri, vor fi înregistrate toate persoanele prezente, inclusiv alegerea locului persoanei după dorința sa. După aceasta, în plan mărit și mediu, se fixează toate persoanele prezentate spre recunoaștere. Durata fragmentului va asigura clar demonstrarea videogramei și în ce constă asemănarea lor (vârsta, statura, semnalmente anatomice ale exteriorului, auxiliare etc.). Ulterior se înregistrează invitarea persoanei ce recunoaște în încăperea unde se va desfășura prezentarea spre recunoaștere. Ofițerul de urmărire penală atestă personalitatea persoanei care recunoaște și îi propune să răspundă la întrebarea; dacă este printre cei prezentați persoana în privința căreia a depus depoziții. După semnalul ofițerului de urmărire penală, specialistul înregistrează momentul recunoașterii, comportamentul participanților, ulterior depozițiile persoanei ce a recunoscut, semnalmente după care a recunoscut persoana, în plan mărit sincron se fixează semnalmente nominalizate. Videograma este recomandabilă în cazul prezentării spre recunoaștere a cadavrelor mai multor persoane decedate concomitent (autocatastrofe, acte teroriste), sau în cazul când nu este posibilă prezentarea pe viu (persoana ce va fi recunoscută este minoră, persoana ce recunoaște este partea vătămată care a suferit o traumă psihică și fizică gravă, este o persoană grav bolnavă etc.). Videograma poate fi realizată nu numai la prezentarea spre recunoaștere a persoanelor, ci și a obiectelor. De exemplu, dacă se preconizează prezentarea spre recunoaștere a obiectelor cu o gamă vastă de culori sau care au un desen complicat al materialului, care este complicat de redat verbal și care este dificil de redat în fotografii alb-negru.

În cazul recunoașterii după voce, specialistul va asigura înregistrarea cu excluderea eventualelor disonanțe audio. Persoanele prezentate și cea care recunoaște sunt amplasate față de utilajul tehnic în așa fel ca să asigure o înscrisoare calitativă a audiogramei[15, p.57]..

Folosirea video-audio înregistrării crează o prezentare completă și certă despre mersul și rezultatele prezentării spre recunoaștere, cu utilizarea metodelor de înregistrare a celor mai mici detalii, și reproducerea fără deformări a cuvintelor, expresiilor, intonațiilor vocii, pauzei dintre

cuvinte, mimicii, gesticulației și altor reacții ale participanților la acțiunea de urmărire penală. Toate cele menționate mai sus nu pot fi relectate integral în procesul-verbal, dar au importanță în procesul de cercetare și analiză a probelor în instanța de judecată, metode importante și la desfășurarea acțiunilor de urmărire penală cu persoane rănite sau bolnave, când depozițiile persoanei nu pot fi prezentate în instanța de judecată, inclusiv la desfășurarea acțiunilor de urmărire penală cu participarea minorilor.

Folosirea în cadrul prezentării spre recunoaștere a mijloacelor tehnice preîntâmpină situațiile când învinuitul, victima sau martorul se dezice de depozițiile anterioare. În teorie și practică se atestă tendința micșorării numărului de deziceri de către martori, victime, cunoscând despre înregistrarea foto, video, audio, spre deosebire de cazurile când depozițiile sunt fixate în procesul-verbal fără utilizarea mijloacelor tehnice[198, p.24].

Utilizarea mijloacelor tehnice are și un efect psihologic asupra persoanei ce oferă depoziții denaturate sau asupra apărătorului dispus să împiedice desfășurarea acțiunii de urmărire penală.

Este necesar de luat în considerație că, la etapa de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere (etapă unde are loc pregătirea și verificarea mijloacelor tehnice și elementelor sale componente, verificarea funcționalității acestora și siguranței), apar dificultăți de ordin tehnic, de exemplu, când asistenții procedurali din considerente de etică refuză să se fotografieze cu bănuții, învinuiții. În asemenea cazuri, considerăm că este necesar de obținut în prealabil acceptul persoanelor respective.

Întrucât OUP trebuie să înștiințeze participanții cu privire la aplicarea mijloacelor tehnice, utilizarea camerei ascunse (ce presupune neînștiințarea participanților) nu este acceptabilă. În scopul excluderii influenței negative a informației cu privire la utilizarea mijloacelor tehnice, se propune din punct de vedere tactic ca persoanei ce recunoaște să i se comunice că acestea vor fi utilizate fără indicarea exactă a locului și timpului desfășurării. Cu privire la timpul de utilizare a mijloacelor tehnice se anunță alți participanți. Tactica și modul de realizare a înregistrării video se analizează detaliat în literatură de specialitate[189,p.31-35].

În cazul prezentării spre recunoaștere a animalelor, fotografierea va fi efectuată cu folosirea și imprimarea în culori a fotografiilor, în vederea prezentării clare a culorii, formei și localizarea particularităților, specie-rasă, pete de anumite culori etc.

În informațiile prezentate este specificat întregul spectru de acțiuni realizate atât de ofițerul de urmărire penală, cât și de specialistul criminalist. Analiza procesului și acțiunilor specifice desfășurate în cadrul prezentării spre recunoaștere denotă faptul că succesul acestei acțiuni poate fi atins doar în cazul unei cooperări a ofițerului de urmărire penală cu specialistul, cooperare bazată pe analiză, organizare, planificare și dirijare minuțioasă a măsurilor preconizate și a

persoanelor implicate. Toate acestea solicită un nivel înalt de pregătire profesională, cunoașterea aspectelor tehnico-tactice specifice derulării și fixării acțiunilor de urmărire penală.

De asemenea la desfășurarea PSR este apărătorul, prezența căruia în cadrul procesului de urmărire penală și implicit în cadrul prezentării spre recunoaștere poate avea un impact atât pozitiv pentru calitatea și scopurile justiției, cât și negativ, aspecte marcate de caracterul acțiunilor acestuia.

Astfel, prestația avocatului poate fi caracterizată de realizarea unor acțiuni cât corecte din punct de vedere procesual penal, atât și a unor acțiuni ce contravin cerințelor procesului penal și drepturilor apărătorului și mai ales poartă un caracter penal[12, p.93-101].

Se presupune că apărătorul poate atrage atenția ofițerului de urmărire penală la momentele remarcate anterior, care vor contribui la eliminarea lacunelor. În aceste scopuri, OUP, ar putea propune apărătorului expunerea obiecțiilor referitoare la ordinea și condițiile de desfășurare a acțiunii de urmărire penală până la prezentarea spre recunoaștere, adică participarea la discutarea planului acțiunii de urmărire penală preconizate[192, p.45].

De asemenea, considerăm rațională participarea apărătorului la alegerea obiectelor prezentate spre recunoaștere, deoarece acestui aspect i se atrage o atenție deosebită. Prezența apărătorului va reduce posibilitatea de afirmare a învinutului în lezarea drepturilor. Sarcina de bază a apărătorului este protejarea clientului de aceea pentru realizarea acestui scop, va depune toate eforturile în depistarea erorilor și evitarea răspunderii penale, cu anticiparea direcției eforturilor apărătorului în cadrul prezentării spre recunoaștere.

Cunoscând laturile negative ale prestației avocatului, va fi posibilă întreprinderea măsurilor adecvate de identificare și contracarare a acestora, cu evidențierea practicii pozitive de participare a avocatului în vederea completării cu anumite recomandări utile atât pentru întreaga activitate de urmărire penală, cât și pentru instituția PSR. Inițial vom menționa lipsa echilibrului din punct de vedere procesual și tactic între partea acuzării și partea apărării.

Astfel, dacă activitatea organelor de urmărire penală și tactica desfășurării acțiunilor de urmărire penală sunt reglementate mai mult sau mai puțin de legislația procesual-penală, și alte acte normative fiind însoțită de recomandări criminalistice verificate cu caracter obligatoriu (de exemplu, în cazul prezentării spre recunoaștere), apoi tactica apărării este în afara oricărei baze nenormative, opinie a savanților din domeniul criminalisticii și procesului penal [152, p.53].

Deci legislația în vigoare nu determină limitele atribuțiilor apărătorului, inclusiv formele de activitate admise de apărători neconștiincioși, aspect ce creează dificultăți nu numai la descrierea metodelor și mijloacelor aplicate, dar și la clasificarea acestora.

Prin urmare clasificăm metodele și mijloacele folosite de avocați după anumite criterii.

I. După criteriul penal, încălcările pot fi clasificate în: 1) încălcări ale normelor procesual penale; 2) încălcarea Legii cu privire la avocați și avocatură (nr.1260-XV din 19.07.2002, republicată în M.O. al R.M. nr. 159/582 din 04.09.2010); 3) încălcarea Codului deontologic al avocaților baroului din R.M. (adoptat la Congresul Avocaților din 20 decembrie 2002); 4) încălcarea altor acte normative.

II. În funcție de interesele persoanei bănuite (învinuite). Deși acest criteriu pare îndoielnic, practica denotă că se comit și atare tipuri de încălcări, și anume: 1) realizate în interesele persoanei apărute; 2) realizate cu scop eronat, dar în realitate efectuate contrar intereselor persoanei protejate; 3) realizate conștient contrar intereselor persoanei protejate.

И.Д. Перлов susține că sunt înregistrate cazuri în care avocatul acționează conștient contrar intereselor persoanei apărute, și pentru a-și demonstra eficiența și a elibera clientul, pentru un onorariu suplimentar, recurge la o înțelegere cu ofițerul de urmărire penală de a-l reține, fără existența cărorva temeiuri viabile. O parte din onorariu este împărțit cu ofițerul de urmărire penală. Astfel de cazuri sunt rare dar cu un mare coeficient de latență[221, p.29] și se referă mai mult la Federația Rusă, dar suntem departe de ideea că, în și cadrul avocaturii din Republica Moldova totul este ideal.

Metodele ilegale sunt utilizate de avocații corupți, iar potențiale victime sunt următoarele categorii de persoane: persoane care au venit din altă țară, raion, persoane care nu cunosc limba în care se desfășoară procesul penal, persoane care sunt trase pentru prima dată la răspundere penală și nu au cunoștințe în domeniul jurisprudenței. Există categorii de oameni, în raport cu care avocații corupți se abțin să întreprindă acțiuni care contravin intereselor persoanelor protejate: membrii grupelor și structurilor criminale, foștii colaboratori ai organelor afacerilor interne, persoanele băștinașe cu relații în sferele de referință (judecătorie, organele de drept), persoane cu antecedente penale dar cu autoritate în rîndul infractorilor.

În conformitate cu art. 116 C.p.p. al R.M. și tezele criminalistice la desfășurarea prezentării spre recunoaștere vor fi respectate unele condiții procesuale, realizarea cărora în interesul avocatului-apărătorului: - audierea prealabilă a persoanei ce recunoaște cu privire la circumstanțele în care a perceput obiectul sau persoana, inclusiv particularitățile și semnalmente distinctive după care va recunoaște. Ne realizarea acestei proceduri atrage nulitatea procesului-verbal de recunoaștere ca probă. Persoana nu trebuie să vadă persoana prezentată spre recunoaștere. Fiecare bănuț, învinuit se prezintă separat de alți bănuți, învinuiți; iar persoana care trebuie să fie recunoscută este prezentată celui ce urmează să o recunoască în afara vizibilității celui ce urmează a fi recunoscut, împreună cu cel puțin patru asistenți procedurali de același sex, asemănători la exterior. Nerespectarea acestei reguli atrage recunoașterea acțiunii și actelor sale ca probă inadmisibilă.

La procedeele tactice de înlăturare a încălcărilor de către avocat (apărător) putem menționa: înaintarea demersului cu privire la eliminarea încălcării, introducerea obiecției în procesul-verbal, cerința de a face pauză și adresarea către șeful Secției urmărire penală, procuror cu privire la acțiunile ofițerului de urmărire penală, fotografierea asistenților procedurali, tipărirea fotografiilor, asigurarea semnării acestora de către ultimii, solicitarea și asigurarea ștampilării la cererea de anexare la dosar, punerea de întrebării persoanei care recunoaște despre prezentarea pozei persoanei prezentate spre recunoaștere înainte de PSR, cererea de recunoaștere a inadmisibilității ca probă a procesului-verbal.

Participarea avocatului la PSR, presupune fixarea mersului acțiunii de urmărire penală prin fotografiere sau videofilmare, compararea semnalmentelor exterioare ale persoanei prezentate spre recunoaștere cu datele oferite de persoana ce a recunoscut în cadrul audierii și fixarea în procesul-verbal al acesteia.

Intervenția avocatului-apărător trebuie să asigure calitatea și eficiența prezentării spre recunoaștere, contribuind la realizarea acțiunii de urmărire penală corect din punctul de vedere procesual și tactic, asigurând respectarea drepturilor părților implicate.

Avocatul va urmări cu atenție caracteristicile psihofiziologice ale persoanei ce a efectuat recunoașterea, mersul acțiunii de urmărire penală, ambianța în care s-a derulat, timpul scurs din momentul faptei pînă la efectuarea prezentării spre recunoaștere. Pentru efectuarea calitativă, a acțiunilor avocatul trebuie să posede cunoștințe calitative în domeniul gabitologiei judiciare, să cunoască temeinic tactica criminalistică și reglementările procesuale.

În acest context, savanții ruși З.Г. Самошина, В.В. Крылов, menționează: rezultatul PSR, obținut în urma efectuării în conformitate cu normele procesual penale și corect din punct de vedere tactic, documentat în procesul verbal, dar și cu utilizarea mijloacelor tehnice este imposibil de a-l nega deoarece este evident și permite de a fixa complet procedura PSR[238, p.85].

În cadrul măsurilor de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere se recomandă de întreprins măsuri de siguranță pentru toți participanții la această acțiune de urmărire penală. Numai asigurarea îndeplinirii tuturor măsurilor de pregătire, asigură derularea perpetuie a acțiunii de urmărire penală nominalizate.

3.3. Concluzii la capitolul 3

1. În scopul sporirii calității pregătirii către prezentarea spre recunoaștere este oportun a realiza două audieri suplimentare: prima axată pe elucidarea tuturor datelor cu privire la semnalmentele și circumstanțele percepției la care să participe specialiștii necesari, se va

familiariza persoana cu terminologia portretului vorbit, materialele ilustrative cu diverse semnalmente, care se vor înlocui ulterior cu un soft specializat. A doua audiere suplimentară repetată va fi axată nemijlocit pe scoaterea în evidență a semnalmentelor după care se va recunoaște în cadrul PSR.

2. Succesul PSR este determinat de realizarea următoarelor elemente: asigurarea tehnico-criminalistică la etapa de pregătire a condițiilor de derulare, determinarea particularităților psihologice a persoanei ce recunoaște, acumularea unui complex suficient de semnalmente identificatoare la audierea prealabilă, respectarea cerințelor procesuale de desfășurare și a algoritmului tactic a acțiunii; manifestarea unui comportament corect, amabil, energic a OUP, implicarea masivă a specialiștilor și a mijloacelor tehnice la momentul potrivit, efectuarea corectă și amplă a înregistrării în procesul-verbal și videogramă a mersului și rezultatelor măsurii, analizarea și verificarea minuțioasă a rezultatelor.

2. Studiarea practicii demonstrează că în 79,6 % din 469 de dosare penale analizate descrierea semnalmentelor este superficială, doar în 20,4% din cazuri descrierea făcută oferă posibilitatea identificării persoanei.

3. La audierea persoanei ce urmează să recunoască se va utiliza un plan întocmit prealabil, în care ordinea întrebărilor va corespunde regulilor de întocmire a portretului vorbit ce va spori plenitudinea și exactitatea datelor obținute.

4. Al (1) al art. 116 a C.p.p. a R.M. de formulat în următoarea redacție: *„Dacă este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere martorului părții vătămate, bănuیتului, învinuitului, organul de urmărire penală îi audiază pe aceștea **în prealabil** asupra circumstanțelor în care au văzut persoana, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care ar putea să o recunoască, **stabilindu-se un complex suficient de indici care ar asigura identificarea persoanei**. Despre aceasta se întocmește un proces-verbal”*.

5. La alegerea asistenților procedurali la PSR după semnalmente anatomice urmează să se asigure criteriile de asemănare după: vîrstă, statură, constituție, semnalmente capului, feței, să se atragă atenție deosebită particularităților etnice și semnalmentelor auxiliare.

6. Al (6) al art. 116 a C.p.p. a R.M. de formulat în următoarea redacție: *„În cazul în care prezentarea spre recunoaștere este imposibilă, recunoașterea se poate face după fotografie acesteia, prezentată împreună cu fotografiile a cel puțin 4 alte persoane ce nu se deosebesc între ele ca dimensiuni, calitate, caracteristici”*.

7. Atît la etapa de pregătire cît și la etapa de desfășurare și fixare a rezultatelor PSR este indicată implicarea avocatului și specialiștilor în diverse materii (criminalist, medic legist, pedagog, psiholog, veterinar, etc.), folosirea cunoștințelor din alte domenii ceea ce va eficientiza

rezultatul PSR, asigurând totodată obiectivitate, corectitudine, finalitate procesului și rezultatelor acestei acțiuni de urmărire penală.

8. Considerăm necesară reglementarea procesuală și a PSR cu desfășurarea ei la locul infracțiunii, deoarece elementele de reactivare asociativă a ambianței sporesc randamentul acțiunii.

4. TACTICA EFECTUĂRII PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE ȘI FIXĂRII REZULTATELOR

4.1. Probleme și dificultăți tactice ce apar în cadrul prezentării spre recunoaștere

Aspectele defectuoase ale cadrului prezentării spre recunoaștere au fost mai mult sau mai puțin abordate în doctrina criminalistică. Cel mai problematic moment rămîne a fi insuficiența de date personalizate în depozițiile persoanei ce urmează a recunoaște despre semnalmente exteriorului persoanei verificate. În paragraful 2.2 sunt prezentate opiniile savanților care pledează pentru desfășurarea prezentării spre recunoaștere doar după obținerea unei descrieri detaliate a semnalementelor în cadrul audierii prealabile, în baza căreia persoana va recunoaște. Există în doctrina criminalistică opinia savanților care menționează că, deși persoana nu oferă detalii cu privire la semnalmente, dar afirmă că va putea recunoaște persoana, este oportun de desfășurat această acțiune de urmărire penală. Dat fiind faptul că, aspectul dat constituie subiect de dispută al prezentării spre recunoaștere, considerăm necesară revenirea la această problemă cu unele precizări.

Legislația procesual penală prevede explicit că persoana care recunoaște trebuie să ofere depoziții cu privire la semnalmente persoanelor recunoscute, fapt realizat în cadrul urmăririi penale, cu respectarea cerințelor procesuale. Totodată, circumstanțele comiterii infracțiunilor denotă existența unor factori ce afectează într-o măsură oarecare calitatea depozițiilor, caracterizată prin oferirea sumară a depozițiilor cu privire la semnalmente persoanelor bănuite. Psihologia judiciară remarcă existența mecanismelor psihologice de reactualizare a informației memoriale, fixată latent la perceperea nemijlocită a obiectului, dar analizînd practica judiciară prin prisma dosarelor penale studiate (469 cauze), inclusiv a proceselor-verbale ce reflectă prezentarea spre recunoaștere, am concluzionat că ofițerii de urmărire penală recurg la desfășurarea PSR chiar și în cazul existenței unei descrieri sumare a semnalementelor.

În acest context, considerăm necesară reiterarea opiniei noastre propuse și argumentate anterior în această lucrare. Considerăm că prescripțiile legale înaintate cu privire la acumularea cît mai obiectivă și completă a datelor cu privire la semnalmente/caracteristicile persoanelor /obiectelor trebuiesc aplicate. Totodată, în cazul cînd persoana nu poate oferi suficiente informații cu privire la semnalmente obiectului perceput, poate fi desfășurată PSR, potrivit afirmației de recunoaștere, dar cu întreprinderea prealabilă a măsurilor de acumulare a cuantumului suficient de date, care să facă posibilă reliefaarea exteriorului persoanei. Întru realizarea acestui aspect, este necesară consultarea specialiștilor în psihologie, criminalistică, studierea diverselor imagini, prezentarea softului specializat (ce conține terminologia și vizualizarea diverselor semnalmente) în vederea reactivării maxime a informațiilor stocate în

memoria persoanei, în cazul recunoașterii ulterioare, cu stabilirea semnalmentelor în baza cărora a fost posibil aceasta.

Altă dificultate în cadrul prezentării spre recunoaștere, în opinia noastră, prezintă „riscul tactic”. În doctrina criminalistică, „riscul tactic” este definit ca situație care se poate solda cu nerealizarea scopului schițat de ofițerul de urmărire penală, admiterea rezultatului negativ ca acțiune se realizează în condiții de alegere, existînd pericolul creării unei situații mai dificile decît pînă la alegere [205, p.6].

Definirea termenului de „risc tactic” solicită explicarea sensului „situație de risc tactic”, deoarece sunt în concordanță.

Suntem de aceeași opinie cu E.И. Пыхов, care menționează că punctul inițial al acceptării unei sau altei soluții tactice este analiza situației concrete [226, p.48]. Această situație poate fi privită ca totalitate de circumstanțe și condiții care creează o situație pentru un gen sau altul de activitate. Totodată, această situație poate favoriza sau împiedica realizarea unei acțiuni, inclusiv a unei acțiuni riscante.

În caz de risc tactic, se evidențiază trei situații :

- OUP care alege din cîteva alternative, are la dispoziție probabilități obiective, bazate pe experiența anterioară de obținere a rezultatului presupus;
- probabilitatea survenirii rezultatelor scontate în baza analiticii subiective;
- OUP în procesul de alegere, dispune de probabilități atât obiective, cît și subiective [205, p.8].

Cele menționate permit a determina situația de risc tactic ca situație inevitabilă, în procesul căreia apare posibilitatea analizei probabilității obținerii rezultatului scontat. Situația de risc tactic impune elucidarea tacticii acțiunilor de urmărire penală concrete, analiza ei realizîndu-se în cadrul deciziei tactice, la planificarea acțiunilor. Prin situația de urmărire penală, în opinia noastră, riscul tactic se transformă în acțiuni concrete.

În general, situația de risc tactic se caracterizează prin incertitudine, alternativa alegerii și posibilității analizei probabilității de realizare a alegerii efectuate. Anume de ofițerul de urmărire penală (de experiența lui, spiritul de observare, capacitatea de analiză a volumului și calității informației acumulate) depinde analiza corectă a riscului tactic.

Investigațiile realizate ne-au permis concluzionarea că PSR, este o acțiune de urmărire penală cu un grad sporit de risc tactic. Astfel, circa 70 % din ofițerii de urmărire penală intervievați au menționat că acțiunea respectivă de urmărire penală este riscantă și se străduie să ia în considerație această circumstanță la pregătirea ei.

Desigur, prezentarea spre recunoaștere poartă o doză anumită de risc: de la minimală în situația pozitivă pînă la maximală în situații complexe, cînd persoana a memorizat prost semnalmentele persoanei sau are dubii cu privire la posibilitatea recunoașterii sau, în general,

oferă informații denaturate. În rezultat, persoana poate fi recunoscută, stabilită doar asemănarea, sau, în general, să nu fie recunoscută. Este exclus ca prezentarea spre recunoaștere să nu aibă loc.

În continuare vom determina factorii riscului tactic care influențează rezultatul concret al prezentării spre recunoaștere. Succesul desfășurării acțiunii de urmărire penală depinde de respectarea ordinii de desfășurare, caracterizat prin recunoașterea persoanei în condiții tactice și psihologice favorizante procesului de recunoaștere ce conduce la concluzia veridică de identitate, asemănare sau deosebire a obiectelor prezentate de cele percepute anterior. Respectarea factorilor indicați permite evitarea posibilelor erori din partea persoanei ce recunoaște, și a lipsei de conștiințiozitate.

Un factor ce sporește riscul tactic la prezentarea spre recunoaștere îl constituie erorile survenite ca urmare a stresului psihologic. Un element ce sporește stresul este faptul că persoana, după comiterea infracțiunii, poate percepe din nou infractorul și victima. Anterior când PSR, se realiza tet-a-tet sau mai bine zis față în față ca urmare a fricii de infractor putea duce la refuzul de participare la prezentare spre recunoaștere sau nerecunoașterea lui. Această problemă stă în fața practicienilor din fostele țări CSI (Federația Rusă, Republica Bielorusia etc.), în Republica Moldova a fost soluționată prin delimitarea spațiului de vizibilitate al persoanei care recunoaște de spațiul de vizibilitate al persoanei recunoscute (art. 116 C.p.p. al R.M.).

Alt factor care influențează asupra rezultatului PSR, este timpul. Am menționat mai sus că această acțiune de urmărire penală trebuie realizată într-un timp cât mai restrâns și cât mai în preajma faptei comise. În unele cazuri OUP, extinde durata timpului în cazul de eschivare al persoanei de la prezentarea spre recunoaștere sau oferirea informațiilor denaturate, situație în care ofițerul de urmărire penală va întreprinde măsuri de identificare și neutralizare a motivelor unui asemenea comportament. Luând în considerație factorii nominalizați mai sus, propunem metode de minimalizare a nivelului de risc tactic în cadrul PSR, și anume:

- analiza perseverentă a situației create la momentul cercetării. Generalizarea și utilizarea informației obținute, inclusiv prin metode și mijloace operative (o importanță deosebită are informația obținută prin măsuri investigativ-operative, aplicarea poligrafului, ideie susținută și acceptată de Л.Ф. Иванова[165, p.8]), care oferă posibilitatea cunoașterii tendințelor și modului de comportare ale persoanei care va efectua recunoașterea;
- folosirea utilajului pentru înregistrările video, audio, foto la desfășurarea AUP;
- pregătirea psihologică a participanților, bazată pe studierea multilaterală a persoanei atât care recunoaște, cât și a celei care va fi recunoscută. Stabilirea contactului psihologic cu toți participanții la acțiunea de urmărire penală;
- analizarea temeinică a tacticii de desfășurare, mai ales în situația când sunt mai multe persoane care recunosc, una oferind date complete cu privire la semnalmente și

- caracteristici, celelalte persoane - date sumare. Este importantă prezentarea spre recunoaștere a bănuțului în privința căruia sunt mai multe șanse de recunoaștere;
- dacă există incertitudinea depozitiilor acumulate la audierea prealabilă, la scăderea nivelului de risc tactic poate contribui audierea repetată (sau mai multe audieri) cu privire la circumstanțele percepției;
 - utilizarea ambianței locului infracțiunii și utilizarea aspectelor asociative în vederea reactualizării informațiilor stocate în memorie; compararea situației de risc tactic cu situațiile anterioare, analiza procedeele tactice eficiente aplicate anterior în vederea alegerii și utilizării în situația actuală.

În doctrina criminalistică sunt formulate recomandări generale de neutralizare a consecințelor negative ale „riscului tactic”, cu pierderi minimale pentru OUP, inclusiv:

- studiul criminalistic al deciziilor tactice anterioare și analiza acțiunilor în vederea identificării erorilor;
- coraportarea erorilor depistate la rezultatul analizei situațiilor de risc tactic;
- determinarea cauzelor erorilor;
- determinarea măsurilor de corectare a erorilor și preîntâmpinare a lor;
- revizuirea informației inițiale, utilizarea ei pentru analiza elementară și complexă a situațiilor; cercetarea situațiilor în baza unei alte strategii de cercetare[226, p.54].

Procedeele tactice destinate neutralizării consecințelor negative ale acțiunilor desfășurate pot fi utilizate și la prezentarea spre recunoaștere a persoanelor, doar că selectarea va fi determinată de situația concretă.

Ofițerul de urmărire penală pregătindu-se pentru prezentarea spre recunoaștere trebuie să preîntâmpine situația care poate reduce la zero importanța probatorie a acesteia. Este vorba de așa-numita percepere prealabilă a persoanei ce recunoaște a celei ce va fi recunoscută (în cazul depistării întâmplătoare de către victimă a infractorului, după imaginile publicate în mass-media, precum și la organizarea căutărilor infractorului în locurile cu mare probabilitate de apariție).

În activitatea practică se creează situații când, pentru descoperirea infracțiunilor pe urme fierbinți, la desfășurarea măsurilor speciale de investigație și în vederea stabilirii operative a bănuțului, părților vătămăte, și martorilor li se prezintă albume de evidență a persoanelor cu antecedente penale. Recunoașterea în cadrul măsurilor speciale de investigație este o acțiune premărgătoare PSR: persoana recunoaște obiectul după fotografie, cu ulterioara desfășurare a AUP în ordinea prevăzută de Codul de procedură penală. Apare întrebarea: este admisibilă recunoașterea în cadrul măsurilor speciale și care sunt consecințele?

S. Doraș menționează: „în cadrul activității de urmărire penală, sunt mai multe forme neprocesuale de recunoaștere”. Astfel, cadavrul poate fi prezentat persoanelor la fața locului.

Fotografia acestuia poate fi demonstrată unui public larg prin intermediul presei și televiziunii. Fotorobotul, portretul-schiță, alte forme de modelare după metoda portretului vorbit al făptuitorului se reprezintă în mod individual, dar și prin mass-media. Deși utilitatea acestor forme de recunoaștere pe plan informativ este indiscutabilă, ele nu pot înlocui prezentarea spre recunoaștere în ordinea prevăzută de lege[35, p.428]. Legislatorul în articolul 116 C.p.p. al R.M., exclude posibilitatea recunoașterii repetate de către aceeași persoană și după aceleași semnalamente. Totuși, în literatura de specialitate, nu există o opinie unică. Problema nu a fost deci soluționată definitiv.

Inacceptabilitatea prezentării persoanei ce recunoaște a fotografiilor înaintea acțiunii propriu-zise este menționată de mulți savanți criminaliști[239,p.31]; [141,p.15]; [272,p.62]; [206,p.157-161]; [101, p. 173].

Astfel, în opinia lui О.Я. Баев, recunoașterea efectuată în baza fotografiei exclude pe viitor prezentarea pe viu a aceleiași persoane, deoarece reprezintă o acțiune sugestivă[101,p.163], care nu poate fi catalogată altfel decât o înscenare a acestei acțiuni de urmărire penală importante, care nu are nici o valoare probantă[101, p.173], fapt neacceptat nici de practica judiciară. Vom exemplifica prin cazul Năvoloacă contra Moldovei (cererea 25236/02, Hotărârea STRASBOURG 16 decembrie 2008), potrivit căreia se atestă încălcări în cadrul prezentării spre recunoaștere, care exclud importanța probatorie, printre care: martorului i s-a prezentat o poză înaintea prezentării spre recunoaștere (fără înregistrarea procesuală a acestei măsuri), iar una dintre persoane nu era sigură cu privire la recunoaștere.

А.И.Гинзбург, vorbind despre recunoașterea operativă după fotografie, menționează că, de regulă, în așa cazuri se prezintă imaginile într-un singur exemplar..., respectiv prezentarea spre recunoaștere nu se exclude[139, p.77-78].

Luând în considerație că pe fotografie semnalamentele suferă metamorfoze, iar altele nu se reflectă, este necesară prezentarea bănuیتului după reținerea persoanei în cadrul prezentării spre recunoaștere[139, p.37]. Aceeași opinie o are și В.К.Лохов[190, p.36].

В.А. Снетков și А.М.Зинин susțin că rezultatele recunoașterii după fotoalbum nu au importanță probantă, în legătură cu care fapt, la momentul reținerii se prezintă pe viu în cadrul acțiunii de urmărire penală[241,p.23].

А.Л.Ганский, А.В.Гусев, sunt de părere că realizarea prezentării spre recunoaștere, după identificarea în cadrul măsurilor speciale, fac ca rezultatul să fie prestabilit, propunând modificări în Codul de procedură penală, prin completarea cu: identificarea în cadrul măsurilor speciale de investigație a persoanei nu reprezintă un impediment în desfășurarea ulterioară a PSR[145,p.92].

O așa modalitate de prezentare spre recunoaștere, după efectuarea recunoașterii după fotografie, în cadrul măsurilor speciale de investigație o admit doar 7,7 % din ofițerii de urmărire penală audiați.

Punctul de vedere al savanților și practicienilor care consideră că este posibilă prezentarea pozei persoanei ce recunoaștere înaintea PSR nu-l împărtășim deoarece contravine prevederilor art. 116 C.p.p. al R.M. și este incorectă tactic din mai multe considerente.

În primul rând, la recunoașterea în cadrul măsurii speciale de investigație lipsesc garanțiile identificării corecte, ceea ce comportă consecințe negative. Totodată, nu se exclud sugestiile colaboratorilor operativi de genul: „nu vi se pare că aceasta este persoana cu privire la care oferiți depoziții?” „nu recunoașteți în fotografie persoana care v-a atacat ?” „priviți atent, această fotografie”, aceste formule posedă un caracter sugestiv. Persoana care nu a memorizat bine bănuitul, are îndoieli de cele văzute pe fotografie. Sugestionarea respectivă poate influența și persoana care a memorizat destul de bine infractorul, dar, în rezultatul prezentării unui volum considerabil de fotografii (inclusiv asemănătoare după semnalmente), se poate îndoii de aspectele memorate anterior.

În al doilea rând, recunoașterea efectuată în cadrul măsurilor speciale de investigație, deși nu are importanță probatorie, influențează derularea firească a proceselor psihice, ce stau la baza prezentării spre recunoaștere. În cadrul prezentării spre recunoaștere, persoana ce recunoaște compară semnalmentele persoanei percepute la momentul comiterii infracțiunii cu semnalmentele persoanei prezentate spre recunoaștere, ca rezultat concluzionând cu privire la aspectul identic, asemănare sau deosebire. Dacă prealabil prezentării spre recunoaștere a avut loc identificarea în cadrul măsurilor speciale de investigație, atunci, după cum bine remarcă IO.Г. Копыхов și Т.Ю.Османов, „persoana ce recunoaște începe să compare persoanele prezentate cu imaginile persoanelor care i-au fost prezentate în cadrul acțiunilor investigativ-operative[176, p.7-8] [206, p.157]. Efectul negativ al acțiunii reiese din exemplul din practica judiciară a fostei URSS.

Astfel, locțiitorul Procurorului General al URSS a introdus o notă de protest cu privire la ilegalitatea deciziilor instanței de judecată pe dosarul cet X., condamnat pentru tâlhărie în baza următoarelor temeiuri:- condamnarea cet X. a fost bazată doar pe recunoașterea acestuia de către martorii oculari ai infracțiunii, care nu au fost confirmate cu nici un material din dosar. Totodată prezentările spre recunoaștere au fost efectuate cu încălcări flagrante ale Codului de procedură penală, care lipsesc de veridicitate rezultatele acțiunilor de urmărire penală. Din depozițiile martorilor oculari din ședințele de judecată este clar că, în ziua când a fost comisă infracțiunea, în cadrul secției au fost prezentate fotografiile câtorva persoane, inclusiv fotografia lui X, care inițial a fost prezentată separat, iar ulterior în album general, fapt care și a predeterminat rezultatele prezentării spre recunoaștere. În afară de aceasta, pe fotografiile prezentate împreună cu cele ale lui X. erau reprezentate persoane cunoscute celor ce recunoșteau[253, p.80]. Aceeași poziție o are și practica judiciară[254, p.111].

Veridicitatea rezultatelor prezentării spre recunoaștere în asemenea cazuri este dubioasă. Prin urmare nu suntem de acord cu savantul rus В.К. Лохов, care menționează că fotografia prezentată anterior nu poate să perturbeze imaginea memorial fixată la momentul perceperii nemijlocite[190, p.37].

Unii autori (Гинзбург А.И, Лохов В.К., Османов Т.Ю.) propun soluții de ieșire din situația creată. În cadrul dosarelor penale să fie utilizate fotoalboame cu respectarea normelor procesuale ce reglementează prezentarea spre recunoaștere[139,p.37] [190,p.34-35] [206,p.161].

Rezultatele prezentării spre recunoaștere să fie înregistrate printr-un proces-verbal, cu indicarea că persoana ce recunoaște în albumul foto №..., pe pagina №..., pe fotografia №... a recunoscut persoana percepută anterior[238, p.56].

Deși această recomandare pare aplicabilă cu ușurință, în practică va prezenta dificultăți, dat fiind faptul că prezentarea fotografiilor conform art. 116, 117 Cp.p., al R.M. este dificilă, fiind necesar respectarea cerinței de prezentare a fotografiilor cu persoane asemănătoare, care conform legislației procesual penale, aceste fotografii trebuie prezentate concomitent.

Chiar dacă admitem că la prezentarea spre recunoaștere după fotografii din album s-au respectat cerințele art. 116, 117 Cp.p. al R.M. și persoana a fost recunoscută, desfășurarea repetată a prezentării spre recunoaștere după alte fotografii sau a persoanei este imposibilă, și nu doar din motivele expuse, dar și din considerentele că se va afla în grupul altor persoane. Respectiv, importanța probatorie a acțiunii de urmărire penală va fi dubioasă. Totodată, accentuăm asupra caracterului sugestiv al acțiunii. A invita în calitate de asistenți procedurali persoanele din fotografii, prezentate împreună cu persoana care urmează a fi recunoscută în virtutea cauzelor obiective și subiective este dificil, dacă nu și imposibil.

Analiza dosarelor cercetate de noi a scos în evidență unele încălcări ale reglementărilor cu privire la prezentarea spre recunoaștere după fotografie, caracterizate prin evidențierea pozei persoanei prezentate spre recunoaștere, poza persoanei este nouă și imprimată la printer, restul sunt pe hârtie fotografică alb-negru și vechi, fundalul la restul pozelor este suriu, iar a persoanei recunoscute este calitativ, una dintre fotografii este mai mare(vezi anexa nr.14).

De aceea reiterăm necesitatea completării Codului de procedură penală și implicit a art. 116 alin.(6) C.p.p. al RM cu următorul conținut: fotografiile persoanelor prezentate spre recunoaștere trebuie să fie de aceleași dimensiuni, calitate și să nu se deosebească între ele.

O altă dilemă a instituției prezentării spre reunoaștere este tratarea diferită a termenului „imposibilă”, indicat în art 116 alin. (6) : în cazul în care prezentarea persoanei spre recunoaștere este imposibilă, recunoașterea se poate face după fotografia acesteia, prezentată împreună cu fotografiile a cel puțin patru persoane ce nu se deosebesc între ele. În practică, acest termen este înțeles pe larg: de la lipsa posibilității de a depista persoana care se eschivează de la urmărirea penală pînă la imposibilitatea venirii persoanei ce recunoaște. În opinia noastră, imposibilitatea

prezentării spre recunoaștere trebuie să fie tratată ca lipsa reală a posibilității ofițerului de urmărire penală de a prezenta persoana pentru recunoaștere, din motiv că nu este cunoscut locul aflării ei. Evident că deținerea persoanei în arest, cunoașterea locului de lucru, a domiciliului, dar lipsa de posibilitate de a o transporta în altă localitate nu poate fi tratată ca imposibilitate de a fi prezentată pe viu.

În opinia noastră, recunoașterea persoanei după fotografie în cazul existenței posibilității de prezentare a acesteia pe viu trebuie să atragă recunoașterea procesului-verbal a acestei acțiuni ca probă susținută prin argumente forte (prezența la persoană a unor semnalmente individuale, malformații, care fac imposibilă selectarea martorilor asistenți).

La încălcările tipice ale prevederilor Codului de procedură penală depistate în cadrul analizei practicii judiciare desfășurate, putem menționa: lipsa audierii prealabile a persoanei ce recunoaște (se încalcă alin. (1) art. 116 C.p.p. al R.M.); prezentarea spre recunoaștere doar a unui singur obiect (se încalcă alin. (3) art. 117 C.p.p. al R.M.); lipsa unei asemănări evidente între persoana ce recunoaște și asistenții procedurali (se încalcă alin. (3) art. 116 C.p.p. al R.M.); evidențierea persoanei care este prezentată spre recunoaștere printr-o modalitate anumită, nu sunt anexate fotografiile persoanelor prezentate spre recunoaștere (se încalcă alin. 3 art. 116 C.p.p. al R.M.); efectuarea prezentării spre recunoaștere după fotografie în situația când a existat posibilitatea reală de prezentare spre recunoaștere a persoanei pe viu (se încalcă prevederile (alin.(6) art. 116 C.p.p. al R.M.); folosirea fotografiilor de diferite dimensiuni, calitate, care nu au aplicate asupra lor impresiuni de ștampile, (se încalcă prevederile art. 116 C.p.p. al R.M.); lipsa depozițiilor persoanei ce recunoaște cu privire la semnalmentele, caracteristicile persoanei, obiectului ce va fi recunoscut/tă (se încalcă prevederile alin. (1) art. 116 C.p.p. al R.M.).

Un al aspect discutabil este faptul că, conform legislației procesual penale (art. 116, 117 Cp.p. al R.M.), prezentarea spre recunoaștere se efectuează în afara vizibilității persoanei care se recunoaștere, modalitate cu mai multe avantaje, printre care: este asigurată securitatea persoanei care efectuează recunoașterea – (factor important în cazul figurării structurilor criminale, consecințe grave); confortului psihologic și tactic. În cazul infracțiunilor însoțite de violență, persoana resimte frustrarea întâlnirii repetate cu infractorul, dar grație vitraliului, acest fapt este anihilat, creînd un element de protecție între victimă și agresor. Dilema în cazul prezentării spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate este faptul că nu toate inspectoratele, subdiviziunile organelor de drept sunt dotate cu încăperi cu vitralii, aspect prevăzut de normele procesual penale.

În practică se folosesc și alte metode. În inspectorate sunt montate în uși fereștrici prin care sunt percepute persoanele prezentate spre recunoaștere, se folosesc automobile cu parbriz umbrat, amplasarea persoanei ce recunoaște în interiorul imobilului, iar persoana recunoscută împreună cu asistenții procedurali în exterior, PSR fiind efectuată pe fereastră sau are loc

înlocuirea PSR a persoanei, cu recunoașterea după fotografie. Acest fapt reprezintă, în opinia noastră, o încălcare gravă atât a recomandărilor tactice, cât și a normelor procesual penale.

Un alt aspect ce solicită soluționare este faptul că tactica criminalistică prevede ca genuri de prezentare spre recunoaștere după voce, vorbire, mers, a terenurilor, dar acestea nu sînt prevăzute de către legislația procesual penală în vigoare, dar pot constitui un mijloc suplimentar eficient de stabilire a adevărului. Considerăm necesară completarea C.p.p. al R.M. cu norme care ar reglementa desfășurarea acestor genuri de prezentare spre recunoaștere.

O altă problemă discutată în doctrina criminalistică este locul amplasării apărătorului.

Dacă apărătorul se va afla acolo unde se află persoana prezentată spre recunoaștere, el va fi lipsit de posibilitatea de a supraveghea mersul și rezultatul acțiunii de urmărire penală, precum și corectitudinea acesteia. După logica procesuală, el trebuie să se afle în încăperea unde se află persoana ce recunoaște.

Dificultăți cu privire la locul amplasării apărătorului pot apărea în cazul cînd sunt cercetate infracțiuni comise de grupări criminale organizate, măsuri de protecție a martorului și există pericolul scurgerii de informații. În așa situații, vor fi luate măsuri de securizare a persoanei ce recunoaște de apărătorul bănuितului.

Н.Власенко, А. Иванов consideră că, pentru a exclude posibilitatea perceperii persoanei care recunoaște de către apărător, el trebuie amplasat în spatele ei, fiind iluminarea mai slabă[128, p.22].

Д.Бурыка consideră ca metodă mai sigură și mai simplă - îmbrăcarea persoanei care recunoaște cu o cagulă pe cap[102, p.96].

În opinia noastră, nici o variantă din cele expuse nu este acceptabilă, deoarece conțin lacune. Noi propunem o altă modalitate.

Încăperea specială, conform legislației, trebuie să fie separată de un perete cu vitraliu. Dar pentru ca apărătorul să poată vedea ce se întîmplă în ambele încăperi, el trebuie să se afle în a treia încăpere, peretele căreia va fi perpendicular peretelui cu vitraliu, iar încăperea unde este apărătorul să fie dotată cu un vitraliu care să ofere posibilitatea ca el să observe totul în ambele încăperi, cu simpla diferență că, în încăperea în care se află persoana ce recunoaște, lumina fiind mai slabă, va camufla fața persoanei, percepîndu-se doar silueta. În caz că nu se dorește divulgarea numelui persoanei ce recunoaște, se vor adresa la ea cu un pseudonim. Acest tip de încăperi poate fi utilizat la audieri, audierea minorilor etc.

4.2. Teoria și practica prezentării spre recunoaștere a persoanelor și a cadavrelor

Eficiența prezentării spre recunoaștere este condiționată de aplicarea cu măiestrie a procedeele tactice elaborate de doctrina criminalistică și respectarea prescripțiilor legale.

Prealabil prezentării spre recunoaștere vor anticipa procedurile prevăzute de Codul de procedură penală privind explicarea prevederilor legale. Realizarea acestor cerințe presupune efectuarea de către

ofițerul de urmărire penală a unui șir de măsuri. Astfel, se va comunica participanților esența acțiunii și participării în cadrul prezentării spre recunoaștere, locul lor de aflare, asupra căror fapte să atragă atenție, ce drepturi și libertăți au, aspecte nominalizate în procesul-verbal al PSR.

Ofițerul de urmărire penală trebuie să explice asistenților procedurali că, în cadrul PSR, poate apărea necesitatea efectuării altor acțiuni, inclusiv despre utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare. După efectuarea procedurilor nominalizate, ofițerul de urmărire penală invită persoana care va fi prezentată spre recunoaștere, explicându-i esența acțiunii preconizate. Indicând la asistenții procedurali, ofițerul de urmărire penală trebuie să îi atragă atenție asupra asemănării cu aceștia și rolului acestui factor. Persoanei prezentate spre recunoaștere, în conformitate cu cerințele legislației în vigoare, i se oferă posibilitatea să ocupe locul pe care îl dorește. Acest procedeu tactic garantează respectarea drepturilor și libertăților, oferă acțiunii de urmărire penală maximum de obiectivitate, fapt care impune imperativ respectarea acestuia. Toate acțiunile ofițerului de urmărire penală trebuie bine analizate și ferm realizate.

Un element ce trebuie comentat, este desfășurarea prezentării în afara spațiului de vizibilitate a persoanei prezentate spre recunoaștere. Desfășurarea prezentării spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate a persoanei recunoscute permite asigurarea securității ei, inclusiv a confortului psihologic în cadrul acțiunii de urmărire penală.

Problema asigurării securității martorilor și părților vătămate presupune două soluții. 1) adoptarea unor legi în domeniu. 2) introducerea în legislația penală și procesual penală a unor articole privind măsuri de asigurare a protecției martorilor și părților vătămate.

În situația Republicii Moldova, unul dintre pașii realizați este prevederea în legislația procesual penală a măsurilor de asigurare a securității martorilor, părților vătămate, art. 116 C.p.p. al R.M., unde este prevăzută prezentarea spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate a persoanei prezentate spre recunoaștere. Considerăm că variantă optimală pentru realizarea prezentării de așa gen este crearea unei încăperi separate de un perete interior cu montarea unui vitraliu cu vizibilitate unilaterală, avînd o suprafață de tip oglindă, a doua suprafață fiind umbrită care asigură camuflarea fonului auditiv. Încăperea dotată cu dispozitiv audio, prin intermediul căruia se vor da dispoziții.

Totodată savantul rus C. Л. Марченко menționează că pentru asigurarea securității, iluminarea în încăperea unde se află persoana prezentată spre recunoaștere trebuie să fie cu un grad sporit de iluminare[193, p.26].

Ideea folosirii unor așa geamuri a fost preluată de la colegii din țările occidentale. Inițial, poliția din Republica Federativă Germană și SUA le folosea ca mijloc tehnic de supraveghere a narcomanilor și delicvenților în toaletele publice. Poliția din SUA folosea așa tipuri de vitralii

pentru a supraveghea comportamentul condamnaților, precum și al persoanelor reținute și bănuite de comiterea unor infracțiuni[286, p.24-29].

Înainte de PSR, ofițerul de urmărire penală trebuie să se convingă că persoana prezentată spre recunoaștere nu poate vedea persoana ce va efectua recunoașterea.

В.П.Антонов accentuează că prezentarea spre recunoaștere trebuie să înceapă din încăperea unde se află persoana prezentată spre recunoaștere și asistenții procedurali. Ofițerul de urmărire penală, împreună cu asistenții procedurali, vine în această încăpere, ulterior colaboratorul poliției criminale are sarcina de a aduce persoana ce va fi prezentată spre recunoaștere, căreia i se propune să ocupe locul pe care îl dorește între asistenții procedurali. După demararea procedurii, OUP, împreună cu alți participanți trec în camera alăturată, unde se invită persoana ce va efectua recunoașterea[97, p.93-103].

Л.Брусницын consideră că, în caz de lipsă a unei încăperi special amenajate prezentarea spre recunoaștere poate fi efectuată folosindu-se un automobil cu parbriz umbrit, în interiorul căruia să se afle ofițerul de urmărire penală, persoana ce recunoaște și alți participanți, iar restul, inclusiv persoana propusă spre recunoaștere, în exterior. De asemenea, persoana ce recunoaște poate fi plasată în interiorul unui imobil, iar persoana prezentată spre recunoaștere în afara acestuia, pentru a fi recunoscută prin fereastră[119, p.75].

În opinia Е.Ю. Самолаева și З.Г. Самошина, dacă a apărut necesitatea realizării acțiunii de urmărire penală, iar încăperea specializată lipsește, acțiunea va fi efectuată printr-o fereastră, iar ușă încheiată cu peliculă[235,p.8].

Atare practică, după cum am menționat anterior, nu o considerăm pozitivă, dat fiind faptul că contravine legislației procesual penale. La fel nu poate garanta respectarea tuturor regulilor stabilite de tactica criminalistică și Codul de procedură penală. A doua propunere de asemenea nu este acceptabilă, dat fiind faptul că art. 116 al Cp.p. al R.M. prevede că trebuie să fie cel puțin cinci persoane prezentate spre recunoaștere (inclusiv asistenții procedurali), iar realizarea propunerii lansate de Е.Ю. Самолаева și З.Г. Самошина nu va permite supravegherea calitativă a persoanelor participante, având în vedere dimensiunile mici ale fereștrărilor[16, p.344-347].

Literatură de specialitate din fosta URSS și cea occidentală salută utilizarea mijloacelor tehnice pentru reproducerea videogramelor și videointerviurilor în cazul dosarelor cu aplicarea violenței, deoarece dauna psihologică și emoțională este mai mică, iar copiii sunt mai calmi, mai siguri și mai cooperanți[119,p.76]; [235, p.9].

Este benefică experiența Marii Britanii în acest sens. Astfel, procedura de identificare este prevăzută de actul ce prevede evidența polițienească și criminală din 1946 fiind abordat de autorii Barry Mitchel și Salim Farar în: «Statutes on criminal justice, sentencing » [Codul de practici”, denumit și „Codul D] (Police and Criminal Evidence Act 1984, Codes of Practice,

Code D, paras. 3-6) prevede cîteva modalităţi de identificare printre care: videoidentificarea, parada de identificare, identificarea în grup[296, p.78-104]. Video identificarea presupune recunoaşterea după video-imagini fiind prima modalitate considerată mai optimală dat fiind faptul impactului minimal de ordin moral şi psihologic asupra persoanelor ce recunosc, precum şi facilitatea acestora în cazul cînd este mai acceptabilă prezentarea spre recunoaştere în aşa mod de cît transportarea persoanelor la locul desfăşurării acţiunii. Parada de identificare şi identificarea în grup pot fi realizate cînd nu este posibil prezentarea spre recunoaştere după video-imagini.

Codul „D” al practicii de identificare a Marii Britanii prevede următoarele situaţii de utilizare a videogramelor pentru efectuarea prezentării spre recunoaştere: 1) dacă bănuiii sunt cunoscuţi, dar nu se cunoaşte locul aflării lor (vezi pct.3.21 al codului); 2) existenţa unui număr mare de martori, victime; 3) starea sănătăţii; 4) distanţă mare; 5) refuzul persoanei de la procedura de identificare. De asemenea, codul „D” prevede că ideneticarea video (sau PSR după videogramă) va fi mai raţională, eficientă, rapidă ca realizarea PSR a persoanelor[296, p.93-94].

Л.Брусницын consideră că imaginile video (videograma) pot fi percepute de către persoană prin intermediul translării video sau prin demonstrarea imaginilor video fixate anterior. Atît în cazul translării video, cît şi a imaginilor video, este necesară respectarea cerinţelor înaintate de Codul de procedură penală cu privire la numărul şi cerinţele faţă de persoane. De asemenea, trebuie respectate cerinţele de utilizare a utilajului video, adică operatorul va fixa la fel după timp şi unghi exteriorul persoanelor, fără a accentua atenţia asupra unei anumite persoane, în deosebi a celei prezentate spre recunoaştere.

Pentru translare video se foloseşte sistemul de emiter-recepţie, monitor, televizor color, videocameră cu redare în culori şi un transmiţător destinat transmiterii semnalului la distanţa de 50 m de la cameră video la antena televizorului, monitorului. În Federaţia Rusă există deja experienţa folosirii unui asemenea dispozitiv tehnic compus din cameră video, emiţător video „Video – sender WV-050”. Complexul este amplasat în două încăperi, distanţa dintre care nu trebuie să depăşească 50 m (este posibil amplasarea sistemului la etaje diferite). În încăperea unde se află persoana prezentată spre recunoaştere şi asistenţii procedurali este instalată camera video şi emiţătorul video. Dacă încăperea este slab iluminată, se pot utiliza şi surse suplimentare de iluminare. În încăperea unde se afla persoana ce recunoaşte, OUP, se instalează televizorul, monitorul regulat pe frecvenţa emiţătorului. Dacă emiţătorul video lipseşte, sistemul video poate fi unit prin cablu şi orificiile de conexiune video, audio, distanţa fiind de 20-25 m[119, p.75].

Considerăm că este o modalitate reuşită pentru a se realiza nu numai PSR ci şi audierea în cazul programului de protecţie a martorului cum afirmă Grigore Theodoru[92, p.321] fiind realizată ascultarea prin intermediul unei reţele de televiziune, cu imaginea şi vocea distorsionate.

Atare variantă de prezentare spre recunoaștere nu este prevăzută de Codul de procedură penală al Federației Ruse. Л.Брусницын consideră că poate fi aplicată metoda respectivă, dacă nu contravine normelor procesual penale. Noi considerăm totuși că, dacă metodă nu este reglementată de Codul de procedură penală, oricare apărător va găsi suficiente pretenții față de această modalitate de prezentare spre recunoaștere. Argument ne servește și hotărârea CEDO (CEDO, secția III, hotărârea Perry vs Marea Britanie, 17 iulie 2003, 63737/00). Astfel, Curtea observă faptul că în speță poliția a reglat camera respectivă pentru a obține imagini clare cu reclamantul și a utilizat aceste imagini într-un montaj care a fost arătat unor martori în scopul identificării autorului unor infracțiuni. De asemenea, filmul realizat a fost arătat în cursul procesului, desfășurat în public. Indiferent dacă reclamantul știa de existența acelei camere de supraveghere, nimic nu indică faptul că el s-ar fi putut aștepta să fie filmat, în mod expres, cu ajutorul acesteia. În consecință, imaginile nu au fost luate în cadrul și cu ocazia utilizării normale a camerei și nici nu exista acordul persoanei filmate, astfel că a existat o ingerință în viața privată a reclamantului. În condițiile în care chiar și instanța internă a considerat că măsura nu era prevăzută de reglementările legale din Marea Britanie, Curtea a constatat că ingerința nu avea o bază legală în dreptul intern, astfel că art. 8 a fost violat[84].

Е. П. Ищенко, А.А. Топорков, susțin că, în ultimii ani, pentru fixarea întregului spectru de semnalmente exterioare se folosește videofilmarea. Videotecile se folosesc pentru identificarea persoanei după semnalmentele exterioare, măsură similară în cazul evidențelor după fotografie (fototeci). În procesul-verbal al PSR, este indicat numărul videoimaginilor, persoanele înregistrate sub un anumit număr și dacă persoana ce recunoaște a identificat persoana din imagine[167, p.459-460].

În acest context, considerăm că înregistrarea video poate fi utilizată pentru efectuarea prezentării spre recunoaștere, după cum menționează savanții ruși Е. П. Ищенко, А.А. Топорков, dar la realizarea acesteia trebuie respectate cerințele procesuale privind numărul de persoane, caracteristicile față de aceștea.

În acest context, considerăm necesară completarea art. 116 a C.p.p. al R.M. cu următoarea prevedere: „în cazul în care, prezentarea spre recunoaștere este imposibilă, recunoașterea se poate realiza după, fotografii, video-imagini”. Introducerea unei asemenea prevederi va economisi și timp și va micșora cheltuielile de ordin financiar.

În vederea eficientizării prezentării spre recunoaștere, de efectuat standardizarea acțiunii de urmărire penală, prin elaborarea și înaintarea algoritmului tactic.

Algoritmul prezentării spre recunoaștere a persoanelor este compus din următoarele elemente: 1) audierea generală axată pe circumstanțele faptei, familiarizarea cu termenii portretului vorbit, prezentarea softului; 2) audierea suplimentară axată pe stabilirea

semnalmentelor persoanei; 3) stabilirea unui complex minimal de semnalmente ce individualizează și identifică persoana; 4) selectarea asistenților procedurali, asigurarea logistică a AUP, invitarea apărătorului, invitarea și amplasarea asistenților procedurali (explicarea drepturilor și libertăților); 5) invitarea persoanei propuse spre recunoaștere (explicarea drepturilor și libertăților, oferirea posibilității de a-și alege locul); 6) invitarea persoanei ce va recunoaște (explicarea drepturilor și libertăților, a responsabilității pentru oferirea informației denaturate); 7) în cazul recunoașterii persoanei, solicitarea în baza căror semnalmente a recunoscut; 8) fixarea procesuală și tehnică a mersului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală.

O altă modalitate de prezentare spre recunoaștere este după fotografie. Conform legislației procesual penale în vigoare este efectuată când este imposibilă prezentarea pe viu. În doctrina criminalistică sunt exprimate opiniile conform cărora este posibilă acest gen de PSR: 1) când persoana care trebuie prezentată spre recunoaștere se ascunde de organele de urmărire penală; 2) când persoana care trebuie prezentată se opune acestei acțiuni de urmărire penală; 3) în cazul identificării personalității cadavrului neidentificat; 4) dacă bănuitul poate recunoaște persoana vătămată, dar acesta a decedat sau se află în stare gravă; 5) dacă persoana care recunoaște se află departe de locul unde a demarat investigarea cazului; 6) când la ofițerul de urmărire penală sunt fotografii cu diferite persoane (ridicate în cadrul acțiunilor de urmărire penală în care poate fi persoana căutată, dar care nu este cunoscută ofițerului de urmărire penală) [139, p.58-59].

De asemenea, pot fi atribuite situațiile când: doar cu ajutorul fotografiei se reușește asemănarea persoanelor prezentate spre recunoaștere (de exemplu, bănuitul are păr de culoare roșcată aprins, îi lipsește un ochi); la bănuitul, după ce a avut loc fapta, când a fost perceput de partea vătămată, martor, i s-a modificat exteriorul (a suferit o arsură a feței ca urmare suportând o operație plastică); obiectul trebuie prezentat spre recunoaștere mai multor persoane aflate în localități diferite [114, p.66].

Totuși considerăm că opinia savanților В.С.Бурданова, И.Е. Быховский nu este întru totul indubitabilă. Prezentarea spre recunoașterea după fotografie este o măsură forțată și se desfășoară când este imposibilă prezentarea persoanei. În situațiile menționate de autori (al doilea caz) este vizibil faptul nu că este imposibil, ci că este dificil de organizat această acțiune de urmărire penală. Ofițerul de urmărire penală trebuie să utilizeze și cea mai mică posibilitate de prezentare a persoanei pe viu, dar nu după fotografie.

Practica judiciară înregistrează cazuri când efectuarea PSR după fotografie, fără careva motive obiective de prezentare a persoanei pe viu, a fost considerată probă inadmisibilă.

O importanță majoră o are calitatea fotografiilor, în deosebi cât de complet au fost fixate semnalmentele și particularitățile persoanei. Pentru aceste scopuri vor fi utile fotografiile signalitice. După posibilitate, de ales fotografiile fără retușuri, unde persoana prezentată spre

recunoaștere să fie de vîrsta apropiată de momentul în care a fost percepută. Una dintre ele, ofițerul de urmărire penală o va amplasa între fotografiile cu imagini ale persoanelor fără deosebiri vădite. Fotografiile pregătite pentru prezentarea spre recunoaștere se încleie pe foaie corespunzătoare sau formular standard, asupra fotografiilor se aplică pe colțuri ștampila, consituindu-se un fototabel[267, p.425]. Cu regret, încălcarea regulilor respective duce la eliminarea prezentării spre recunoaștere ca sursă de probă. De exemplu ”Hotărîrea Curții Supreme de Justiție pe cazul de condamnare a cet. Babciński N. de către Judecătoria sect. Rîșcani în baza art. 27, 42 alin (3), art. 145 alin (3), lit a)m) (omor la comandă), menționînd că s-au încălcat prevederile art. 116 alin.(6) al C.p.p. al R.M., deoarece agentului i-a fost prezentată inculpata după foto și nu pe viu, era unica persoană în ochelari, s-au indicat particularități incerte, fapt care au făcut ca acțiunea de urmărire penală și rezultatele acesteia să fie excluse ca probă[80]. Hotărîrea Curții Suprme de Justiție este de a respinge ca probă rezultatele PSR, dat fiind faptul că s-au încălcat prevederile regulilor de PSR după fotografie. Astfel, fotografiile și imaginile se deosebesc vădit, persoana fiind unica dezbrăcată pînă la piele, nebirbierit, cu mustăți” [81].

Sub fiecare imagine se pune numărul de ordine, pe o filă separată se indică datele de anchetă ale persoanelor prezente în imagini. În prezența apărătorului, pedagogului și altor persoane abilitate de a participa în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală, persoanei i se prezintă fototabelul, pe care semnează în partea de jos, adevărind faptul că anume aceste fotografii i sau prezentat spre recunoaștere. După ce persoana a privit fotografiile, menționează recunoașterea persoanei de pe fotografia numerotată cu numărul corespunzător, ofițerul de urmărire penală anunță datele de anchetă ale persoanelor prezentate în imagini. După finalizarea PSR, se întocmește procesul-verbal, în care se descriu semnalmente după care a fost recunoscut persoana.

În literatura de specialitate[70,p.494]; [1, p.342]; [87, p.116]; [22,p.527]; [35, p.436]; [267, p.425-426]; [136, p.26]; [94, p.626], și în practica judiciară se mai atestă un gen de prezentare spre recunoaștere, și anume după particularitățile vocii și vorbirii.

О.Я. Баев menționează: „, într-un șir de situații, persoana ce oferă depoziții cu privire la circumstanțele comiterii infracțiunii specifică posibilitatea recunoașterii infractorului (sau altui complice) nu după semnalmente și particularitățile exteriorului, ci anume după voce (timbru, tonalitate sunetelor, particularitățile dicției, aspectele dialectului reflectat în pronunțarea cuvintelor[101,p.168-169].

Г.И. Кочаров menționează că infractorii, deseori, își maschează fața cu o mască, fular, batistă etc. În așa circumstanțe, recunoașterea după față, de regulă, este extrem de dificilă sau, practic imposibilă deși s-au înregistrat cazuri cînd recunoașterea este posibilă.

Persoana ce recunoaște poate memoriza vocea caracteristică, particularitățile glasului, mersului etc[171, p.33].

În opinia savantului З.Г.Самошина dacă tratăm strict conform legii, răspunsul ar trebui să fie negativ, deoarece anume în Codul de procedură penală legislatorul a avut în vedere că prezentarea spre recunoaștere se efectuează după semnalmentele exterioare (anatomice), adică cele percepute prin simpla observare. Nici vocea, nici vorbirea nu sunt semnalmente ale exteriorului. Necătfind la aceasta, la baza prezentării spre recunoaștere pot fi puse orice semnalmente cu caracter individual, fiind inseparate de persoană, se exprimă spre exterior, creînd posibilitatea de percepere, memorizare și reproducere în cadrul identificării[239, p.80].

В.И.Комисаров consideră că persoanele se prezintă spre recunoaștere în marea majoritate a cazurilor după semnalmentele exterioare (anatomice). Reeșind din acest fapt, PSR după voce nu este legitimă[185, p.59].

В.Г.Власенко, negînd posibilitatea PSR după voce, vorbire, își argumentează poziția prin faptul că persoana prezentată spre recunoaștere nu știe despre procesul de recunoaștere, nu i se oferă posibilitatea alegerii în ce ordine să vorbească și întrebarea cu privire la identitatea glasului poate fi soluționată doar prin intermediul expertizei[129, p.81].

Considerăm discutabilă opinia lui В.Г.Власенко și argumentăm prin opiniile savanților N.Вăдувă [87, p.117] și E Stancu[70, p. 495], care accentuează că organul de urmărire penală trebuie să fie pregătit de prevenirea posibilelor încercări de disimulare ale persoanei prin modificarea vocii și vorbirii, știind că este ascultat tocmai în acest scop. Dacă există indicii că este posibilă o astfel de disimulare, organul judiciar nu va aduce la cunoștință persoanei de identificat motivul ascultării.

În același context, Р.С.Белкин susține că glasul, în virtutea stereotipului său dinamic, nu poate fi modificat pe o durată îndelungată de timp,. Și chiar dacă ofițerul de urmărire penală sesizează tentativa persoanei prezentate spre recunoaștere de a-și modifica glasul, trebuie să continue discuția, pentru a se evidenția particularitățile vocii și glasului[107, p.156].

Legislația procesual penală, (art 116, 117 C.p.p. al R.M.) intra-devăr nu cuprinde indicații concrete cu privire la posibilitatea desfășurării PSR după indicii dinamici, dar în cadrul urmăririi penale PSR după semnalmentele funcționale/dinamice s-a realizat de multe ori și nici o instanță de judecată n-a pus la îndoială legitimitatea și rezultatele măsurilor desfășurate.

Discuțiile existente în cadrul doctrinei criminalistice cu privire la legitimitatea prezentării spre recunoaștere după voce, vorbire solicită completarea prescripțiilor procesual penale ce reglementează PSR prin completarea și indicarea directă a posibilității de prezentare spre recunoaștere după semnalmentele funcționale/dinamice, și anume după voce, vorbire, mers.

Analiza mai multor dosare penale în cadrul acestui studiu ne-a permis stabilirea frecvenței prezentărilor spre recunoaștere după voce și vorbire, care este de circa 6 % din numărul total al cazurilor de prezentare spre recunoaștere deși, acest indice mic de desfășurare a PSR după voce

și vorbire nu reflectă, în opinia noastră, situația reală. Problema constă în aceea că informația obținută de la persoana audiată cu privire la perceperea vocii și vorbirii persoanei bănuite nu a fost întotdeauna reflectată detaliat și utilizată în procesul de probațiune, aspect ce se explică simplu. Ofițerul de urmărire penală întâlnește dificultăți la acumularea informațiilor despre semnalmentele exterioare, soluția fiind implicarea mai largă a specialistului criminalist, iar selectarea și prelucrarea datelor despre semnalmentele vocii, vorbirii este destul de dificilă.

Specificul acestui gen de prezentare spre recunoaștere presupune o abordare specială pentru etapa de pregătire, tactica desfășurării și fixării mersului și rezultatelor acțiunii. Particularitățile de bază, se exprimă în următoarele: - selectarea persoanelor, de comun acord cu care va fi prezentat bănuitul se realizează, luând în considerație semnalmentele vorbirii și vocii nominalizate la audierile anterioare de partea vătămată/martor; - prezentarea spre recunoaștere trebuie efectuată în mediul unde a avut loc perceperea vocii, glasului. Dacă aceasta este dificil de realizat, este necesar ca încăperea în care se va desfășura acțiunea să corespundă maximal condițiilor acustice de percepere. De aceea, va fi consultat specialistul în domeniu;- crearea condițiilor persoanei care efectuează recunoașterea, pentru a nu cunoaște consecutivitatea citirii textului de către persoanele prezentate spre recunoaștere. Pentru aceasta, după cum o demonstrează practica, persoanele vor fi amplasate după un paravan din pânză sau un perete subțire. În vederea eliminării dubiilor cu privire la obiectivitatea acestui gen de prezentare spre recunoaștere, de propus persoanei: 1) a ocupa locul între asistenții procedurali la dorință; 2) să aleagă ordinea de citire a textului; 3) pregătirea unui text special, ca toate persoanele prezentate spre recunoaștere să citească unul și același text. Textul va fi compus atît din cuvinte neutre, cît și din fraze, cuvinte percepute de persoană la momentul comiterii infracțiunii.

În unele cazuri, prezentarea spre recunoaștere după voce și vorbire se realizează în baza fonogramelor, înregistrate anterior de persoane care vor fi prezentate spre recunoaștere cerințele față de genul respectiv de PSR, sunt similare, menționate anterior la prezentarea spre recunoaștere după fotografie. De recurs la prezentarea după fonograme doar ca excepție, în caz de imposibilitate a efectuării prezentării spre recunoaștere pe viu, după voce și vorbire.

În literatura de specialitate sunt prezentate patru forme de vorbire de control: 1) monolog, 2) dialog, 3) repetarea și 4) citirea[186, p.21-22].

În caz de alegere de către ofițerul de urmărire penală a materialului în formă de monolog, este necesar: - de determinat tema discuției; - de analizat modul de folosire a cuvintelor și îmbinărilor de cuvinte de persoana care le-a perceput anterior. În afară de aceasta, de selectat o temă pe care vor discuta și persoanele care nu cunosc circumstanțele cauzei.

Dacă se propune folosirea dialogului, este necesar: - de delimitat tema discuției; - de alcătuit lista întrebărilor adresate persoanei propuse spre recunoaștere, precum și persoanelor

prezentate împreună cu ea. În caz că ofițerul a hotărât prezentarea vorbirii repetate, va întocmi textul cu fraze separate, care vor fi repetate în procesul acțiunii de urmărire penală atât de persoana prezentată, cât și de asistenții procedurali.

În cazul alegerii acestei forme de prezentare a materialului, ofițerul de urmărire penală exclude orice inițiativă din partea persoanelor participante. La această formă se va recurge dacă în condițiile PSR, macăr unul dintre cei prezentați spre recunoaștere nu poate realiza semnalmente/caracteristicile specifice vocii în formă liberă:- monolog sau dialog[186, p.22].

Е.Е. Подголин susține corectitudinea din punct de vedere tactic a pregătirii de către ofițerul de urmărire penală din timp a textului scris, care să fie citit, apoi povestit de către persoanele prezentate spre recunoaștere. Totodată, textul va conține cuvinte, fraze, îmbinări lexicale auzite anterior de persoana care recunoaște. Discuția va fi purtată în așa mod ca, după caracterul răspunsurilor, persoana ce recunoaștere să nu perceapă persoana prezentată spre recunoaștere[225, p.33]. În toate cazurile, ofițerul de urmărire penală va tinde spre aceea ca vorbirea fiecărei persoane prezentate spre recunoaștere să dureze o perioadă suficient de îndelungată.

În cazul când se planifică prezentarea spre recunoaștere după semnalmente anatomice și dinamice, se recomandă inițial de efectuat PSR după voce și vorbire. Acest fapt este real, dat fiind că, în cazul rezultatului pozitiv al prezentării după semnalmente exterioare, persoana se va prezenta percepându-se glasul. Respectiv, prezentarea spre recunoaștere după voce și vorbire la etapa ulterioară nu va avea sens. Desfășurarea consecutivă a PSR după semnalmente dinamice (voce/vorbire) și ulterior după cele anatomice vor solicita din partea ofițerului de urmărire penală o perioadă mai îndelungată de pregătire, deoarece vor fi necesari alți asistenți procedurali (unii asemănători după voce și vorbire, alții - după semnalmente anatomice) [283, p.91].

În opinia noastră, asistenții procedurali vor fi schimbați pentru fiecare grupă.

Alt semnalment dinamic care contribuie la identificarea persoanei este mersul, fiind caracterizat atât de factorii generali cât și individuali.

Prezentarea spre recunoaștere după mers a trezit controverse în rândul savanților și specialiștilor în domeniu. În acest context, А.Г. Филиппов menționează că, după mers, este dificilă organizarea prezentării spre recunoaștere, deoarece persoanele trebuie să aibă o particularitate distinctă a mersului (cel mai frecvent, un defect). În al doilea rând, persoana prezentată spre recunoaștere, printr-o încordare a voinței, poate să-și modifice mersul. În al treilea rând, prezentarea spre recunoaștere este posibilă doar într-o formă aproximativă și nu categorică[267, p.426].

Majoritatea savanților (S. Doraș, Gh. Alecu, L. Cîrjan, M. Ruiu, А.В.Дулов, В.Д.Нестеренко, А.И.Гинзбург, Е.П.Ищенко, А.А.Топорков, А.Е.Крикунов, А.Ф.Маевский etc.) consideră prezentarea spre recunoaștere după mers ca formă acceptabilă.

A.И.Гинзбург propune următoarea caracteristică a mersului: tempoul, aspectul simetriei, lungimea și lățimea pasului, poziția și amplasarea plantei piciorului în timpul mersului, gradul lor de ridicare, de îndoire în genunchi, particularitățile poziției și mișcării capului, corpului, mâinilor[139, p.39].

Е.П.Ищенко, А.А. Топорков menționează că prezentarea spre recunoaștere se recomandă de desfășurat la locul unde s-a aflat anterior persoana ce recunoaște și în aceleași condiții. Asistenții procedurali, în rîndul cărora se prezintă subiectul, nu trebuie să se deosebească vădit după statură, constituție, haine. Persoana ce recunoaște trebuie amplasată în locul de unde a perceput-o anterior, la o distanță corespunzătoare. Pentru a mări siguranța rezultatelor, procedura se poate de repetat, oferind persoanei posibilitatea alegerii ordinii de deplasare[167, p.457].

M.Ruiu în aceeași ordine de idei susține: „, trebuie avute în vedere distanța de la care a fost percepută mișcarea, lungimea aproximativă a drumului parcurs, precum și direcția de deplasare (se apropia sau se îndepărta) [67, p.280].

Acest gen de prezentare spre recunoaștere poate fi efectuat și în încăpere.

Accentuăm încă o dată aspectul menționat anterior, și anume posibilitatea modificării mersului de către persoana care conștientizează că este urmărită în acest scop.

S.Doraș[35, p.442], A.В.Дулов, В.Д.Нестеренко [149, p.187], propun o soluție: pentru a evita posibilitatea denaturării mersului, persoanele se pot deplasa într-un anumit spațiu, fără a ști că ele sunt observate după mers.

Un alt gen de prezentare spre recunoaștere este a cadavrelor umane.

Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor umane este posibilă în cazul existenței a două condiții obligatorii: 1) existența martorilor care au văzut defunctul în viață, 2) păstrarea aspectului exterior al cadavrului. Anume aceste elemente determină posibilitatea de recunoaștere a cadavrului. La soluționarea acestei întrebări, ofițerul de urmărire penală ar fi bine să consulte un medic legist. De remarcat că, chiar dacă este modificat exteriorul cadavrului în urma leziunilor sau schimbărilor post-mortem, nu constituie temei de a renunța la tentativa de prezentare spre recunoaștere. Totul este determinat de particularitățile semnalmentelor concrete, după care se poate efectua recunoașterea, genul lor, stabilitatea, gradul de modificare, precum și cât de bine cunoștea persoana ce recunoaște semnalmente persoanei al cărei cadavru va fi prezentat spre recunoaștere.

Există semnalmente care permit identificarea chiar în cazul survenirii unor modificări esențiale (petele din naștere, pete de pigment, negi etc.), inclusiv defectele anatomice, consecințele traumelor, bolilor, intervențiilor chirurgicale (cicatrice, defecte ale oaselor, bățături etc.), tatuajele, particularitățile aparatului dentar[2, p.190].

Prezența unor astfel de tipuri de semnalmente, survenirea unor procese ca putrefacția sau mumificarea, precum și alte metamorfoze survenite post-mortem nu exclud rezultatul pozitiv al prezentării spre recunoaștere. Medicul legist va fi chemat la audierea prealabilă a persoanelor care au declarat dispariția fără urmă a rudelor ori cunoștințelor persoanei al cărei cadavru a fost depistat. Medicul legist poate contribui la elucidarea și fixarea corectă în procesul-verbal a semnalmentelor specifice și caracterului acestora, localizării lor pe corp, bolilor suferite, traumelor, stărilor fiziologice specifice, deprinderilor, precum și a particularităților comportamentului, în baza cărora se poate stabili prezența unor boli sau traume (particularitățile mersului, folosirea bastonului, purtarea ochelarilor). Ulterior, în cazul cadavrelor persoanelor neidentificate, medicul legist, pe lângă problemele obișnuite (cauza și data morții, caracterul și mecanismul de producere a leziunilor corporale ș.a.), mai are și sarcini suplimentare de stabilire a unor semnalmente (vârsta, talia, sexul victimei, semnele individuale), a căror soluționare poate simplifica identificarea persoanei decedate[75, p.337].

Este important de stabilit când și unde i s-a acordat defunctului ajutor medical. Prin intermediul comparării depozițiilor oferite de martori, și rezultatelor de cercetare a cadavrului, ofițerul de urmărire penală soluționează problema schimbării exteriorului.

Persoanei ce recunoaște i se va acorda posibilitatea descrierii individuale a semnalmentelor importante pentru stabilirea personalității persoanei/cadavrului[2, p.160]; [53, p.262-272]; [204, p.520].

Persoana ce recunoaște, eventual și ofițerul de urmărire penală, de regulă, nu posedă terminologia medicală și noțiunile criminalistice de descriere științifică a anumitor semnalmente anatomice. De aceea, medicul legist, asistând la audiere și participând cu întrebări adresate în limita profesiei, contribuie la explicarea unor momente, aduce noi dovezi la dosarul cercetat[7, p.12].

Nu este recomandată prezentarea spre recunoaștere a cadavrului persoanei prezente la desfășurarea măsurilor speciale de investigații sau acțiunilor de urmărire penală, în care a văzut sau a recunoscut personalitatea cadavrului. Implicarea specialistului în domeniul medicinei legale va facilita aflarea documentelor medicale care dețin informații cu privire la semnalmentele individuale ale persoanei dispărute sau ale cadavrului depistat, cu informarea ofițerului de urmărire penală despre locul căutării documentelor inclusiv: istoricul bolii, fișa medicală, cartela pacientului, fișa de fluorografie sau radiografie, certificate medicale, formulare ale rețetelor și analizelor, inscripțiile în registrele instituțiilor medicale, precum și locul solicitării documentelor probabilitatea de depistare în raport cu termenele de păstrare, posibilitatea folosirii copiilor sau obligativitatea folosirii originalelor. Medicul legist poate fi implicat de ofițerul de urmărire penală în cercetarea prealabilă a documentelor medicale depistate în vederea analizei posibilității de utilizare în scop de identificare. După semnalmentele de vârstă și gen, specialistul va aprecia apartenența fișelor și documentelor de alt gen ale persoanei date în căutare, corespunderea

imaginii descrierii în documentele medicale (localizarea leziunii, procesul patologic, caracterul acestuia, vechimea, caracterul ajutorului medical acordat etc.). Este important de analizat în prealabil gradul de informatizare a documentelor (calitatea imaginii, deplinătatea descrierii). În cazul depistării unor defecțiuni, inscripții neclare sau controversate, vor fi determinate direcțiile de căutare a materialelor suplimentare sau audierea persoanelor ce le-au întocmit. Medicul judiciar își poate exprima opinia și concluziona doar asupra faptelor sau aspectelor ce nu solicită investigații speciale, adică efectuarea expertizei, ci doar expunerea acestora.

Până la PSR se realizează pregătirea cadavrului, care începe cu marcarea obligatorie, respectarea regulilor stabilite și existente cu privire la ordinea și condițiile de păstrare existente în cadrul expertizei medico-legale[18, p.31].

În cazul prezenței leziunilor, murdăriilor, schimbărilor survenite post-mortem, care fac dificilă recunoașterea, unii autori recomandă efectuarea toaletei și restaurarea cadavrului[53,p.307]; [147,p.318]; [32,p.123-124]; [35,p.445]; [111, p.144]; [223,p.38].

Înainte de toaletarea cadavrului, acesta se fotografiază după regulile fotografiei signalitice, îmbrăcat și dezbrăcat, se efectuează videoînregistrarea cadavrului, a leziunilor depistate și semnalmentelor deosebite. Medicul legist cercetează și descrie minuțios hainele defunctului, menționându-se fasonul, măsura, calitatea stofei, marca fabricii, gradul de uzură, urmele de reparație, caracterul impurităților, se consemnează detaliat conținutul buzunarelor, se ridică mostre pentru studiul comparat, care pot fi pierdute în procesul toaletei. Ulterior, de pe suprafața corpului se elimină murdăriile, folosind, în funcție de natura lor apă, detergenți. Capul se fotografiază din față și din profil (dacă e desfigurat, se fotografiază după restaurarea feței), apoi se descrie după metoda portretului vorbit[75, p.337].

În ordinea obișnuită pe cadavru, se îmbracă hainele în care a fost depistat sau se prezintă dezgolit. Dacă hainele sunt scoase, vor fi prezentate spre recunoaștere separat. De asemenea, se prezintă separat spre recunoaștere obiectele depistate la examinarea cadavrului și hainelor (ceasuri, genți, umbrele, conținutul buzunarelor etc.) [147, p.317-318].

Obiectele depistate la defunct se prezintă spre recunoaștere cu respectarea regulilor de PSR a obiectelor, măsură realizarea căreia va permite evitarea posibilelor perturbări în cadrul PSR, a caracteristicilor individuale specifice persoanei și caracteristicilor de grup specifice hainelor. Coincidența caracteristicilor hainelor (semnalmentelor auxiliare) în așa caz nu va influența persoana ce recunoaște cadavrul. Totodată, este necesar de luat în calcul posibilitatea schimbării hainelor de către infractor, inclusiv schimbarea hainelor victimei înainte de faptă. Dacă cadavrul a fost depistat dezbrăcat, categoric nu se admite prezentarea spre recunoaștere în haine străine.

Identificarea persoanelor este posibilă și după obiecte, în opinia savantului român V. Tudor. În acest scop, trebuie studiată uzura obiectelor hainelor persoanei, comparându-le cu cele de

acasă, dacă obiectele, hainele aparțin aceleiași persoane, caracterul uzurii va fi identic (de exemplu încălțăminte ca urmare a modului de mers, cravata, grație modului specific de legare). Important este ca identificarea conform obiectelor să fie realizată într-un timp cât mai restrâns[86, p. 253-255].

Totuși, unii savanți precum Em. Stancu, accentuează că cadavrul, în nici un caz, nu trebuie prezentat dezbrăcat, aspect neglijat uneori în practică[70, p.495].

S. Doraș este de altă părere, menționând că, din perspectivă tactică, este indicat ca persoanelor apropiate cadavrul să le fie prezentat dezbrăcat, pentru ca să poată specifica semnele particulare intime despre care au cunoștință, le-au descris amănunțit la ascultarea preliminară[35, p.446].

E. Stancu motivează acest aspect prin survenirea metamorfozelor post-mortem și impactului psihologic negativ al acestora asupra rudelor și apropiaților[70, p.495].

Savanții И. Ф. Герасимов, Л. Я. Драпкин menționează că dacă persoana este o rudă apropiată a defunctului, este necesară o pregătire psihologică anumită[147, p.317].

E. Stancu consideră necesară pentru verificarea stării psihice reale și pregătirea psihică, prezentarea mai întâi a fotografiei cadavrului, și numai după aceea să se treacă la recunoașterea efectivă. În acest fel, pot fi prevenite situații neclare, când persoana îngrozită de cadavru, declară aproape fără al privi, că îl recunoaște[70, p.496]. Specificul PSR a cadavrului, impune luarea în calcul a stării psiho-emoționale a persoanei și, după caz implicarea în acțiunea de urmărire penală a psihologului sau psihiatrului.

Cadavrul poate fi recunoscut după alte semnalmente de pe corpul lui, care este învelit cu un cearșaf. Pe parcurs poate fi dezvelit pentru a se demonstra semnalmente specifice.

Prezentarea separată a hainelor și obiectelor va coincide cu prevederile legale vizavi de ordinea prezentării fiecărui obiect (cadavru și obiecte). Totodată, considerăm că prezentarea spre recunoaștere poate fi efectuată până la efectuarea toaletei cadavrului și după, până la îmbrăcarea cadavrului și după, element stabilit în funcție de categoria persoanelor ce recunosc și gradul de cunoaștere anterioare a personalității defunctului[18, p.32].

А.Г.Филиппов menționează că cadavrul se prezintă rudelor fără haine, iar celorlalte persoane care recunosc - în hainele în care a fost depistat[2008, p.224]. Decizia finală cu privire la modul de realizare a acțiunii îi aparține ofițerului de urmărire penală, luând în considerare aceste aspecte.

Restaurarea cadavrului se efectuează conform investigațiilor tanatologice. Măsurile de pregătire a cadavrului, sunt înregistrate de OUP în procesul-verbal de prezentare spre recunoaștere. La etapa de pregătire pentru prezentarea spre recunoaștere a cadavrului este importantă planificarea timpului, locului și condițiilor de efectuare a acțiunii de urmărire penală, aspecte soluționate de ofițerul de urmărire penală. Sarcina medicului legist este de a pune la curent ofițerul de urmărire penală despre survenirea pericolului dezvoltării fenomenelor post-mortem, inclusiv a particularităților memoriei persoanei ce recunoaște.

De obicei, locul de recunoaștere este morga. Avînd în vedere gravitatea momentului pentru rudele defunctului, personalul acestei instituții trebuie să asigure o ambianță calmă, să manifeste atenție, compătimire, pentru a neutraliza fondul emoțional negativ al acestei acțiuni.

Un cadavru nu poate fi prezentat spre recunoaștere mai multor persoane simultan, întrucît apare pericolul sugestiei colective[70, p.495]. În încăpere nu vor fi persoane străine, obiecte ce sustrag atenția (mai ales alte cadavre).

Importanța cooperării eficiente între medicii legiști și funcționarii organelor de drept a fost menționată de mulți savanți, inclusiv: S.Ungureanu, 1993[75]; Gh. Baciuc, 1995[7]; Gh. Scripcaru, 1995[74]; В.П.Перлов, В.В.Перлов 1991[223]; Е.С.Тучик 1993[257].

Am menționat anterior importanța algoritimizării acțiunilor respective, prestația specialistului medic-legist în cadrul prezentării spre recunoaștere.

La începutul acțiunii de urmărire penală, medicul legist, la propunerea OUP, va ajuta participanții la acțiunea de urmărire penală să se convingă de prezența sau lipsa semnalmentelor pe cadavru. Cu participarea specialistului, OUP, efectuează, confruntă și compară semnalmentele persoanei dispărute fără urmă, comunicate în cadrul audierii sau reflectate în actele cu conținut medical, și alte acte aparținând persoanei dispărute cu datele, semnalmentele generale și individuale stabilite în cadrul cercetării la fața locului, expertizei medico-legale a cadavrului. Se compară genul, caracteristicile constituției, aspectele cantitative ale corpului și hainelor, lungimea plantei piciorului și dimensiunile încălțămintei, diametrul capului și dimensiunile obiectului purtat pe cap, lungimea corpului cadavrului și statura persoanei, semnalmentele faciale, formula dentară etc. Cadavrul se prezintă, de obicei, culcat. Inițial, se oferă spre recunoaștere fața, ca cea mai informativă parte a corpului, ulterior și celelalte părți ale corpului, modificând poziția cadavrului în funcție de doleanța persoanei. Este necesar de luat în calcul că rudele, de regulă, s-au obișnuit să-și vadă ruda în poziție verticală (în picioare sau așezat). În poziția culcat se modifică unghiul de observare, respectiv și perceperea subiectivă a proprietăților, semnalmentelor specifice ale exteriorului persoanei. Reieșind din cele menționate, în cazuri dubioase se admite redarea poziției verticale a cadavrului. La rugămintea persoanei ce recunoaște sau la propunerea OUP, cadavrul poate fi prezentat spre recunoaștere în hainele în care s-a aflat persoana la momentul în care a fost percepută de persoana ce recunoaște. La indicația OUP, expertul (specialistul) în regimul unei cercetări suplimentare efectuează căutarea semnalmentelor indicate de persoana ce recunoaște în procesul desfășurării acțiunii de urmărire penală. La desfășurarea acestor acțiuni pot fi folosite mijloace și procedee ce facilitează perceperea și identificarea semnalmentelor, utilizarea diferitor forme de iluminare, diferite procedee și metode de cercetare și înregistrare (machiajul, modificarea poziției corpului, măsurarea și restabilirea țesuturilor deteriorate, fotografierea, videofilmarea). Ofițerul de

urmărire penală este în drept, în conformitate cu art. 87 C.p.p. al R.M. alin. (7) pct. 2) să solicite explicații cu privire la acțiunile realizate; cu acordul OUP, medicul legist poate pune întrebări referitoare la obiectul acțiunii de urmărire penală, să concretizeze depozițiile de localizare caracteristice semnalmentelor individuale, traumelor suportate etc. Nu sunt admisibile întrebări sugestive. Dacă persoana ce recunoaște a indicat că recunoaște în cadavrul prezentat o persoană anume, i se propune să explice suplimentar semnalmentele sau particularitățile după care a recunoscut cadavrul. Marea majoritate a semnalmentelor biologice importante din punctul de vedere al identificării sunt relativ stabile și pot suferi modificări substanțiale odată cu trecerea timpului sau cu vârsta, sub influența proceselor post-mortem în țesuturi, sau ca o consecință a leziunilor, precum și a condițiilor în care s-a aflat cadavrul (sub influența temperaturii înalte sau joase, aflarea cadavrului în apă etc.). Reieșind din cele menționate, una dintre sarcinile specialistului în domeniul medicinei legale constă în consultarea ofițerului de urmărire penală cu privire la importanța identificatoare a coincidenței sau deosebirii semnalmentelor persoanei dispărute fără urmă și a cadavrului, luând în considerare caracteristicile, gradul de răspândire, nivelul de modificare, stabilitatea, individualitatea, prezența unui quantum de elemente anume (dacă nu este necesară stabilirea acestor sarcini în cadrul expertizei).

Dacă prezentarea se efectuează până la dispunerea expertizei medico-legale, este necesar, luând în considerare rezultatele acesteia, de corectat planul expertizei, esența și consecutivitatea cercetărilor de laborator, de stabilit lista părților și țesuturilor, de ridicat și păstrat, de determinat care materiale și acte trebuie să fie prezentate pentru soluționarea sarcinilor de identificare.

Condiții specifice de prezentare spre recunoaștere a cadavrelor survin în cazul conflictelor militare sau a catastrofelor naturale ori tehnogene. Aceste condiții dictează necesitatea organizării interacțiunii serviciului medico-legal cu organele de ocrotire a dreptului, aplicarea unor noi procedee și metode de activitate, inclusiv sortarea obligatorie a cadavrelor după gradul de acceptabilitate de recunoaștere vizuală, organizarea grupelor mixte din reprezentanți ai organului de urmărire penală și serviciului medico-legal, afișarea standurilor cu fotografiile persoanelor decedate și vitrinelor cu obiecte, haine, obiecte marcate, organizarea accesului rudelor și altor persoane capabile de a recunoaște[258, p.33-35]; [182, p.135]; [256, p.115].

Ю. И. Соседко, В. Д. Исаков, И.А. Толмачев, С. Г. Дзагнидзе susțin că 7,6 % din rezultatele pozitive obținute la identificarea cadavrelor s-a obținut în baza vizualizării videogramelor, în situația în care prezentarea reală a cadavrelor nu a dat rezultate[256, p.138].

Susținem ideea prezentării persoanelor care au venit la prezentarea spre recunoaștere a albumelor foto (placate foto, videograme) corespunzător categoriei decedaților (bărbați, femei, adolescenți). Dacă persoana a fost recunoscută după fotografie (videogramă), se notează în procesul-verbal, cu trecerea ulterioară la etapa a doua - prezentarea spre recunoaștere a

cadavrului. La fel fotografiile și videogramele pot fi folosite mai pe larg la identificări. Videofilmarea se efectuează la scară și cu marcaj, care nu va acoperi detaliile, cu asigurarea unei iluminări uniforme și difuze, și excluderea umbrelor și reflecțiilor, realizată pe un fundal omogen. Axa optică a aparatului se amplasează perpendicular planului suprafeței obiectului. Consecutiv se fixează imaginea generală a cadavrului (în haine și fără ele, până și după efectuarea toaletei), starea exterioară a capului după regulile fotografiei signalitice, precum și semnalmentele individuale.

Atragem atenție asupra faptului că în practică, unii funcționari din cadrul organelor de drept admit cazuri de înlocuire a prezentării spre recunoaștere a cadavrului cu hainele, obiectele și actele depistate. Prezentarea spre recunoaștere a acestor obiecte este rațională (în deosebi în cazul catastrofelor tehnogene sau naturale cu un număr mare de victime), dar nu permite a stabilirea cu exactitate personalitatea defunctului.

Recunoașterea obiectelor și a actelor depistate asupra cadavrului poate fi considerată ca fapt probant al apartenenței acestora unei anumite persoane, dar care nu identifică persoana.

Rezultatele PSR vor fi înregistrate în procesul-verbal întocmit conform prevederilor art. 260, 261 C.p.p. al R.M., unde se indică datele cu privire la personalitatea celui ce recunoaște, la obiectele prezentate spre recunoaștere, condițiile prezentării și rezultatele AUP.

Depozițiile persoanei vor fi menționate cuvânt cu cuvânt, îndeosebi semnalmentele după care a fost efectuată recunoașterea. Specialistul în domeniul medicinei legale împreună cu specialistul criminalist, la etapa de definitivare a procesului, ajută ofițerul de urmărire penală la înregistrarea mersului acțiunii de urmărire penală, acțiunilor desfășurate, caracteristicile tehnice ale utilajului folosit, conținutul procedeelelor utilizate și rezultatele aplicării lor. Rezultatele PSR depind de mai mulți factori, mai ales de cunoașterea celui prezentat spre recunoaștere.

În fine, accentuăm că prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor este o acțiune de urmărire penală complexă care solicită implicarea mai multor subiecți, cunoștințe speciale în domeniu, și utilizarea eficientă și corectă a mijloacelor tehnice, ceea ce impune o pregătire profesională adecvată a ofițerului de urmărire penală, avînd capacități de analiza temeinică a acțiunilor preconizate, a persoanelor implicate, a modului de dirijare a acțiunilor, a rolului și modului de implicare a persoanelor, specialiștilor și mijloacelor tehnice existente, toate acestea fiind posibile cu respectarea principiilor și aspectelor tratate în lucrarea de față și nu numai.

O altă modalitate de identificare a persoanei este prezentarea spre recunoaștere după miros, fiind susținută de mai mulți savanți, printre care și A.E. Михайлов, A.Ciopruga, B.И.Старовойтов, К.Т. Сулимов, В.В. Гриценко.

A.E. Михайлов propune ca să fie realizată prezentarea spre recunoaștere după miros, auz, gust (afirmînd că praxica prezentării după miros este pe larg răspîndită în Israel) [195, p.12].

Existența băncilor de date odorologice reprezintă un aspect afirmat atât în arialul țărilor CSI cât și pe arena internațională [13, p.201], - argumente suplimentare pentru implementarea identificării după miros.

Deși acest mod de stabilire a adevărului este verificat și atestat cât de știință atât și de practica internațională, în Republica Moldova el nu și-a găsit afirmare, constituind ca temei eronat de al respinge ca mijloc de probă. (dosarul nr. 4-1 re-75/11 din 16.05.2011 pe cauza penală în privința lui Arnaut Andrei Boris examinat de Curtea Supremă de Justiție).

Astfel, opinia separată a CSJ specifică: „instanțele de apel și recurs au respins nemotivat declarațiile martorilor D.T și Z.R., care constituie o probă a apărării și a admis proba acuzării, numită de aceasta: prezentarea spre recunoaștere cu folosirea cînelui detector, fapt ce echivalează cu o îngrădire a dreptului de apărare (art.3 din Convenția Europeană a Drepturilor omului). Astfel, acțiunile animalului- a cînelui detector-au fost luate la baza emiterii unor decizii de condamnare”.

Unicul impediment în utilizarea acestui mijloc de probă a fost lipsa reglementării legale, deoarece metodica desfășurării, cerințele față de mostre, care ar fi următoarele: veridicitatea probei (proviniența de la persoana ce se verifică), concentrația de miros suficientă, puritatea (lipsa mirosurilor străine), mostrele de pe corpul persoanei concrete trebuie să fie ridicate cu respectarea metodicii de referință și ambalate, sigilate în prezența martorilor în vederea preîntîmpinării schimbării mostrelor respective. Cercetarea urmelor de miros în opinia unui șir de savanți cum ar fi В.И.Старовоитов, К.Т. Сулимов, В.В. Гриценко.М.В.Салтевский poate fi efectuată ca: - bază de întocmire a documentului probă întocmit în conformitate cu (expertiza odorologică) C.p.p. F.R.; - ca măsură investigativ operativă cu implicarea specialistului criminalist, chinologului cu cînele biodetector (CBD) [249, p.39]; - în formă de acțiune de urmărire penală după analogia cu prezenatarea spre recunoaștere[236, p.17].

Susținem opinia acestor savanți și considerăm că identificarea după miros poate constitui un mijloc de probă indispensabil și important pe oricare cauză penală.

А.Е. Михайлов susține că, spre deosebire de recunoașterea după miros efectuată în cadrul expertizei odorologice de cînele biodetector, prezentarea spre recunoaștere poate fi efectuată de către persoană, ca argument fiind larga răspîndire a acestui fenomen în industria ușoară[195, p. 14]. Pînă la atestarea unor procedee de verificare a obiectivității acestui gen de PSR există față de acesta și unele condiții.

Prezentarea spre recunoaștere după miros poate fi efectuată prin două modalități:

- prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu;
- prezentarea spre recunoaștere după miros în baza modelelor de comparație, ambele fiind efectuate de CBD.

Prima modalitate se poate desfășura pe perioadă de zi. În încăpere pentru prezentarea spre recunoaștere se selectează trei persoane de același sex, vîrstă și constituție. La obținerea modelelor de comparație olfactive se impune respectarea următoarelor condiții: ca modele pot fi considerate persoanele-sursă de miros; - obiectele folosite de persoane sau cele experimentale purtătoare de miros.

Persoanele care sunt folosite ca modele odorifice sau cele de la care se recoltează mirosul trebuie: - să fie de același sex, vîrstă, constituție; - să trăiască în același mediu sau să aibă același loc de muncă; - să fi consumat aceleași produse alimentare[13, p.203].

Urmele odorologice, mostrele ridicate anterior ambalate și sigilate în conformitate cu cerințele criminalistice se prezintă spre percepere cînelui biodetector (CBD) și, ulterior spre miros persoanele, în caz de identificare cînele biodetector ea poziția-semnal. Pentru atestarea corectitudinii procedurii, în prealabil, poate fi efectuată o testare a CBD care constă, că în prezența apărătorului și martorilor asistenți trei persoane de același gen, vîrstă, constituție, trei obiecte, (portabile de același tip, de exemplu - cușme etc.). Este chemat chinologul cu CBD, care va percepe inițial mostrele, iar apoi persoanele, care vor fi invitate ulterior. Toată această procedură va fi realizată în prezența apărătorului și martorilor asistenți, rezultatul obținut va confirma procedura de bază.

Biodetectorul miroase mostra în litigiu și ulterior i se prezintă nu mai puțin de patru mostre de comparație amplasate într-un rînd. În cazul în care depistează un miros asemănător, CBD ia poziția-semnal. Examenul chinologic cuprinde cîteva treceri executate de cîini dublori cu amplasarea diferită a mostrelor oferite pentru comparație. Examenul chinologic se desfășoară cu respectarea regulilor stricte și într-o încăpere special amenajată care trebuie să fie dotată cu utilaj tehnic necesar și cu ecran/vitraliu protector pentru neutralizarea influenței asupra cînelui a persoanelor prezente.

A.E. Михайлов propune ca prezentarea spre recunoaștere efectuată de persoane să fie efectuată într-o cabină transparentă[195, p. 15].

Persoana poate fi prezentată spre recunoaștere și în baza modelelor de comparație.

Procedura de ridicare a modelelor de comparație constă în următoarele. Persoanei de la care se ridică mostra i se propune să extragă din borcan, din folie de aluminiu o bucată de material din flanelă-sorbent (curată și lipsită de mirosuri de dimensiunea 10x15 cm) și să le amplaseze pe corp în mod deschis sub brîul (cureaua) pantalonilor, după guler, sau sub manjetele mînecelor. Dacă în procedură sunt implicați alți funcționari este necesar să se folosească penseta și mănușile de cauciuc (pentru preîntîmpinarea contaminării propriului miros cu cel ridicat de la bănuț). Pentru îmbibarea mirosului este suficient 30 min, fiind necesar de asigurat și verificat faptul că este lipit materialul de corpul persoanei, precum și faptul că persoana nu este îmbrăcată în haine străine[236,p.145]; [294, p.331]; [13,p.202].

Mostrele odorologice obținute se ambalează în prezența asistenților procedurali în trei patru straturi de folie de staniolă (sau în borcane de sticlă prelucrate termic cu dop de sticlă șlefuit sau capac de metal), care trebuie să fie etichetate cu indicarea numelui, prenumelui, patronimicului persoanei, de la care sa-u ridicat mostrele, de pe care parte a corpului, de pe ce obiect sunt ridicate, cu indicarea genului activității prestate de persoană, vîrstă, sexul, iar în caz de prezență să fie indicate mirosurile de fon prezente în încăpere. Mostrele ambalate în borcan se pot păstra cîțiva ani și se pot folosi la trei – cinci investigații.

Un alt element este controlul asupra ingerințelor odorifere și starea CBD.

Acestea pot fi soluționate în modul următor: bucăți de material pregătite în prealabil ce posedă urme de ingerință odoriferă, percepute de mirosul uman (miros de parfumerie, medicamente, lubrifianți) se adaugă la mostrele pregătite - în procesul utilizării CBD. Printr-o testare se neutralizează și ingerințele odorifere ne luate în calcul la pregătirea pentru acțiune. În calitate de sursă inițială pentru memorizare oferită CBD se va folosi mirosul unei persoane neutre, neimplicate în caz, probele sunt amplasate între dublicatele acestora. Dacă în procesul identificării probei neutre se atestă interes sporit, precauție spontană față de proba cercetată, atunci ea se schimbă cu alta, liberă de ingerință odoriferă, sau se va folosi ca mostră inițială doar la startul acțiunii[236, p.2]. Garanția succesului aplicării acțiunii este obținerea de la CBD, a unor semnale clare, adecvate. Pentru aceasta fiind necesar un sistem de control al corectitudinii semnalelor percepute de la cîinele biodetector specializat.

M.B. Салтевский consideră că obiectele ce vor fi prezentate spre recunoaștere trebuie să fie aceleași după exterior, excluzând prezentarea spre recunoaștere a unei cușme, de exemplu alături de încălțăminte. În acest caz se va prezenta spre recunoaștere bucățile de sorment - flanelă cu mirosurile acestor obiecte[249, p.39]. Susținem opinia în cauză.

Considerăm că actualmente există suficiente argumente atât de ordin științific cît și practic să concluzionăm că prezentarea spre recunoaștere și identificarea după miros are dreptul la existență și poate fi realizată cu succes. Această acțiune, în opinia mai multor savanți criminaliști și procesualiști, poate fi realizată atât ca acțiune de urmărire penală, cît și ca constatare tehnico-științifică de către specialistul-chinilog. Modul în care aceasta urmează să fie implementată la noi în țară, urmează a fi stabilită în cadrul unor cercetări suplimentare. Oricum, modificarea, în acest sens a art.93 al Codului de procedură penală cu includerea unui nou mijloc de probă, verificabil științific și practic, cu o evidentă capacitate demonstrativă va contribui la sporirea șanselor la stabilire a adevărului în diverse cauze penale.

4.3.Particularități tactice, metodice și organizatorice de prezentare spre recunoaștere a obiectelor, animalelor și spațiilor

În calitate de obiect distinct al prezentării spre recunoaștere, legislația procesual penală a Republicii Moldova în vigoare prevede obiectele la modul general. În literatura de specialitate sunt pe larg abordate un șir de situații ce trezesc discuții, soluționarea cărora are importanță atât teoretică, cât și practică.

În doctrina criminalistică obiectele prezentate spre recunoaștere sunt delimitate în două categorii: 1) obiecte care au aparținut făptuitorului și care au constituit unealta sau mijlocul de săvârșire a infracțiunii; 2) obiecte ce constituie produs al infracțiunii.

Cercul obiectelor prezentării spre recunoaștere este destul de larg. De exemplu, И.Ф.Герасимов și Е.В.Цыпленков atribuie la acestea obiectele sustrase, armele infracțiunii, alte probe materiale[147, p.302], iar Ю.Н.Михайлова - obiecte folosite la comiterea infracțiunii, obiecte asupra cărora s-a atentat în cadrul acțiunilor ilegale[196, p.53].

П.П.Цветков le consideră ca orice obiecte a lumii materiale, care au fost percepute anterior de martor sau de către altă persoană în circumstanțele ce au importanță pentru cauza penală[272, p.22]. А.Г.Филиппов menționează ca fiind arme ale infracțiunii, obiecte asupra cărora s-a atentat sau care au o altă legătură cu evenimentul infracțional[267, p.427].

Din punctul nostru de vedere, abordarea cercetătorului А.Г.Филиппов este mai amplă. Un aspect discutabil rămîne admisibilitatea prezentării spre recunoaștere a obiectului cu semnalmente de individualizare neindicate de persoana ce recunoaște. În acest caz este vorba de situațiile când, spre exemplu, obiectele sunt produse în serie sau în masă și care nu au fost utilizate, care nu au semnalmente de uzură, reparație sau alte caracteristici care ar permite de a le identifica[234, p.19]; [139, p.62]; [64, p.64], sau în cazul când persoana ce recunoaște a perceput obiectul scurt timp și a memorizat doar semnalmente ce permit a stabili apartenența la grup.

Е.Ю.Самолаева propune ca soluție folosirea pentru identificarea obiectelor produse în masă cu semnalmente de proveniență industrială, utilizate în cadrul expertizei traseologice[234,p.18-19].

La analiza acestei opinii, pot apărea un șir de probleme. Semnalmente-defecte de origine industrială va fi dificil de depistat desinestătător de către persoană în cauză. În al doilea rând, chiar dacă le observă, nu există garanții că ele vor permite identificarea obiectului. Expertiza traseologică în așa cazuri determină, de obicei, sursa comună de proveniență a obiectelor cercetate, și atât.

Dificultățile existente în practica prezentării spre recunoaștere a unui atare gen se caracterizează prin recunoașterea conform indicilor de gen (construcție, formă, dimensiuni, material, culoare). Ca rezultat recunoașterea este stabilită după semnalmentele generale[234, p.19].

Nu toți sunt de acord cu o asemenea abordare. Cu privire la raționalitatea prezentării spre recunoaștere a obiectelor de așa gen, Н.В. Завизист reese din faptul că, stabilirea apartenenței de grup a obiectelor necesită cunoștințe speciale, în așa cazuri fiind necesară dispunerea diverselor genuri de expertiză[153, p.208]. Susținem ideia că, practica existentă este defectuoasă și inacceptabilă, întrucât scopul prezentării spre recunoaștere, în ultima instanță, este stabilirea identității individuale sau lipsei acesteia. Considerăm că identitatea sau deosebirea obiectului prezentat spre recunoaștere de cel perceput anterior, poate fi soluționată doar în cazul descoperirii tuturor elementelor individuale ale obiectului prezentat spre recunoaștere.

Împărtășim opinia cercetătorului Gh. Alecu, care susține că recunoașterea este mai sigură cu cât are la bază caracteristici sau detalii de identificare, nu elemente cu caracter general[1, p. 343].

Unii savanții (spre exemplu, procesualistul Б.Т. Безлепкии) sunt de părere că în lipsa caracteristicilor individuale ale obiectului este inutilă desfășurarea prezentării spre recunoaștere[120, p.273].

Într-un capitol anterior am menționat faptul că, față de persoanele ce se prezumă a fi prezentate spre recunoaștere, legislația în vigoare (art. 116, 117 C.p.p. al R.M.) înaintează cerința necesității de asemănare. Obiectele prezentate spre recunoaștere nu fac o excepție.

S. Doraș susține că obiectul de identificat și prezentarea acestuia se realizează în componența unui grup de obiecte asemănătoare după destinație, dimensiuni, formă, culoare și după alte caracteristici de ordin general[35, p.449]. О.Я. Баев formulează mai amplu acest aspect, nominalizînd” ca obiectele să fie calificate ca asemănătoare, ele trebuie să posede nu doar semnalmente de ordin general, fiind unificate printr-o singură denumire (cuțite, ceasuri) ci să fie asemănătoare după gen, formă, dimensiuni, culoare, particularități constructive etc[101, p.161-162].

Aspectul dat s-a dovedit a fi destul de important, avînd în vedere că din cele circa 270 de cazuri de prezentare spre recunoaștere studiate, doar la 73 din cazuri (27,8 %) în procesele verbale am reușit să identificăm descrierea pe scurt a obiectelor prezentate. În vederea soluționării acestei probleme, considerăm necesară realizarea cîtorva măsuri: - perfecționarea pregătirii profesionale a ofițerilor de urmărire penală; -implicarea mai largă a specialiștilor criminaliști; -modificarea formularului standard al procesului de prezentare spre recunoaștere, pentru a fi posibilă introducerea particularităților obiectelor descrise.

Un alt aspect dificil este realizarea cerințelor înaintate de legislația în vigoare a PSR de diferite genuri ca urmare a conflictelor militare, accidentelor, catastrofelor, condiționat de multitudinea victimelor, obiectelor, valorilor materiale etc. Acest fapt, la noi țară, s-a remarcat în timpul conflictului armat din primăvara-vara anului 1992.

După cum menționează Д. А. Бурька, obiectele se grupează după destinația lor (geamantane, ceasuri, fotoaparate, giuvaiere) și se prezintă într-un grup de obiecte omogene[102, p.151].

Admisibilitatea prezentării spre recunoaștere a obiectelor într-un grup omogen este actuală și în condițiile obișnuite, când obiectul investigației îl constituie un unicat. Problematika existentă în cazul prezentării spre recunoaștere a obiectelor unicate perpetuează pe parcursul mai multor decenii, pînă în momentul de față în privința acestui aspect, existînd o polemică între savanți.

Unii savanți, bazîndu-se pe prevederile procesual penale, califică imposibilitatea ofițerului de urmărire penală de a îndeplini cerințele de alegere a obiectelor, ca prezentare a unui singur obiect, ceea ce nu va constitui prezentarea spre recunoaștere nici după formă, nici după conținut și ei sunt categoric contra unor așa genuri de acțiuni[141, p.65] [267, p. 427] [238, p.59]. Alții consideră că, în asemenea cazuri, obiectul unicat poate fi prezentat într-un singur exemplar [2,p.191] [87, p.118] [272, p.51] [196, p.54] [139,p.63].

Conform dicționarului explicativ, cuvîntul „unicat” este calitate a unei opere de artă de a fi unică, inimitabilă și irepetabilă. Același sens îl redau și savanții criminaliști C.Aioanițoaie[2, p.191], А.И.Гинзбург[139, p.63]. Prezentarea acestora într-un grup asemănător nu se realizează, deoarece sunt, pe drept, dificitare (la ele se referă picturi, sculpturi).

În opinia savanților А.Ларин, В.Власов, problema discutabilă cu privire la posibilitatea prezentării spre recunoaștere a obiectelor unicate constă în faptul că, prezentarea obiectului într-un singur exemplar este similară unei întrebări sugestive. Acționînd în modul respectiv OUP, în realitate sugerează răspunsul, care poate să nu corespundă adevărului[191, p.51].

Recunoaștem că așa pericol întradevăr există. În ce privește prezentarea spre recunoaștere a obiectelor unicate, considerăm realizarea acestei acțiuni într-un mod deosebit. La audierea prealabilă se vor stabili toate semnalmentele și caracteristicile obiectului după care va putea persoana să-l recunoască, cu prezentarea ulterioară într-un singur exemplar și, sub formă de întrebare-răspuns, de stabilit că anume acesta este obiectul.

Necesitatea prezentării spre recunoaștere a animalelor apare în activitatea practică în caz de furt. Cu toate acestea, legislația națională nu prevede animalele în numărul obiectelor posibile de prezentat spre recunoaștere. În acest context, suntem de părere că C.p.p. al R.M. trebuie completat cu un nou articol: „prezentarea spre recunoaștere a animalelor”, deoarece aceste obiecte au proprietăți pentru desfășurarea acțiunii de urmărire penală, prin modalitatea prevăzută de lege la alte genuri de PSR, iar legitimitatea prezentării spre recunoaștere a astfel de obiecte în doctrina nu trezește discuții. Totuși, considerăm necesară stipularea acestui gen de PSR în legislația procesual penală, inclusiv a modului de desfășurare.

În literatura de specialitate se exprimă ideea posibilității PSR, nu doar a animalelor ci și părților acestora, cadavrelor, pielii (capului, picioarelor, coarnelor etc.) [141, p.71] [149, p.190] Îngrijirea de lungă durată a unui animal de regulă asigură posibilitatea identificării de către

stăpîn dintr-un rînd de animale identice. Există cazuri cînd perceperea unicată a animalului poate oferi suficiente semnalmente pentru a fi realizată identificarea lui ulterioară.

Pentru luarea deciziei de desfășurare a PSR, este necesară certitudinea respectării cerințelor față de alegerea obiectelor. Dacă aceasta cerință nu se îndeplinește, PSR, într-un singur exemplar nu este considerată o prezentare spre recunoaștere în sens procesual.

La prezentarea spre recunoaștere a animalului va participa persoana audiată cu privire la semnalmentele animalului, pentru a fi selectate cît mai multe date utile identificării[27, p.292].

А.Я.Гинзбург menționează că, la audierea persoanei, semnalmentele vor fi prezentate după un sistem, la baza căruia stau regulile de descriere a constituției, rasei, culorii, semnalmentelor individuale ale animalului existențe în zootehnie[136, p.48].

Stabilirea la persoana ce recunoaște a complexului de semnalmente specifice animalului solicită o perseverență deosebită, fapt datorat cunoașterii caracteristicilor doar de specialist și nu de majoritatea persoanelor audiate. Respectiv, la etapa de pregătire pentru acest gen de prezentare spre recunoaștere este rezonabilă invitarea unui specialist (zootehnician).

А.Я.Гинзбург[136,p.48] propune în calitate de model de descriere folosirea sistemului de descriere a animalului preluată dintr-un îndrumar cu privire la descrierea cailor[184, p.39]. Suntem de părerea că acest sistem este aplicabil doar pentru descrierea unui singur animal, deși este mai utilă delimitarea generală a semnalmentelor generale și individuale, luînd în considerație diversitatea animalelor.

Н.Н.Гапанович propune următorul sistem de descriere a animalelor:

- semnalmente generale (distinctive permanente și permanente, care nu sunt distinctive) – 1. genul animalului, rasa, 2. genul, vîrsta, 3. statura (și alte dimensiuni cunoscute persoanei), 4. culoarea, 5. semne de grup (dangă, stigmat, răboj); semnalmente individuale: 1. diferite pete în diferite combinații și localizări, semnalmente din naștere: - coarne specifice ca formă, deviații de la normă; semnalmente artificiale: - vopsirea, frezarea, marcaj special; semnalmente înfîmplătoare/accidentale: - răni, cicatrice, ca urmare a unei boli suferite de animal: - șchiopătare; semnalmente apărute ca urmare a exploatării animalului: - bătăături, concreșteri; porecla.

Este necesară atragerea atenției asupra etapei de pregătire a acestui gen de prezentare spre recunoaștere, dat fiind faptul că nu este reglementat de lege. Obiectivitatea și veridicitatea prezentării spre recunoaștere se va asigura în cazul prezentării într-un grup de animale asemănătoare și într-un număr prevăzut de articolul propus pentru introducerea în C.p.p. al R.M. Aceeași condiție va fi respectată și în cazul prezentării unor membre sau părți din animal.

Desfășurarea prezentării spre recunoaștere poate derula în două moduri, dacă în apropiere este vre-o fermă de animale similare, cu prezentarea respectivului în cadrul turmei. Dacă lipsește această posibilitate, se pot invita proprietari ai speciei de animale care să corespundă cerințelor

menționate mai sus. Ordinea procesuală de prezentare a animalului este compusă din următoarele acțiuni: explicarea participanților esenței măsurii preconizate, a drepturilor și obligațiilor; proprietarul animalului dacă nu el efectuează recunoașterea trebuie să i se ofere posibilitatea ca el să aleagă locul aflării animalului; persoana ce recunoaște este preîntâmpinată cu privire la responsabilitatea în cazul depozițiilor false; formularea sarcinii de recunoaștere, și întrebările adresate nu vor avea caracter sugestiv; dacă persoana a indicat asupra unui animal din grup, turmă, va explica semnalmente după care a recunoscut; poziția animalului va fi modificată la necesitate, pentru vizibilitatea semnalementelor menționate în timpul audierii.

A.B.Дулов, și П.Д.Нестеренко susțin că, în cazul prezentării spre recunoaștere, este rațională crearea condițiilor de recunoaștere reciprocă[149, p.190-191].

Н.Н.Гапанович consideră că, acest gen de prezentare, trebuie efectuat în ultimul rând[141, p.72].

Mai întâi va fi preîntâmpinată persoana ce recunoaște despre numirea semnalementelor apoi va chema animalul cu atestarea prezenței acestora. Caracterul acțiunilor și reacția animalului se notează detaliat în procesul verbal.

Comportamentul animalului demonstrează convingător cine este stăpînul, deși acest factor, în opinia savanților Н.Н.Гапанович, А.В.Дулов, П.Д.Нестеренко, nu are importanță procesuală, dar permite verificarea rezultatelor recunoașterii efectuate de persoană, înaintarea versiunilor, și metodelor de verificare a lor.

Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская, susțin posibilitatea efectuării expertizei zooveterinare după prezentarea spre recunoaștere, pentru confirmarea semnalementelor indicate de stăpîn[94, p.631].

П.П. Цветков susține că animalele prezentate spre recunoaștere trebuie fotografiate color, iar semnalementele caracteristice în plan mărit[272, p.85].

Un alt gen de prezentare spre recunoaștere este PSR a sectoarelor, mediului, încăperilor, construcțiilor. Capacitatea persoanei de a recunoaște spațiul (locul) sau unele obiecte își găsesc confirmare în viața de zi cu zi. În legislația procesual penală a Republicii Moldova, terenurile, încăperile, sectoarele nu sunt prevăzute ca obiecte destinate prezentării spre recunoaștere. În acest context, Secțiunea a 2-a ” Prezentarea spre recunoaștere” trebuie completată cu un nou articol „Prezentarea spre recunoaștere a terenurilor, încăperilor, sectoarelor”.

În doctrina criminalistică, autorii atestă prezența acestui gen de prezentare spre recunoaștere. Necesitatea apare când persoana audiată a memorizat semnalementele obiectului, dar nu știe adresa și căile de acces. Ofițerul de urmărire penală are presupuneri cu privire la obiectul în cauză sau cunoaște cu certitudine locul obiectului, dar este necesară verificarea depozițiilor persoanei audiate.

Н.Н.Гпанович susține că prezentarea spre recunoaștere a spațiului, locului, terenurilor este compusă din: recunoașterea itinerarului către un anumit sector, (spațiu) limitat de repere; recunoașterea obiectului sau locului în limitele acestui sector. Fiecare din aceste componente figurează ca un obiect individual al PSR[141, p.79].

Spațiul ca obiect al recunoașterii se caracterizează prin faptul că este un sector al mediului ambiant amplasat între obiecte-reper, care cuprinde alte obiecte compuse din mai multe puncte împreună cu aceste obiecte în diferite coraporturi spațiale.

În doctrina criminalistică nu s-au discutat indicii pentru recunoașterea sectoarelor sau obiectelor amplasate în mediul ambiant (case, construcții).

Analizînd particularitățile de prezentare spre recunoaștere ale obiectelor menționate, există diverse opinii cu privire la acest gen de prezentare spre recunoaștere.

Astfel, Ю.Г. Копыхов consideră imposibilă prezentarea spre recunoaștere a spațiului, adică realizarea acestei măsuri în conformitate cu ordinea de realizare a aceleiași acțiuni pentru alte obiecte[176, p.10].

М. Противинский și А.И.Гинзбург sunt de altă părere și recomandă OUP stabilirea prealabilă a două-trei sectoare care întrunesc caracteristicile menționate de persoanele audiate[136, p. 50].

Această propunere nu se racordează la cerințele înaintate de legislația în vigoare cu privire la numărul de obiecte.

Pregătirea pentru recunoaștere nominalizată se caracterizează prin următoarele:1) invitarea specialistului și altor participanți, 2) pregătirea mijloacelor de transport, 3)pregătirea mijloacelor tehnice de fixare etc.

Н.Н. Гапанович recomandă începerea prezentării spre recunoaștere de la punctul inițial indicat de persoana ce recunoaște. Tuturor participanților li se explică scopul și caracterul acțiunii, drepturile și obligațiunile. Persoana ce recunoaște este preîntîmpinată cu privire la răspunderea penală. Ofițerul de urmărire penală explică persoanei ce recunoaște ordinea acțiunilor: 1) pe măsura deplasării, trebuie să nominalizeze fiecare reper ulterior sau modificare a direcției; va merge înainte, după posibilitate, cu repetarea exactă a traseului parcurs la momentul desfășurării evenimentului, 3) restul participanților vor merge din urmă. Doar o așa consecutivitate de deplasare permite de asigurat obiectivitatea acestei acțiuni[141, p.79].

Deoarece prezentarea spre recunoaștere în această formă are asemănare cu alte acțiuni de urmărire penală (verificarea declarației la fața locului), în literatura de specialitate și în practica judiciară întrebarea cu privire la posibilitatea PSR a încăperilor se soluționează diferit. Unii autori susțin că este un gen al experimentului în urmărirea penală.

Desigur, în cadrul acestui gen de prezentare spre recunoaștere sunt elemente comune cu experimentul în urmărirea penală, dar PSR se deosebește după esență de experiment, scopul

căruia este stabilirea unui fapt. Prezentarea spre recunoaștere urmărește alt scop, și anume identificarea locului sau verificarea dacă persoana recunoaște locul respectiv.

Alți autori nu sunt de acord cu independența acestui gen a prezentării spre recunoaștere - a spațiului, încăperilor, considerînd-o parte componentă a verificării declarațiilor la fața locului[123, p.16].

Deosebirea acestei acțiuni de urmărire penală constă în scopul și metodele de desfășurare. Scopul verificării declarațiilor la fața locului este cercetarea și stabilirea corespunderii realității, iar al prezentării spre recunoaștere - recunoașterea unui anumit loc și delimitarea de cele similare. Sunt diverse și procedeele tactice de desfășurare a lor. În cazul verificării declarațiilor la fața locului, persoanei învinuite i se propune indicarea direcției și calea de deplasare la fața locului, iar în cazul prezentării spre recunoaștere, inițiativa aparține OUP, după cum afirmă А.И.Гинзбург[136, p.51].

Н.Н. Гапанович consideră opinia lui А.И.Гинзбург și modul de desfășurare al PSR, forțate, posibil de aplicat atunci când persoana nu cunoaște căile de acces. Opinia acestui savant este ca persoana să demonstreze nestingherit reperele și locul, fapt menționat anterior[141, p.83].

În acest context, susținem opinia că modul de comportament al ofițerului de urmărire penală depinde de gradul de informatizare al persoanei ce efectuează prezentarea spre recunoaștere. Dacă persoana este sigură și cunoaște amplasarea, atunci este necesară alegerea încă a câteva sectoare pentru prezentare spre recunoaștere, în vederea respectării cerințelor PSR. În cazul când persoana este incertă și datele poartă un caracter lacunar, inițiativa îi revine OUP, cu respectarea cerințelor menționate mai sus.

Fotografiile sectoarelor de mediu sau ale obiectelor separate trebuie executate în conformitate cu cerințele existente în criminalistică: imaginile clare, obiectele similare după semnalmentele de grup. Fotografiile vor fi încheiate pe o foaie de hîrtie, numerotate, și ștampilate pe colțuri și se prezintă persoanei ce recunoaște. Este importantă la desfășurarea acestui moment cunoașterea sursei de proveniență a fotografiei, fapt reflectat în acte.

Un aspect, considerat important este probarea acestei acțiuni de urmărire penală, context în care Н.Н. Гапанович spune: „, importanța probatorie a acestei acțiuni de urmărire penală rezidă din detalierea și minuțiozitatea desfășurării și fixării acestei acțiuni de urmărire penală” [141, p.84].

Nu mai puțin importantă este rezultatul analizei practicii judiciare (cca 400 dosare penale) unde nu s-a identificat nici un caz de desfășurare spre prezentare a terenurilor, spațiilor, cauzele fiind diferite: de la raritatea necesității de a identifica spațiile, terenurile, pînă la lipsa de inițiativă a OUP de a efectua o acțiune de urmărire penală și a respecta cerințele față de aceasta, avînd în vedere controversile în doctrina criminalistică față de acest gen de PSR.

În concluzie, nu trebuie neglijată tratarea în cadrul doctrinei criminalistice, procesual penale, practicii judiciare autohtone a acestui gen de PSR, procedeu care ar contribui la stabilirea

adevărului pe cauzele penale, fiind desfășurat cu respectarea cerințelor cu privire la modul de organizare, desfășurare și fixare.

4.4. Mijloace și procedee de fixare, apreciere și verificare a rezultatelor efectuării prezentării spre recunoaștere

Aprecierea probelor în procesul de probațiune reprezintă o condiție necesară a desfășurării urmăririi penale, adoptării unor decizii procesuale legale și argumentate.

Codul de procedură penală al R.M. în vigoare conține mai multe articole destinate verificării și analizei probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

S-a menționat deja că, după desfășurarea prezentării spre recunoaștere se întocmește un proces-verbal. Procesul-verbal (P.V.) al PSR se întocmește în conformitate cu prevederile art.260, 216 C.p.p. al R.M.

Importanța în calitate de probă a documentării acțiunilor de urmărire penală și rezultatelor acestora conform legislației procesual-penale depinde și de respectarea de către OUP a ordinii procesuale. Indiferent de genul de prezentare spre recunoaștere în procesul-verbal se fixează:

1) partea introductivă: - locul și data desfășurării, timpul începerii și finalizării cu exactitate, funcția, numele, prenumele, patronimicul, inițialele OUP care a desfășurat PSR, normele legii în baza cărora s-a desfășurat și în corespundere cu care s-a întocmit procesul-verbal; numele, prenumele, patronimicul, adresa participanților, martorilor aistenți, (translatorului, pedagogului, apărătorului, specialistului), informații cu privire la persoana ce recunoaște; explicarea participanților a drepturilor, obligațiilor, responsabilității, comunicarea faptului ca vor fi utilizate mijloacele tehnice.

2) partea descriptivă: - a) date despre persoane, obiecte prezentate spre recunoaștere, numele, prenumele, patronimicul, statura, vârsta, culoarea părului, forma coafurii, culoarea ochilor, hainele, încălțăminte. În caz de PSR a obiectelor în P.V., trebuie indicate: denumirea, forma, culoarea, materialul, destinația și particularitățile obiectelor. Dacă se recunoaște cadavrul în P.V., se indică genul, vârsta apriximativă, în ce mod se prezintă. În caz de prezentare spre recunoaștere a animalelor domestice:-genul, specia, sexul vârsta aproximativă, statura, culoarea, semnalmente individuale. Dacă se prezintă spre recunoaștere după fotografii se indică sursa de obținere a imaginilor, cine este indicat în fotografii (personalitatea celor din poze), care este numărul fotografiei în care este prezentă persoana propusă spre recunoaștere;

b) propunerea OUP, persoanei de a ocupa locul pe care îl dorește, și locul pe care l-a ocupat persoana; c)preîntâmpinarea persoanei ce a atins vârsta de 16 ani despre responsabilitatea penală pentru declarații false; d) propunerea persoanei de a privi la persoanele, obiectele PSR, șă

să răspundă la întrebarea dacă a văzut anterior, dacă da în ce circumstanțe, cu indicarea răspunsului persoanei ce recunoaște.

Dacă persoana a răspuns afirmativ, se nominalizează semnalmente/particularitățile obiectului/persoanei indicate. Descrierea elementelor/particularităților trebuie să fie maximal detaliată. Depozițiile incerte ca (recunosc după ochi, după păr), trebuie să fie concretizate prin întrebări de detaliere (despre culoarea ochilor, secțiunea, culoarea părului etc). Dacă persoana a indicat semnalmente care nu au fost nominalizate anterior la audiere este necesar de elucidat cauza (mi-am reamintit în timpul acțiunii, nu știam cum să le descriu la audiere); e) numele, prenumele, patronimicul persoanei recunoscute;

3) partea finală a procesului-verbal se fixează: - datele cu privire la utilizarea mijloacelor tehnice, despre verbalizarea rezultatelor, sugestiile parvenite. Procesul verbal se semnează de toți participanții.

Ca mijloace tehnice de înregistrare a acțiunilor de urmărire se utilizează foto, video, audio. Tehnoredactarea și completarea cu date relevante a procesului-verbal permite concluzionarea exactității respectării de către OUP, a cerințelor înaintate de legislația procesual penală.

Studiul practicii judiciare demonstrează existența lacunelor în procesele-verbale de PSR, și anume că, în doar 47,6 % se conține suficientă informație cu privire la persoanele prezentate spre recunoaștere, în 20,3 % se indica numele, prenumele, patronimicul, vârsta, în 29, 1 % se indica doar numele, prenumele și domiciliul.

De asemenea, se conțin date (dacă și se conțin, sunt minime) cu privire la semnalmente după care se recunoaște persoana prezentată spre recunoaștere, nu se reflectă circumstanțele în care a avut loc acțiunea de urmărire penală. Ofițerii de urmărire penală nu adresează întrebări de concretizare, ci se limitează doar la înregistrarea rezultatului final al identificării prin recunoaștere.

Dacă în procesele-verbale nu sunt nominalizate exact semnalmente, rămân incerte condițiile în care a avut loc percepția persoanei și, corespunzător, apare întrebarea cu privire la veridicitatea acțiunii de urmărire penală și importanța ei probatorie.

În lucrarea de față am analizat genurile prezentării spre recunoaștere, fiecare din ele caracterizându-se prin aspecte de pregătire, desfășurare, înregistrare care trebuie respectate, pentru a fi obținute rezultatele scontate, respectându-se totodată cerințele procesuale și recomandările de ordin tactic.

În cazul prezentării spre recunoaștere după voce, vorbire, în procesul-verbal se va reflecta descrierea încăperilor, indicându-se parametrii exacti ai acestora, care pot influența acustica. Apoi este necesar de indicat locul amplasării fiecărui participant, ceea ce constituie o particularitate doar pentru acest gen de prezentare spre recunoaștere, inclusiv nominalizarea

particularităților glasului și vorbirii orale, în deosebi cele asupra cărora a atras atenție persoana ce recunoaște în procesul percepției și memorizării caracteristicilor glasului și vocii.

În procesul-verbal va fi indicat detaliat materialul de control: în cazul monologului - exact ceea ce a spus fiecare participant, în cazul dialogului - întrebările adresate de către ofițerul de urmărire penală și răspunsurile persoanelor participante în cadrul PSR, în ordinea în care a avut loc procedura; în cazul folosirii procedeului de repetare și citire, la procesul-verbal se anexează textul, se indică ordinea repetării, citirii textului de subiecții participanți.

După cum am menționat, în conținutul lucrării, la fixarea prezentării spre recunoaștere se folosesc mijloacele tehnice care contribuie la corectitudinea, credibilitatea și veridicitatea acestei acțiuni de urmărire penală.

La capitolul „studierea practicii judiciare” am remarcat că în 43, 2 % din cazuri, pentru fixarea acțiunii de urmărire penală nominalizate, se folosește fotografierea, caz în care OUP, va nominaliza caracteristicile aparatului de fotografiat și condițiile de realizare a fotografierii.

Oportunitățile procesului tehnologic a creat condiții de folosire pe larg posibilităților audio/videogramelor, caz în care OUP, va înștiința participanții, cu enumerarea în procesul-verbal a caracteristicilor aparatului magnitofonului, camerei video, tipul peliculei, casetei video, discului CD etc.

O metodă eficientă de înregistrare a PSR este videoînregistrarea, folosită în 25,9 % din cazuri, având în vedere că oferă posibilitatea înregistrării concomitente a sunetului, imaginii, timpului desfășurării acțiunii și utilizarea procedeelor oferite de acest gen de tehnică. Una dintre condițiile de realizare calitativă a acțiunii este participarea specialistului criminalist.

Specialistul criminalist va înregistra în plan mediu persoanele prezentate spre recunoaștere, ulterior pe fiecare, în plan mărit. Ofițerul de urmărire penală propune persoanei să ocupe locul pe care îl dorește, cu înregistrarea modului de invitare a persoanei în încăperea specializată, îi verifică identitatea, îi explică drepturile și obligațiile, responsabilitatea din punct de vedere penal, îi propune vizionarea și întrebările de rigoare. În caz de recunoaștere, se fixează/îregistrează gesturile, mimica persoanei și depozițiile asupra semnalmentelor în baza cărora a fost recunoscută persoana. Semnalmentele nominalizate vor fi înregistrate în plan mărit.

După nominalizarea semnalmentelor persoana ce recunoaște OUP, indică specialistului să oprească înregistrarea, cu pregătirea pentru vizualizare.

La prezentarea spre recunoaștere după mers cu folosirea videofilmării este necesară înregistrarea următoarelor elemente: similitudinea mersului persoanei prezentate spre recunoaștere și al asistenților procedurali.

Dacă PSR, se realizează în locul unde a avut loc perceperea evenimentului și semnalmentelor funcționale, punctul de realizare a înregistrării video va fi locul de unde persoana a perceput. Specialistul criminalist va ține camera video la nivelul ochilor, din punctul

aflat, cum s-ar afla în spatele persoanei, pentru a fixa întreg procesul. Casetele audio, video, discurile se anexează la dosar.

Prezintă dificultăți desfășurarea și analiza rezultatelor prezentării spre recunoaștere cu implicarea persoanelor ce au defecte ale aspectului fizic/psihic.

În doctrina criminalistică există opinia despre posibilitatea participării în calitate de subiecți ai PSR, doar a persoanelor, starea psihică sau fizică a cărora nu pune la îndoială percepția și transmiterea corectă a semnalmentelor obiectelor percepute. Dacă persoanele nu posedă așa însușiri, nu li se prezintă obiectul spre recunoaștere[272, p.26].

Dar nu toate tipurile de dezabilități fizice servesc temei de refuz în desfășurarea PSR, fapt care contribuie la pierderea nejustificată a unor depoziții importante ca probă, în cazuri penale, inclusiv: vederea slabă și alte tipuri de devieri (orbirea, daltonismul, etc.), exprimarea verbală cu dificultate (muștitatea), lipsa posibilității de a percepe sunetele (surditatea), dezabilități combinate (surdomuștitate).

Fără îndoială prezența dezabilităților de ordin fizic afectează informațiile, dar por completa alte informații importante pentru cauza penală, ignorat de mulți ofițeri de urmărire penală.

Astfel, doar 7,8 % din ofițerii de urmărire penală au desfășurat prezentări spre recunoaștere, cu participarea persoanelor cu dezabilități. În acest context, perceperea persoanelor cu dezabilități fizice se deosebește de perceperea persoanelor normale prin faptul că, deși le sunt afectate anumite organe de simț, impune dezvoltarea mai pronunțată a altor organe de simț, care compensează dezabilitățile. Deci, persoanele surdomute au o mai bună memorie vizuală și pot memoriza detalii la care alți participanți nu ar fi acordat atenție. Participarea persoanelor cu dizabilități în acțiunile de urmărire penală se bazează memoriei specifice.

Surdomuștii percep cu o mai mare atenție gesturile, mimica interlocutorilor (mișcarea buzelor, mișcarea mușchilor faciali), memorizează pe un timp îndelungat semnalmentele individuale ale persoanei (malformații, configurația capului, tatuajele etc.) și atrag atenție asupra elementelor slab perceptibile ale feței, particularităților hainelor[148, p.26].

Slăbvăzătorii ori orbii recunosc glasul, auzit în momentul comiterii infracțiunii, cu indicarea nuanțelor, vibrației, timbrului, specificul pronunției. În afară de aceasta, la orbi este dezvoltată capacitatea de recunoaștere a glasurilor, chiar dacă persoana tinde să simuleze vocea și, pînă la un anumit grad, particularitățile ei.

După cum menționează B.C. Бурданова și И.Е.Быховский, nu pot avea importanță probatorie datele obținute ca urmare a folosirii organelor cu dezabilitate, adică surdomușta nu poate efectua recunoașterea după auz și orbul recunoașterea cu ajutorul văzului. În primul caz, prezentarea se poate efectua după semnalmentele funcționale, iar în al doilea prin pipăit (recunoașterea tactilă) [114, p.7-8].

C.П. Илѣпѣа susține că devianțele de ordin psihic nu exclud responsabilitatea, și nu reprezintă un impediment în participarea victimei, martorului, bănuțului sau învinuțului la prezentarea spre recunoaștere. De regulă, devianțele psihice afectează procesele cognitive, doar micșorează posibilitatea participării active la desfășurarea acțiunilor complexe de urmărire penală[287, p.99].

Analizând prezentările spre recunoaștere cu participarea categoriei respective de persoane, s-au depistat dificultăți legate de lipsa unei baze metodologice, cu includerea tacticii acțiunilor de urmărire penală pentru categoria indicată de persoane. În afară de aceasta, în practica judiciară se vehiculează că desfășurarea prezentării spre recunoaștere, cu participarea persoanelor nominalizate, nu are importanță probatorie. Pentru aplicarea eficientă și obținerea unor rezultate calitative este necesară stabilirea particularităților memoriei, gândirii, organelor de percepere. La persoanele cu devianțe de ordin psihic este necesară elucidarea elementelor care memorizează mai bine (cifre, forme, culori, fasonul hainelor). De verificat, prin adresarea unor întrebări de control. Dacă înainte prezentării spre recunoaștere ofițerul de urmărire penală nu va elucida circumstanțele și particularitățile de ordin psihic ale învinuțului, cu siguranță vor apărea dificultăți și contradicții în cadrul investigației.

Pentru stabilirea stării psihice și a calității percepției subiecților procesului penal va fi dispusă, în conformitate cu legislația în vigoare, expertiza psihologică sau psihiatrică.

Prezentarea spre recunoaștere, cu participarea persoanelor dependente de alcool sau droguri poate crea de asemenea dificultăți

În una din hotărârile Curții Supreme de Justiție a fostei URSS se menționează: „învinuirea nu poate fi bazată pe depozițiile părții vătămăte, dacă există dubii serioase cu privire la starea avansată de ebrietate, și perceperea corectă a faptelor[118, p.8-9].

Dacă și se implică așa tipuri de persoane, va fi necesară elucidarea răsfrîngerii bolii asupra proceselor psihice, inclusiv starea la momentul desfășurării infracțiunii și condițiile de percepere ale acestuia. Informații referitoare la acest aspect există în literatura de specialitate, dar cea mai veridică sursă este consultarea specialistului în domeniu. De reținut că multe persoane cu devianțe psihice, pe lângă afecțiunea memoriei, au devieri de ordin fantezis, aspecte necesare a fi luate în calcul în cazul prezentării spre recunoaștere cu participarea minorilor, inclusiv particularitățile psihice, gen - gradul de sugestionare și autosugestionare, tendința spre fantezie, instabilitatea comportamentului, lipsa experienței de viață, gradul de dezvoltare, influența maturilor, particularitățile caracterului.

Rezultatele acțiunilor de urmărire penală, inclusiv prezentarea spre recunoaștere în vederea asigurării unui material probant obiectiv și complet vor fi supuse unei proceduri de apreciere și verificare.

П.П.Цветков menționează că aprecierea în calitate de probă a prezentării spre recunoaștere este compusă din două etape: a) analiza veridicității depozițiilor; b) analiza importanței probatorii a veridicității.

Analizând depozițiile persoanei ce recunoaște vom reeși din punctul de vedere al veridicității, pornind de la corespunderea realității obiective concluziei persoanei ce recunoaște, până la demonstrarea contrariului prin probe ce nu trezesc dubii de veridicitate[272, p.96].

А.И.Гинзбург consideră că analiza rezultatelor prezentării spre recunoaștere constă în concluzionarea cu privire la veridicitatea sau neveridicitatea sursei de probe, a probării sau lipsei quantumului de date probante ale faptei și importanței datelor stabilite. Cu alte cuvinte, analizând rezultatele prezentării spre recunoaștere, vom stabili dacă nu se greșește persoana în virtutea cărorva cauze (de soluționat întrebarea cu privire la corectitudinea în esență a PSR). Luând în considerație rezultatele analizei multilaterale a surselor de probe (personalitatea persoanei ce recunoaște, condițiile de percepție etc.) și a celor comunicate persoana ce recunoaște la audierea prealabilă, inclusiv la prezentarea spre recunoaștere, vom concluziona veridicitatea actului de PSR și importanța în calitate de probă[136, p.58].

Având în vedere recunoașterea ca etapă de prezentare spre recunoaștere, vom menționa posibile erori la această etapă, când obiectul prezentat pare a fi cunoscut și ca urmare posibilitatea susținerii că recunoaște între persoanele prezentate nu persoana văzută într-adevăr, ci o alta posibil cunoscută. În baza simțurilor și percepțiilor, precum și în rezultatul memorizării, închipuirii imagine și recunoașterii, persoana ce recunoaște ajunge la concluzia că în fața lui este sau nu acel obiect pe care la perceput anterior. Caracterul concluziei îl oferă în formă de răspuns. Răspunsul poate coincide cu concluzia, dar poate și să nu coincidă, cauza contradicției constituind interesul persoanei în finalizarea cauzei penale. Răspunsul persoanei ce recunoaște va fi calificat ca probă, dacă este oferit cu respectarea condițiilor prezentării spre recunoaștere, prevăzute de Codul de procedură penală și recomandările criminalisticii, precum și dacă este în concordanță cu alte probe, veridicitatea cărora nu trezește dubii. Dacă în cadrul analizei și coraportării depozițiilor la alte probe se indentifică contradicții, este necesară cercetarea cauzei acestora și, doar după aceasta, de făcut concluzii finale cu privire la veridicitatea răspunsului. În fine depozițiile persoanei vor servi ca produs finit al acțiunii de urmărire penale, fiind nominalizate în cadrul procesului-verbal. Anume procesul-verbal va servi ca mijloc de probă în instanță asigurându-se respectarea normelor legale și recomandărilor tactice de întocmire.

Vorbind despre analiza rezultatelor prezentării spre recunoaștere, să ne referim asupra suficienței cantității semnalmentelor enumerate de persoana ce recunoaște, pentru a considera răspunsul întemeiat și important ca probă.

Susținem opinia lui C.M.Потапов, care menționează că, în unele cazuri, chiar și în baza unui semnalment, obiectul poate fi recunoscut corect, cu condiția irepetabilității semnalmentului în raport cu alte obiecte asemănătoare, iar percepția vizuală a persoanei a fost suficientă ca să-l poată memoriza[222, p.11]. Într-adevăr, dacă infractorul are un semnalment individual distinct (pată din naștere pe față, malformație vizibilă „buza iepurelui”), recunoașterea este efecuată fără probleme.

Susținem și opinia savantului П.П.Цветков vizavi de raritatea cazurilor care reprezintă o excepție la recunoașterea obiectului, necesar de considerat corecte numai în cazul realizării în baza descrierii a unui complex de semnalmente[272, p.106]. Verificarea probelor de către ofițerul de urmărire penală este o modalitate de stabilire a adevărului. Fără o verificare corectă este imposibilă analiza corectă. Practic, verificarea și analiza se intercalează atât de armonios că este destul de dificil să deosebești unde finalizează una și începe cealaltă. Totuși, verificarea și analiza sunt acțiuni diferite, deși scopul lor este comun - stabilirea adevărului.

Procedurii de verificare trebuie supuse atât răspunsurile pozitive cât și cele negative ale persoanelor ce recunosc. Verificarea rezultatelor prezentării se realizează prin coraportarea concluziei persoanei la probele acumulate anterior în cauză și acumularea unor noi probe. Metoda coraportării constă în compararea răspunsului persoanei ce recunoaște nemijlocit în cadrul prezentării cu depozițiile din cadrul audierii prealabile, inclusiv cu alte date acumulate la dosar. Metoda acumulării probelor suplimentare constă în desfășurarea acțiunilor procesuale de confirmare sau negare a concluziei persoanei ce a efectuat recunoașterea.

Ca metodă de verificare a depozițiilor persoanei ce recunoaște este experimentul, posibil de utilizat pentru verificarea auzului, vederii și capacităților psihice. Verificarea rezultatelor prezentării spre recunoaștere va fi realizată prin dispunerea diverselor tipuri de expertiză, una dintre care este expertiza medico-legală, utilizată pentru verificarea corectitudinii recunoașterii cadavrelor. În lucrare ne-am referit la importanța și modul de implicare a medicului legist, și accesul la actele din instituțiile medicale, la cercetarea semnalmentelor de identificare, în vederea confirmării sau negării depozițiilor persoanei ce recunoaște. Pentru verificarea depozițiilor persoanelor ce recunosc mai sunt utilizate următoarele: expertiza grafoscopică, tehnico-criminalistică a documentelor, fotoportretistică, traseologică. Expertiza fotoportretistică este folosită pentru verificarea prezentării spre recunoaștere a cadavrelor, expertiza grafoscopică-pentru verificarea prezentării spre recunoaștere a scrisului în documente.

Г.И.Кочаров susține că la verificarea recunoașterii prin expertiza grafoscopică se poate de recurs în cazurile: - când persoana ce recunoaște își asumă sigură scrisul; - dacă nu există temeiuri de a presupune că persoana ce recunoaște se poate dezice de depoziții; - dacă scrierea textului de către o persoană, pe lângă depozițiile persoanei ce recunoaște, se confirmă și prin alte probe. Dispunerea expertizei grafoscopice nu este obligatorie[171, p.63], pe când, în opinia lui

П.П.Цветков, expertiza grafoscopică pentru verificarea rezultatelor prezentării spre recunoaștere trebuie dispusă neapărat[272, p.94].

Susținem dispunerea expertizei grafoscopice în dependență de volumul de informații. Dacă acesta este suficient, pentru a nu tergiversa urmărirea penală în timp și cu cheltuieli suplimentare, ne vom limita la cele existente, dacă acestea sunt minime, de recurs la această modalitate de verificare a depozițiilor. Expertiza traseologică se folosește cel mai frecvent pentru verificarea persoanei recunoscute, a obiectelor etc. după urme. Dacă este posibilă verificarea depozițiilor persoanei ce recunoaște prin mai multe metode, nu trebuie de limitat cercul acestora.

Prin urmare, verificarea rezultatelor prin mai multe metode permite aprecierea corectă a depozițiilor persoanelor ce recunosc.

4.5. Concluzii la capitolul 4

1. În condițiile actualei reglementări procesuale, instituția prezentării spre recunoaștere încă n-a devenit sursă eficientă care ar corespunde posibilităților sale de a atrage masiv în probatoiu realizările științei contemporane. Urmează a fi suplimentar reglementată problema altor genuri de prezentare spre recunoaștere abordate de doctrina criminalistică.

2. Considerăm că chiar dacă la prezentarea spre recunoaștere după fotografii în album s-a respectat cerințele înaintate de art. 116, 117 C.p.p. al R.M. și persoana a fost recunoscută, desfășurarea repetată a prezentării spre recunoașterea după fotografii sau pe viu a aceleiași persoane este inacceptabilă.

3. Variantă optimală pentru realizarea prezentării spre recunoaștere este crearea unei încăperi separate în două părți de un perete în care să fie montat un vitraliu (cu dimensiuni standartizate) cu vizibilitate unilaterală avînd o suprafață de tip oglindă și al doilea rînd de sticlă, fiind tonată care asigură reducerea fonului auditiv. Încăperea în cauză trebuie dotată cu dispozitiv audio prin intermediul căruia să se dea dispoziții.

4. Există suficiente argumente științifice în favorea realizării identificării pentru miros, fiind oportun a completa art. 116 al C.p.p. al R.M. cu următorul aliniat: *„persoana poate fi identificată după miros, fiind prezentată împreună cu doi asistenți procedurali”*.

5. Că mijloc de prezentare spre recunoaștere poate fi folosit sistemul tehnic de video-translare compus din cameră video, monitor (televizor) fiind oportun a completa art. 116 al C.p.p. al R.M. cu următorul aliniat: *„la necesitate, persoana poate fi prezentată spre recunoaștere după imagini video, sau prin sistem tehnic de video-translare”*. Implicarea specialiștilor (criminalist, medic-legist, zootehnician, merceolog etc,) la toate etapele va contribui la creșterea calității prezentării spre recunoaștere.

6. Prezentarea spre recunoaștere a cadavrului poate fi efectuată: inițial - până la efectuarea toaletei acestuia și după, - până la îmbrăcarea cadavrului și, - după îmbrăcarea cadavrului, acest element stabilindu-se în funcție de categoria persoanelor ce recunosc, cât de bine au cunoscut anterior personalitatea defunctului.

7. Riscul tactic de eșuare a prezentării spre recunoaștere poate fi minimizat prin evaluarea experienței și cazurilor anterioare de prezentare spre recunoaștere, sistematizarea erorilor și lacunelor, scoaterea în evidență a cauzelor acestora care reprezintă și dezideratul ce va minimiza eșecul acestei acțiuni de urmărire penală.

8. Considerăm că dimensiunile vitraliului prin care se prezintă spre recunoaștere trebuie să fie standardizate și obligatorii pentru toate subdiviziunile unde se efectuează prezentarea spre recunoaștere, dimensiunile optime ale vitraliului fiind 1 m înălțime pe 1, 40 lățime, dotate cu mijloace tehnice de difuzare a sunetului.

9. Problema identității sau lipsei acesteia a obiectului prezentat spre recunoaștere de cel ce a fost prezentat anterior, poate fi soluționată doar în cazul, în care se va reuși stabilirea totalității de elemente individuale ale obiectului prezentat spre recunoaștere.

10. Codul de procedură penală al RM trebuie să fie completat cu noi articole, întitulate: „Prezentarea spre recunoaștere a animalelor”; „Prezentarea spre recunoaștere a terenurilor, încăperilor, sectoarelor”.

11. Utilizarea mijloacelor tehnice de fixare foto, video contribuie la corectitudinea, credibilitatea și veridicitatea prezentării spre recunoaștere.

12. Persoanele cu dezabilități pot participa la prezentarea spre recunoaștere ca persoane ce urmează să recunoască.

13. Prezentarea spre recunoaștere trebuie realizată într-o anumită consecutivitate care prezintă în sine un algoritm de soluționare a acestei sarcini și care poate cuprinde mai multe elemente, standardizând operațiunile principale, necesare de realizat pentru a se obține rezultate complete și calitative.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele investigațiilor efectuate în cadrul prezentei teze de doctorat, a analizei literaturii de specialitate, a legislației procesual-penală și a practicii de descoperire și cercetare a infracțiunilor, permit a formula următoarele concluzii:

1. Doctrina națională și legislația procesual penală a tacticii prezentării spre recunoaștere este reglementată insuficient, multiple aspecte doctrinare și juridice necesită ajustare și modificare prin implementarea experiențelor pozitive ale practicii PSR din Federația Rusă, Bielorusia, Marea Britanie, SUA, România.
2. Apariția și evoluția prezentării spre recunoaștere a fost determinată de consolidarea organelor de drept pe parcursul istoriei și, implicit, a procesului de dezvoltare a cunoștințelor domeniului științei criminalistice. Actualmente, PSR reprezintă o ramură teoretică și practică a compartimentului de tactică criminalistică, complexă și diversificată cu rezultate practice evidente. PSR este una dintre cele mai frecvente acțiuni de urmărire penală, 62 % fiind efectuată la etapa inițială de cercetare.
3. În plan doctrinar-noțional, prezentarea spre recunoaștere prezintă o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică desfășurată în scopul stabilirii apartenenței de gen, grup și a identității unei persoane, cadavru, obiect, animal, teren, imobil, asemănătoare într-un număr prevăzut de legislația în vigoare, prin perceperea nemijlocită, iar în cazul imposibilității acesteia, cu folosirea fotografiilor, imaginilor video, de către persoane care le-au perceput anterior la momentul derulării fenomenului infracțional sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală.
4. Succesul PSR este determinat de realizarea următoarelor condiții: asigurarea tehnico-criminalistică la etapa de pregătire a acțiunii, determinarea particularităților psihologice a persoanei ce recunoaște, acumularea unui complex suficient de semnalmente identificatoare la audierea prealabilă, respectarea cerințelor procesuale de desfășurare și a algoritmului tipic a acțiunii; manifestarea unui comportament corect, energie a OUP, implicarea specialiștilor și folosirea masivă a mijloacelor tehnice la momentul potrivit, efectuarea corectă și amplă a înregistrării în procesul-verbal și în videograme a mersului și rezultatelor acțiunii, analiza și verificarea minuțioasă a rezultatelor.
5. La alegerea persoanelor pentru prezentarea spre recunoaștere după semnalmente exterioare, trebuie luate în considerație vârsta, statura, constituția, genul, rasa / naționalitatea (etnia), semnalmente capului, feței.

6. Recunoașterea este posibil de realizat datorită însușirilor biologice ale omului, determinate de individualitatea semnalmentelor anatomice și funcționale - elemente ce contribuie la identificarea atât succesivă cât și simultană a persoanei.
7. Legislația procesual-penală reglementează modul de recunoaștere succesivă. Considerăm că la prezentarea spre recunoaștere poate figura și recunoașterea simultană, stabilindu-se în baza căror semnalmente s-au identificat cele prezentate și care a fost cauza că persoana nu a nominalizat anterior aceste semnalmente la audierea suplimentară.
8. La identificarea în baza reflexiei memorial-fixate servesc doar particularitățile reflectate adecvat și real în memoria persoanei ce recunoaște și nu completate prin propriile fantezii - element ce necesită a fi stabilit și verificat de către OUR la persoana audiată.
9. La audierea prealabilă în cadrul PSR se va utiliza un plan întocmit prealabil, ordinea întrebărilor va corespunde regulilor de întocmire a portretului vorbit ceea ce va spori plenitudinea și exactitatea datelor obținute.
10. Problema poziționării apărătorului în cadrul PSR poate fi soluționată, ținând cont de următoarele necesități: Încăperea specială, separată de un perete cu vitraliu. Pentru ca apărătorul să poată vedea ce se întâmplă în ambele încăperi, el trebuie să se afle în a treia încăperea, peretele căreia va fi perpendicular peretelui cu vitraliu, iar încăperea unde este apărătorul să fie dotată cu un vitraliu care să ofere posibilitatea ca el să observe totul în ambele încăperi, cu simpla diferență că, în încăperea în care se află persoana ce recunoaște, lumina fiind mai slabă, ce va umbri fața persoanei, percepându-se doar silueta. În caz că nu se dorește divulgarea numelui persoanei ce recunoaște, se vor adresa la ea cu un pseudonim.
11. PSR poate fi desfășurată la locul infracțiunii, deoarece elementele de reactivare asociativă a ambianței sporesc randamentul acțiunii respective.
12. În vederea uniformizării vitraliilor și calității perceperii persoanelor prezentate spre recunoaștere, dimensiunile vitraliului prin care persoanele se prezintă spre recunoaștere, trebuie să fie standardizate și obligatorii pentru toate subdiviziunile unde se efectuează prezentarea spre recunoaștere. Dimensiunile optime ale vitraliului, fiind 1 m înălțime pe 1, 40 lățime, încăperea fiind dotată cu mijloace tehnice de difuzare a sunetului.
13. Urmare a proprietăților irisului de a-și schimba culoarea la persoanele care au o culoare combinată a acestuia, în dependență de intensitatea luminii și starea psihoemoțională la unele din ele, există pericolul survenirii erorilor în corectitudinea fixării culorii ochilor în actele de identitate, elaborate de serviciile respective ale Registrului Ministerului Dezvoltării Informaționale.
14. Legislația procesual penală a R.M. prevede expres în art 116 C.p.p. prezentarea spre recunoaștere a persoanelor doar în baza semnalmentelor exterioare și a fotografiei. Teoria și

practica internațională contemporană în materia PSR admite prezentarea persoanelor și după audio-videoînregistrări, prin sisteme de translare televizată, voce - vorbire, mers, miros.

15. Art. 117 C.p.p. a R.M. reglementează prezentarea spre recunoaștere a obiectelor, inclusiv celor de anticariat, a cadvrelor și părților acestora. Doctrina și practica criminalistică mondială atestă în acest sens posibilitatea prezentării spre recunoaștere și a animalelor, spațiilor, încăperilor, construcțiilor.

Luând în considerație concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării activității de urmărire penală, a tacticii prezentării spre recunoaștere, precum și a legislației procesual penale în materia prezentării spre recunoaștere, **recomandăm:**

1. Pentru legislația procesual-penală a Republicii Moldova:

1.1. Modificarea art. 116 C.p.p. „Prezentarea persoanei spre recunoaștere” în următoarea redacție:

Alin (1) Dacă este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuțului, învinutului, organul de urmărire penală îi audiază pe aceștia asupra circumstanțelor în care au văzut persoana, precum și asupra **semnelor exterioare, vocii, vorbirii, mersului**, a altor particularități distinctive, după care ar putea să o recunoască. **Descrierea va cuprinde un complex suficient de semnalmente ce ar permite identificarea persoanei.** Despre aceasta se întocmește un proces-verbal. **Persoana se prezintă spre recunoaștere pe viu, iar în caz de imposibilitate poate fi prezentată după fotografie sau videoînregistrări.**

Alin (3) Persoana care trebuie recunoscută este prezentată celui care urmează să o recunoască în afara spațiului vizibilității **prin vitraliu, sistem tehnic de video-translare sau la locul infracțiunii** celui care urmează a fi recunoscut, împreună cu **cel puțin 3 asistenți procedurali de același sex, rasă, asemănători la statură, constituție, vestimentație.** La prezentarea spre recunoaștere se aplică fotografierea, **sau videoînregistrarea.** Fotografiile, **videînregistrările pe CD/DVD-R, suport electronic** a persoanei prezentate spre recunoaștere și a asistenților procedurali vor fi anexate în mod obligatoriu la procesul-verbal.

Alin (6) În cazul în care prezentarea persoanei spre recunoaștere este imposibilă, recunoașterea se poate efectua după fotografia, **videoînregistrarea acesteia**, prezentată împreună cu fotografiile și **videoînregistrările** a cel puțin 4 alte persoane, ce nu se deosebesc esențial între ele. **Fotografiile persoanelor prezentate trebuie să fie de aceleași dimensiuni și calitate. Toate fotografiile, CD/DVD-R, suporturile electronice se anexează obligatoriu la dosar.**

1.2. Modificarea art. 117 C.p.p. „Prezentarea obiectelor spre recunoaștere” în următoarea redacție:

Alin (1) Cei chemați pentru a recunoaște un obiect, **animal, cadavrul animalului sau părțile acestuia, o încăpăre, o construcție sau un spațiu**, vor fi în prealabil audiați asupra

circumstanțelor în care au văzut obiectul care urmează a fi prezentat, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care l-ar putea recunoaște. **Descrierea va cuprinde un complex de semne suficient pentru identificarea obiectului.** Despre aceasta se întocmește un proces-verbal.

Alin (3) Obiectul, **animalul, încăperea, construcția sau spațiul** ce urmează a fi recunoscut se prezintă împreună cu cel puțin alte 2 obiecte, **animale, încăperi, construcții sau spații omogene**. Persoana care recunoaște obiectul, **animalul, încăperea sau spațiul** este obligată să explice după care semnalmente sau particularități l-a recunoscut.

Alin (4) La prezentarea spre recunoaștere a cadavrului uman **sau de animal ori a unor părți ale acestora**, sau a obiectelor de anticariat, precum și a altor obiecte pentru care este imposibil de a alege și prezenta analogul, recunoașterea se face după exemplar unic.

2. A implementa în practica de urmărire penală, precum și în activitatea altor servicii din Republica Moldova un algoritm tipic și uniform de pregătire, desfășurare și fixare a prezentării spre recunoaștere (a se vedea anexa nr.17).

3. A elabora și a implementa în practica de urmărire penală a unui soft standartizat care ar prezenta semnalmentele persoanelor, animalelor, obiectelor, încăperilor, construcțiilor, spațiilor.

4. *Pentru Ministerul Dezvoltării Informaționale a Republicii Moldova:*

- a analiza posibilitatea scanării ochiului uman în cadrul perfectării și eliberării actelor de identitate cetățenilor în scopul aprecierii și fixării corecte în documente a culorii ochilor.

Avantajele și valoarea elaborărilor propuse: La nivel teoretic al spațiului țării noastre s-a făcut o generalizare și actualizare a doctrinei procesual penale și criminalistice, a psihologiei conceptului, genurilor, etapelor de pregătire, desfășurare, fixare și verificare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere.

La nivel practic, soluțiile înaintate permit aducerea reglementărilor normative în domeniul prezentării spre recunoaștere la practica și ritmul cotidian acreditat, la tendințele și exigențele contemporane, la o operativitate a procesului de pregătire, desfășurare, fixare a acestuia prin folosirea algoritmului propus și a elaborărilor cu valoare de îndrumar în acest sens.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în îmbunătățirea activităților practice de efectuare a prezentării spre recunoaștere, aprecierea corectă a rezultatelor acestora de către organele de urmărire penală și instanțele de judecată, precum și obiectivarea actului de Justiție, în ansamblu.

Având în vedere cele menționate, lucrarea a contribuit la *soluționarea unei probleme științifice importante* în materia tacticii criminalistice din spațiul țării noastre prin actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei prezentării spre recunoaștere, cu finalități practice pregnante, în

special privind organizarea, desfășurarea, fixarea, verificarea rezultatelor prin optimizarea și algoritmizarea acestor procese, perfecționarea legislației procesual-penale și propunerile cu caracter tactic ce optimizează activitatea organelor de drept în vederea luptei cu criminalitatea.

În baza acestor rezultate pot fi identificate și *direcțiile de cercetare de perspectivă*:

1. Identificarea după miros, gust, manuscrise, documente, holograme, substanțe, mulaje efectuată de persoană;
2. Aspecte de prezentare spre recunoaștere cu utilizarea sistemelor de monitorizare video din localități și a imaginilor video de pe ele;
3. Aplicarea cunoștințelor și recomandărilor tactice speciale, a realizărilor altor domenii în activitatea de elaborare a procedeeleor de efectuare a unor noi genuri de prezentare spre recunoaștere.

BIBLIOGRAFIE

1. Alecu Gh. Criminalistică. Constanța: Ex ponto, 2008. 234 p.
2. Aioanițoaie A. ș.a. Tratat de tactică criminalistică. Oradea: Carpați, 1992. 328 p.
3. Aramă E. Istoria dreptului românesc. Chișinău: Tipografia Centrală, 1995. 236 p.
4. Anghelescu I. ș.a. Tratat practic de criminalistică. Vol. II. București: Serviciul Editorial al Ministerului de Interne, 1978. 364 p.
5. Asanache Gh., Mărcuș. L. Fundamentul științific al portretului vorbit, Lucrările sesiunii de referate și comunicări științifice ținută 22-23 iunie 1978. Prezent și perspectivă în știința criminalistică. Institutul de criminalistică București: Serviciul editorial MAI, 1979. 256 p.
6. Avram M., Popovici T., Cobâșneanu V. Cercetarea infracțiunilor contra persoanei (ghidul ofițerului de urmărire penală). Chișinău: ARC, 2004. 358 p.
7. Baci Gh. Medicina legală. Chișinău: Știința, 1995. 212 p.
8. Basarab M. Criminalistica. Cluj Napoca: Universitatea Babeș - Bolyai, 1969. 195 p.
9. Bercheșan V. Cercetarea penală - criminalistica teorie și practică. Îndrumar complet de cercetare penală. București: Ministerul de Interne, 2002. 109 p.
10. Bogdan T. Probleme de psihologie judiciară. București: Științifică, 1973. 123 p.
11. Bercheșan V., Dumitrașcu I.N. Probele și mijloacele de probă. București: Ministerul de Interne, 1994. 95 p.
12. Bulai Iu. Participarea avocatului în cadrul urmăririi penale și nemijlocit în cadrul prezentării spre recunoaștere, esența și conținutul activităților desfășurate, impactul acestora asupra calității justiției. *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al R.M, Chișinău, 2012, științe socio umane, ediția XII-a, nr. 1, 205 p.*
13. Bulai Iu. Urmele odorologice: rolul și importanța lor în asigurarea unei baze probatorii complete și obiective, *Anuar științific, ediția a VII-A „Probleme actuale de prevenire și combatere a criminalității”* Chișinău: Academia MAI „Ștefan cel Mare” 2006, 293 p.
14. Bulai Iu. Prezentarea spre recunoaștere, esența psihologică. În: *Legea și viața*, Chișinău, 2013, nr. 6, p.
15. Bulai Iu. Participarea specialistului în cadrul prezentării spre recunoaștere. În: *Legea și viața*, Chișinău, 2013, nr. 5, p.53-57
16. Bulai Iu., Предъявление для опознания лица в условиях, исключающих наблюдение опознающего опознаваемым, по законодательству Республики Молдова в Мижнародна науково-практична конференция « Роль та місце ове у розбудови демократичной правовой держави » 26 квітня 2013. Одеса: с. 344-347.
17. Bulai Iu. Noțiunea, esența, sarcinile prezentării spre recunoaștere. **Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, seria Științe socio-umane, Ediția a XIII-a, nr. 1, Chișinău, 2013, 163 p.**

18. Bulai.Iu., Golubenco Gh. Particularitățile identificării și prezentării spre recunoaștere a cadavrelor, Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, seria Științe socio-umane, Ediția a XIII-a, nr. 1, Chișinău, 2013, 163 p.
19. **Bulai Iu., Golubenco Gh. Aspecte de asigurare a protecției martorilor, victimelor în cadrul prezentării spre recunoaștere.** Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Aspecte de cercetare a delicvenței juvenile” din 21 martie 2013. 370 p.
20. Bivol A. Psihologia și pedagogia juridică. Chișinău: „Alina Scorohodova”, 2010. 229 p.
21. Cârjan L. Istoria criminalistici românești în date. În: Revista Criminalistica, nr. 5. București: septembrie 2001, p. 63-68
22. Cârjan L. Tratat de criminalistică. București: Pinguin, 2005. 828 p.
23. Codul deontologic al avocaților baroului din R.M. (adoptat la Congresul Avocaților din 20. 12. 02
24. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 cu modificările, introduse prin Legea nr. 1115-XIV din 05 iulie 2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1-1994,p.1-6.<http://lex.justice.md/> (vizitat la 12.09.2013)
25. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 in 07.06.2003.
26. Codul de procedură penală al României, adoptat prin Legea nr.135 din 1.07.2010. În: MO al României nr.486 din 15.07.2010
27. Ciopraga A., Iacobuță I. Criminalistica. Iași: Junimea, 2001. 427 p.
28. Ciopraga A. Criminalistica, Tratat de tactică. Iași: Gama, 1996. 231 p.
29. Ciopraga A. Evaluarea probei testimoniale în procesul penal. Iași: Gama, 1979. 124 p.
30. Ciobanu V. ș.a. Justiția juvenilă, instituția probațiunii în sistemul de drept al R. Moldova, medierea penală, suporturi de curs. Chișinău: Institutul Național al Justiției, 2009. 293 p.
31. Curpăan S. O., Mitrofan E., Leghede A. Istoria dreptului românesc. Iași: Studis, 2014. 263 p.
32. CDumitrescu C., Gacea E. Elemente de antropologie. București: Ministerul de Interne, 1993. 200 p.
33. Crișu A. Drept procesual penal. Partea generală. București: C. H. Beck, 2007. 396 p.
34. Didic V. ș.a. Tactica criminalistică. Suport de curs (Institutul Național de Justiție). Chișinău: Elan INC. 146 p.
35. Doraș S. Criminalistica. Chișinău: Cartea Juridică, 2011. 630 p.
36. Doroș S. Criminalistica. Vol. II, Chișinău: Tipografia Centrală, 1999. 282 p.
37. Dolea I. ș. a. Drept procesual penal. Partea generală. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 679 p.
38. Dolea I. ș. a. Codul de procedură penală. Comentariu. Chișinău: Cartier juridic, 2009. 789 p.
39. Dobrinoiu V. ș. a. Îndrumar de cercetare penală. București: Atlas lex, 1994. 287 p.

40. Dosar penal Arhiva Judecătoriei sector. Buiucani d.p.1006031265 art. 186 C.p. R.M., 2005, d.p.2009021250 arhiva Judecătoriei Rîșcani, art. 187 CP RM
41. Dosar penal Arhiva Judecătoriei sect. Buiucani d.p.1006031265 art. 186 C.p. RM, anul 2005, d.p.2009021250 arhiva Judecătoriei Rîșcani, art. 187 C.p. R.M.
42. Dosar penal 1- 306 nr. 2009030016 privind învinuirea cet. B.A. în baza art. 187 alin. 2 lit b)e)f) și art. 208 alin.(1) Cp al RM aflat în gestiunea Secției UP al CPs Buiucani
43. Dosar penal nr. 2004990252, instrumentat de DGCCO, dosar penal nr. 2006038116, aflat în gestiunea Sup a CPs Buiucani privind învinuirea cet. D.G. și R.V. de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 187 alin.(2) pct. d al C.p. al R.M., dosar penal nr. 2010250023 aflat în gestiunea S.u.p., a CPr Anenii Noi privind învinuirea cet. X de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin (2), lit c)d) a Cp al R.M.
44. Dosar penal nr. 2002030076, instrumentat de Sup a CPs. Buiucani
45. Gheorghiță M. Tezele generale ale criminalisticii. Chișinău: Arc, 2004. 97 p.
46. Gheorghiță M. Particularitățile tactice ale ascultării părții vătămate. În: „Studii juridice universitare”, nr. 3-4, Chișinău 2009. 57 p
47. Golubenco Gh. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Chișinău: Tipografia Centrală, 2008. 215 p.
48. Golubenco Gh., Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică a descoperii infracțiunilor. Chișinău: ULIM, 2010. 236 p.
49. Florea Gh. ș.a. Îndrumar de cercetare penală. București: Atlas lex, 1994. 131 p.
50. Jidovu N. Drept procesual penal, Ed.-II-a, București: C.H.Beck, 2007. 694 p.
51. Legea cu privire la expertiza judiciară, adoptată la 23 iunie 2000, nr. 1086 – XIV. În: M. O. al al Republicii Moldova Moldova, nr. 144-145 din 16.11.2000, p.3-5.
52. Mateuț Gh. Tratat de drept procesual penal, București: C. H. Beck 2007. 873 p.
53. Mircea I. Criminalistica. București: Lumina Lex, 2001. 171 p.
54. Neagu U. Drept procesual penal. București: C. H. Beck, 1988. 189 p.
55. Neagu I. ș.a. Drept procesual penal, Mapă de seminarii, București: Universul Juridic, 2011. 471 p.
56. Neagu I., Damaschin M. Tratat de procedură penală. Partea generală. București: Universul Juridic, 2014. 743 p.
57. Odagiu I, Nestor S. Criminalistica (conspect), Chișinău: Academia MAI „Ștefan cel Mare”, 2002. 91 p.
58. Odagiu I, Nestor S. Criminalistica (conspect), Chișinău: Academia MAI „Ștefan cel Mare”, 2011. 112 p.
59. Osoianu T., Orîndaș V. Procedură penală. Chișinău: Orhei, 2004. 89 p.
60. Osoianu T. Desăvârșirea reglementării actelor de urmărire penală în procesul penal al Republicii Moldova. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” MAI, 2000. 112 p.
61. Orîndaș V. Procedura penală. Chișinău: Universitatea de Stat, 2001. 300 p.

62. Odagiu I. ș.a. Drept procesual penal. Partea generală. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” MAI, 2009. 455 p.
63. Popa Gh. Utilizarea de către poliția română a sistemului „Imagetrak” sistem de recunoaștere și compunere facială. În: Revista Criminalistică. București: 2004. nr. 3, p. 320 p.
64. Popa Gh., Utilizarea de către poliția română a sistemului Imagetrak- sistem de recunoaștere și compunere facială. În: Revista de criminologie, criminalistică și de penologie. București: 2005. nr. 2, 320 p.
65. Panghe C., Dumitrescu C. Portretul vorbit. București: Serviciul „ Cultural, Presă și Editorial ”al MAI, 1974. 158 p.
66. Pîrțac G., Pascalu I., Bujor V. Istoria dreptului românesc. ciclul I, Note de curs Chișinău: 2013, 89 p.
67. Ruiu M. Criminalistică. București: Universul Juridic, 2013. 351 p.
68. Rusnac S. Psihologia dreptului. Chișinău: ARC, 2000. 311 p.
69. Rusu G.B. Urmărirea infractorilor în comitatele ardelenec-sec XVII. Sinteza lucrării Teză de doctor. Cluj-Napoca: 2011. 27 p.
70. Stancu E. Tratat de criminalistică. București: Universul juridic, 2004. 812 p.
71. Stancu E. Tratat de criminalistică. Ed.-V-a București: Universul juridic, 2010. 839 p.
72. Stancu E., Moise A.C. Criminalistica. București: Universul juridic, 2013. 277 p.
73. Suciu C. Criminalistică. București: Didactică și pedagogică, 1972. 223 p.
74. Scripcaru Gh. Curs de medicină legală. Iași: Chemarea, 1995. 251 p.
75. Ungurean S. Medicina legală. Chișinău: Știința, 1993. 325 p.
76. Hotărîrea Colegiului judiciar pe cauze penale a Judecătoriei Supreme a URSS pe dosarul cet. Drozdov- Buletinul Curții supreme a URSS, 1957, № 3, 35 p.
77. Hotărîrea Colegiului judiciar pe cauze penale a Judecătoriei Supreme a URSS pe dosarul cet. Drozdov- Buletinul Curții supreme a URSS, 1956. № 4. 25 p.
78. Hotărîre Curtea Supremă de Justiție a R.M. nr. 23-1.re din 12.03.2008
79. Hotărîrea Curții Supreme de Justiție a R.M., dosar nr.-1.re – 75/11 din 16 mai 2011, pct. 6.
80. Hotărîrea Curții Supreme de Justiție a R.M., dosar nr. 1.re-105/11 din 22 martie 2011
81. Hotărîrea Curții Supreme de Justiție a R.M., dosar nr. 1.ra-569/11 din 06 iulie 2011
82. Hotărîrea Curtea Supremă de Justiție dosar nr. 4-1 re-75/11 din 16.05.2011 pe cauza penală în privința lui Arnaut Andrei Boris.
83. Hotărîrea CEDO cazul Năvoloacă contra Moldovei (cererea 25236/02, Hotărîrea STRASBOURG 16 decembrie 2008) <http://jurisprudencedo.com>, (vizitat la 09.10.2012)
84. Hotărîrea CEDO, secția III, hotărîrea Perry c. Marea Britanie, 17 iulie 2003, 63737/00 <http://jurisprudencedo.com>, (vizitat la 17.12.2012)
85. Ionescu –Dolj I. Curs de procedură penală română. București: Socec & CO, 1937. 596 p.

86. Vasile T. Identificarea persoanelor după obiectele de îmbrăcăminte, Lucrările sesiunii de referate și comunicări științifice ținută 22-23 iunie 1978, Prezent și perspectivă în știința criminalistică. București: Serviciul editorial și cinematografic; MAI, Institutul de criminalistică, 1979. 256 p.
87. Văduvă N. Criminalistica. Curs universitar de tactică și metodică. Craiova: Universitatea, 2004. 146 p.
88. Vidaicu M., Dolea I. Combaterea traficului ființe umane (drept material și drept procesual), seria suporturi de curs. Chișinău: Institutul național al justiției, 2009. 187 p.
89. Volonciu N. Tratat de procedură penală, Partea generală. Vol. 1, București: Paideia, 1996. 510 p.
90. Tanoviceanu I. Tratat de drept și procedură penală. Vol.-IV. București: Curierul judiciar, 1925. 596 p.
91. Tașcă M. Introducerea dreptului penal românesc în Basarabia după marea unire din 1918 și unificarea legislativă penală a Basarabiei cu cea din vechiul regat. În: Revista de științe penale, Anuar, Anul III, 2007 135 p.
92. Teodoru Gr. Gr. Tratat de drept procesual penal, Ed.-III-a București: Hamangiu, 2013. 873 p.
93. Zdreanghea V., Mitrofan N., Butoi T. Psihologie judiciară. București: Șansa, 1992. 115 p.
94. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г. Россинская Е.Р. Криминалистика. Москва: Норма, 2007. 897 с.
95. Alapy Gyula A. Buntetoperrendtartas. 1965 325 с.
96. Алексеев А.М. Психологические особенности показаний очевидцев. Москва: Юридическая литература, 1972. 104 с.
97. Антонов В.П. Тактика предъявления лица для опознания в условиях, исключающих визуальное наблюдение опознающего опознаваемым // Реализация положений УПК РФ в расследовании преступлений. Москва. 2004. 105 с.
98. Ананиев В. Г. Теория ощущений. Ленинград: ЛГУ, 1961. 165 с.
99. Алексеев А.М. Психологические особенности показаний очевидцев. Москва: Юридическая литература, 1972. 104 с.
100. Бритвич Н.Г. Теоретические и практические аспекты предъявления для опознания, Кан. Дисерт. Наук. Харьков, 1968. 125 с.
101. Баев О.Я. Тактика следственных действий. Воронеж: Воронежский университет, 1992. 206 с.
102. Бурька Д.А. Правовые, организационные и тактические основы предъявления для опознания. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2005. 235 с.
103. Бурька Д.А., Решняк М.Г. Предъявление для опознания уголовно-процессуальный и криминалистический аспекты. Москва: Международный Юридический Институт, 2011. 188 с.
104. Быховский И.Е. Производство следственных действий (ответы на вопросы следователей). Ленинград: ИУСР, 1984. 104 с.
105. Белкин Р.С. Курс криминалистики. Москва: Норма, 2001. 357 с.

106. Белкин Р.С. Курс криминалистики. В 3 т./т.2. Москва: Юрист, 1997. 464 с.
107. Белкин Р.С. Собрание, исследование и оценка доказательств. Сущность и методы. Москва:Юридическая литература,1966. 295 с.
108. Белкин Р.С., Винберг А. И. Криминалистика. Общетеоретические проблемы. Москва: Юридическая литератур, 1973. 264 с.
109. Белкин Р.С., Противодействие расследованию и пути его преодоления криминалистическими и оперативно- розыскными средствами и методами/ Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования, Москва: Высшая школа, 1997. 150 с.
110. Бодалев А.А. Восприятие человека человеком. Ленинград: ЛГУ, 1965. 93 с.
111. Богословский В. В. Общая психология. Москва: Просвещение, 1973. 464 с.
112. Блумфилд Л. Язык. Москва: Прогресс, 1968. 89 с.
113. Бритвич Н.Г. Теоретические основы и практика предъявления для опознания Дис. канд. юрид.наук. Харьков, 1968. 232 с.
114. Бурданова В.С., Быховский И.Е. Предъявление для опознания на предварительном следствии. Москва: Просвещение, 1975. 80 с.
115. Бюллетень Верховного Суда СССР, 1960, № 3, 60 с.
116. Бюллетень Верховного Суда СССР, 1963, № 5, 65 с.
117. Бюллетень Верховного Суда СССР, 1965, № 3, 62 с.
118. Бюллетень Верховного Суда СССР 1959 г. № 3, 68 с.
119. Брусницын Л., Оpozнание в условиях, исключающих наблюдение опознаваемым опознающего //"Уголовное право", 2005 г. N. 2, с. 15-19, 54 с.
120. Безлепкии Б.Т. Уголовный процесс России. Москва: ООО «ТК Велби», 2003. 480 с.
121. Богуславский Л. Г., Петров В.П. Судебно-медицинская экспертиза трупа при установлении личности трупа неизвестного человека. Ленинград : ЛГУ, 1963. 152 с.
122. Богуславский Л. Г. Судебно-медицинская экспертиза трупа неизвестного лица. Киев: «Здоров'я», 1964. 156 с.
123. Васильев А.Н., Степичев С.С. Воспроизведение показаний на месте при расследовании преступлений. Москва: Госюриздат, 1959. 48 с.
124. Винберг А., Миньковский Г., Ратинов Р. Косвенные доказательства в советском уголовном процессе. Москва: Госюриздат,1956. 219 с.
125. Винберг А. И. Криминалистическая экспертиза в советском уголовном процессе. Москва: Госюриздат, 1956. 220 с.
126. Винберг А. И., Эйман А. А. Криминалистическая идентификация в теории судебных доказательств// Советское государство и право. Москва: 1966. № 2. 125 с.

127. Винберг А. И. Основные принципы советской криминалистической экспертизы. Москва: Госюриздат, 1949. 132 с.
128. Власенко Н., Иванов А. Оpozнание в условиях, исключающих визуальное наблюдение. Законность. № 6. 62 с.
129. Власенко В.Г. Предъявление для опознания живых лиц по голосу. Теория и практика криминалистической и судебной экспертизы. Саратов:1978. Вып. 3.81 с.
130. Ветров А.А. Семиотика и ее основные проблемы. Москва: Политиздат, 1968. 263 с.
131. Винченко И.Ф., Житников В.С., Зинин А.М. Овсяникова М.Н., Снетков В.А., Криминалистическое описание внешности человека. Учебное пособие. Москва: ВНИИ МВД СССР , 1988. 242 с.
132. Васильева Т.И. О графических приемах, используемых детьми дошкольного возраста при изображении человека // Экспериментальная и прикладная психология Вып. 4, Ленинград: ЛГУ, 1971. 155 с.
133. Волобуев А.Ф., Кутепов Ю.В. Предъявление для опознания по особенностям голоса и речи при расследовании тяжких преступлений. Криминалистика и судебная экспертиза. Межведомственный научно-методический сборник. Выпуск 48. Киев 1997. 262 с.
134. Гейндель Р. Дактилоскопия и другие методы уголовной техники. Москва: Гостехиздат, 1927. 332 с.
135. Громов В.И., Дознание и предварительное следствие, Методика расследования преступлений, осмотр места преступления. Сборник научных трудов. Москва: Лекс эст, 2003. 193 с.
136. Гинзбург А.Я. Тактика предъявления для опознания. Москва: Юридическая литература, 1971. 64 с.
137. Гапанович Н. Н. Оpozнание в судопроизводстве (процессуальные и психологические проблемы). Минск: Белорусский государственный университет, 1975. 176 с.
138. Громов Вл. Предварительное расследование по уголовным делам. Руководство для органов расследования. Москва: Госюриздат РСФСР, 1930. 235 с.
139. Гинзбург А. Я., Оpozнание в следственной. Оперативно - розыскной и экспертной практике .Учебно-практическое пособие Под ред Р. С. Белкина.- Москва:Высшая школа, 1996. 138 с.
140. Гинзбург А. Я., Самошина З. Г., Крикунов А. Е., Маевский А.Ф., Тактика и психолгические основы предъявления для опознания на предварительном следствии. Киев: 1977. 112 с.
141. Гапанович Н.Н., Оpozнание в следственной и судебной практике (тактика). Минск: Белорусский государственный университет, 1978. 160 с.

142. Голдстейн А., Хармон Л., Леск А. Идентификация человеческих лиц. Труды института инженеров по электротехнике и радиоэлектронике. № 5, Т. 59. 1971. 61 с.
143. Голунский С.А. Тактика допроса. Советская юстиция, 1936. № 21, 53 с.
144. Громов В. Следственная практика в примерах. Москва: Юридическое издательство, 1948. 138 с.
145. Ганский А.Л., Гусев А.В. Некоторые проблемы правового регулирования предъявления для опознания и проведения судебной экспертизы//Вестник криминалистики. Вып. 2 (6). Москва: 2003. 92 с.
146. ГБелкин Р.С., Криминалистика. Москва: Юридическая литература, 1959. 315 с.
147. Герасимов И. Ф., Драпкин Л. Я. Криминалитика. Москва: Высшая школа, 2000. 528 с.
148. Гейльман И.Ф. Ручная азбука и речевые жесты глухонемых. Москва: КОИЗ, 1957. 126 с.
149. Дулов А.В., Нестеренко П.Д. Тактика следственных действий. Минск: Вышэйшая школа, 1971. 272 с.
150. Дулов А.В., Грамович Г.И., Лапин А.В. Криминалистика. Учебное пособие. Минск: ИП «Экоперспектива», 1998. 415 с.
151. Жбанков В. А. Свойства личности и их использование для установления лиц, совершивших таможенные правонарушения. Монография. Москва: РИО РТА ГТК РФ, 1999. 150 с.
152. Зашляпин Л. А. Криминалистика как основа разработки теоретических аспектов профессиональной защитной деятельности. Криминалистические аспекты профессиональной защиты по уголовным делам: Сб. Статей. Екатеринбург: 2001. 93 с.
153. Завизист Н.В. Некоторые вопросы тактики предъявления предметов для опознания. Сборник научных работ по судебной медицине и криминалистике, посвященный памяти профессора Н.С. Бокариуса. Харьков: 1956. 208 с.
154. Зинин А.М., Зотов А.Б., Сысоева Л.А., Установление типового сходства при сравнении субъективных портретов и фотоснимков подозреваемых лиц. Методические рекомендации. Москва: Юридическая литература, 1994. 75 с.
155. Зинин А.М. Теоретические и практические проблемы криминалистического установления личности по признакам внешности. Дисс. канд. юрид. наук. Москва, 1997. 230 с.
156. Зинин А. М. Габитоскопия и портретная экспертиза. Москва: Моск. акад. МВД России, 2002. 157 с.
157. Зинин А.М. Теоретические и практические проблемы криминалистического установления личности по признакам внешности . Дисс. докт. юрид. наук в виде научного доклада, выполняющего функции автореферата. Москва: 1997. 145 с.
158. Зинин А.М. Субъективные отображения внешности человека//50 лет НИИ криминалистики. Сборник научных трудов. Москва: Высшая школа, 1995. 168 с.

159. Закатов А.А. Психологические особенности тактики производства следственных действий с участием несовершеннолетних. Волгоград: Научно–исследовательский отдел, 1979. 161 с.
160. Закатов А.А., Смагоринский Б.П. Криминалистика. Учебник. Москва: ИМЦ ГУК МВД России, 2003. 281 с.
161. Зинин А.М.Снетков В.А. Использование признаков внешности при установление личности. Москва:1976. 35 с.
162. Зинин А.М. Система составления описания внешности человека. Москва: 1976. 25 с.
163. Зимин А.А., Юшков С.В., Софронов В.Ю. Памятники русского права. В. 8, Вып 6. Москва: Госюриздат, 1957. 385 с.
164. Иванская Л.Н. Психологические особенности идентификации лица человека по фотографии. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. канд. псих. Наук. 1981. 235 с.
165. Иванова Л.Ф. Психолого-тактические аспекты предъявления для опознания в уголовном судопроизводстве. Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск: 2007. 30 с.
166. Исаков В.Д. Судебно-медицинская экспертиза взрывной травмы. Санкт-Петербург: «Санкт-Петербург, 1997. 120 с.
167. Ищенко Е.П. Топорков А.А. Криминалистика. Москва: Инфра – М, 2007. 746 с.
168. Идашкин Ю.В. К вопросу о воспроизведении латентно запечатленного материала. Дис. канд. дисс. Москва: 1959. 145 с.
169. Крылов И.Ф., В мире криминалистики. Ленинград: ЛГУ, 1989. 328 с.
170. Крылов В. В. История развития приемов предъявления личности для опознания / В. В. Крылов// Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11. Право. – 2000. – № 4. 65 с.
171. Кочаров Г.И. Оpozнание на предварительном следствии. Москва: Госюриздат, 1955. 83 с.
172. Кертэс И. Тактика и психологические основы допроса. Москва: Юридическая литература, 1965. 164 с.
173. Крикунов А.Е., Маевский А.Ф. Тактика и психологические основы предъявления лица для опознания на предварительном следствии. Киев: КВШ МВД СССР, 1977. 43 с.
174. Кочаров Г.И. Вопросы теории и практики предъявления для опознания на предварительном следствии. Дисс. канд. юрид. наук. Москва: 1956. 145с.
175. Корецкий В. М. Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы. Государство древних франков, Англо-Саксонское государство, Англия, Германия, Испания, Италия, Франция, Албания, Болгария, Венгрия, Польша, Румыния, Чехия, Югославия [/]. – Москва. :Госюриздат, 1961. 960 с.

176. Корухов Ю.Г. Предъявление для опознания на предварительном следствии и в суде (лекция для слушателей ВЮЗИ). Москва: ВЮЗИ, 1968. 64 с.
177. Корноухов В.Е. О научных основах идентификации человека. Проблемы советского государства и права. Иркутск: 1975. № 11-12, 115 с.
178. Колдин В. Я. Идентификационные признаки и свойства // Труды ВНИИСЭ. Москва: 1971. Вып. 3. 59 с.
179. Кирсанов З.И. Математические методы исследования в криминалистике// Вопросы кибернетики и право, Москва :Наука, 1967. 202 с.
180. Карнеева Л.М., Ключанский В.И. Организация работы следователя. Москва: Госюриздат, 1961. 127 с.
181. Колесниченко А.Н., Актуальные проблемы методики расследования преступлений // Вопросы государства и права. Москва: 1970. 45 с.
182. Колкутин В. В., и др., Судебные экспертизы. Москва: Юрлитинформ, 2001.195 с.
183. Карагодин В.Н. Преодоление противодействия предварительному расследованию. Свердловск: 1992. 123 с.
184. Калинин В.И., Яковлев А.А., Коневодство. Москва:Госюриздат, 1961. 189 с.
185. Комисаров В.И., Правомерность и обоснованность предъявления для опознания. Соц. законность. 1978. № 2. 59 с.
186. Ложкевич А.А., Снетков В.А., Чиванов В.А., Шаршунский В.Л. Подготовка и назначение фоноскопической экспертизы. Москва: ВНИИ МВД СССР, 1989. 48 с.
187. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация. Москва: Юридическая литература, 1970. 224 с.
188. Лузгин И.М. Методологические проблемы расследования. Москва: Юридическая литература, 1973. 216 с.
189. Леви А.А., Горинов Ю.А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве. Москва: Юридическая литература, 1983, 112 с.
190. Лохов В.К. Правовые последствия оперативно-розыскного опознания объектов по их фотоизображениям// Вопросы совершенствования предварительного следствия. Вып. 6. Ленинград: 1980. 37 с.
191. Ларин А., Власов В. Предъявление предметов для опознания// Соц. Законность, 1974. № 6, 51 с.
192. Малеев Е., Быховский И. Участие защитника в производстве следственных действий // Советская юстиция. 1996. № 18. 45 с.
193. Марченко С. Л. Обеспечение безопасности участников уголовного процесса. Дис.канд.юрид.наук. Москва, 1994. 156 с.

194. Митричев С. П., Шаламов М. П. Криминалистика. Москва:Юридическая литература, 1963. 544 с.
195. Михайлов А.Е. Предъявление для опознания уголовно процессуальный и криминалистический аспекты. Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Владимир, 2011. 30 с.
196. Михайлова Ю.Н. Информационная сущность предъявления для опознания и его тактические основы. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук канд. юрид. наук. Саратов, 2000. 215 с.
197. Моисеев Н.А. Криминалистическое обеспечение предъявления для опознания при расследовании преступлении. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006. 30 с.
198. Негуляев В.В. Вопросы применения звукозаписи при допросе. Криминалистика и судебная экспертиза. Вып. 28. Киев: 1984. 54 с.
199. Образцов В. А.. Следственные действия. Москва: 1999 экспертизы// методическое письмо № 47 ВНИИ МВД СССР. Москва: 1981. 55 с.
200. Опознание личности обвиняемого при расследовании преступлений. Методическое письмо Прокуратуры СССР. Москва: 1936. 45 с.
201. Образцов В. А. Следственные действия. Москва: Юрист, 1999. 501 с.
202. Образцов В. А. Выявление и изобличение преступника. Москва: Юрист, 1997. 336 с.
203. Образцов В. А. Криминалистика. Курс лекций. Москва: Право и Закон, 1996. 447 с.
204. Образцов В. А. Криминалистика. Москва: Юрист, 2001, 760 с.
205. Осипов Ю.Ю. Деятельность следователя в условиях тактического риска. Саратов: СГАП, 1997. 140 с.
206. Османов Т. Ю. Применение метода словесного портрета в следственной и оперативной деятельности: методологические и психологические аспекты проблемы. Дисс.канд. юрид. наук. Москва, 2000. 215 с.
207. Пашина Г. А. Судебная медицина. Учебник. Москва: Гэотар-Мед, 2001. 320 с.
208. Противинский М. Предъявление для опознания на предварительном следствии. Автореф. дисс. .канд. юрид. наук. Москва, 1969. 145 с.
209. Панферов В.Н. Психологические проблемы опознания людей// Проблемы судебной психологии. Москва: 1971. 34 с.
210. Панферов В.Н. Роль выразительных движения человека в процессе опознания// Проблемы судебной психологии. Москва: 1971. 94 с.

211. Панферов В. Н. Оpozнание людей по фотографии// Человек и общество, Вып.IV. Ленинград: 1969. 108 с.
212. Панферов В. Н. Восприятие и интерпретация внешности людей // Вопросы психологии. 1974, №2, 61 с.
213. Панферов В.Н. Восприятие и интерпретация внешности людей (фотографических изображений человеческих лиц). Дисс. канд. псих. наук. Ленинград: ЛГУ, 1969. 155 с.
214. Попова Л.М. Теоретико-прикладные аспекты проблемы разработки и использования функционального портрета человека в криминалистике. Автореф. дисс. канд. юрид. наук, Минск: 1995. 35 с.
215. Петровский А. В. Общая психология. Москва: Просвещение, 1976. 407 с.
216. Прангишвили А.С. Исследования по психологии установки. Тбилиси: Мсцниереба, 1967. 195 с.
217. Протасевич А.А. Серийные преступления, сопряженные с насилием, как объект криминалистики. Иркутск:ИГЭА, 1999. 334 с.
218. Противинский М. Дискуссионные вопросы предъявления для опознания на предварительном следствии: Сборник статей адъюнктов и соискателей. Москва: ВШ МООП СССР, 1968. 178 с.
219. Познышев С.В. Косвенные улики и их значение при расследовании преступлений: Ученые записки ВШЮН. Вып.2.- Москва: НКЮ СССР,1941, 243 с.
220. Порубов Н. И. Информационная сущность допроса. Проблемы предварительного следствия. Волгоград: 1974. 159 с.
221. Перлов И. Д. Право на защиту. Москва: 1969. 29 с.
222. Потапов С. М. Введение в криминалистику. Москва: Госюриздат, 1946. 112 с.
223. Петров В. П. Петров В. В. Участие судебного медика в установлении личности погибшего человека: (Методическое пособие) Ленинград: 1991. 48 с.
224. Подольский А.И. Формирование симультанного опознания Москва Издательство: Моск. ун-та . 1978. 155 с.
225. Подголин Е. Оpozнание по особенностям голоса и речи// Соц.законность: 1979. 33 с.
226. Пухов Е.И. Тактические приемы в расследовании преступлений. Волгоград: ВолГУ, 2000. 48 с.
227. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. Москва: ВШ МООП СССР, 1967. 290 с.
228. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. Москва: Юрлитинформ, 2001. 349 с.
229. Ревтов Ю.И. Оpozнание человека по голосу и особенностям речи в процессе расследования: Дис. канд. юрид. наук. Минск, 1988. 157 с.

230. Резник В. Ю. Общие вопросы тактики защиты на предварительном следствии /Криминалистические аспекты профессиональной защиты по уголовным делам : Сб. Статей, Екатеринбург: 2001. 120 с.
231. Россинская Е.Р. Криминалистика. Вопросы и ответы, Учебное пособие для вузов. Москва: Юнити, 1999. 211 с.
232. Россинская Е. Р. Криминалистика. Москва: Юнити, 2001. 211 с.
233. Самолаева Е. Ю. Теория и практика предъявления для опознания людей. Канд. дисерт. юрид.наук. Москва 2004. 235 с.
234. Самолаева Е.Ю. Трудности опознания предметов- изделий массового производства// Информационный бюллетень № 18, Москва: 2003. 59 с
235. Самолаева Е. Ю. Самошина З. Г. Предъявление для опознания лица в условиях, исключающих наблюдение опознающего опознаваемым / Журнал Закон и право Москва 2003. 53 с.
236. Старовойтов В.И., Сулимов К.Т., Гриценко В.В. Запаховые следы участников происшествия: обнаружение, сбор, организация исследования. Методические рекомендации Министерство Внутренних Дел Российской Федерации Экспертно Криминалистический центр Москва, ЭКЦ МВД России, 1993. 40 с. <http://bzbook.ru> consultat la: 06.09.2012
237. Строгович М. С. Уголовный процесс. Москва: Госюриздат РСФСР, 1946. 225 с.
238. Самошина З. Г., Крылов В. В. Предъявление для опознания на предварительном следствии. Учебное пособие. Москва: ЛексЭст, 2001. 96 с.
239. Самошина З. Г. Вопросы теории и практики предъявления для опознания на предварительном следствии. Москва: Моск. ун-т, 1976. 90 с.
240. Самко А.В. К вопросу о становлении предъявления для опознания как самостоятельного следственного действия. Ученые записки Таврического национального университета им В.И. Вернадского Серия «Юридические науки» Том 25 (64).2012. №1 321 с.
241. Снетков В.А., Зинин А.М. Система составления описания внешности человека. Москва: ВНИИ МВД СССР 1976. 24 с.
242. Снетков В.А, Зинин А.М., Винченко И.Ф., Частота встречаемости признаков элементов лица, Москва: ВНИИ МВД СССР, 1972. 48 с.
243. Снетков В. А. Габитоскопия. Волгоград: НИИРИО ВСШ МВД СССР, 1979. 324 с.
244. Снетков В. А., Зинин А. М. Методы непосредственной актуализации мысленного образа очевидцев при их допросе о признаках внешности человека// Тактические приемы допроса и пределы их использования. Москва: 1980. 48 с.
245. Степин В.С., Савешкин А.В., Зотов А.Б. Криминалистическое отождествление человека по разнокурсным фотопортретам: методические рекомендации, Москва: 1992, 52 с.

246. Соколова О. А. Проблемы использования данных габитологии при предъявлении для опознания живых лиц, // Вопросы криминалистики и судебной экспертизы. Москва: Труды Академии управления, МВД, России, 2003. 141. с.
247. Сеченов И.М. Избранные философские и психологические произведения. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1947. 647 с.
248. Смирнов А.А., Леонтьева А.Н., Рубинштейн С.Б., Теплова Б.М. Психология. Москва: Иностранная литература, 1956. 434 с.
249. Салтевский М.В. Теория и практика получения информации о преступнике для его розыска и отождествления. Киев: Киевская Высшая Школа МВД СССР им Ф.Э. Держинского, Научно исследовательский и редакционно издательский отдел, 1977. 25 с.
250. Смагоринский Б.П. Следственные действия (Процессуальная характеристика, тактические и психологические особенности). Москва: УМЦ при ГУК МВД РФ, 1994. 242 с.
251. Случаевский И.Ф. О достоверности детских показаний. Сборник трудов кафедры психологии и педагогики Башкирского государственного педагогического института им. К. А. Тимирязева и Башкирской психиатрической больницы, вып. II, Уфа: 1946. 223 с.
252. Степичев С.С. Расследование разбоев. Москва: Госюриздат, 1955. 143 с.
253. Социалистическая законность, 1989. № 8. 80 с.
254. Судебная практика Верховного суда СССР. 1953. № 3. 111 с.
255. Салтевский М В Использование запаховых следов для раскрытия и расследования преступлению Киев: КВШМ, 1982. 145 с.
256. Соседко Ю. И., Исаков В. Д., Толмачев И.А., Дзагнидзе С. Г. Организация и проблемы судебно-медицинского установления личности в условиях катастрофы. СПб., 1997. 168 с.
257. Тучик Е.С. Научно-организационные принципы совершенствования эффективности взаимодействия органов здравоохранения и правопорядка при осмотре трупа на месте его обнаружения: Автореф. дис. докт. мед. наук. Москва, 1997. 30 с.
258. Тучик Е. С. Некоторые вопросы организации судебно-медицинской экспертизы при чрезвычайных ситуациях // Судебн.-мед. эксперт. 1993. № 3. 53 с.
259. Терзиев Н. В., Цветков П. П. Предъявление для опознания в советском уголовном процессе/ Под ред. И.Д. Перлова.- Москва: 1962. 190 с.
260. Тюхтин В. С. О природе образа. Москва: Высшая школа, 1967. 125 с.
261. Терзиев Н.В. Криминалистическое отождествление личности по признакам внешности. Москва: ВЮЗИ, 1956. 145 с.
262. Терзиев Н.В. Идентификация и определение родовой (групповой) принадлежности. Москва: Художественная литература, 1961. 38 с.

263. Тучик Е.С. Организационные принципы деятельности судебно-медицинской службы в условиях катастрофы : дис. канд. мед. наук. Москва: 1993. 155 с.
264. Удалова Л. Д. Влияние объективных факторов на результаты опознания // Криминалистика и судебная экспертиза. Вып. 32. Киев: 1986; 32 с.
265. Узнадзе Д. Н. Экспериментальные основы психологий установки. Тбилиси: Акад. Наук. Груз., 1961. 86 с.
266. Уемов А.И. Вещи, свойства и отношения. Москва: Академия наук СССР, 1963. 184 с.
267. Филипов А.Г. Криминалистика. Москва: Высшее образование, 2009. 835 с.
268. Филипов А. Г. Криминалистика. Москва: Высшее образование, 2008. 735 с.
269. Филипов А. Г., Волынский А.Ф. Криминалистика. Москва: Высшее образование, 1963. 473 с.
270. Филипов А.Г., Яблоков Н.П. Качественные учебники– основа высокого уровня юридического образования (об одной творческой неудаче), Российский следователь, 1999, № 5. 161 с.
271. Федоров Г.В. Одорология, Запаховые следы в криминалистике. Минск: Амалфея, 2000. 144 с.
272. Цветков П.П. Предъявление для опознания в советском уголовном процессе. Ленинград: ЛГУ, 1962. 113 с.
273. Цветков С.И. Состояние и перспективы использования данных науки управления в криминалистике. Дисс. Канд. юрид. наук. Москва, 1977. 209 с.
274. Цыпленков Е.В. Тактика проверки показаний обвиняемого на предварительном следствии. Автореферат. Дисс. канд. юрид. наук. Свердловск, 1991. 30 с.
275. Чельцов М. А. Советский уголовный процесс. Москва: Госюриздат РСФСР, 1951. 511 с.
276. Г.Н. Сафонов Настольная книга следователя. Москва: Госюриздат РСФСР, 1949. 283 с.
277. Чельшева О. В. Современные теоретические и практические проблемы предъявления для опознания живых лиц по признакам внешности. Дисс. канд. юрид. Наук. Санкт-Петербург: 1993. 157 с. .
278. Шехтер М.С. Психологические проблемы узнавания. Москва: Просвещение, 1967. 221 с.
279. Шехтер М. С. Некоторые теоретические вопросы психологии узнавания. Вопросы психологии, 1963. № 4, 49 с.
280. Шехтер М.С. Изучение механизмов симультанного узнавания . Доклады Академии педагогических наук РСФСРЮ, 1963. № 1. 124 с.
281. Шехтер М. С. Зрительное опознание, закономерности и механизмы. Москва: Педагогика, 1981. 263 с.
282. Шехтер М.С. Психологические основы узнавания. Москва: Просвещение, 1967. 192 с.
283. Шевчук И.В., Волгина Е.В. Уголовно-процессуальные, психологические и тактические аспекты предъявления для опознания на предварительном следствии. Учеб. Пособие. Волгоград: ВА МВД России, 2005. 85 с.

284. Шевчук И.В. Уголовно-процессуальные, психологические и тактические аспекты предъявления для опознания лиц на предварительном следствии. Дисс. канд. Юрид. наук. Волгоград, 2001. 165 с.
285. Штофф В. А. Моделирование и философия. Москва: Наука, 1966. 303 с.
286. Щерба С.П., Зайцев О.А. Как обеспечить безопасность участников процесса// Вестник МВД России 1993. 55 с.
287. Щерба С.П. Расследование и судебное разбирательство по делам лиц, страдающих физическими и психическими недостатками. № 5, Москва: 1975. 99 с.
288. Эйсман А.А. Заключение эксперта. Структура и научное обоснование. Москва: Юридическая литература, 1967. 152 с.
289. Эйсман А. А. Логика доказывания. Москва: Юридическая литература, 1971. 178 с.
290. Эминов В. Объект исследования – очевидец. – Наука и жизнь, 1974, № 11. 47 с.
291. Эльманович С.Д., Ильин Г.Ф. Законы Ману. Москва: Издательство восточной литературы, 1960. 354 с.
292. Юсевич Л.С. Из практики достоверности показаний несовершеннолетних. Проблемы судебной психиатрии, вып. II, Москва: 1940. 89 с.
293. Юшков С.В., Зимин А.А., Софронов В.Ю. Памятники русского права: Вып. I. Памятники права Киевского государства X – XII вв. Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1952. с. 287
294. Яблоков Н. П., Криминалистика. Москва: БЕК, 1996. 752 с.
295. Якимов И.Н. Опознавание преступников, Москва: ОУР ЦУП НКВД, 1928 82 с.
296. Barry Mitchell, Salim Farrar, Blackstone-s, Statutes on criminal justice & sentencing 2nd Edition, Oxford Universitz Press, p. 82, 363 p.
297. Sursa <http://pss.sagepub.com/content/14/2/186.abstract> Imagination Can Create False Autobiographical Memories Giuliana Mazzoni¹ Psychology, Seton Hall University, South Orange, NJ 07079; e-mail: mazzongi@shu.edu and Amina Memon University of Aberdeen, Aberdeen, Scotland, United Kingdom. (vizitat la 17.01.2013.)

ANEXE:**Anexa 1**
Inspectoratele de poliție și numărul de O.U.P. audiați

Nr.	Comisariatul de poliție	nr. de OUP audiați
1.	IPDubăsari al IGP al MAI	4
2.	IP Făleștia IGP al MAI	5
3.	IP Cimișlia al IGP al MAI	5
4.	SUP a DP a m. Chișinău al IGP al MAI	7
5.	IP . Sîngerei al IGP al MAI	8
6.	m. Chișinău IP . Buiucani al IGP al MAI	9
7.	IP . Anenii Noi al IGP al MAI	5
8.	Cursuri de perfecționare în cadrul Academiei "Ștefan cel Mare" A MAI	20
9.	IP m. Benderi al IGP al MAI	10
10.	IP Orhei al IGP al MAI	7
11.	SUP a IP m. Bălți al IGP al MAI	7
12.	IP Cantemir al IGP al MAI	4
13.	IP Florești al IGP al MAI	5
14.	IP Soroca al IGP al MAI	8
15.	m. Chișinău IP s. Centru al IGP al MAI	21
16.	IP Rezina al IGP al MAI	4
17.	IP Ungheni al IGP al MAI	8
18.	IP Ciadîrlunga al IGP al MAI	5
19.	IP Cahul al IGP al MAI	8
		181

Notă: Direcția de poliție a municipiului Chișinău al Inspectoratului general de poliție a Ministerului Afacerilor Interne în text DP.. al IGP al MAI

Tipuri de infracțiuni și genuri de prezentare spre recunoaștere desfășurate în Inspectoratele de poliție din republică

IP Anenii Noi.

nr.	Tipul infracțiunii	2007	2008	2009	2010	Total infracțiuni
1.	Furt	5	7	10	31	53
2.	Jaf	2	5	3		10
3.	Tîlhărie	1				1
4.	Leziuni corporale	3	1	5	6	14
5.	Trafic de ființe			1	1	2
6.	Escrocherie				2	2
7.	Omor		2	1	1	4
	Total	11	15	20	41	86

Tipul infracțiunii- genul de prezentare spre recunoaștere desfășurat:

Infracțiuni :

1. **Furt:** obiecte - **51**, animale- **2**

2. **Jaf:** persoane pe viu- **4**, după fotografie- **6**, obiecte- **5**.

3. **Tîlhărie:** persoane după fotografie- **1**, obiecte- **1**.

4. **Leziuni corporale:** persoane pe viu semnalmente anatomice- **8**, semnalmente funcționale/ dinamice- **1**, foto- **5**.

5. **Trafic de ființe:** persoane după fotografie- **2**.

6. **Escrocherie:** persoane pe viu- **2**.

3. **Omor:** cadavre- **4**.

Genuri de prezentare spre recunoaștere în total:

1. Persoane prezentate pe viu - **14**.

2. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice /voce-**1**.

3. Persoane prezentate după fotografie - **14**.

4. Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **57**.

5. Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor - **4**.

6. Prezentarea spre recunoaștere a animalelor- **2**

Nr.	Tipul infracțiunii	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total infracțiuni
1.	Furt	2	7	7	3	3	4	26
2.	Jaf	8	4	12	7	4	8	25
3.	Tîlhărie	8	2	5	5	5	8	28
4.	Leziuni corporale	5	2	4	4	4		19
5.	Omor	1	8	5	2	2		18
6.	Escrocherie	4						4
7.	Trafic de ființe	1						1
		24	23	29	21	18	12	

Tipul infracțiunii – genul de prezentare spre recunoaștere desfășurat:

Infracțiuni:

- 1. Furturi: 26 în total** , prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **26**.
- 2. Jafuri: 25** , prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semn anatomice - **5**, prezentarea persoanelor spre recunoaștere pe viu după semnalmente funcționale /dinamice/vorbire – **2**, prezentarea persoanelor după fotografie: - **17**.
- 3. Tîlhării: - 28**, prezentarea spre recunoaștere pe viu după semnalmente anatomice- **8**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmente funcționale/dinamice/ mers- **3**.
- 4. Leziuni corporale: - 19**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmentele anatomice **15**, prezentarea (pers.) spre recunoaștere după fotografie – **4**.
- 5. Trafic de ființe umane: - 1**, prezentarea (pers.) spre recunoaștere după fotografie: - **1**.
- 6. Escrocherii: - 4**, prezentarea persoanelor pe viu după semnalmente anatomice - **1**, prezentarea persoanelor după fotografie: - **3**.
- 7. Omor: - prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor – 18.**

Genuri de prezentare spre recunoaștere în total:

- 1. Persoane prezentate pe viu - 29.**
- 2. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, voce - 2.**
- 3. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, mers- 3**
- 4. Persoane prezentate după fotografie- 25.**
- 5. Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - 26.**
- 6. Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor - 18.**

Nr.	Tipul infracțiunii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Total infracțiuni
1.	Furt	5	7	6	5	8	9	38
2.	Jaf	11	9	10	8	8	8	46
3.	Tîlhărie	2	4	3	3	6	7	26
4.	Leziuni corporale		1	2	1	6	4	14
5.	Omor			1	2			3
6.	Escrocherie						3	3
7.	Trafic de ființe						2	2
	Total	18	21	22	19	28	33	

Tipul infracțiunii - genul de prezentare spre recunoaștere desfășurat:

Infracțiuni:

1. **Furturi: 21**, prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **38**.
2. **Jafuri: 38**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmente anatomice - **17**, prezentarea persoanelor spre recunoaștere pe viu după semnalmente funcționale /dinamice/voce – **4**, prezentarea persoanelor după fotografie: - **33**.
3. **Tîlhării: - 26**, prezentarea spre recunoaștere pe viu după semnalmente anatomice- **8**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după fotografie- **18**.
4. **Leziuni corporale: - 14**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmentele anatomice – **14**.
5. **Omorul: -** prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor – **3**.
6. **Escrocherie:- 3**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semn. anatomice - **3**.
7. **Trafic de ființe: - 2**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semn. anatomice - **2**.

Genuri de prezentare spre recunoaștere în total:

1. Persoane prezentate pe viu - **44**.
2. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, voce - **4**.
3. Persoane prezentate după fotografie - **51**.
4. Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **38**.
5. Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor - **3**.

nr.	Tipul infracțiunii	2007	2008	2009	2010	Total infracțiuni
1.	Furt	380 d.p - 4	619 d.p. - 16	659 d.p.- 14	1243 d.p.- 41	75
2.	Jaf	84 d.p. - 3	102 d.p.- 4	121 d.p. - 10	156 d.p. - 19	36
3.	Tîlhărie	24 d.p. - 1	15 d.p. - 3	14 d.p.	8 d.p.-	4
	Total	8	23	24	48	

Tipul infracțiunii - genul de prezentări spre recunoaștere desfășurate :

Infracțiuni:

1. **Furturi: 75**, prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **75**.
2. **Jafuri: 36**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmente anatomice - **17**, prezentarea persoanelor spre recunoaștere pe viu după semnalmente funcționale /dinamice /voce –**1**, mers -**3**, prezentarea (pers.) după fotografie: - **15**.
3. **Tîlhării: - 4**, prezentarea spre recunoaștere pe viu după semnalmente anatomice- **1**, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după fotografie- **3**.

Genuri de prezentare spre recunoaștere în total:

1. Persoane prezentate pe viu - **18**.
2. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, voce - **1**.
3. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, mers - **3**.
4. Persoane prezentate după fotografie - **18**.
5. Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor - **75**.

Nr.	Genuri de infracțiune	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Total
1.	Furt	4	6	5	3	11	18	47
2.	Jaf	9	12	8	10	6	6	51
3.	Tîlhărie	3	4	2	3	5		17
4.	Leziuni corporale	3				5	3	11
5.	Omor	1		1				2
6.	Trafic de ființe	1	1	2			1	5
7.	Escrocherie	2	3		3			8
	Total	23	26	21	19	27	30	

Tipul infracțiunii - genul de prezentări spre recunoaștere desfășurate :

Infracțiuni:

1. **Furturi:** 47, prezentarea spre recunoaștere a obiectelor –43, prezentarea spre recunoaștere a animalelor -4.
2. **Jafuri:** 51 , prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semn anatomice - 19, prezentarea persoanelor spre recunoaștere pe viu după semnalmente funcționale /dinamice/ voce -2, mers –2, prezentarea persoanelor după fotografie: - 28.
3. **Tîlhării:** - 17, prezentarea spre recunoaștere pe viu după semnalmente anatomice- 6, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după fotografie- 11.
4. **Leziuni corporale:** - 3, prezentarea spre recunoaștere a persoanelor pe viu după semnalmente anatomice 3,
5. **Trafic de ființe umane:** - 5, prezentarea persoanelor spre recunoaștere după fotografie: - 5.
6. **Escrocherii:** - 8, prezentarea persoanelor pe viu după semnalmente anatomice - 3, prezentarea persoanelor după fotografie: - 5.
7. **Omorul:** - prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor – 2.

Genuri de prezentare spre recunoaștere în total :

1. Persoane prezentate pe viu: - 31.
2. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, voce-2
3. Persoane prezentate pe viu după semnalmente funcționale /dinamice, mers - 2.
4. Persoane prezentate după fotografie : - 49.
5. Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor: - 43.
6. Prezentarea spre recunoaștere a animalelor:- 4
7. Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor : - 2.

Anexa 7

Tipul de infracțiuni și totalul acestora

Nº	Tipul infracțiunii	Numărul de infracțiuni
1.	Furturi	167
2.	Jafuri	145
3.	Tîlhării	59
4.	Leziuni corporale	23
5.	Omoruri	26
6.	Trafic de ființe umane	5
7.	Escrocherii	14

Anexa nr.8

Genuri de prezentare spre recunoaștere și totalul acestora

Nº	Genuri de prezentări spre recunoaștere	Numărul de prezentări
1.	Prezentarea spre recunoaștere pe viu	135
2.	Prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după voce, vorbire	3
3.	Prezentarea spre recunoaștere a persoanelor după fotografie	163
4.	Prezentarea spre recunoaștere după mers	9
5.	Prezentarea spre recunoaștere a cadavrelor	27
6.	Prezentarea spre recunoaștere a obiectelor	147
7.	Prezentarea spre recunoaștere a animalelor	2

Model de anchetă/rezultatele sondajului în procente
Întrebările adresate funcționarilor intervievați

N.	Întrebările adresate	Cota procentuală %
1.	Stagiul în calitate de ofițer de urmărire penală	
	- până la 3 ani - de la 3 - 5 ani - circa 5 ani	82 11,1 6,9
2.	Care genuri de prezentare spre recunoaștere PSR a persoanelor ai efectuat	
	- recunoașterea după semnalmente exterioare - recunoașterea după voce - recunoașterea după mers - recunoașterea după poze în anumite cazuri respondenții (la recunoașterea după fotografie au specificat câteva particularități): - după fotografia reală - după xerocopia fotografiei - după fotocopia fotografiei - după copia scanată de pe fotografie - după video material - după desen (schiță)	32,0 8,1 4,3 25,1 15,2 7,4 3,6 3,1 1,2
3.	Ce dificultăți ai întâlnit la pregătirea și desfășurarea PSR. ?	
	- alegerea asistenților procedurali; - alegerea încăperei corespunzătoare; - înregistrarea foto, video a rezultatelor p.s.r.; - la audierea prealabilă prezentării spre recunoaștere, nu au fost scoase pe deplin în evidență semnalmente persoanei ce va fi recunoscută; - persoana ce efectuează recunoașterea nu oferă un răspuns cert; - la interacțiunea cu avocații - activitatea cu minorii	48,9 5,4 8,2 16,5 14,3 6,7
4.	La analizarea rezultatelor PSR. a persoanelor, Dvs. ați ajuns la concluzia că, la organizarea și desfășurarea acestei acțiuni de urmărire penală,	

	personal au fost comise erori procesuale sau tactice ?	
	- alegerea incorectă a asistenților procedurali; - nu s-a efectuat înregistrarea, foto, video a procesului de PSR.; - recunoașterea s-a efectuat după foto, deși exista posibilitatea prezentării spre recunoaștere în realitate; - la audieri prealabile înainte de PSR, nu au fost stabilite pe deplin semnalmentele a persoanei ce va fi recunoscută; - persoana ce recunoaște a avut posibilitatea de a vedea anterior persoana prezentată; - erori la întocmirea procesului-verbal: 1. lipsa datelor cu privire la similitudinea persoanelor lipsa elementelor de detaliere, după care a fost recunoscut subiectul 2. lipsa semnăturilor participanților la proces - nu au indicat careva greșeli;	11,0 13,1 14,2 15,2 16,3 5,3 4,5 5,2 15,2
5.	Ați desfășurat PSR cu participarea persoanelor cu dezabilități fizice ?	
	- nu; - da, persoana care a recunoscut era: - surdă, mută - oarbă - lipsa unor membre, sau funcționarea parțială a unor organe	91,4 4,8 0,6 3,2
6.	Considerați necesară desfășurarea unei audieri suplimentare de concretizare a semnalmentelor nemijlocit înainte de prezentarea spre recunoaștere ?	
	- nu - da, dacă audierea a fost efectuată anterior superficial, insuficient sau din alte cauze, ce au legătură cu necesitatea concretizării semnalmentelor subiectului ce va fi recunoscut; - mi-i greu să răspund	49,2 40,5 10,3
7.	În cazul că persoana ce va efectua recunoașterea la audierea prealabilă nu indică careva semnalmente certe ale subiectului, dar afirmă că l-ar putea recunoaște care este decizia desfășurării prezentării spre recunoaștere ?	
	- Da, dacă persoana este convinsă că va recunoaște persoana prezentată;	47,8

	- Da în oricare situație; - Nu; - Mi-i greu să răspund	17,1 20,1 15
8.	Considerați rațională descrierea semnalmentelor exterioare cu folosirea regulilor de întocmire a portretului vorbit ?	
	- Da; - Nu; - Mi-i greu să răspund;	60,5 30,3 9,2
9.	Indicați/fixați dvs în procesul-verbal de PSR, semnalmentele persoanelor prezentate spre recunoaștere ?	
	- nu indic; - da, doar vîrsta(sau unele semnalmente); - da, indic detaliat toate particularitățile exteriorului persoanelor recunoscute;	19,2 73,5 7,3
10.	În caz că persoana ce recunoaște oferă un răspuns ambiguu la întrebarea dacă recunoaște pe cineva din cei PSR, ce întreprindeți ?	
	- nimic, fixeaz datele în proces verbal; - propun persoanei ce recunoaște să privească mai atent (să mai asculte) persoanele prezentate și fixezi rezultatele în procesul- verbal; - explic persoanei necesitatea de a oferi un răspuns anumit cu privire la careva din persoanele prezentate; - insist asupra recunoașterea uneia dintre persoanele prezente; - mi-i greu să răspund;	25,1 49,2 8,3 9,3 8,1
11.	În opinia dvs PSR trebuie desfășurată în condiții similare cu memorizarea celui recunoscut sau sunt suficiente doar condițiile de încăpere ?	
	- da; - nu; - mi-i greu să răspund;	22,2 53,5 24,3
12.	Care procedee tactice utilizați la prezentarea spre recunoaștere a persoanelor (respondenții au indicat cîteva elemente)	

	- reactualizarea în memorie a unor sau altor detalii prin intermediul întrebări; - adresarea întrebărilor de concretizare, completare, control; - folosirea aspectelor asociative; - stabilirea contactului cu persoana ce recunoaște; - mi-i greu să răspund;	12,7 30,8 17,9 35,4 3,2
13.	La desfășurarea PSR, ați folosit mijloacele tehnice și ajutorul specialistului ?	
	- numai mijloacele tehnice (video, foto, fonograma audio); - ajutorul specialistului (participarea la audierea prealabilă a persoanei ce recunoaște, consultarea la pregătirea prezentării spre, participarea la desfășurarea acțiunii, asigurarea tehnico-criminalistică a prezentării spre recunoaștere); - nu am aplicat nimic din cele indicate;	60,5 31,9 7,6
14.	Considerați necesară la desfășurarea PSR, folosirea serviciilor specialistului și a mijloacelor tehnice ?	
	- întotdeauna; - doar în caz de necesitate; - nici într-un caz;	48,8 10,8 40,4
15.	Considerați corectă și utilă PSR, în afara vizibilității persoanei recunoscute ?	
	- da; - nu; - mi-i greu să răspund;	90,4 9,6
16.	Considerați rațională desfășurarea PSR viceversa (de exemplu de persoanei bănuite a victimei) ?	
	- da, - nu; - nu am auzit nici o dată de așa gen de prezentare spre recunoaștere; - mi-i greu să răspund;	10,3 56,6 10,4 22,7
17.	Considerați posibilă prezentarea a mai multor bănuți concomitent ?	
	- da;	19,8

	- în practică aplicăm această metodă; - nu;	- 80,2
18.	În opinia dvs, este admisibilă realizarea câtorva PSR, cu unii și aceeași asistenți procedurali ?	
	- nu ; - da, cînd asistenții procedurali sunt asemănători persoanele prezentate spre recunoaștere; - da, deoarece este dificil de găsit asistenții procedurali;	10,2 19,9 69,9
19.	Au existat cazuri de recunoaștere „neprocesuală” ca urmare a:	
	- excluderii în viitor a rezultatelor prezentării spre recunoaștere din șirul de probe; - refuzului de al desfășura; - nu au existat așa situații;	29,7 37,8 32, 5
20.	Considerați oportună desfășurarea repetată a PSR ?	
	- nu ; - da, dacă respondenții oferă mai multe răspunsuri - dacă recunoașterea a avut loc în condiții mai proaste decît cele de desfășurare a perceperii (pierderea văzului, auzului consecințe ale infracțiunii); - subiectul a fost prezentat spre recunoaștere cu unele modificări esențiale, dar temporare ale unor semnalmente - stabilirea influenței asupra celui ce recunoaște (amenințări, șantaj)	44,6 17,3 10,6 14,1 13, 4
21.	Au existat în practica dvs cazuri de refuz în participarea la PSR ?	
	- da ; - nu .	11,0 89,0
22.	Dacă da, care a fost cauza refuzului ?	
	- frica persoanei pentru securitatea personală, frica de răzbunare; - atitudinea ostilă față de organele afacerilor interne; - mituirea celui ce recunoaște; - tendința persoanei de a ușura situația bănuțului;	

	- altele;	90,9
23.	Luați decizia desfășurării PSR, dacă persoana nu dorește ?	
	- da;	3,2
	- nu.	96,8
24.	Considerați permisibilă PSR, a părților separate ale cadavrului dezmembrat în vederea identificării personalității defunctului ?	
	- da;	81,6
	- nu;	9,3
	- mii greu să răspund;	9,1
25.	Luați decizia de PSR, a obiectelor, a mărfurilor de producție în masă în cazul când când persoana la audiere este în dificultate de a indica particularitățile individuale și semnalmentele (de exemplu, a obiectelor care nu au fost utilizate) ?	
	- da;	78,9
	- nu.	21,1
26.	Considerați rațională folosirea materialelor video în scopul PSR ?	
	- da;	89,5
	- nu;	
	- mi-i greu să răspund.	10,5
27.	Cum considerați, PSR., este un mijloc eficient de probațiune în cauza penală ?	
	- da;	95,7
	- nu;	
	- mii greu să răspund;	4,3

Experimentul desfășurat la studierea instituției “Prezentarea spre recunoaștere”

Fișa de interviuare

Experiment : PPREZENTAREA SPRE RECUNOAȘTERE

NPP _____

1. Descrieți circumstanțele faptei

2. Descrieți semnalmentele anatomice

3. Descrieți semnalmentele funcționale/dinamice

4. Descrieți semnalmentele individuale

5. Descrieți semnalmentele auxiliare

**Rezultatele experimentului realizat la cercetarea instituției
“Prezentarea spre recunoaștere”**

Semnalmente	Experiment “A” Timp de vizualizare 35-40 sec Distanța 25 - 30m Audienți - 15	Experiment “B” Timp de vizualizare 240 sec Distanța 50 - 55m Audienți - 25	Experiment “C” Timp de vizualizare 180- 240 sec Distanța 5m Audienți - 19	Total Audienți - 49
Semnalmente anatomice				
Sexul	5	15	5	25
Rasa	2	1		3
Vîrsta	8	7	6	21
Statura	5	13	12	30
Constituția	6	12	9	27
Capul (forma)	1	2	8	11
Părul culoarea	5	7	11	23
Părul lungimea	3	6	10	19
Fruntea	2		6	8
Sprîncenele	1		4	5
Ochii culoarea	2	4	10	16
Nasul	1		8	9
Gura	1		3	4
Buzele	1	2	3	6
Bărbia	1		5	6
Urechile		3		
Semnalmentedinamice/funcționale				
Mersul (pașii)	4	14	11	29
Vocea/vorbirea			10	10
Gesticulația	5	3	2	10
Mimica			2	2
Semnalmenteindividuale				
De la naștere				
Pe parcursul vieții			4	4
Semnalmenteauilizare				
Paricularit pantaloni/cualora/fact	4	8	10	22
Bluza/maiou		4	10	14
Scurta		9	10	19
Încălțăminte		7		7
Obiecte de port (rucsac, lănțisor, curea etc)	3		10	13

Notă : o persoană din cele audiate a comunicat că nu a văzut nimic.

Act de implementare a rezultatelor investigațiilor din teză

INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI

Direcția generală urmărire penală

MD-2028, mun. Chișinău, str. Columna, 130, tel: (373-22) 255-549, (373-22) 255-226, fax: (373-22) 255-553
 email:urmarire.penal@mai.gov.md, pagina-wed:www.igp.gov.md

Nr. 34/11-

din 04 decembrie 2013

ACT

**de implementare a rezultatelor cercetării tezei de doctorat: ”
 Prezentarea spre recunoaștere teorie, practică, experiențe” elaborată de
 către domnul Bulai Iurie, lector superior al Catedrei Științe penale, a
 Academiei MAI „Ștefan cel Mare” în activitatea Direcției generale de
 urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției al MAI**

Prin prezenta se adevărește că rezultatele obținute în cadrul cercetării tezei de doctorat pe tema: ”Prezentarea spre recunoaștere teorie, practică, experiențe” sunt implementate în practica de urmărire penală a Direcției generale de urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției al MAI în calitate de recomandări cu caracter practic pentru ofițerii de urmărire penală, în scopul perfecționării aspectelor organizatorice, metodice, tactice a procesului de urmărire penală.

Șef-adjunct DGUP a IGP al MAI,
 colonel de poliție

Victor DĂNILESCU

Procese-verbale și fototabele cu erori comise în cadrul prezentării spre recunoaștere

84

PROCES-VERBAL
DE RECUNOAȘTERE A OBIECTULUI (cadavrului)
ПРОТОКОЛ ОПОЗНАНИЯ ПРЕДМЕТОВ (трупа)

F. nr. 35 up

locul întocmirii, место вынесения „04” 01 2007

anul de urmărire penală în persoana ofițerului de urmărire penală
уголовного преследования в лице офицера по уголовному преследованию

funcția, numele, prenumele major de poliție m. Chisinau
должность, фамилия, имя N. Protopop

numărul cauzei penale m. 1007030004
номер уголовного дела

participarea specialistului:
участие специалиста
expert criminalist a BTE a CP Buiucani

numele, prenumele, domiciliul, competența, în ce relații se află cu persoanele care participă la acțiunea respectivă
имя, место жительства, в каких отношениях находится с участниками процесса

amplasarea și s-au explicat drepturile și obligațiile prevăzute de art. 87 CPP, a fost prevenit despre prezentarea
бună știință a unei concluzii false, conform art. 312 CP.
потому были разъяснены права и обязанности, предусмотренные ст. 87 УК, предупрежден об ответственности по
ст. 312 УК за дачу заведомо ложного заключения

conformitate cu prevederile articolului 117 CPP a prezentat spre recunoașterea
в соответствии с требованиями ст. 117 УПК было предъявлено для опознания
Cibotari Igor Nicolae a. n. 1975
семнătura specialistului, подпись специалиста p. n. n.

numele, prenumele participantului la proces фамилия, имя участника процесса

pre care fapt, în corespundere cu articolele 260, 261 și alin. 6 art. 117 CPP a întocmit prezentul
процес- verbal, о чем в соответствии со ст. ст. 260, 261 и п. 6 ст. 117 УПК был составлен данный протокол

Martorul (partea vătămată) Cibotari Igor Nicolae
Свидетель (потерпевший)

numele, prenumele фамилия, имя

fost prevenit despre răspunderea penală, prevăzută de articolul 313 CP – pentru refuzul de a face
declarații și articolul 312 CP – pentru declarațiile cu bună știință false, precum și despre dreptul de a nu
face declarații împotriva sa și a rudelor sale apropiate.
предупрежден об ответственности, по ст. 313 УК – за отказ от дачи показаний и по ст. 312 УК – за дачу заведомо
ложных показаний, а так же право не давать показания против себя и своих близких родственников.

Recunoașterea a început la ora 08 și 10 min. și s-a încheiat la ora 08 și 20 min.
Опознание начато в час и мин и окончено в час и мин

fost prezentat spre recunoaștere obiectul, care în mod arbitrar, a fost inclus în alte obiecte omogene (sau
кадрул):
предъявлен для опознания предмет в группе однородных предметов в количестве не менее 2 (или трупа):

Figura A 13.1 P.V. de recunoaștere a obiectului

1. Cuțit de buștoare cu Cingines
descrierea detaliată a obiectului (cadavrului) подробное описание предмета (трупа)
țigul de 20 cm.

2. Cuțit combatant Cingines
țigul de 10 cm.

3.

Examinând obiectele prezentate spre recunoaștere părți vătămate
рассмотрев предъявленные предметы для опознания
Cibotari Igon Nicolae
numele, prenumele participantului la proces, фамилия, имя участника процесса

a declarat, că recunoaște cuțitul de se fotografie
показал что
nr. 1 după semnamente
se indică toate semnalmentele obiectului (cadavrului) recunoscut, alte detalii concrete privitor la recunoaștere
указываются все предметы опознанного предмета (трупа), другие особенности
Cingines mare, micul din plastic
de culoare verde, pul (mănușă) în
care cet. Chirilă V. N. Coșto de
01.01.04, la com. în seziunea abolu
mului, aflându-se în postul Codrener
din st. Colan Țigul 47 m. Chirilă

În procesul recunoașterii a fost aplicată fotografierea
в процессе опознания было применено фотографирование
Ararat de fotografie HP.

Procesul-verbal a fost dat citirii. Faptele consemnate corespund adevărului.
Протокол был зачитан. Записано правильно.
 Obiecțiile și explicațiile participanților: ceea ce demersul
Замечания и заявления участников: не оговорено.

Interpret Ararat de fotografie HP.
переводчик numele, prenumele, domiciliul, фамилия, имя, место жительства

a fost avertizat asupra răspunderii ce o poartă conform art. 312 CP al Republicii Moldova pentru
traducere cu bună știință falsă.
 Предупрежден об ответственности по ст. 312 УК Республики Молдова за заведомо неправильный перевод.

semnătura interpretului Ararat de fotografie HP.
подпись переводчика

Apexă: Fototabel:
 Приложение:

Participanții: 21. 4/12/04
 Участники:

Ofițer de urmărire penală:
 Офицер уголовного преследования: Ararat de fotografie HP.

Figura A 13.2 P.V. de recunoaștere a obiectului

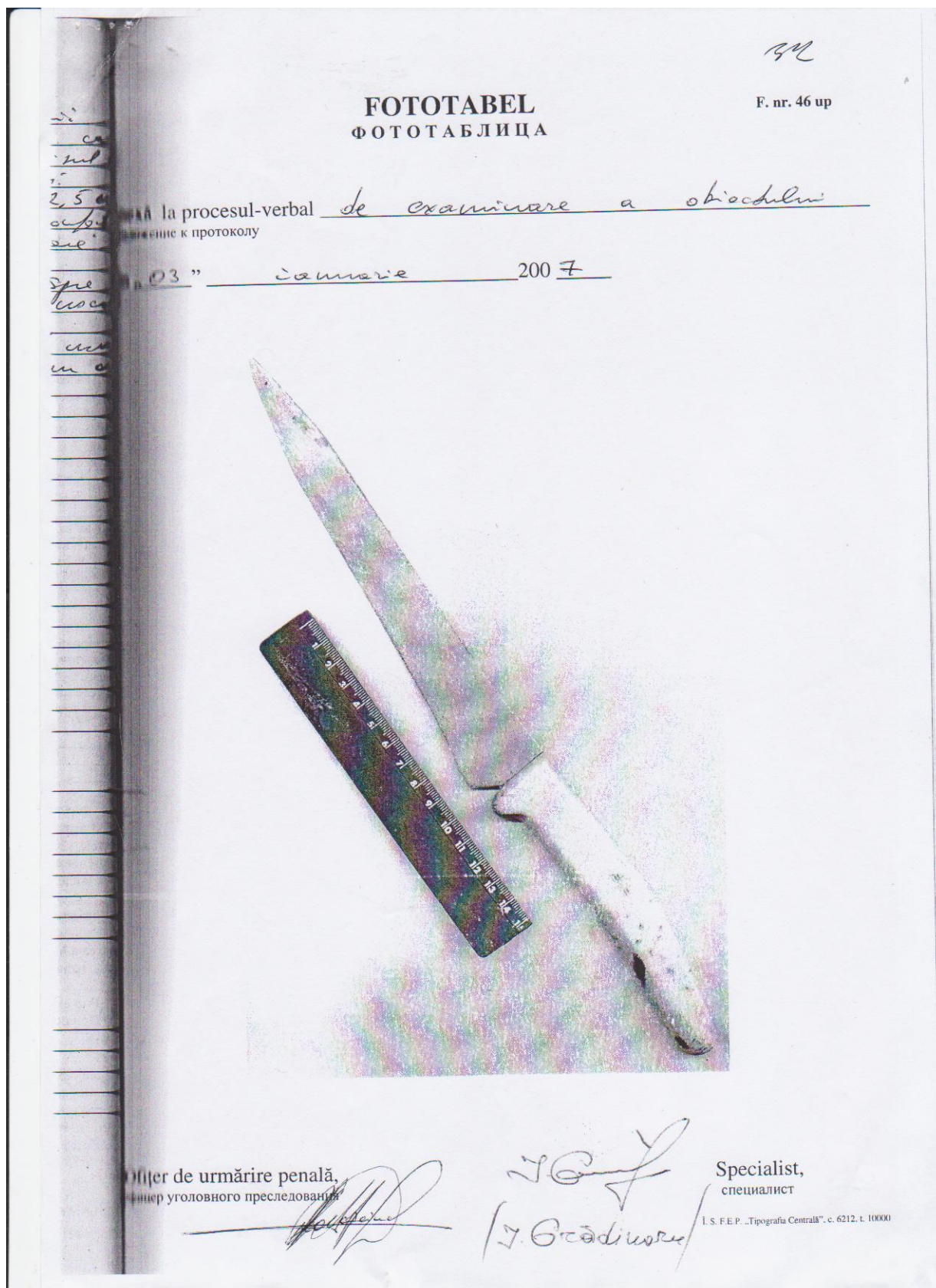

Figura A 13.3 Fototabel a P.V. de recunoaștere a obiectului

42

PROCES-VERBAL
DE RECUNOAȘTERE A PERSOANEI DUPĂ FOTOGRAFIE
 ПРОТОКОЛ ОПОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ ПО ФОТОГРАФИИ

F. nr. 34 up

m. Cluj-Napoca 15 01 2007

locul întocmirii, место составления

anul de urmărire penală în persoana ofițerului de urmărire penală
 уголовного преследования в лице офицера по уголовному преследованию

Numele, prenumele, numele, prenumele, numele, prenumele
poliție Lucian Simion

Numărul cauzei penale 2007030003

Am văzut materialele уголовного дела
 cu participarea: _____
 с участием _____

Conformitate cu prevederile articolului 116 CPP a prezentat spre recunoaștere Martorul
 в соответствии со ст. 116 УПК предъявил для опознания _____
Pascal Lucica Tudor

Întocmit de: _____
 потерпевшему, подозреваемому, обвиняемому (фамилия, имя)

Întocmit de: _____
 свидетелю

Fotografiile anexate la procesul-verbal, despre care fapt, în corespundere cu articolele 260, 261 și alineatul 6 al articolului 116 CPP a întocmit prezentul proces-verbal.
 Приложенные к протоколу фотографии, о чем в соответствии со ст. ст. 260, 261 и п.6 ст. 116 УПК составлен данный протокол.

Persoana care efectuează recunoașterea după fotografie a fost prevenită despre răspunderea penală, prevăzută de articolul 313 CP – pentru refuzul de a face declarații și articolul 312 CP – pentru declarațiile cu bună știință false, precum și despre dreptul de a nu face declarații împotriva sa și a rudelor sale apropiate. Лицо, производящее опознание по фотографии, был предупрежден об уголовной ответственности за отказ от дачи показаний по статье 313 УК и за дачу заведомо ложных показаний согласно статье 312 УК, также право не давать показания против себя и своих близких родственников.

V. Lucica
 semnătura, подпись

Recunoașterea a început la ora 14 și 15 min și s-a încheiat la ora 14 și 30 min
 Опознание началось в час _____ и _____ мин и окончено в час _____ и _____ мин

Martorului (părții vătămate) Pascal Lucica
 Свидетелю (потерпевшему) _____
 numele, prenumele, фамилия, имя

S-au prezentat spre recunoaștere următoarele fotografii, care în mod arbitrar au fost anexate la procesul-verbal:
 Были предъявлены для опознания следующие фотографии, которые были приобщены к протоколу:

nr.1 nr.2 nr.3

Loc pe _____
 Место д _____

Loc pe _____
 Место д _____

Loc pe _____
 Место д _____

Ofițer de urmărire penală, _____
 Офицер уголовного преследования

Participanții: _____
 Участники

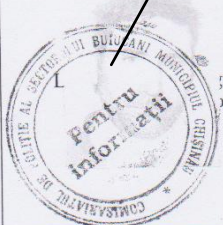
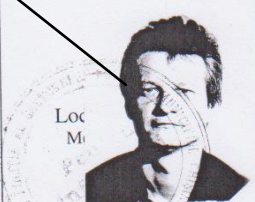
Poze vechi pe hîrtie fotografică

Poza alb negru printată la printer

Figura A 13.4 P.V. de recunoaștere a persoanei după fotografie

Poze vechi alb negru pe hârtie foto

Poze vechi

nr.4	nr.5	nr.6
		

Examinînd fotografiile prezentate spre recunoaștere _____ Pascal Lucian
 Рассмотрев фотографии, предъявленные к опознанию

numele, prenumele participantului la proces, _____ фамилия, имя участника процесса
 a declarat, că _____
 показал что _____

se indică toate semnalmentele persoanei recunoscute pe fotografie, alte detalii concrete privitor la recunoaștere
 указываются характерные приметы в связи с чем опознано лицо изображенное на фотографии, другие подробности

Recunoaste după forma feței, după ochi, după nas care zăcut, după hainele și care este împăcat, după culoarea părului și după forma gâtului, persoana recunoscută pe fotografia numărul 3.

Din numărul fotografiilor prezentate spre recunoaștere, a fost recunoscută persoana de pe fotografia nr. 3
 осмотрев предъявленные для опознания фотографии, было опознано лицо с фотографии № _____
 Procesul-verbal a fost dat citirii. Faptele consemnate corespund adevărului.
 Протокол оглашен. Записан правильно

Obiecțiile și explicațiile participanților: _____
 Заявление и замечание участников nu sunt

Interpret _____
 Переводчик _____

numele, prenumele, domiciliul, фамилия, имя, место жительства

A fost avertizat asupra răspunderii ce o poartă conform art. 312 CP al Republicii Moldova pentru traducere cu bună știință false.
 Предупрежден об ответственности за заведомо неправильный перевод по ст. 312 УК.

V. Stancu
 semnătura interpretului подпись переводчика

Participanții: _____
 Участники Lucian

Ofițer de urmărire penală, _____
 Офицер уголовного преследования Pascaru

Figura A 13.5 P.V. de recunoaștere a persoanei după fotografie

Pag.	Text
58	F. nr.
59	"C o n f i r m"
60	începerea urmăririi penale și
61	stabilesc termenul urmăririi penale
62	pînă la "02" februarie 2007
63	Dispon conducerea urmăririi penale
64	procurorului: 4 Moștea
65	Procurorul sectorului Buiucani
66	mun. Chișinău, consilier juridic de
67	rangul I I. Ghervas
68	"02" februarie 2007
69	
70	
71	
72	mun. Chișinău
73	"02" ianuarie 2007
74	Organul de urmărire penală reprezentat de ofițerul SUP CPs
75	Buiucani m. Chișinău, l-nt de poliție Cucererescu Simion, examinând
76	materialul înregistrat în RÎI-1 a CPs. Buiucani mun. Chișinău sub nr. 13,
77	stabilit că la data 30.12.2006 două persoane necunoscute
78	aproximativ pe la ora 21.00 au sustras deschis o cutie de rachiu
79	"Spicul de Aur" 0,5 l în număr de 12 bucăți din magazinul alimentar
80	al f. l. "Felicia-Caproș" situat pe str. Gh. Tofan 45. Astfel cauzînd
81	artii vătămăte o daună materială considerabilă în sumă de 378 lei.
82	Luând în considerație că din materialele acumulate rezultă
83	prezența elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 187 al. 1 Cod Penal
84	al Republicii Moldova, în temeiul articolelor 262 și 274 Cod Procedură
85	penală, -
86	
87	
88	
89	
90	
91	
92	
93	
94	
95	
96	
97	
98	
99	
100	
101	
102	
103	
104	
105	
106	
107	
108	
109	
110	
111	
112	
113	
114	
115	
116	
117	
118	
119	
120	
121	
122	
123	
124	
125	
126	
127	
128	
129	
130	
131	
132	
133	
134	
135	
136	
137	
138	
139	
140	
141	
142	
143	
144	
145	
146	
147	
148	
149	
150	
151	
152	
153	
154	
155	
156	
157	
158	
159	
160	
161	
162	
163	
164	
165	
166	
167	
168	
169	
170	
171	
172	
173	
174	
175	
176	
177	
178	
179	
180	
181	
182	
183	
184	
185	
186	
187	
188	
189	
190	
191	
192	
193	
194	
195	
196	
197	
198	
199	
200	

Ordonanță
privind începerea urmăririi penale

mun. Chișinău "02" ianuarie 2007

Organul de urmărire penală reprezentat de ofițerul SUP CPs Buiucani m. Chișinău, l-nt de poliție Cucererescu Simion, examinând materialul înregistrat în RÎI-1 a CPs. Buiucani mun. Chișinău sub nr. 13, stabilit că la data 30.12.2006 două persoane necunoscute aproximativ pe la ora 21.00 au sustras deschis o cutie de rachiu "Spicul de Aur" 0,5 l în număr de 12 bucăți din magazinul alimentar al f. l. "Felicia-Caproș" situat pe str. Gh. Tofan 45. Astfel cauzînd artii vătămăte o daună materială considerabilă în sumă de 378 lei. Luând în considerație că din materialele acumulate rezultă prezența elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 187 al. 1 Cod Penal al Republicii Moldova, în temeiul articolelor 262 și 274 Cod Procedură penală, -

DISPUN :

Începerea urmăririi penale în baza art. 187 al. 1 Cod Penal al Republicii Moldova și a-i atribui nr. 2007030005.

Ofițerul SUP CPs Buiucani m. Chișinău
l-nt de poliție Cucererescu Simion

"COORDONAT"
Comisarul CPs Buiucani mun. Chișinău
Loc/colonel de poliție V. Codreanu

Figura A 13.6 ordonanță privind începerea urmăririi penale în cadrul căreia s-a desfășurat prezentarea spre recunoaștere

04 10 2008

semnătura подпись

semnătura подпись

Martorului (părții vătămate) i sa-u prezentat spre recunoaștere cetățenii care în mod arbitrar au fost înlocuiți în încăperea special amenajată pentru efectuarea recunoașterii: Свидетелю (потерпевшему) были представлены лица, которые самостоятельно заняли место для опознания:

... pentru opoznarea persoanelor, care au ocupat singurele locuri pentru opoznarea :
 ... Constantin D. D. 28.02.1978 ...
 ... prenumele persoanei prezentate spre recunoaștere și a asistenților procedurali f.i.o. ...
 ... для опознания и процессуальных ассистентов

Иванов Иван Иванович 24.11.1963 Домашний адрес: [illegible]
[illegible] 20/1 46 45 [illegible]

de urmărire penală
по уголовному преследованию

Participanți	Участники
--------------	-----------

190

3. Ogor dinc Ursului Tituș 24.03.1975 domiciliat
 în orașul Iași, bd. Ștefan cel Mare nr. 12

4. Femeie, Tituș 24.03.1974 domiciliat 7-a
 nat. Ursului Tituș

5. Ogor dinc Ursului Tituș 24.03.1975 domiciliat
 în orașul Iași, bd. Ștefan cel Mare nr. 12

Examinând persoanele prezentate spre recunoaștere a
 Рассмотрев лица, предъявленные для опознания
 Văgă Oana Leonid.

martorului, victimei, părții vătămate, bănuitul (numele prenumele) свидетелю, пострадавшему, потерпевшему
 подозреваемому (фамилия, имя)
 a declarat, că
 показал что
 Persoana care la data 01.10.08 în jurul orei 12
 se afla la poartă unde era la lucru și după
 ce s-a uitat în jurul ei este persoana care

se indică toate semnalmentele persoanei recunoscute, alte detalii concrete privitor la recunoaștere
 указываются характерные приметы опознанного лица, другие подробности
 Am recunoscut-o pe persoana care este în fața
 mea și care are ochii spateți, forma capului
 și a părului.

Din numărul persoanelor prezentate spre recunoaștere a fost recunoscut:
 из числа лиц, предъявленных для опознания было опознано лицо
 Ogor dinc Tituș
 фамилия, nomele ф.и.о.

În cadrul recunoașterii a fost aplicată fotografierea
 при опознании использовалось фотографирование
 aparat foto, video

Procesul-verbal a fost dat citirii. Făptele consemnate corespund adevărului. Протокол оглашен. Записан и
 Obiecțiile și explicațiile participanților:
 Заявления и замечания участников

Interpret
 Переводчик фамилия, nomele, domiciliul, ф.и.о. адрес

a fost avertizat asupra răspunderii ce o poartă conform art. 312 CP al Republicii M
 traducere cu bună știință falsă. Предупрежден об ответственности за заведомо неправильный пер
 УК.

seminătura подпись

Anexă:
 Приложение

Participanți
 Участники

Ofițer de urmărire penală
 Офицер по уголовному преследованию

Figura A 13.8 - partea verso a P.V. de recunoaștere a persoanei pe viu

Martorului i s-a explicat, că în conformitate cu art. 115 CPP va fi audiat cu aplicarea
Свидетелю было разъяснено, что согласно ст. 115 УПК будут применены при допросе

mijloacelor tehnice: video, audio

технические средства: аудио и видеозаписи

Audierea a început la ora 10 și min 02 s-a încheiat la ora 10 și min 20
Допрос начал в час мин с-а окончен в час мин

La propunerea de a spune tot ce știe despre circumstanțele cauzei pentru care a fost citat
declarat:

На предложение рассказать всё, что ему известно об обстоятельствах дела в связи, с которым он вызван, показал:

что осуществлю заданных мне вопросов и
попытаюсь вспомнить, что я работал в
росси на К.Ф. Кала Басадарией" рад
шестого № 6, 4, 01.10.2008 в 12:00 дня
убийства, как в своем соседи, который
того вечера отомел, который, который
разговаривать консьерже, который, который
проходят соседи Сергей, который, который
возле витрины, который, который
после того повернулся и быстро стал
в сторону, где находилась скамья, где
недалеко от скамьи, где скамья, где
моя соседи, который, который
Сергей, который, который
он рассказал мне, что тот мужчина, который
моя была витрины Сергей, который, который
тогда я консьерже и стал убегать
консьерже и что Ренце, который, который
но Ренце не успел, он только успел
что этот мужчина, который, который
"Nissan" с номером СР 625, где
недалеко от витрины, который, который
за рулем вышеуказанного автомобиля
они быстро выехали из территории
тра.
Хочу добавить, что даного мужчину
я не могу опознать.

Протокол допроса написан верно в точности
Ан

Допросил ОДП В.И. Вильков

А. Диссертис

Ofițer de urmărire penală
Офицер по уголовному преследованию

Martor
Свидетель

Figura A 13.10 partea verso- a P.V. de audiere a martorului

3. Gorgheac Vasile Mihail a.n. 18.03.1970 domiciliat în sat. Drobeta sat. Zuri

4. Demciorghe Taru Vasile a.n. 24.11.1963 domiciliat în sat. Drobeta sat. Holta 1/1 ap. 45

5. Fergan, Mihail Tudor a.n. 08.07.1974 domiciliat în sat. Drobeta sat. Zuri

Examinând persoanele prezentate spre recunoaștere a
Рассмотрев лица, предъявленные для опознания

Морозов Василь Игор.

martorului, victimei, părții vătămate, bănuitul (numele prenumele) свидетелю, пострадавшему, потерпевшему, подозреваемому (фамилия, имя)

a declarat, că
показал, что

Personaj care la data de 01.10.98 a avut parte de un atac la viață, atac care s-a produs în urma unei discuții de natură profesională între el și persoana răsunătoare în acest proces, care este, este în prezent, în stare de sănătate bună și nu are nici o urmă de răni sau de leziuni.

se indică toate semnalmentele persoanei recunoscute, alte detalii concrete privitor la recunoaștere
указываются характерные приметы опознанного лица, другие подробности

Fost recunoscut după corpulatură, forma prezentei, forma ochilor, nasului,

Din numărul persoanelor prezentate spre recunoaștere a fost recunoscut:
из числа лиц, предъявленных для опознания было опознано лицо

Demciorghe Taru Vasile
ф.и.о.

În cadrul recunoașterii a fost aplicată fotografierea
при опознании использовалось фотографирование

aproximativ foto "canon"

Procesul-verbal a fost dat citirii. Făptele consemnate corespund adevărului. Протокол оглашен. Записан правильно

Obiecțiile și explicațiile participanților: n-au prezentat
Заявления и замечания участников

Interpret
Переводчик

familia, numele, domiciliul, ф.и.о. адрес

a fost avertizat asupra răspunderii ce o poartă conform art. 312 CP al Republicii Moldova
traducere cu bună știință falsă. Предупрежден об ответственности за заведомо неправильный перевод в УК.

Апекх:
Приложение

Participanți
Участники

Ofițer de urmărire penală
Офицер по уголовному преследованию

semnătura подпись

Figura A 13.11 partea finală a- P.V. de audiere a martorului

Figura A 13.12 Fototabel a P.V. de prezentare spre recunoaștere pe viu a persoanelor

196

120
F. nr. 31 sv.

**PROCES-VERBAL
DE RECUNOAȘTERE A PERSOANEI**
ПРОТОКОЛ ОПОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ

la locul întocmirii m. Cluj-Napoca la data 17 / 11 / 2008

în cazul de urmărire penală în persoana ofițerului de urmărire penală
уголовного преследования в лице офицера по уголовному преследованию

funcția, numele, prenumele locotenent de poliție Bulat R R
должность, фамилия, имя

temeiul cauzei penale 2008 02 1234

participarea specialistului -criminalist V. Grigorescu
участием специалиста

familia, numele, domiciliul competența, în ce relații se află cu persoanele care participă la acțiunea respectivă; ф.и.о. адрес, компетентность, в каких отношениях находится с участниками данного процесса

Întrucât i-au fost comunicate drepturile și obligațiile prevăzute de art.87 CPP, a fost prevenit conform art. 312 CP despre răspunderea pentru prezentarea cu bună știință a unei concluzii false
поскольку были разъяснены права и обязанности, предусмотренные ст. 87 УПК, предупрежден об ответственности по ст. 312 УК за заведомо ложное заключение

În conformitate cu prevederile articolului 116 CPP a prezentat spre recunoașterea
в соответствии со ст. 116 УПК предъявил для опознания

partea vătămată Bosconeanu Sergiu
потерпевшему (фамилия, имя) свидетелю, пострадавшему, потерпевшему,

despre care fapt, în corespundere cu articolele 260, 261 și aliniatul 7 al art.116 CPP a întocmit prezentul proces-verbal. о чем в соответствии со ст. ст. 260, 261 и ч. 7 ст. 116 УПК составлен данный протокол.

Recunoașterea a fost efectuată în afara spațiului vizibilității celui care urmează a fi recunoscut.
До опознания, свидетель, потерпевший был предупрежден об уголовной ответственности за отказ от дачи показаний по статье 313 УК –и за дачу заведомо ложных показаний согласно статье 312 УК, а также право не давать показания против себя и своих близких родственников.

Recunoașterea a început la ora 14 și 30 min și s-a încheiat la ora 14 și 40 min
Опознание началось в час и мин и окончено в час и мин

Martorului (părții vătămate) i sa-u prezentat spre recunoaștere cetățenii care în mod arbitrar au ocupat locul în încăperea special amenajată pentru efectuarea recunoașterii: Свидетелю (потерпевшему) были предъявлены для опознания лица, которые самостоятельно заняли место для опознания:

Rusu Iuzi Valentin a.n. 1987 Rusu
numele, prenumele persoanei prezentate spre recunoaștere și a asistenților procedurali ф.и.о. лица предъявленного для опознания и процессуальных ассистентов

Popa Mihail Ion a.n. 1972

Ofițer de urmărire penală
Офицер по уголовному преследованию

Participanți
Участники

Figura A 13.15 P.V. de recunoaștere a persoanei pe viu

3. Alexa Alexandru Vladimir a.u. 1981

4. Bulat Evghin Tudor a.u. 1985

5. Munteanu Edmond Vladimir a.u. 1980

Examinând persoanele prezentate spre recunoaștere a

Рассмотрев лица, предъявленные для опознания

martorului, victimei, părții vătămate, bănuitul (numele prenumele) свидетелю, пострадавшему, потерпевшему, подозреваемому (фамилия, имя)

a declarat, că
показал что

că din persoanele prezentate spre recunoaștere
a recunoscut pe persoana din nr. 2
care se afla în autoturismul lui.

se indică toate semnalmentele persoanei recunoscute, alte detalii concrete privitor la recunoaștere
указываются характерные приметы опознанного лица, другие подробности

se recunoaște după trăsăturile fizice
и по внешности.

Din numărul persoanelor prezentate spre recunoaștere a fost recunoscut:

из числа лиц, предъявленные для опознания было опознано лицо

Popa Mihail Ion
фамилия, numele ф.и.о.

În cadrul recunoașterii a fost aplicată fotografierea

при опознании использовалось фотографирование

apareat foto, Canon

Procesul-verbal a fost dat citirii. Faptele consemnate corespund adevărului. Протокол оглашен. Записан правильно.

Obiecțiile și explicațiile participanților: nu au fost.

Заявления и замечания участников

Interpret

Переводчик фамилия, numele, domiciliul, ф.и.о. адрес

a fost avertizat asupra răspunderii ce o poartă conform art. 312 CP al Republicii Moldova
traducere cu bună știință falsă. Предупрежден об ответственности за заведомо неправильный перевод
УК.

Anexă:

Приложение

Participanți
Участники

Ofițer de urmărire penală

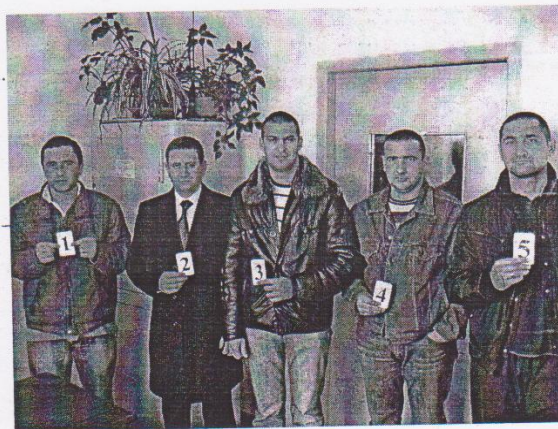
Офицер по уголовному преследованию

semnătura подпись

Figura A 13.16 P.V. de recunoaștere a persoanei pe viu

PLANȘA FOTOGRAFICĂ

LA C.F.L. Pr. verbal de recunoaștere a persoanei NR _____

Imagine panoramică a persoanelor
prezentate spre recunoaștere
poziții vârstuate Boșcanean Sergiu

Imaginea persoanei
recunoscute
de p.v. Boșcanean S.

OLP *[Signature]* Bulot R

Specialist Criminalist
Triguera V.

[Signature]

Figura A 13.17 Fototabel a P.V. de recunoaștere a persoanei pe viu

Încăperi unde au loc prezentările spre recunoaștere IP r. Telenești

Figura A 14.1 Imaginea vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizat la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP r. Telenești

Figura A 14.2 Imaginea încăperii și vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizate la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP r. Telenești

FOTOTABEL

A camerei pentru petrecerea prezentării spre recunoaștere

foto:1 ușa de intrare în holul camerei de recunoaștere

Foto:2;3 holul camerei de recunoaștere

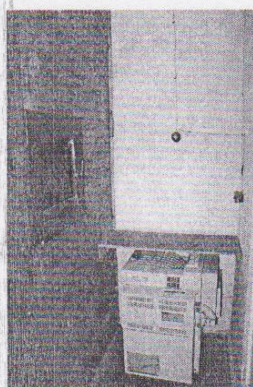

Foto:4 holul camerei de recunoaștere

Figura A 14.3 Imaginea încăperii și vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizate la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP r. Anenii Noi

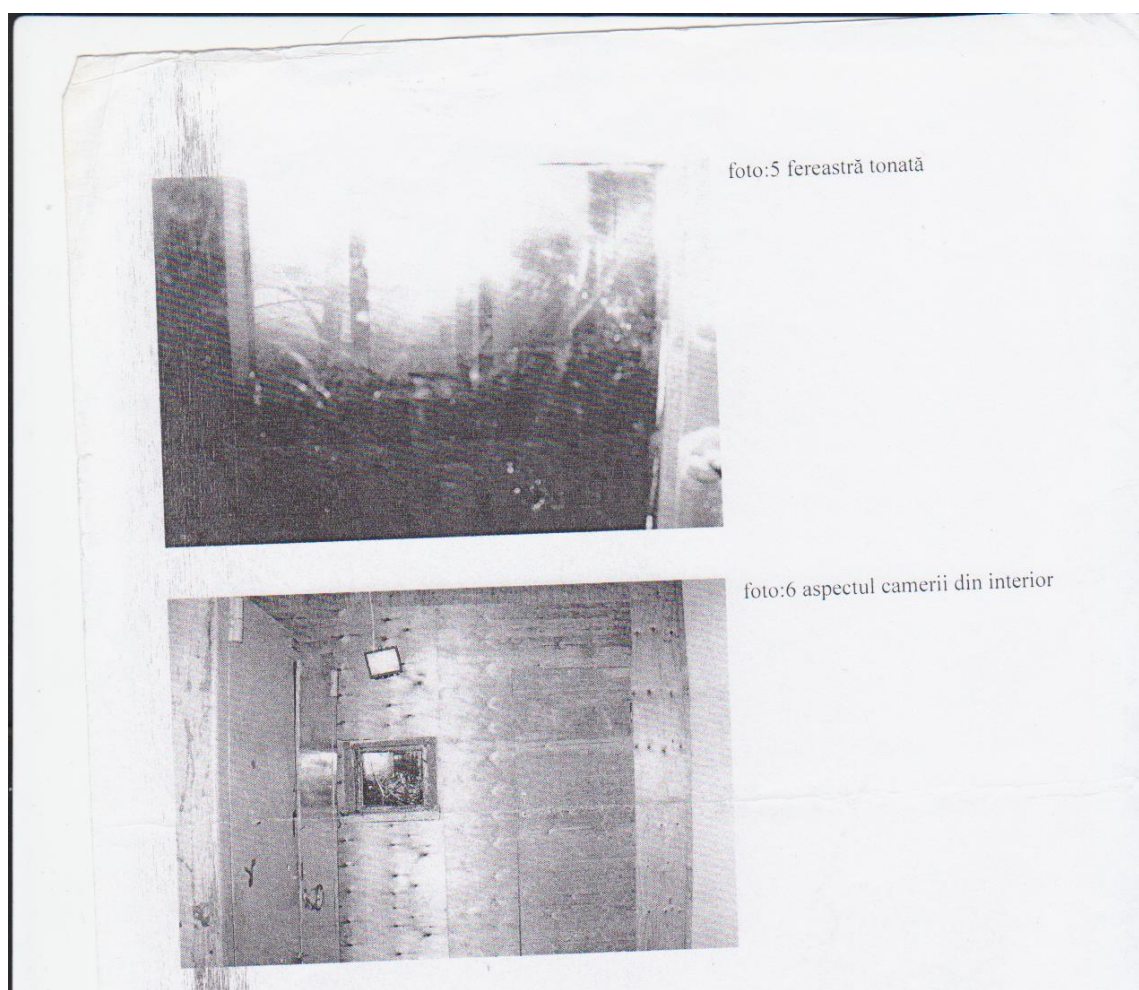

Figura A 14.4 Imaginea încăperii și vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizate la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP r. Anenii Noi

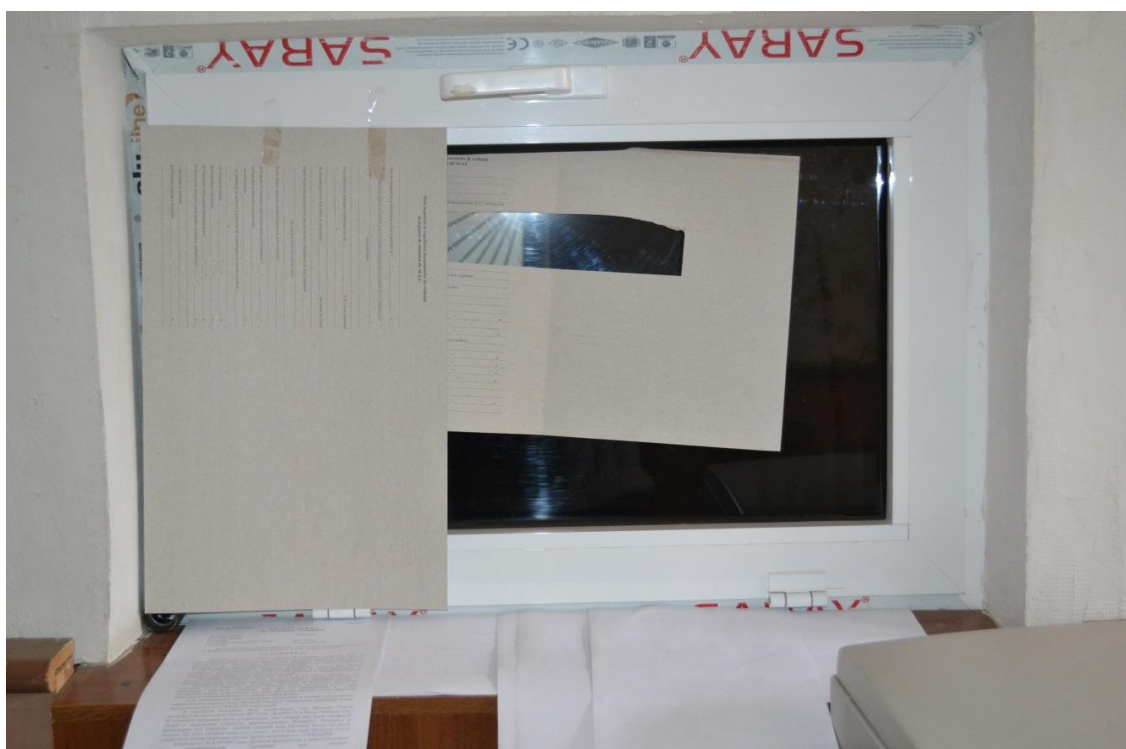

Figura A 14.5 Imaginea încăperii și vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizate la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP mun. Bălți

Figura A 14.6 Imaginea încăperii și vitraliului (ușii folosite în calitate de vitraliu) utilizate la desfășurarea prezentării spre recunoaștere la IP mun. Bălți

1. 2009021250 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit.b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
2. 20090221242 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin. (2) lit.b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
3. 2009021160 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin. (2) lit.b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
4. 2009020783 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin. (2) lit. b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
5. 2009020674 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.2 lit. b,e, f, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
6. 2009020108 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
7. 2009020017 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. b) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
8. 2009020397 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, lit. f, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
9. 2009020527 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit.c) d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
10. 2009020446 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c) d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
11. 2009020442 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c) 2, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
12. 2009020501 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c) d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
13. 2009020713 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
14. 2009021144 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
15. 2009020769 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin 2 lit c,d, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
16. 2009020418 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
17. 2009020359 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
18. 2008020927 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
19. 2007020316 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 195, alin. (2) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
20. 2008020644 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
21. 2008020596 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
22. 2008020927 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
23. 2008020899 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
24. 2008020358 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
25. 2008020898 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
26. 2008021210 d.p. IPs. Râșcani int. art. 186 alin 2 lit d, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
27. 2008020969 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
28. 2008021229 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit c) d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
29. 2008020306 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
30. 2008020124 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
31. 2008020053 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit.b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
32. 2008020934 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 188, alin.(2) lit. b) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
33. 2008020620 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
34. 2008020609 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. b) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
35. 2008021483 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
36. 2008021032 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e) f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
37. 2007020573 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
38. 2007021278 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
39. 2007021127 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
40. 2007020577 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin2 lit c, arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
41. 2007020709 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 188, alin.(2) lit. a)b)d)e)f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
42. 200702703 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. f) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
43. 2007020236 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin 2 arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
44. 2006021643 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
45. 2009020128 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
46. 2010020135 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
47. 2010020084 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c) d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
48. 2010020153 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;
49. 2010020251 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)d) arhiva Judecătoriei s. Rîșcani m. Chișinău;

50. 2010020111 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
51. 2010020195 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
52. 2010020114 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
53. 201020614 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c)f) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
54. 2010020749 d.p. IPs. Râșcani arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
55. 2010020705 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
56. 2010020684 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
57. 2010020375 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
58. 2010020795 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
59. 2010020027 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 287, alin.(2) lit. b) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
60. 2010020419 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
61. 2010020277 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
62. 2010021073 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
63. 2010020315 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
64. 2010020375 d.p. IPs. Râșcani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriai s. Rîșcani m. Chișinău;
65. 2006031265 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
66. 2006030617 d.p. IPs. Buicani int. Art. 195, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
67. 2006038073 d.p. IPs. Buicani int. Art. 350, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
68. 2007030174 d.p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(3) arhiva Judecătoriai 1- 321/07 s. Buiucani m. Chișinău;
69. 2006031288 d.p. IPs. Buicani int. Art. 350, alin.(1) arhiva Judecătoriai 1-233/07 s. Buiucani m. Chișinău;
70. 205030308 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
71. 2005030404 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
72. 2005030554 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
73. 20050308 d.p. IPs. Buicani int. Art. 350, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
74. 2006038086 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) lit. d) art. 42 alin.(5) art. 290 alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani;
75. 2008031100 d.p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(1) lit. a) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
76. 2010030910 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) lit. e) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
77. 2007038272 d.p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(1) art. 186 alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
78. 2006036723 d.p. IPs. Buicani int. Art. 326, alin.(2) lit. a) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
79. 2007030076 d.p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
80. 2007030236 d.p. IPs. Buicani int. Art. 195, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
81. 2007030369 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) p. c) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
82. 2007038170 d.p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
83. 2007031238 d.p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(3) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
84. 2006038154 d.p. IPs. Buicani int. Art. 151, alin.(4) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
85. 2003031038 d.p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
86. 2006031020 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) p.d) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
87. 2006038161 d.p. IPs. Buicani int. Art. 195 alin.(2) alin. 1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
88. 2006031305 d.p. IPs. Buicani arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
89. 2008030021 d.p. IPs. Buicani int. Art. 188, alin.(2) lit. e) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
90. 2007038143 d.p. IPs. Buicani int. Art. 195, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
91. 2007030220 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) lit. e)f) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
92. 2007990279 d.p. IPs. Buicani int. Art. 361, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
93. 2008030046 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
94. 2007031381 d.p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(3) art. 262, art. 274 p.4 arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
95. 2007030952 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(1) lit. e) f) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
96. 2007038170 d.p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
97. 1-1065, 2004031877 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
98. 1-1044, 2004031056 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
99. 1-031, 2004031637 d.p. IPs. Buicani int. Art. 152, alin.(1) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;
100. 1-1026, 2004031204 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriai s. Buiucani m. Chișinău;

101. 1-1020, 2004031639 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

102. 1-1016, 2004031317 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

103. 1-1007, 2004031590 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

104. 1-919, 2004031182 d.p. IPs. Buicani int. Art. 152, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

105. 1-887, 2004031341 d.p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

106. 1-866, 2004030601 d.p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) art. 192 alin.(1) art. 287 alin. 1 arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

107. 1-857, 2004031087 d. p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

108. 1-856, 2004031075 d. p. IPs. Buicani int. Art. 151, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

109. 1-832, 2004031059 d. p. IPs. Buicani int. Art. 152, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

110. 1-828, 2004031046 d. p. IPs. Buicani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

111. 1-806, 2004030945 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

112. 1-744, 2004030904 d. p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

113. 1-729, 2004030733 d. p. IPs. Buicani int. Art. 287, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

114. 1-716, 2004030724 d. p. IPs. Buicani int. Art. 190, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

115. 1-645, 2004147003 d. p. IPs. Buicani int. Art. 165, alin.(1) lit. a) b) c) d) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

116. 1-636, 2004030242 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 145, arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

117. 1-613, 2004030237 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 145, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

118. 1-437, 2004030107 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

119. 1-407, 2003031829 d. p. IPs. Buicani int. Art. 188, alin. 2, arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

120. 1-338, 2004031915 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

121. 1-681, 2005030193 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

122. 1-679, 2005030296 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 186 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

123. 1-657, 2005030247 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 145 alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

124. 1-648, 2005030334 d. p. IPs. Buicani int. Art. 155, arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

125. 1-638, 2005030403 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 187 alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

126. 1-624, 2005030218 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

127. 1-616, 2005030422 d. p. IPs. Buicani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

128. 1-591, 2005030347 d. p. IPs. Buicani int. Art. 152, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

129. 1-589, 2005038047 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 145 alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

130. 1-479, 2005030001, d. p. IPs. Buicani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

131. 1-475, 2005030025 d. p. IPs. Buicani int. Art. 186, alin.(2) art. 152 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

132. 1-1172, 2005038092, d. p. IPs. Buicani int. Art. 145, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

133. 1-1115, 20050312 d. p. IPs. Buicani int. Art. 27, art. 145, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

134. 1-1159, 2005031433 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 171, alin.(1) art. 187 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani;

135. 1-1141, 2005031539 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

136. 1-1011, 2005031183 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

137. 1-975, 2005038096 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art. 145 alin.(3) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

138. 1-961, 2005031139 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

139. 1-766, 2005038041 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art. 145 alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

140. 1-756, 2005030729 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

141. 1-476, 2005031771 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(3) lit. c, art. 186 alin.(2) lit. e) d) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

142. 1-469, 2005038184 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

143. 1-244, 2005031391 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(3) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

144. 1-525, 2006050224 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. e) d) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

145. 1-497, 200603029 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

146. 1-486, 20060301190 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. e) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

147. 1-1110, 2006031236 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. b) e) f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

148. 1-1022, 200603110 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 152, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

149. 1-1001, 2006031103 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. e) f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

150. 1-970, 20060310661 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

151.1-965, 2006030916 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. p)c)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

152. 1-962, 2000030901 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit. b)d) art.186. alin.(2) lit. b)c)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

153. 1-942, 2006031056 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) art. 351 alin.(1) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

154. 1- 811, 2006030810 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

155. 1-809, 2006030806 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

156. 1-791, 2006030678 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) minor, arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

157. 1-786, 2006038089 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(3) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

158. 1-782, 2006030657 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) art. 171 alin.(2) art 172 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

159. 1-780, 2006030631 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art. 145 alin.(1) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

160. 1-737, 2006030682 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

161. 1-713, 2006030662 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

162. 1-687, 2006030336 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(2) art. 186 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

163. 1-686, 2006030201 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

164. 1-680, 2006030546 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit.c) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

165. 1-642, 2005031411 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2), lit. b)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

166. 1-622, 2006038007 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art.145 alin.(3) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

167. 1-621, 2006030372 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

168. 1-620, 2006030209 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(4) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

169. 1-605, 2006030363 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin(2) lit. p)e)d)s) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

170. 1-602, 2006030409 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) art. 27, art. 187 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

171. 1-590, 2006030221 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 171, alin.(2), art. 188 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

172. 1-529, 2006038013 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(3) lit. a)h) art. 151 alin.(4) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

173. 1-265, 2006038188 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(3) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

174. 1-203, 2006030386 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. e)b)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

175. 1-509, 2007030460 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)f) art. 186 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

176. 1-862, 2007030972 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit.b)c)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

177. 1-864, 2007031002 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)c) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

178. 1-901, 2007031107 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art. 187 alin.(2) lit.e) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

179. 1-926, 2007038272 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 145, alin.(1) art. 186 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

180. 1-943, 2007031197 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

181. 1-944, 2007030615 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) art. 188 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani ;

182. 1-950, 2007031088 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. a)c)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

183. 1-951, 2007011105 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 152, alin.(2) art. 217 alin.(4) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

184. 1-152, 2007031065 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) art. 287 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

185. 1-214, 2007030952 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit. l)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

186. 1-264, 2007031232 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) art. 190 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

187. 1-191, 2008030029 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit. l)d)e)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

188. 1-225, 2008030021 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(2) art. 188 alin.(3) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

189. 1-231, 2008030116 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

190. 1-238, 2008030139 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

191. 1-240, 2008030023 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) art.187 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

192. 1-252, 2008030199 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. f)d) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

193. 1-268, 2008010102 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

194. 1-279, 2008030153 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

195. 1-287, 2008030216 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

196. 1-316, 2008030359 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. e)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

197. 1-333, 2008480020 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) art. 187 alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani;

198. 1-343, 2008030414 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

199. 1-348, 2008038032 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. b)e)f) arhiva Judecătoriei s. Buiucani m. Chișinău;

200. 1-349, 2008030257 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

201. 1-391, 2008030568 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit p)e)f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

202. 1-672, 2008031153 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(4) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

203. 1-712, 2008038260 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 151, alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

204. 1-776, 2008038260 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit b)e)f) art. 187 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani;

205. 1-797, 2008038190 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) art. 187 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani;

206. 1-834, 2009030902 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) lit b)e)f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

207. 1-819, 2009030896 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(3) lit. e) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

208. 1-817, 2009030939 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit b)e)f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

209. 1-779, 2009030837 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

210. 1-769, 2009030793 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

211. 1-755, 2009030763 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

212. 1-698, 2009030634 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

213. 1-634, 2009030528 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) art. 217 alin.(2), art. 290 alin.(1), arhiva Judecatoriei s. Buiucani

214. 1-607, 2009010587 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2), arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

215. 1-577, 2009030396 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 27, art. 187 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

216. 1-554, 2009030417 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

217. 1-518, 2009030241 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

218. 1-454, 2009030222 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 188, alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

219. 1-451, 2009050279 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) art. 27, art. 187 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani

220. 1-357, 2009030152 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

221. 1-307, 2009030090 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) art. 188 alin.(2) arhiva Judecatoriei s. Buiucani;

222. 1-306, 2009030016 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit b)e)f) art. 208 alin.(1) arhiva Judecatoriei s. Buiucani;

223. 1-927, 2009031140 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 187, alin.(2) lit. f) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

224. 1-848, 2010031685 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. b)d) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

225. 1-837, 2010031685 d. p. IPs. Buiucani int. Art. 186, alin.(2) lit. c)d) arhiva Judecatoriei s. Buiucani m. Chişinău;

226. 2008041040 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 186 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

227. 2008040399 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 190 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

228. 2008040728 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 190; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

229. 2008040008 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 186 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

230. 2008040009 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 186 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

231. 2008040034 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 186 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

232. 2008040035 d. p. IPm. Bălţi int. Art. 186 ; arhiva Judecatoriei m. Bălţi

233. 2008040408 d.p. IPm. Bălţi art. 186 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

234. 2008040549 d.p. IPm. Bălţi art. 186 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

235. 2008040613 d.p. IPm. Bălţi art. 186 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

236. 2008048154 d.p. IPm. Bălţi art. 186 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

237. 2008040024 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

238. 2008040051 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

239. 2008040082 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

240. 2008040222 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

241. 2008040314 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

242. 2008040315 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

243. 2008040472 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

244. 2008040593 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

245. 2008040809 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

246. 2008041084 d.p. IPm. Bălţi art. 187 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

247. 2008040146 d.p. IPm. Bălţi art. 188 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

248. 2008041041 d.p. IPm. Bălţi art. 188 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

249. 2208041049 d.p. IPm. Bălţi art. 188 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

250. 2008040920 d.p. IPm. Bălţi art. 188 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

251. 2008040912 d.p. IPm. Bălţi art. 188 arhiva Judecatoriei m. Bălţi

252. 2008040891 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
253. 2008040310 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
254. 2008040036 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
255. 2008040257 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
256. 2008040587 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
257. 2008040652 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
258. 2008040950 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
259. 2008041065 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
260. 2008040003 d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătoriei m. Bălți
261. 2008040143 d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătoriei m. Bălți
262. 2008040170 d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătoriei m. Bălți
263. 2008048004 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătoriei m. Bălți
264. 2008048029 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătoriei m. Bălți
265. 2008048086 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătoriei m. Bălți
266. 2008048118 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătoriei m. Bălți
267. 2008150263 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
268. 2008150780 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
269. 2008150053 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
270. 2008150018 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
271. 2008150020 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
272. 2008150040 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
273. 2008150650 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
274. 2008150029 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
275. 2008150077 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
276. 2008150151 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
277. 2008150223 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
278. 2008150273 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
279. 2008150288 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
280. 2008150331 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
281. 2008150414 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
282. 2008150492 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
283. 2008150586 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
284. 2008150680 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
285. 2008150442 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
286. 2008150206 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul
287. 2008150521 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul
288. 2008150502 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul
289. 2008150685 d.p.IPm.Cahul art. 190 arhiva Judecătoriei or. Cahul
290. 2008156957 d.p.IPm.Cahul art. 190 arhiva Judecătoriei or. Cahul
291. 2008150104 d.p.IPm.Cahul art. 165 arhiva Judecătoriei or. Cahul
292. 2008150293 d.p.IPm.Cahul art. 165 arhiva Judecătoriei or. Cahul
293. 2009040353 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
294. 2009040888 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
295. 2009041266 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
296. 2009040001 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
297. 2009040006 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
298. 2009040013 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
299. 2009040055 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
300. 2009040118 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
301. 2009040127 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
302. 2009040289 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
303. 2009040296 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți

304. 2009040386 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 303. 2009040446 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 304. 2009040599 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 305. 2009040627 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 306. 2009040819 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 307. 2009040110 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 308. 2009040125 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 309. 2009040149 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 310. 2009040390 d.p.IPm.Bălți art. 151(lez. corp. urmate de deces) arhiva Judecătoriei m. Bălți
 311. 2009041097 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 312. 2009150001 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 313. 2009150016 d.p.IPm.Cahul art. 186 (furt animale /oi, 4 capre PSR a animalelor) arhiva Judecătoriei m. Cahul
 314. 2009150027 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 315. 2009150028 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 316. 2009150073 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 317. 2009150032 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 318. 2009150062 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 319. 2009150130 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 320. 2009150076 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 321. 2009150316 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 322. 2009150215 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 323. 2009150321 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 324. 2009150400 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 325. 2009150436 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 326. 2009158013 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 327. 2009150555 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 328. 2009150205 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul (lez. corp. urmate de deces)
 329. 2009156085 d.p.IPm.Cahul art. 190 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 330. 2009156006 d.p.IPm.Cahul art. 190 arhiva Judecătoriei or. Cahul
 331. 2010040006 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 332. 2010040033 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 333. 2010040039 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 334. 2010040044 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 335. 2010040045 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 336. 2010040042 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 337. 2010040159 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 338. 2010040226 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 339. 2010040247 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 340. 2010040607 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 341. 2010041356 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 342. 2010041365 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 343. 2010041550 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 344. 2010041587 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 345. 2010041639 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 346. 2010040034 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 347. 2010041073 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 348. 2010041109 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 349. 2010040018 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 350. 2010040745 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți (lez. corp. soldate cu deces)
 351. 2011040003 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
 352. 2011040027 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți

353. 2011040046 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
354. 2011040058 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
355. 2011040071 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
356. 2011040080 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
357. 2011040081 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
358. 2011040133 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătoriei m. Bălți
359. 2011040777 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
360. 2011040784 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
361. 2011040896 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
362. 2011041112 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
363. 2011041444 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
364. 2011041277 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
365. 2011041423 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
366. 2011040918 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătoriei m. Bălți
367. 2011040225 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
368. 2011040892 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
369. 2011041055 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
370. 2011040936 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
371. 2011040700 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
372. 2011040461 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătoriei m. Bălți
373. 2011040834 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
374. 2011041102 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
375. 2011041324 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
376. 2011040749 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
377. 2011040622 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
378. 2011040222 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
379. 2011040500 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătoriei m. Bălți
380. 2011150689 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
381. 2011150013 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
382. 2011150014 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
383. 2011150019 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
384. 2011150024 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
385. 2011150030 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
386. 2011150036 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
387. 2011150063 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
388. 2011150090 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
389. 2011150093 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
390. 2011150100 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
391. 2011150033 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
392. 2011150082 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
393. 2011150201 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
394. 2011150256 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
395. 2011150382 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
396. 2011150066 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
397. 2011150126 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
398. 2011150393 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
399. 2011150581 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
400. 2011150393 d.p.IPm.Cahul art. 188 arhiva Judecătoriei or. Cahul
401. 2011644014 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
402. 2011150056 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul (lez. corp. soldate cu deces)
403. 2011150284 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul
404. 2011150284 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul

405. 2011150265 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătorei or. Cahul
406. 2011150487 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătorei or. Cahul
407. 2012040007 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
408. 2012040042 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
409. 2012040061 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
410. 2012040062 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
411. 2012040077 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
412. 2012040082 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
413. 2012040480 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
414. 2012041077 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
415. 2012041107 d.p.IPm.Bălți art. 186 arhiva Judecătorei m. Bălți
416. 2012040699d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
417. 2012040055 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
418. 2012040310d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
419. 2012040678d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
420. 2012041401 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
421. 2012041463 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
422. 2012041435 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
423. 2012041405 d.p.IPm.Bălți art. 187 arhiva Judecătorei m. Bălți
424. 2012040035 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
425. 2012040072 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
426. 2012040717 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
427. 2012040978 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
428. 2012041082 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
429. 2012041111 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
430. 2012041426 d.p.IPm.Bălți art. 188 arhiva Judecătorei m. Bălți
431. 2012040112 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătorei m. Bălți
432. 2012040146 d.p.IPm.Bălți art. 165 arhiva Judecătorei m. Bălți
433. 2012040009 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătorei m. Bălți (lez.corp.urmate de deces)
434. 2012040059 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătorei m. Bălți
435. 2012040290 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătorei m. Bălți
436. 2012040493 d.p.IPm.Bălți art. 151 arhiva Judecătorei m. Bălți
437. 2012040146d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătorei m. Bălți
438. 2012040109d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătorei m. Bălți
439. 2012040493d.p.IPm.Bălți art. 190 arhiva Judecătorei m. Bălți
440. 2012040699 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or.Cahul (furt de animale)
441. 2012150034 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or.Cahul
442. 2012150053 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
443. 2012150111d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul (furt de animale)
444. 2012150175 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
445. 2012150179 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
446. 2012150001 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătorei or. Cahul
447. 2012150364 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătorei or. Cahul
448. 2012150759 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătorei or. Cahul
449. 2012150436 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătorei or. Cahul
450. 2012150130 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătorei or. Cahul
451. 2012150816 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
452. 2012150798 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
453. 2012150726 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
454. 2012150718 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
455. 2012150057 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul
456. 2012150663 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătorei or. Cahul

- 457. 2012150630d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul (furt de animale)
- 458. 2012150602 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 459. 2012150596 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 460. 2012150517 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 461. 2012150516 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 462. 2012150508 d.p.IPm.Cahul art. 186 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 463. 2012150291 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or.. Cahul
- 464. 2012150020 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or.Cahul
- 465. 2012150440 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 466. 2012150083 d.p.IPm.Cahul art. 151 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 467. 2012150117 d.p.IPm.Cahul art. 187 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 468. 2012150261 d.p.IPm.Cahul art. 190 arhiva Judecătoriei or. Cahul
- 469. 2012150322 d.p.IPm.Cahul art. 165 arhiva Judecătoriei or.Cahul
- 470. 2009250175 d.p.IP r.Anenii Noi art. 188 arhiva Judecătoriei r. Anenii Noi
- 471. 2009250023 d.p.IP r.Anenii Noi art. 186 arhiva Judecătoriei r. Anenii Noi

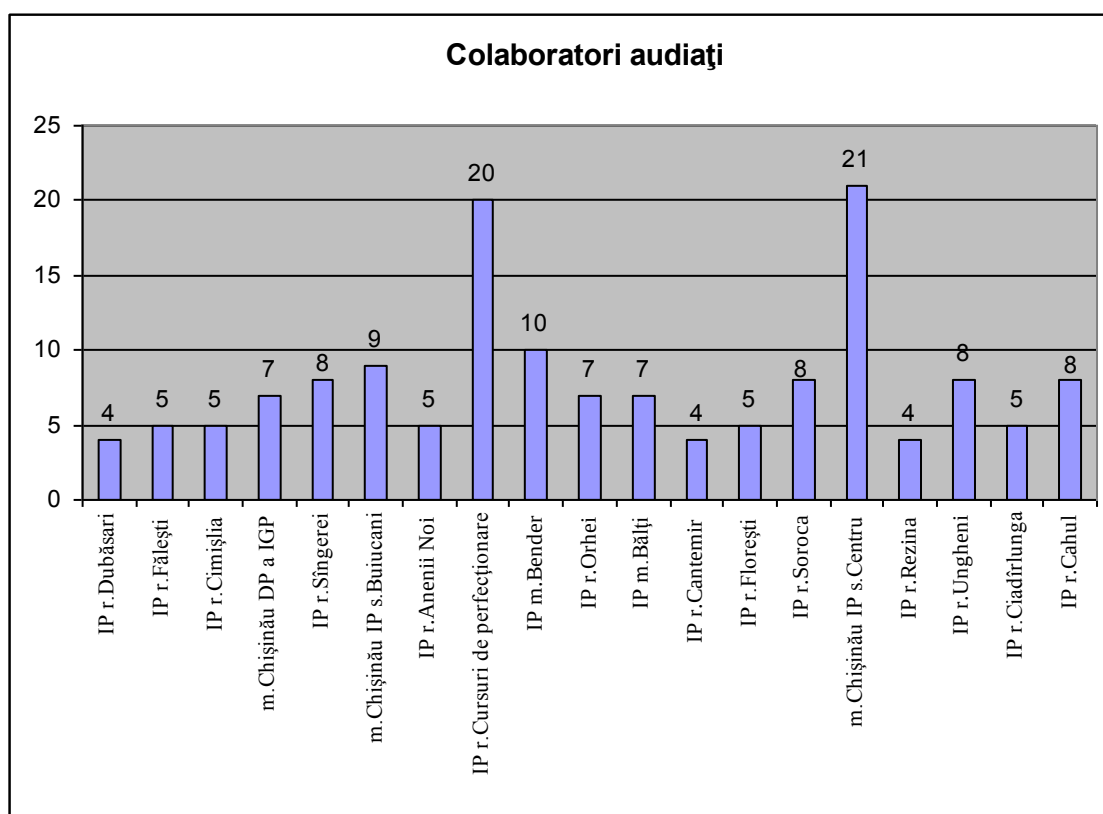

Figura A 16.1 nr. de colaboratori audiați i și IP a MAI din care fac parte

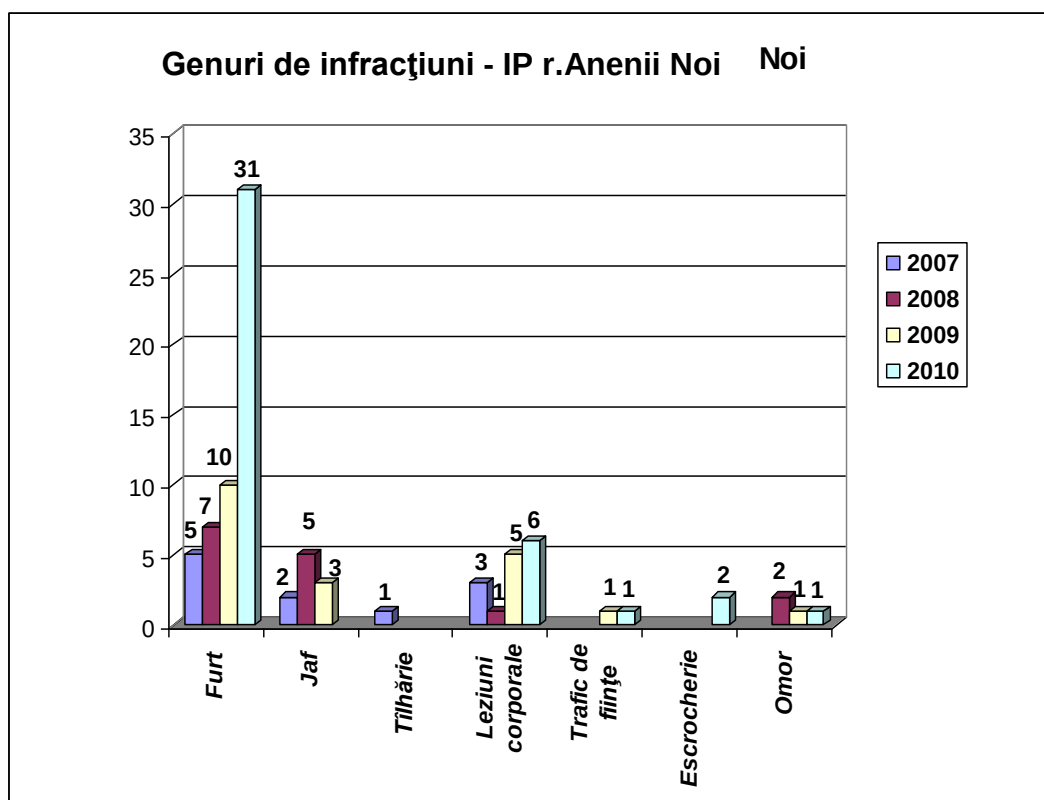

Figura A 16.2 Genuri de infracțiuni - IP r. Anenii Noi

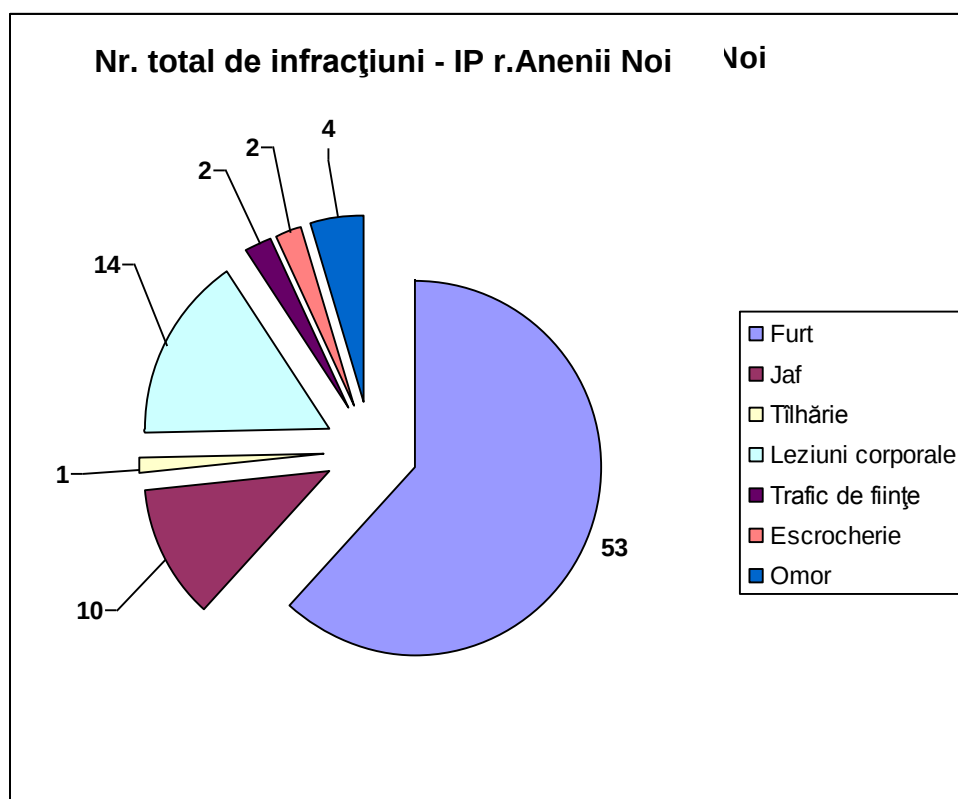

Figura A 16.3 Nr. total de infracțiuni - IP r.Anenii Noi

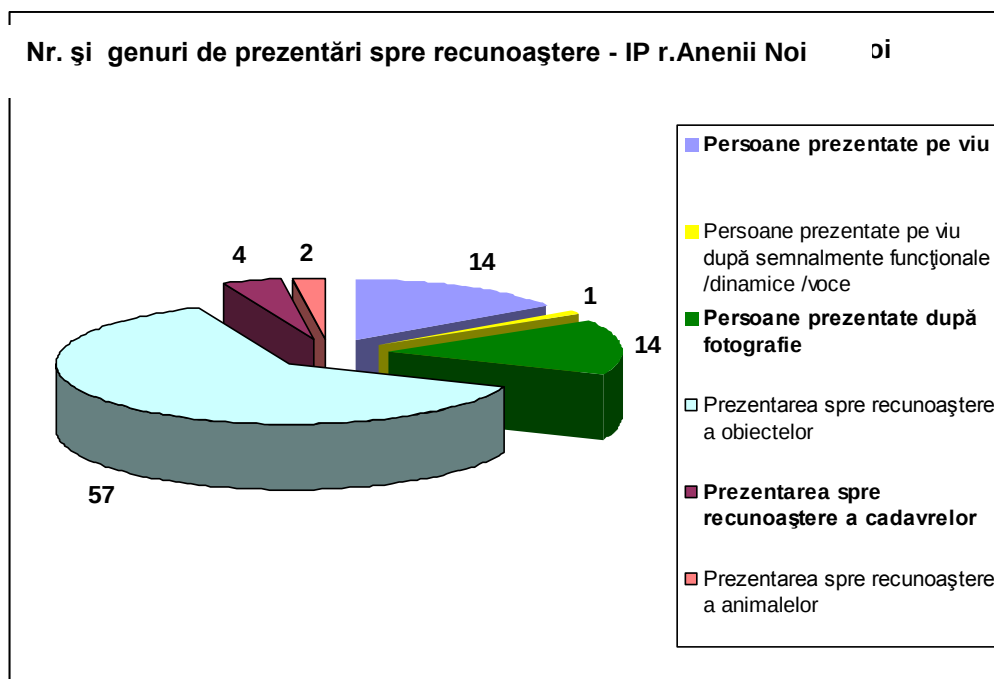

Figura A 16.4 Nr. și genuri de prezentări spre recunoaștere - IP r.Anenii Noi

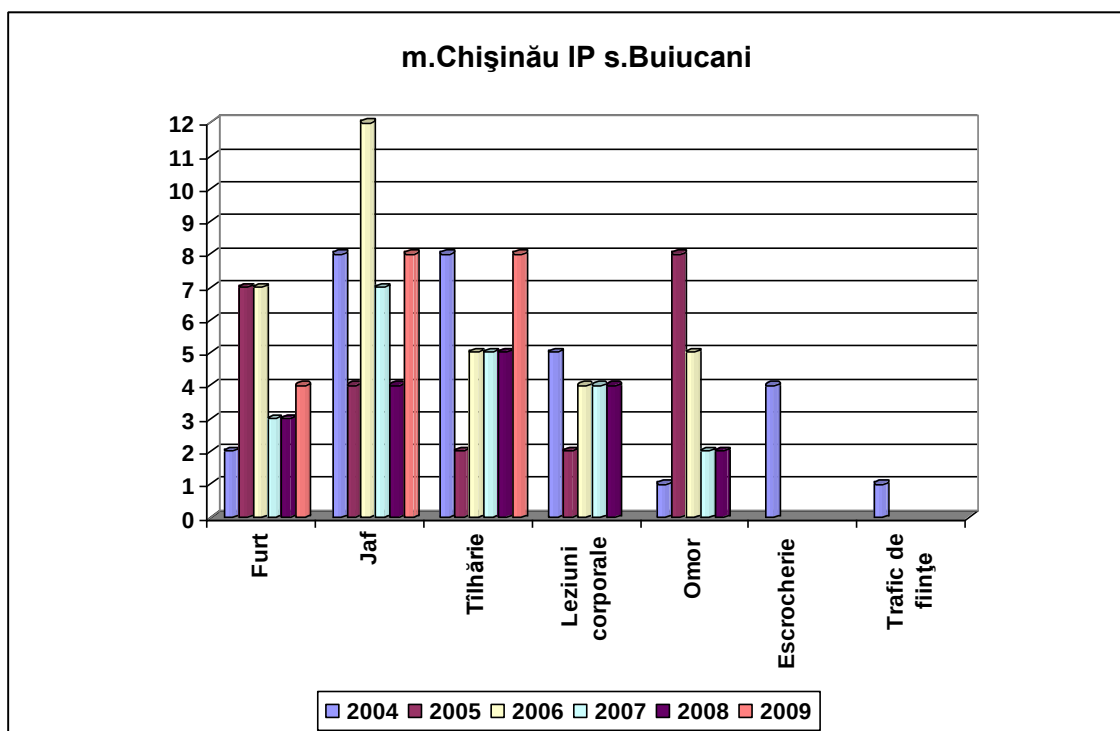

Figura A 16.5 m.Chișinău IP s.Buiucani

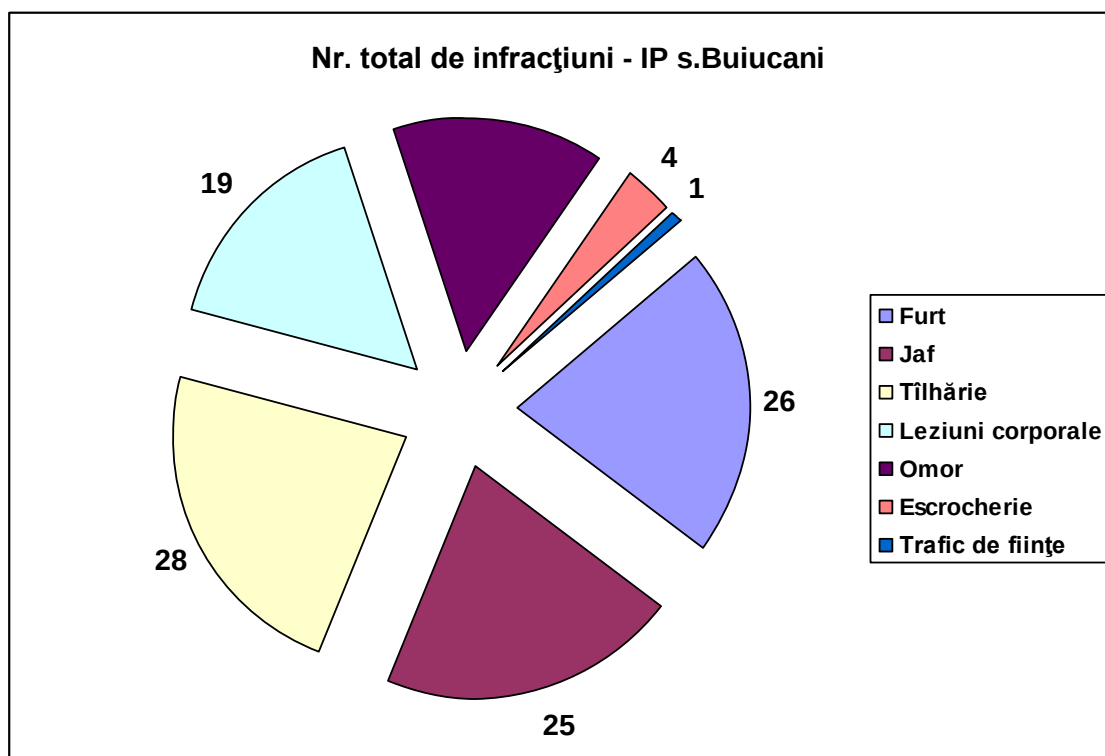

Figura A 16.6 Nr. total de infracțiuni - IP s. Buiucani

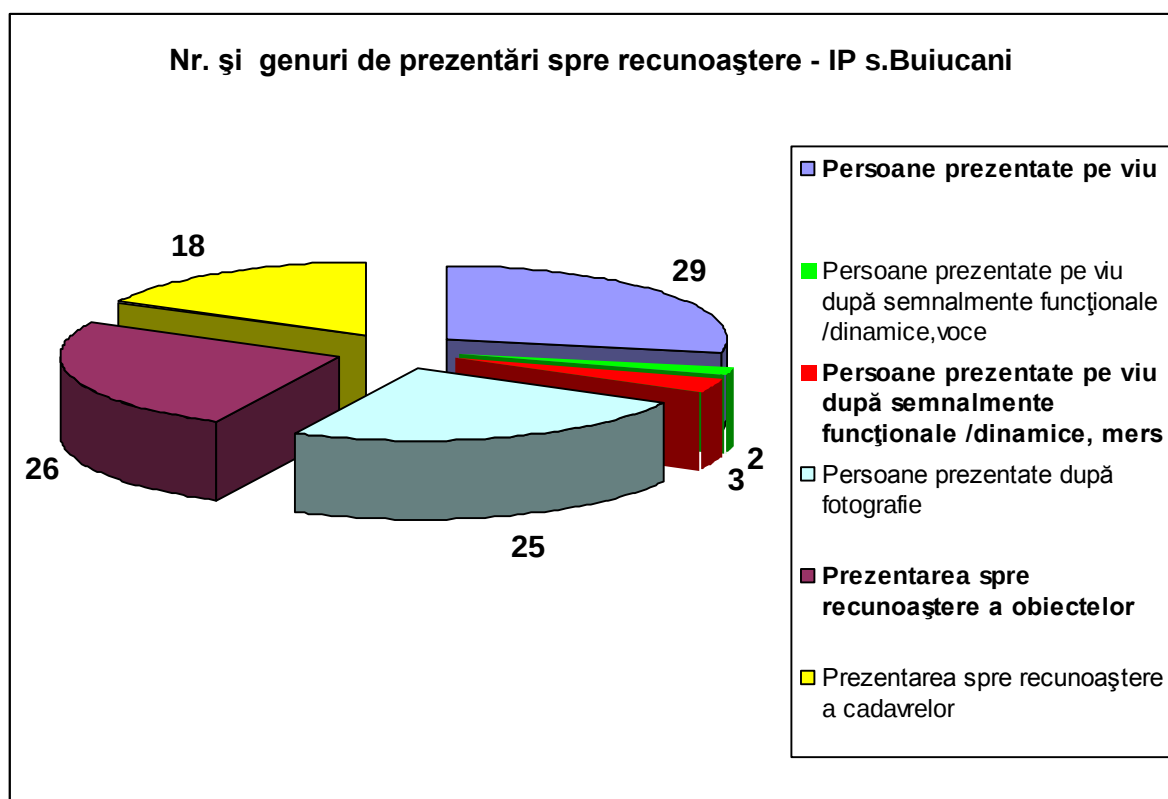

Figura A 16.7 Nr. și genuri de prezentări spre recunoaștere - IP s. Buiucani

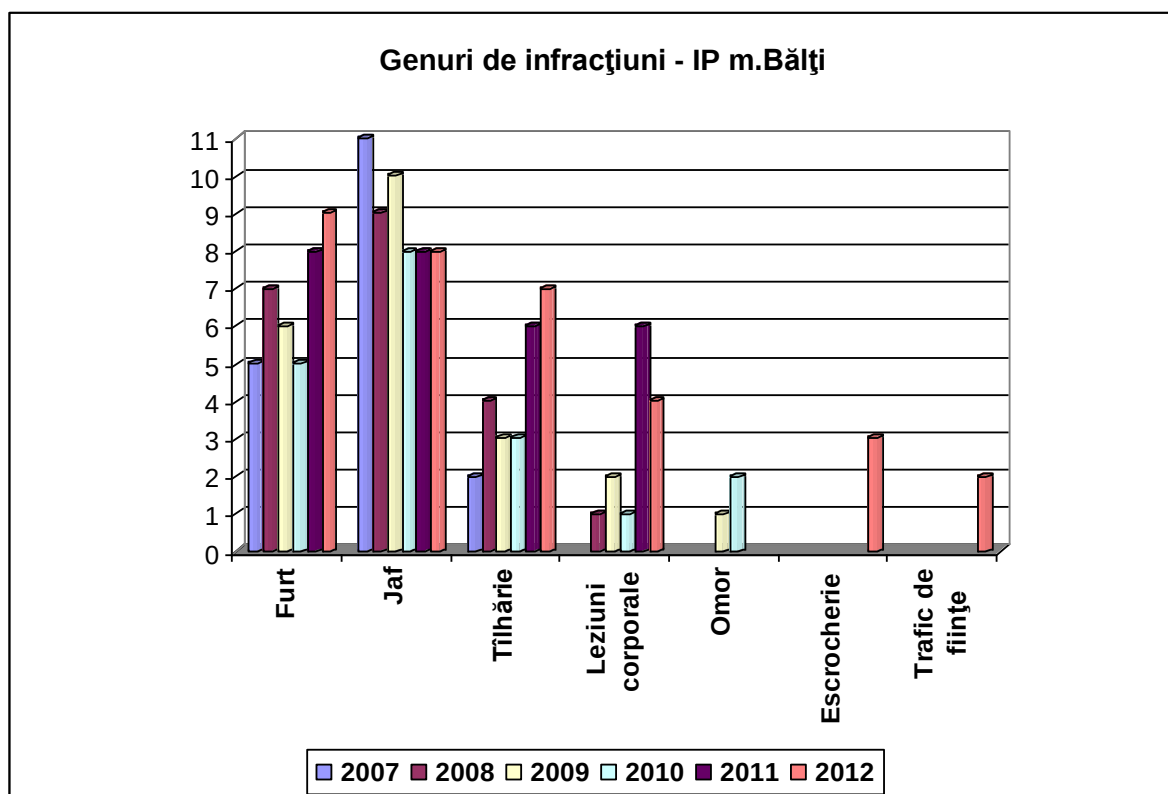

Figura A 16.8 Genuri de infracțiuni - IP m. Bălți

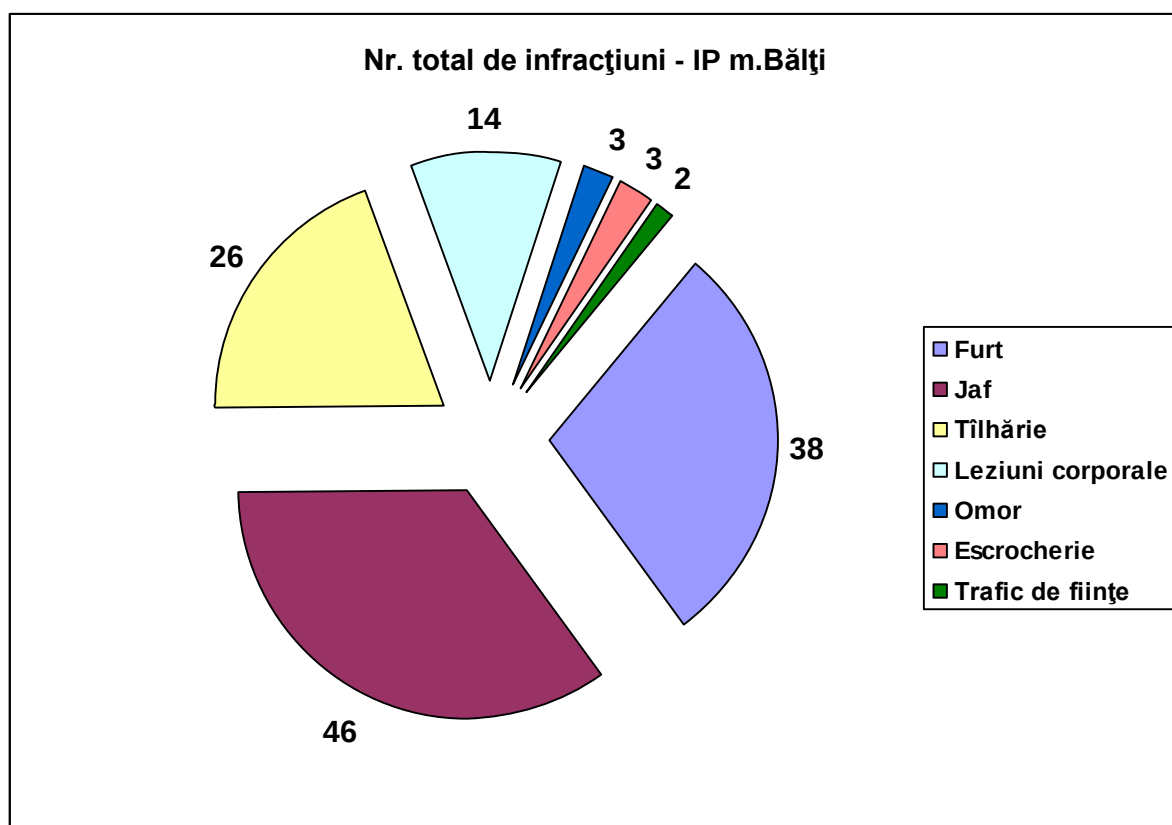

Figura A 16.9 Nr. total de infracțiuni - IP m.Bălți

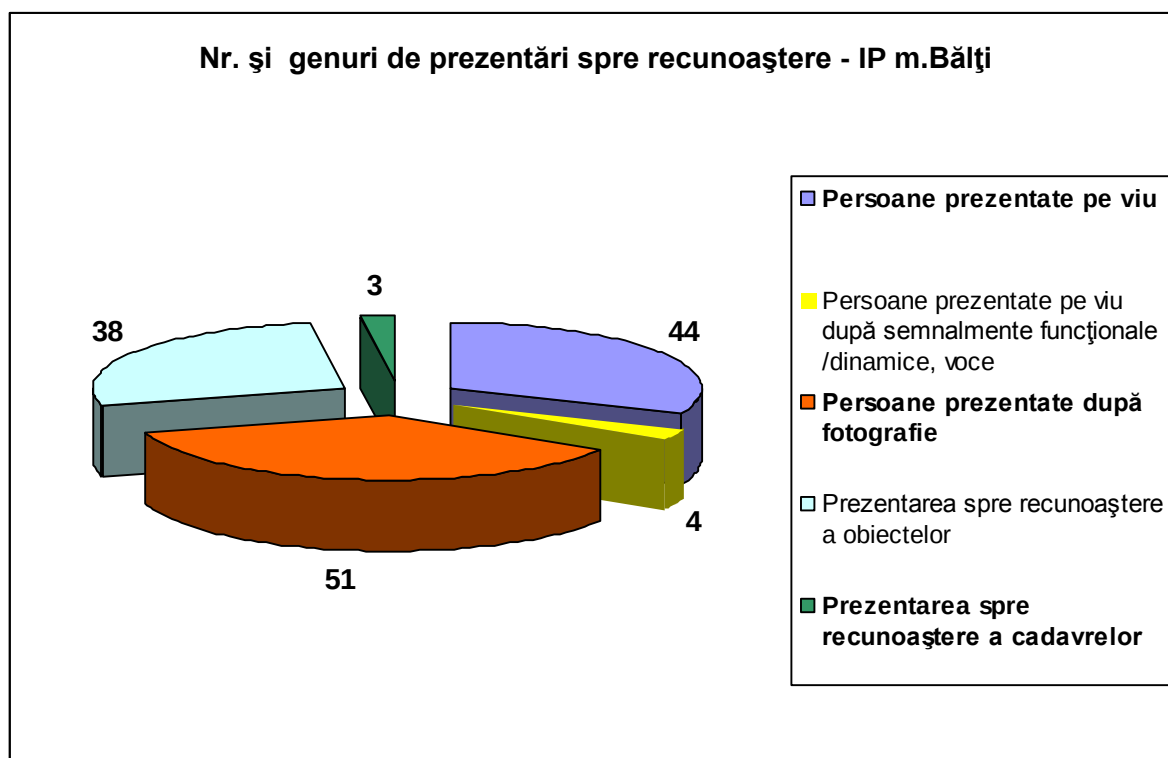

Figura A 16.10 Nr. și genuri de prezentări spre recunoaștere - IP m.Bălți

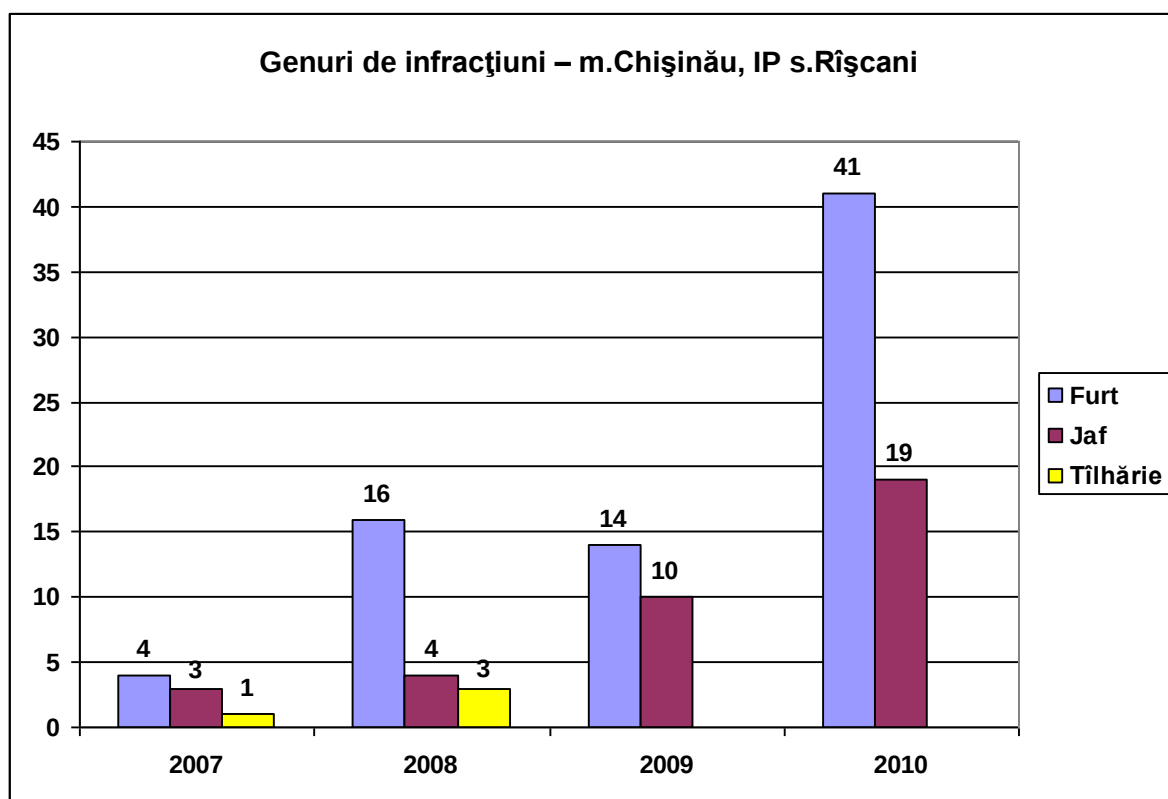

Figura A 16.11 Genuri de infracțiuni – m. Chișinău, IP s. Rîșcani

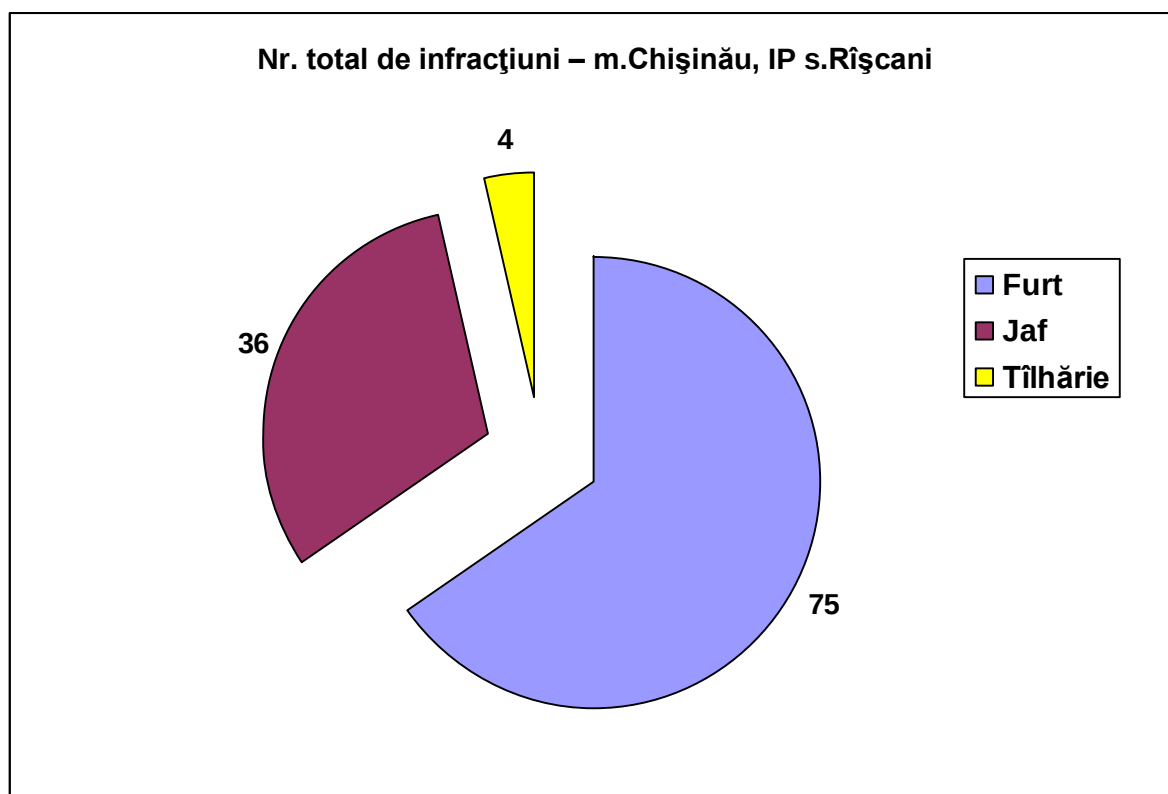
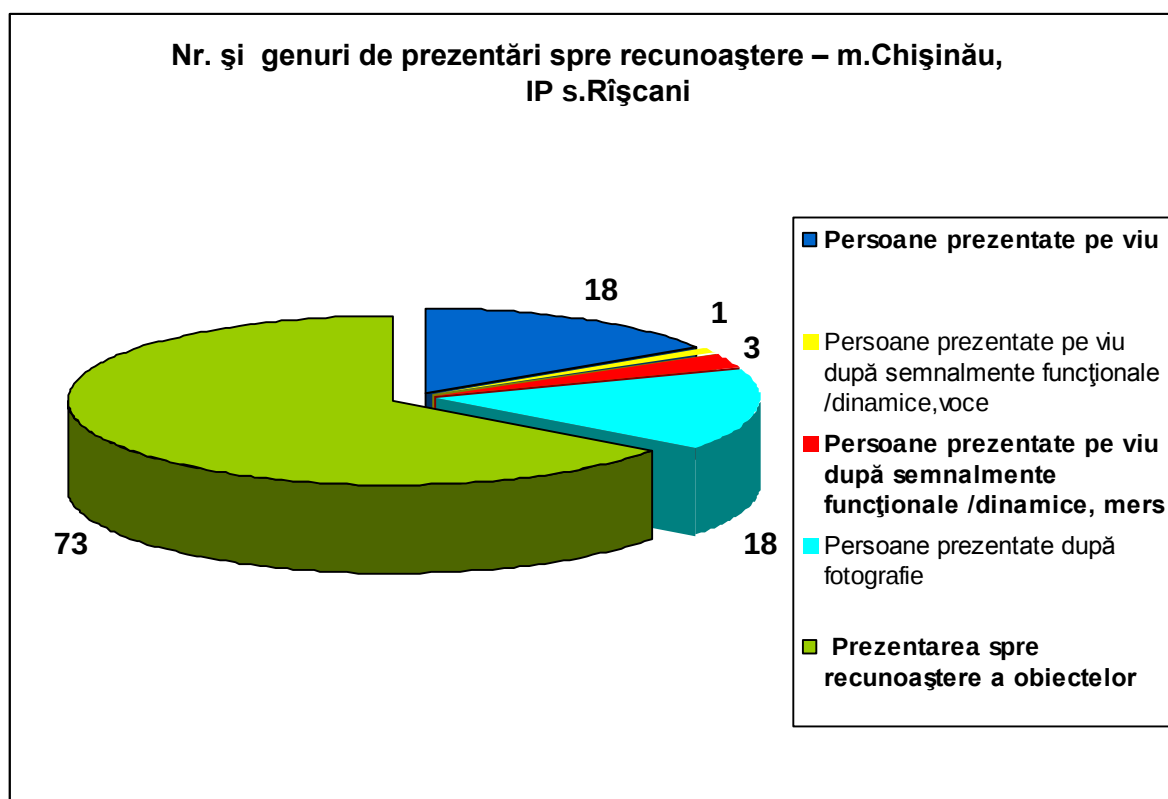

Figura A 16.12 Nr. total de infracțiuni – m. Chișinău, IP s. Rîșcani

**Figura A 16.13 Nr. și genuri de prezentări spre recunoaștere – m. Chișinău,
IP s. Rîșcani**

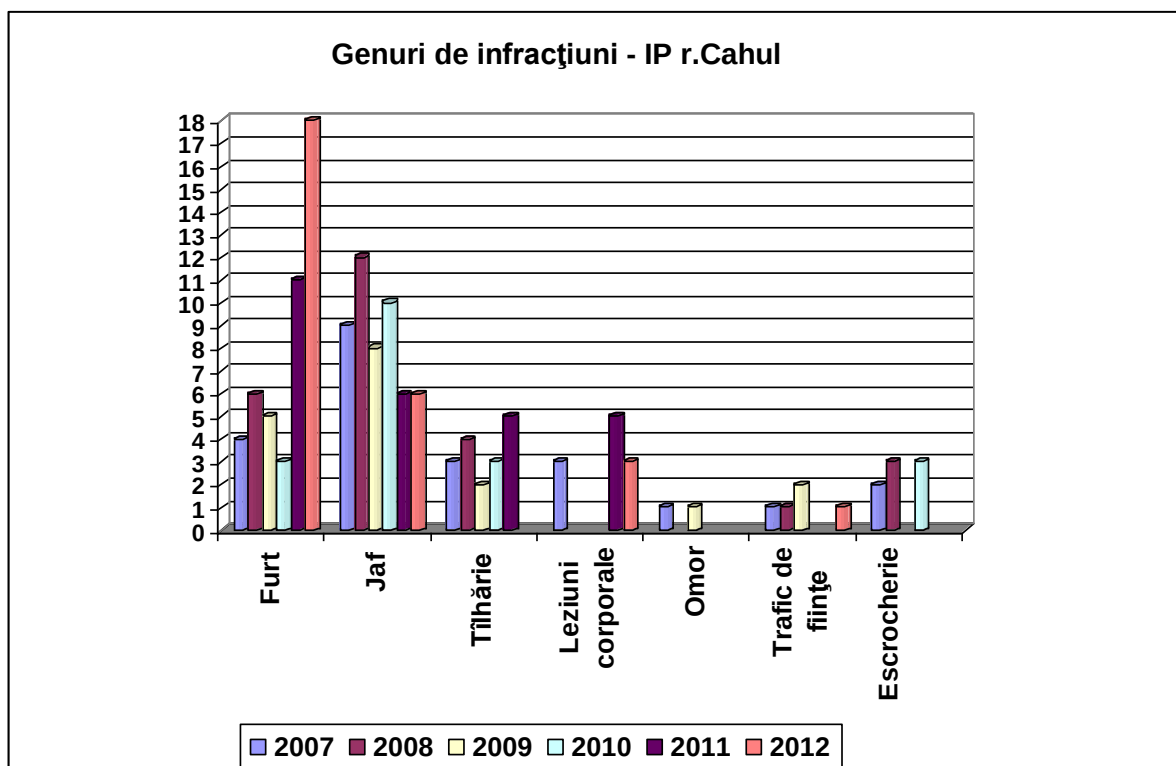

Figura A 16.14 Genuri de infracțiuni - IP r. Cahul

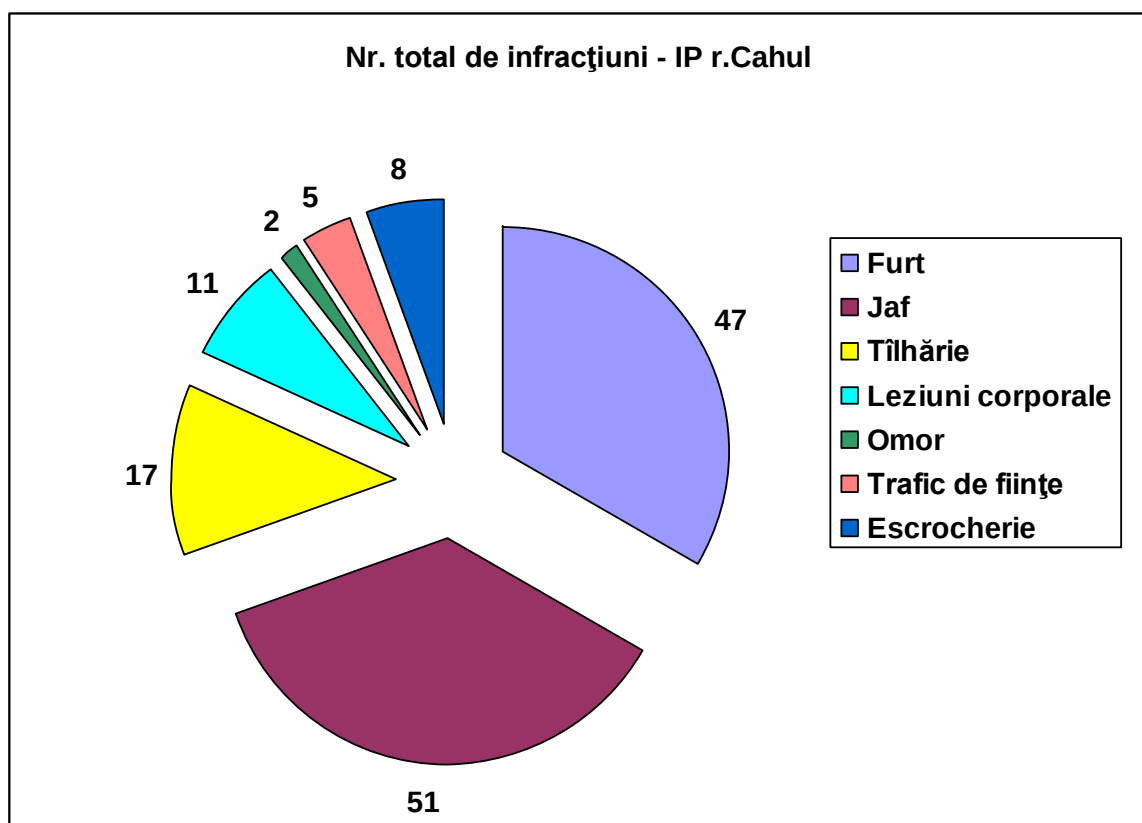

Figura A 16.15 Nr. total de infracțiuni - IP r. Cahul

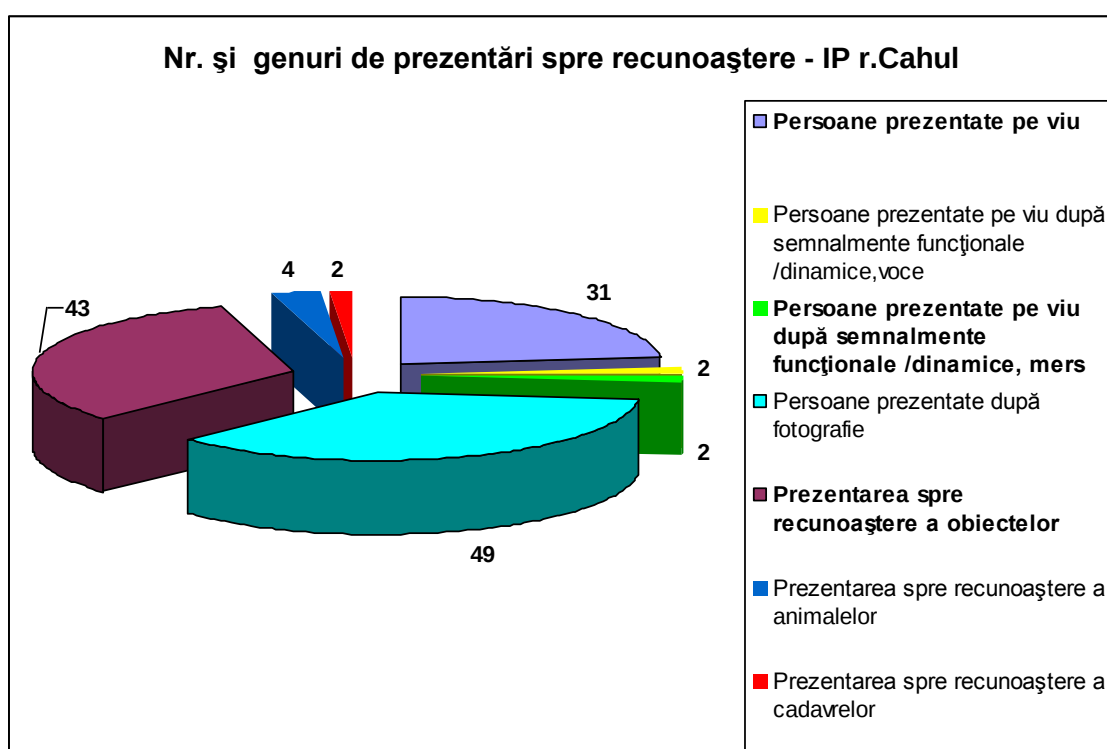

Figura A 16.16 Nr. și genuri de prezentări spre recunoaștere - IP r. Cahul

În vederea eficientizării prezentării spre recunoaștere am elaborat și propunem standardizarea acestui mijloc de probă, prin respectarea algoritmului tactic.

Algoritmul prezentării spre recunoaștere a persoanelor este compus din următoarele elemente:

- 1) audierea generală axată pe circumstanțele faptei, familiarizarea cu termenii portretului vorbit, prezentarea softului specializat;
- 2) audierea suplimentară axată pe stabilirea semnalmentelor persoanei;
- 3) stabilirea unui complex minimal de semnalmente ce individualizează și identifică persoana;
- 4) selectarea asistenților procedurali, asigurarea logistică a AUP, invitarea apărătorului, invitatrea și amplasarea asistenților procedurali (explicarea drepturilor și libertăților);
- 5) invitarea persoanei propuse spre recunoaștere (explicarea drepturilor și libertăților, oferirea posibilității de a-și alege locul);
- 6) invitarea persoanei ce va recunoaște (explicarea drepturilor și libertăților, a responsabilității pentru oferirea informației denaturate);
- 7) în cazul recunoașterii persoanei, solicitarea nominalizării în baza căror semnalmente a recunoscut;
- 8) fixarea procesuală, prin consemnarea semnalmentelor într-un volum suficient care permite identificarea persoanei în procesul verbal completarea procesului verbal al PSR;
- 9) fixarea tehnică, utilizarea aparatajului foto, video, întocmirea planșei foto, audio, videogramei, care cuprind desfășurarea PSR și rezultatele acțiunii de urmărire penală;
- 10) prezentarea participanților a procesului verbal, planșei foto, audio, video gramei pentru autentificare contra semnătură.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul Bulai Iurie, declar pe proprie răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat se referă la propriile activități și realizări, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

/ /
/ / / 2015

Bulai Iurie

CV AL AUTORULUI

Date personale: Bulai Iurie

Data și locul nașterii: 05 august 1976, com. Pohrebeni, rn. Orhei, R. Moldova

Studii:

1996 -2001 - Facultatea Drept a Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”, licențiat în științe juridice, specializarea „urmărirea penală”;

2001-2002 - cursuri postuniversitare masterat în cadrul Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”, specializarea „urmărirea penală”.

2007-2010 - studii doctorat.

Domeniile de activitate științifică:

- tehnica criminalistică;
- tactica criminalistică;
- metodică criminalistică.

Participări la foruri științifice internaționale:

1. Булай Ю.Предъявление для опознания лица в условиях, исключающих наблюдение опознающего опознаваемым, по законодательству Республики Молдова в Мижнародна науково-практична конференция « Роль та місце ове у розбудові демократичної правової держави » 26 квітня 2013. Одеса: с. 344-347(0,3 с.а.);

2. Bulai Iu. Aspecte de asigurare a protecției martorilor, victimelor în cadrul prezentării spre recunoaștere. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Probleme actuale privind protecția și securitatea persoanelor implicate în procesul penal” din 21 martie 2013. Chișinău, 2013, p. 253-260, (0,3 c.a.);

Articole științifice în reviste de profil recunoscute

1. Bulai Iu. Participarea specialistului în cadrul prezentării spre recunoaștere. Legea și viața, Chișinău, 2013, nr. 5, p.53-57 (0,35 c.a.), ISSN 1810-309, categoria – C.
2. Bulai Iu. Prezentarea spre recunoaștere, esența psihologică. Legea și viața, Chișinău, 2013, nr. 6, p. 28 - 34 (0,5 c.a.) ISSN 1810-309, categoria – C.
3. Bulai Iu. Participarea avocatului în cadrul urmăririi penale și nemijlocit în cadrul prezentării spre recunoaștere, esența și conținutul activităților desfășurate, impactul acestora asupra calității justiției. Anale științifice ale Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI al R.M, Chișinău, 2012, științe socio umane, ediția XII-a, nr. 1, p. 93 – 101 (0, 3 c.a.), ISSN 1857-0976, ISBN 978-9975-4407-4-5, categoria – C.

4. Bulai Iu. Urmele odorologice: rolul și importanța lor în asigurarea unei baze probatorii complete și obiective. Anuar științific, Chișinău, 2006, ediția a VII-a, p.196-206 (0,5 c.a.)
5. Bulai. Iu (în coautorat: Golubenco Gh., dr. con. univ.,) **Noțiunea, esența, sarcinile prezentării spre recunoaștere.** Anale științifice ale Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI al R.M, Chișinău, 2013, științe socio umane, ediția XII-a, nr. 1, p. 93 – 101 (0, 3 c.a.), ISSN 1857-0976, ISBN 978-9975-4407-4-5, categoria – C.
6. Bulai. Iu (în coautorat: Golubenco Gh. dr. con. univ.) **Particularitățile identificării și prezentării spre recunoaștere a cadavrelor.** Anale științifice ale Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI al R.M, Chișinău, 2013, științe socio umane, ediția XII-a, nr. 1, p. 93 – 101 (0, 3 c.a.), ISSN 1857-0976, ISBN 978-9975-4407-4-5, categoria – C.

Date de contact: Adresa:str. Studenților 7/10, Chișinău, R. Moldova; Telefon:..; mobil: 079701176; E-mail bulai.iurie@mail.ru

Lucrări științifice publicate: 8 articole, (6 în reviste, 2 comunicări.).

Date de contact: Adresa:str. Studenților7/10, Chișinău, R. Moldova; Telefon:..; mobil: 079701176; E-mail bulai.iurie@mail.ru